

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΗΣ Ε ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΛΑΜΠΤΟΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΑΩΝ
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ
ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ 1921

ΕΚΔΟΣΙΣ ΗΓ ΜΠΤΗ

Τιμᾶται δραχ. 11,25   Βιβλιόσ. των ἀξίας λεπτών είκοσι.
                                        Άρ. ἀδειας κυκλοφορίας 628)21,23

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

48 ΟΔΟΣ ΣΤΑΛΙΟΥ (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΕΑΚΤΙΟΥ).
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

~~La Haute de~~
~~Grille de Normandie~~

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΡ.Ε.Ι.Ο. 45111

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΗΣ Ε' ΤΑΞΕΩΣ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΛΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ 1921

«Το βιβλίον ἔχει ἔξοχον μαρφωτικήν δύναμιν
καὶ εἰναι ἐπιτήσειον νὰ ἐμπνεύσῃ φρονήματα
ὑψηλὰ καὶ γενναῖα καὶ νὰ ὑποθάλψῃ τὸ συναι-
σθημα τῆς φιλοπατρίας».

(Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῶν κριτῶν).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΗΜΠΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. τάβλητον ζωτι-
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - ΜΕΓΑΡΩΝ ΑΡΣΑΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝ-
1923 ισιν. Καὶ δυνά-

φαίνεται ἔξου-

τάβλητον ζωτι-

οδος Σταδιού

ισιν. Καὶ δυνά-

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ

«Ο κ. Π. Οικονόμος, συγγράψας σειράν ἀγαγνωσμάτα·
»ριων κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἐρβάρτου διὰ τὰς 4 κατωτέ-
»ρας τάξεις τοῦ Δημ. Σχολείου, ηθέλησε, καλώς ποιῶν,
νὰ συμπληρώσῃ τὴν σειράν διὰ τῆς Ιστορίας τῆς τελευταίας
μεγαλούργοις καὶ εὐγενοῦς μορφῆς, ἵν παρου-
»σιάζει ἡ ἐλληνικὴ Ιστορία, διὰ τῆς Ιστορίας τοῦ Μ. Ἀλε-
»ξάνδρου. Μετὰ σύντομον γεωγραφίαν τῆς Μακεδονίας ἐκ-
»τίθεται διὰ γλώσσης ἀνθηρίζεις καὶ ῥεούσης ἡ Ιστορία
»τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, οὕτωνος τὴν εὐγένη μορφὴν
»διὰ ζωηροτάτων χρωμάτων δ συγγραφεὺς προβάλλει πρὸ-
»τῶν δημάτων των ἑλληνοπαίδων.

«Ἡ ἐπιτροπεία ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἔξιχτην βορρώ-
»τεκήν δύναμιν τοῦ βιβλίου, δπερ εἶναι ἐπιτήδειον νὰ
έμπνεύσῃ φρονήματα ὑψηλὰ καὶ γενναῖα καὶ τάνπο
»θάλψῃ τὸ συναίσθημα τῆς φιλοπατοίας ἐνέκρινεν δμο-
»φώνως τοῦτο πρὸς εἰσαγωγὴν διὰ τὴν Ε' τάξιν τῶν πλή-
»ρων δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων».

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσιν ἐνταῦθα τὴν ὑπογρα-
»φήν μου, τὰ δὲ μὴ φέροντα αὐτὴν καταδιώκονται, τιμω-
»ρίους αὐσιηρῶς τοῦ διδασκαλού.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

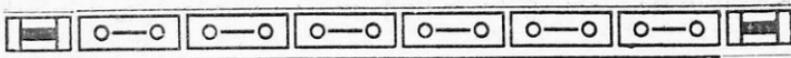
‘Η ἀνατροφὴ δὲν εἶναι ἐπάγγελμα, εἶναι θρησκεία, εἶναι ἱερωσύνη. Καὶ τὸ σχολεῖον εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ, ὃπου διδάσκαλος διαπλάττει καὶ τελεσιουργεῖ τοὺς νέους ἀνθρώπους. Οὕτως ἐφαντάσθη τὸ ἔργον τὸ διδασκαλικόν, ὅπως καὶ πράγματι εἶναι. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἔργον ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον τοῦ διδασκαλικοῦ. Τὴν παιδείαν οὐδέποτε ἐθεώρησα παιδιάν. Καὶ διὰ τοῦτο πάντα τὰ βιβλία μου ὅλων τῶν τάξεων στοχάζονται τῆς ἀληθινῆς παιδείας. Εἰσάγω τοὺς μαθητὰς εἰς μεγάλας ἐποχὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, διο ποιούνται μὲν ὑπέροχα πρόσωπα, διο ποιούνται αὐτῶν τοὺς σοφοὺς λόγους καὶ βλέπονταν αὐτῶν τὰ μεγάλα ἔργα. Καὶ τὰ πρόσωπα ταῦτα τὰ ἔνδοξα εἶναι Ἑλλήνες, οἵτινες ἐγένενται οἱ θησανεῖς τὴν αὐτὴν γῆν τὴν ἴδικήν μας, καὶ ἀν' πει ευσαν τὸν αὐτὸν ἀέρα τὸν ἴδικόν μας καὶ ψυχήν μας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὴν ἴδικήν μας καὶ εἰργάσθησαν πρὸς δόξαν τῆς πατρίδος των, ἥτις εἶναι καὶ πατρὶς ἴδική μας. Οἱ ἀνθρώποι οὗτοι εἶναι συγγενεῖς μας, εἶναι προπάτορές μας. Πέσον τοῦτο ἐπιδρᾶ εἰς τὴν ψυχήν μας! Πέσον τὸ οἰομά των εἴαις εἰς ἡμᾶς προσφιλές! Πέσον οἱ λόγοι των καὶ αἱ πράξεις των μᾶς συγχινοῦνται! Πέσον θέλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ φανῶμεν τῶν εὐγενῶν προγόνων μας ἀντάξιοι!

Ἐν δὲ τοιοῦτον ὄνομα, ἵστως τὸ προσφιλέστατον πάντων, εἶναι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Οἱ Ἑλλήνες οὐδέποτε τὸ ἐλημσόνησαν! Καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ζοφεορτάτους τῆς δουλείας χρόνους ἡ φυλλάδα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀνεγνώσκετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες εὑρισκον παρηγορίαν καὶ ἐλπίδα.

Μὴ μᾶς ἀπελπίζῃ ἡ ἐπελθοῦσα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καταστροφή. Χαρακτήρ τῆς ιστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἶναι ὅτι καθ' ἥν στιγμὴν τοῦτο φαίνεται ἔξουθενωμένον, αἴφνης ἐμφανίζεται μὲν ἀκατάβλητον ζωτικὴν δύναμιν δρῶν καὶ ἐπανορθοῦν τὰς ἀτυχίας καὶ συνεχίζων τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν. Καὶ δυνά-

μεθα νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἔλεγον περὶ ἑαυτῶν οἱ Χριστιανοί· Νικῶμεν, ὅταν φονευώμεθα. Ὁλα θὰ διωρθωθοῦν, ἐὰν πρῶτον διωρθωθῶμεν ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι. Ἀρχὴ δὲ τῆς διορθώσεως καὶ μάλιστα ἡ σπουδαιοτάτη εἶναι νὰ δώσωμεν πρὸς φρονηματισμὸν τῶν Ἑλληνοπαίδων τὰ προγονικά μας καινήλια πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ πρὸς μίμησιν. Καὶ ἀκούβως τώρα ἔχομεν ἀνάγκην παρηγορίας καὶ ἐλπίδος καὶ τονώσεως ψυχικῆς. Οἱ Ἑλληνόπαιδες ἀς ζήσουν μὲ τοὺς μεγάλους των προγόνους καὶ ἀς ἐνωτισθοῦν αὐτῶν τὴν κοινωνίην σοφίαν καὶ ἀς ἀγαπήσουν αὐτῶν τὴν ἀρετήν, ὅπως μεγαλουργήσουν, ὡς ἐμεγαλούργησαν ἐκεῖνοι.

Ως πρὸς δὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου, φρονῶ ὅτι αὐτὴ ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ πρέπουσα, ἣν πρέπει ὁ λαὸς νὰ διδαχθῇ νὰ ἐννοῇ καὶ νὰ γράφῃ καὶ νὰ δημιλῇ. Μίαν γλῶσσαν πρέπει νὰ ἔχουν ὅλοι οἱ Ἑλληνες καὶ μεγάλοι καὶ μικροί. Καὶ ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους. Οσοι θέλουν νὰ δώσουν εἰς τὰ δημιτικά σχολεῖα τὴν μαλλιαρὴν γλῶσσαν, θέριζουν τὸν λαὸν καὶ τὸν κατιβιβάζουν εἰς τὴν θέσιν τῶν δουλοπαροίκων. Τὴν μαλλιαρὴν γλῶσσαν θεωρῶ ἐπιδημίαν γλωσσικήν, γλωσσικὸν ἔξανθημα τὸν τῦφον. Αὗτη δὲν εἶναι οὕτε δημοτική, οὕτε καθαρεύουσα, εἶναι διαστοφή καὶ γελοιογραφία ἀμφοτέρων. Οἱ μαλλιαροί κάμνουν τὸ αὐτὸν εἰς τὴν γλῶσσαν, διπερ ἐπραξαν αἱ θυγατέρες τοῦ Πελίου, αἴτινες διεμέλισαν τὸν πατέρα των κατὰ συμβουλὴν τῆς Μηδείας καὶ ἔβρασαν αὐτὸν εἰς λέβητα, ἵνα δῆθεν γίνη νέος. Ἄλλος δὲ Πελίνης ἀπέθανε. Θέλουν τοιοῦτό τι νὰ ἴδουν καὶ εἰς τὴν δραίαν γλῶσσάν μας οἱ μαλλιαρίζοντες δημοδιδάσκαλοι; Ἀναλαμβάνουν βαρεῖαν εὐδύνην γινόμενοι ὅργανα μιᾶς γλωσσικῆς αἰρέσεως, τὴν δύοιαν ἀποδοκιμάζει τὸ ἔθνος διάδοκον. Οἱ μαλλιαρισμὸς θὰ ἀφανισθῇ καὶ πάλιν, διότι εἶναι φυτόν, τὸ δόποιον τρέφεται εἰς τὰ θερμοκήπια τῆς αἰρέσεως. Τὸ κλέμα καὶ τὸ ἔδαφος τὸ Ἑλληνικόν τὸν ἀποξηραίνουν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ι. • ΙΙ Μακεδονία.

Πρὸς βιορρᾶν τῆς Θεσσαλίας ὑπάρχει χώρα Ἐλληνικὴ μεγάλη, ἡ Μακεδονία, ἡ πατρὶς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου Ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ φθάνει πρὸς βιορρᾶν μὲν μέχρι τοῦ Σκάρδου καὶ τοῦ Σκομίου ὅρους, πρὸς ἀνατολὰς δὲ μέχρι τῶν ὁρέων Ὁρβήλου καὶ Ῥοδόπης, πρὸς δυσμὰς δὲ μέχρι τῶν ὁρέων τῶν Κανδαρίων, τὰ ὅποια φαίνονται ὄντα συνεχῆ ὅρη τῆς Πίνδου. Εἶναι δὲ χώρα κατὰ τὸ μέγεθος διπλασία τῆς Πελοποννήσου, ὅμοιάζουσα πρὸς αὐτὴν κατὰ τὰς χερσονήσους, ἃς σχηματίζει πρὸς νότον, κατὰ τὰς εὐφόρους πεδιάδας, δύν ἔχει πολλάς, κατὰ τὰ ὅρη, ἃ διατέμνουσιν αὐτήν, σχηματίζοντα οὕτως ἐπαρχίας ἀποκεκλεισμένας. Ἐχει δὲ καὶ ἀφθονίαν ποταμῶν καὶ λιμνῶν, οἵτινες διαρρέουσι καὶ ἀρδεύουσιν αὐτὴν καθιστῶντες γονιμωτάτην. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατοικεῖ ἀδελφὸς λαὸς ἡμῶν τῶν Ἐλλήνων, ἔχων κοινὴν τὴν καταγωγήν, κοινὴν τὴν ἴστορίαν, κοινὴν τὴν γλῶσσαν, κοινὴν τὴν θρησκείαν. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἐπάλαισεν ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς του ὑπάρξεως πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ ηὔτυχησε ἐν ᾧτει 1913 διὰ τῶν δύο πολέμων τῶν Ἐλλήνων πρῶτον

μὲν κατὰ τῶν Τούρκων, εἴτα δὲ εὐθὺς καὶ κατὰ τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου νὰ ἔνωθῇ μετὰ τῆς μητρός του Ἑλλάδος. Καὶ πᾶσα μὲν ἡ χώρα εἶναι καλή, καλλιστη ὅμως πασῶν εἶναι ἡ Χαλκίδική. Αὕτη διὰ τὸ μαλακὸν κλίμα, διὰ τὰς εὐφόρους αὐτῆς κοιλάδας, διὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς, διὰ τὸ εὐλίμενον, ἔχει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς χώρας μεσημβρινὰς τῆς Ἑλλάδος. Διὸ καὶ ἐκ παλαιοτάτων χρόνων μετενάστευσαν ἐνταῦθα Ἑλληνες. ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν Κυκλαδῶν νήσων, ἥγουν ἐνης τῆς Ἀνδρου, κτίσαντες πολλὰς πόλεις, ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς Εύβοιας, μάλιστα δ' ἐκ τῆς Ἐρετρίας καὶ τῆς Χαλκίδος, κτίσαντες πόλεις, ὃν πασῶν ἔξειχεν ἡ Ὁλυνθός. Ἅλλα καὶ ἐκ τῆς Πελλήνης τῆς Ἀχαΐας ἀποικοι ἐλθόντες ἔκτισαν ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς καλούμενης Παλλήνης τὰς πόλεις Μένδην καὶ Σκιώνην καὶ ἄλλας. Λαμπρὰ δὲ ἦτο καὶ ἡ θέσις τῆς Ποτιδαίας, ἣν ἔκτισαν ἀποικοι Κορινθίοι ἐπὶ τοῦ στενοῦ λαιμοῦ τῆς αὐτῆς χερσονήσου, φθάνονταν ἐκατέρῳ μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσαν δύο κόλπους. Ἡ πόλις αὕτη μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κασάνδρου Κασάνδρεια, ἐξ ἣς σήμερον ὀνομάζεται ὀλόκληρος ἡ χερσόνησος Κασάνδρα, ὡς καὶ πολίχην Κασάνδρα νοτιώτερον τῆς παλαιᾶς Κασανδρείας ἔκτισμένη.

Ἡ δὲ μέση χερσόνησος, Σιθωνία καλούμενη ἐκ τῶν Σιθώνων τῶν πάλαι κατοίκων αὐτῆς, εἶναι μᾶλλον τῆς Παλλήνης ὀρεινή, πλεονεκτεῖ ὅμως ταύτης διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ καλοὺς λιμένας, ὃν ἔχει οὖσιν ὁ λιμὴν τῆς Τορώνης καὶ τῆς Σίγγου, ἐξ ὃν καλοῦνται καὶ οἱ κόλποι Τορωναῖος καὶ Σιγγιτικός. Τὴν χερσόνησον ταύτην πάλαι ἀπόκισαν Ἰωνες.

Ἡ δὲ τοίτη χερσόνησος, ἡ καλούμενη Ἀκιή, ἀποτε-

λεῖται ἐξ ὅρους δασώδους, ὅπερ καταλήγει εἰς καρυφὴν ὑψηλὴν 1935 μέτρων, γνωστὴν καὶ πάλαι καὶ τοῦτον ὑπὸ τὸ ὄνομα "Αθως. Ἐνταῦθα διὰ τὸ ἀλίμενον τῆς χερσονήσου καὶ διὰ τὴν ἐλλειψιν ἐπαρκοῦς χώρας καλλιεργησίμου δὲν ὑπῆρχε πάλαι οὐδεμία πόλις ἢ μόνον κῶμαι τινες. Τὴν σήμερον ὅμως ὑπάρχουσιν εἴκοσι μοναστήρια τῆς ἐλληνικῆς δρυμοδόξου ἐκκλησίας· διὸ δὲ "Αθως καλεῖται καὶ "Αγιον ὅρος.

§ 2. Καὶ ἄλλαι ἐπαρχίαι Μακεδονίας.

Καλαὶ ὡσαύτως ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας εἶναι ἡ Ἡμαθία καὶ ἡ Πιερία. Καὶ τὴν μὲν Ἡμαθίαν διαρρέουσι δύο μεγάλοι ποταμοί, δὲ Ἀξιός καὶ δὲ Ἀλιάκμων, ὃς καὶ διεταξὺ τούτων ὁρέων Λουδίας, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἦτο πάλαι ἡ πρωτεύουσα τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας καλούμενη "Εδεσσα, ἣς ἡ ἀκρόπολις ὀνομαζομένη Αίγαλη ἵτο φυκοδομημένη ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου, ἐξ οὗ μέγας καταπίπτει καταρράκτης, αὐξάνων αὐτῆς τὴν θελκτικὴν ὅψιν. Κατόπιν δὲ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ἐκτίσθη ἡ Πέλλα, ἣτις ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος περικυκλουμένη πανταχόθεν ὑπὸ λιμνῶν καὶ ἐλῶν καὶ οὖσα λίαν νοσηρά. Ἐνταῦθα σήμερον ὑπάρχει χωρίον "Αγιοι ἀπόστολοι καλούμενον, ἔνθα ἥρχισαν νὰ γίνωνται αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Πέλλης, αἵτινες ἔφερον πολλὰ ἀρχαῖα εἰς φῶς. Ἐν τῇ Ἡμαθίᾳ εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὅρους Βερμίου, κεῖται καὶ ἡ παναργαλία πόλις Βέρροια, οὕτω καὶ τοῦτον ἔτι καλούμενη.

Συνεχὴς χώρα τῆς Ἡμαθίας εἶναι ἡ Πιερία κατέχουσα τὰς βιορείας καὶ ἀνατολικὰς κλιτῦς τοῦ ὑψηλοῦ μέχρι τοιῶν χιλιάδων μέτρων ὅρους Ὁλύμπου, οὗσα δὲ κατάφυ-

τὸς καὶ κατάρρυτος. Παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀριστερῷ τῷ εἰσπλέοντι εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, ἥσαν αἱ πόλεις Ἡράκλειον, ἔνθα νῦν ὁ Πλαταμών, τὸ Δῖον παρὰ τὴν Μαλαθρίαν, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀρχελάου, πρὸς τιμὴν τοῦ Διός καὶ τῶν Μουσῶν καὶ κοσμουμένη διὰ πλήθους δημοσίων οἰκοδομῶν καὶ ἀνδριάντων, ὃν πολλοὶ ἥσαν χρυσοῖ. "Εἶναι πόλεως ἡτο δὲ ναὸς τοῦ Διός, ἔνθα εἶχον στηθῇ οἱ ἔφιπποι χαλκοῖ ἀνδριάντες, ἐργον τοῦ Λυσίππου, παριστάνοντες τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν εἴκοσι πέντε ἑταίρους τοὺς πεσόντας ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Γρανικοῦ. Ἐνταῦθα ἐτελοῦντο ἄγῶνες ἐλληνικοὶ διαρκοῦντες ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας, ὡς ἐτελοῦντο τοιοῦτοι καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, μάλιστα δὲ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ. Ἐρείπια τῆς μεγάλης καὶ πολυτελεστάτης τάυτης πόλεως φαίνονται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πυκνοῦ δάσους καὶ τῶν ἐλῶν, ἢ νῦν ἔχουσι σχηματισθῆ ἐκεῖ. Βορειότερον παρὰ τὴν σκάλαν τοῦ χωρίου Κίτρους ἔκειτο ἡ Πύδνα, καὶ βορειότερον αὐτῆς ἡ Μεθώνη, ἔνθα δὲ Φίλιππος πολιορκῶν αὐτὴν, ἀπώλεσε τὸν δοφθαλμὸν του τοξευθεὶς. Πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται εἶχον οἰκισθῆ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐξ Ἐρετρίας καὶ ἀλλαχόθεν μεταναστευσάντων εἰς τὴν εύφορον ταύτην γύρων.

"Η δὲ ἄλλη γύρω, ἡ πρὸς δυσμὰς τῆς Ἡμαθίας κειμένη, ἣν διαρρέει δὲ Ἀλιάκμων, ἐκαλεῖτο Ὁρεστὶς μὲν ἡ παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀλιάκμωνος, ἡς πρωτεύουσα πόλις ἡτο τὸ Κέλετρον, τανῦν Καστορία, ἐπὶ λιμνῆς διμονύμου. Ἐίμεια δέ ἡ περὶ τὸν διοῦν τοῦ Ἀλιάκμωνος, ἔνθα νῦν ἡ Κοζάνη, ἡ Σιάτιστα· Λυγκηστὶς δὲ ἡ μεγάλη καὶ εύφορωτάτη πεδιὰς διαρρεομένη ὑπὸ πολυαριθμῶν βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ Ἐριγόνος, ἔνθα ἡ πάλαι ἡ Ἡράκλεια ἡ Λυγκηστὶς, τανῦν δὲ Μοναστήριον ἡ Βιτώλια.

Βορείως δὲ τῆς Αυγκηστίδος μέχρι τοῦ Σκάρδου καὶ ἀνατολικῶς αὐτῆς μέχρι Ὁρβήλου εἶνε ἡ ἐπαρχία Παιονία, ἡς πόλεις ἦσαν τὰ Βυλάζωρα, νῦν Βελεσά, Σκούποι, νῦν Σκόπια.

“Αλλαι ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας εἶναι ἡ Μυγδονία, ἡς σπουδαιοτάτη πόλις ἐγένετο ἡ Θέρμη, κτίσμα Ἰώνων, ἥτις κατόπιν ὑπὸ τοῦ Κασάνδρου ἐγένετο πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου μετονομασθεῖσα Θεσσαλονίκη πρὸς τιμὴν τῆς γυναικός του, κόρης τοῦ Φιλίππου καὶ ἀδελφῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡ δὲ Ἦδονίς κατελάμβανε τὴν χώραν, ἥτις κεῖται μεταξὺ Στρυμόνος καὶ Νέστου ποταμοῦ, φημιζομένη διὰ τὴν εὐφορίαν καὶ τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἐνταῦθα εἰχε κτίση καὶ ὁ Φίλιππος πόλιν τοὺς Φιλίππους, προτείχισμα κατὰ τῶν Θρακῶν, ἥτις κατεστράφη ἀρδην μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν Τούρκων.

ΣΤΡΑΤΗΓΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

“Ο φιλόσοφος Ἀριστοτέλης λέγει περὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὅτι, ἐὰν διονόσουν καὶ ἀπετέλονταν πάντες ἐν κοράτος, θὰ ἥδυναντο νὰ κυριαρχήσωσιν δὲν τοῦ τότε κόσμου διότι καὶ ἀνδρείαν φύσει ἔχουσι καὶ νοημοσύνην μεγάλην. Δυστυχῶς δύμας αἱ διάφοροι πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἥριζον πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐμι τοῦντο καὶ πόλεμοι φονικοὶ ἐγίνοντο, δι’ ὧν ἐξησθενοῦντο καὶ κατεστρέφοντο ἀμοιβαίως. Τὴν ἡγεμονίαν τῆς δῆλης Ἑλλάδος ἐζήτουν δύο μάλιστα τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη, αἵτινες διὰ τοῦτο ἦσαν ἔκπαλαι εἰς ἔχθραν. Καὶ τὸ μῆσος τοῦτο προϊόντος τοῦ χρόνου ηὕξανε καὶ ἐφερε τὸν μέγαν πόλεμον, διστις ὀνομάσθη Πελοποννησιακός, διαρκέσας εἴκοσι ἑπτὰ δύλα ἔτη. Καὶ ἐνίκησαν μὲν

έπι τέλους οἱ Σπαρτιᾶται, ἀλλ' ὁ πόλεμος ὁ πολυνετὴς εἶχε συντρόψῃ τὰς δυνάμεις ὅχι μόνον ἀμφοτέρων τῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ δῆλης τῆς Ἑλλάδος διότι εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ἔλαβον μέρος δῆλοι οἱ Ἑλληνες ταχθέντες ἄλλοι μὲν ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν, ἄλλοι δὲ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον αἱ αὐταὶ πάλιν ἔξηκολούμθουν ἔριδες, ὅτε ἐν Μακεδονίᾳ ἐν ἔτει 359 π.Χ. ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας ἔξοχος βασιλεὺς, Φίλιππος ὁ Ἀμύντου. Οὗτος κατώρθωσεν ὅχι μόνον νὰ φέρῃ συμφιλίωσιν μεταξὺ τῶν ἀρχόντων τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ ὑποταγὴν πλήρην εἰς τὸν βασιλέα αὐτῶν. Τὸ δὲ σπουδαιότερον πάντων εἶναι ὅτι ἵδρυσε στρατὸν τακτικὸν μόνιμον ἐθνικὸν ἐκ 40 χιλιάδων, εἰς τὸν δποῖον ἐνέπνευσε πειθαρχίαν αὐστηράν. Καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς στρατιωτικῆς ταύτης δργανώσεως ἔγιναν εὐθὺς καταφανῆ. Αἱ διάφοροι ἔπαρχοι τοῦ Κράτους ἥσθιανοντο τώρα εαυτὰς ώς ἐν δόλον, ώς ἔνα λαόν. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται ἔλαμβάνοντο ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, τοῦ εὐρώστου καὶ καρτερικοῦ, οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ ἐκ τῆς εὐγενοῦς τάξεως, ἥτις ἐνεπνέετο ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ἀμίλλης νὰ διακριθῇ ἐν πολέμῳ. Καὶ τοιοῦτος στρατὸς ἔξησκημένος εἰς τὴν τέχνην τοῦ μάχεσθαι, πειθαρχίας, ἐσκληραγωγημένος εἰς τὰς πορείας, ἀντέχων εἰς τὰς πακουχίας τοῦ πολέμου, ἔμελλε νὰ δειχθῇ ἀήττητος, ώς καὶ ἐδείχθη πάντοτε.

Δεύτερον ἀγαθὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ βασίλειόν του ὁ Φίλιππος τὴν παιδείαν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀγάπην εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης, τὰ δόποια ἥκμαζον ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι. Πρὸς τοῦτο ἀριστον παράδειγμα ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς καὶ ἡ αὐλή του, τὸ δὲ παράδειγμα τοῦ βασιλέως ἐμιμήθησαν οἱ εὐπατρίδαι τῆς χώρας, οἵτινες

ἀπετέλεσαν οὕτω τοὺς πεπαιδευμένους τῆς Μακεδονίας.

Ἄρτυχὴς δὲ σύμπτωσις διὰ τὴν Μακεδονίαν ὑπῆρξεν ὅτι ὁ Φίλιππος παῖς, ἔτι δὲ εἰχε δοθῆ εἰς τοὺς Θηβαίους κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δόξης καὶ τῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως ὡς ὅμηρος πρὸς τήρησιν τῆς συνθήκης μεταξὺ Θεσσαλῶν καὶ Μακεδόνων, ἣν ἐπέβαλον εἰς αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι, ὑποστηρίζοντες τοὺς Θεσσαλούς. Τότε ἔζη ἐν Θήβαις καὶ ὁ ἔξοχος ἀνὴρ Ἐπαμεινώνδας, τὸν διοῖν ὠνόμαζον οἱ σύγχρονοι του τὸν πρῶτον τῶν Ἑλλήνων. Κατήγετο δὲ οὗτος ἔξι ἐπιφανεστάτου οἶκου καὶ εἶχε λάβη ἔξαιρετον ἀνατροφήν. Ἡ προσφιλής του ἐνασχόλησις ὑπῆρξε πάντοτε ἡ φιλοσοφία, ἥτις καὶ τὰ ψυχικά του¹ χαρίσματα ἥψησε καὶ τὴν καρδίαν του ἔξευγένισε καὶ τὸν χαρακτῆρά του κατέστησεν εὔθυνος καὶ δίκαιον. Οἱ ἄνθρωποι ἔθαύμαζον τὸ ἀόργητον τοῦ ἀνδρός, τὴν ἀκλόνητον ἀγάπην εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς τὸ δίκαιον, τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφιλοκεδῆ τοῦ καθήκοντος ἐκτέλεσιν, τὴν μετριοφροσύνην του, τὴν πρᾳότητα καὶ γλυκύτητα τῆς συμπεριφροδᾶς του. Ἡτο δὲ ἀριστος καὶ στρατιώτης καὶ πολιτικός,² πεπροικισμένος μὲ σπανίᾳ εὐγλωττίνων³ Εἰς τοιούτους ἔξόχου ἀνδρὸς τὸν οἶκον παρέμεινεν ὁ Φίλιππος ἐν Θήβαις ὡς ὅμηρος καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὑπῆρξε τὸ σχολεῖον τοῦ Φίλιππου καὶ εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ εἰς τὰ πολιτικά. Ἐν Θήβαις διατρίβων ἐγνώρισε καὶ τῶν Ἑλλήνων τὰς ἀλληλομαχίας καὶ τοὺς ἀμοιβαίους σπαραγμούς, οἵτινες παρεσκεύαζον τὴν ὑποδούλωσιν αὐτῶν εἰς ἔνοντας. Καὶ ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι ἐγεννήθη αὐτῷ ἡ φιλοδοξία νὰ καταπαύῃ αὐτὰς τὰς ἔριδας τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ἐνώσῃ πάσας τὰς ἔθνικὰς δυνάμεις αὐτῷ πρὸς ἐλευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀσίας ἐκ τοῦ Περσικοῦ ξυγοῦ. Ὁτε δὲ ἐγένετο βασιλεύς, ἡ ἰδέα αὐτῆς παίστατο

αὐτῷ καθ' ἐκάστην ζωηρά, καὶ πρὸς τοῦτο εἰργάζετο ἀνενδότως. Ἀφ' οὗ δὲ ἦνωσε πᾶσαν τὴν Μακεδονίαν εἰς ἐν κράτος, μετεχειρίσθη τὸν νοῦν του καὶ τὸν βραχίονά του νὰ ἔνώσῃ καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα ὅλην εἰς μέγαν εὔγενην ἀγῶνα κατὰ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ. Καὶ κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους ὁ πολυμήχανος βασιλεὺς νὰ ψηφισθῇ ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ τῶν ἀπεσταλμένων τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τὸ ἕαρ τοῦ 337 γενικὴ εἰρήνη μεταξὺ πάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν δι' ὃσα κακὰ οὕτοι ἔπραξαν εἰς τοὺς Ἑλληνας. Καὶ ἥρχισαν εὐθὺς νὰ γίνωνται αἱ προπαρασκευαὶ τοῦ πολέμου, αἴτινες διήρκεσαν ἐν ὅλον ἔτος. Ἀλλὰ δυστυχῶς, ὅτε τὰ πάντα ἤσαν ἔτοιμα, ἐδολοφονήθη ἐν Πέλλῃ ἔξερχόμενος ἐκ τοῦ θεάτρου ὑπὸ νέου Μακεδόνος, ὁνόματι Παυσανίου, διὰ προσβολῆν, ἣν ὑπέστη ὑπὸ συγγενοῦς τοῦ βασιλέως, χωρὶς οὕτος νὰ τιμωρηθῇ. Ἡτο δὲ ὁ βασιλεὺς τότε 47 ἔτῶν καὶ ἔβασιλευσε 24 ἔτη Εύτυχῶς τὸ μεγαλεπήβολον ἔργον τοῦ πατρὸς ἔξετέλεσεν ὁ υἱός του Ἀλέξανδρος.

4 Σ 'Αλεξάνδρου πατέρειν ἡλεκτέα.

Ο Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου, ὁ γνωστὸς εἰς τὸν κόσμον ὡς μέγας Ἀλέξανδρος, ἐγεννήθη ἐν Πέλλῃ κατὰ τὸ ἔτος 356 πρὸ Χριστοῦ. Λέγεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἡμέ αν τῆς γεννήσεώς του ἥλθον πρὸς τὸν πατέρα τοῦ τρεῖς χαρούσυνοι εἰδήσεις, πρῶτον ὅτι ὁ στρατηγός του Παρμενίων ἐνίκησεν ἐν μεγάλῃ μάχῃ τοὺς Ἰλλυριούς, δεύτερον ὅτι ὁ ἵππος του ἀγωνισθεὶς ἐν Ολυμπίᾳ ἥλθε πρῶτος καὶ τρίτον ἡ ἄλωσις τῆς Ποτιδαίας ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Φιλίππου. Νίκας λοιπὸν ἔφερεν εἰς τὸν πατέρα ἡ γέννησις τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ νίκη ἔφαινετο ὅτι

θὰ ἦτο δὲ ἀχώριστος αὐτοῦ σύντροφος. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀνατροφὴ καὶ ἡ παιδευσις τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅλως ἔξαιρετική. Ως παιδαγωγὸς αὐτοῦ ἔξαλέχθη συγγενῆς τῆς βασιλίσσης, ὁ Λεωνίδας, ὃστις ἐσκληραγώγησε σφόδρα τὸν Ἀλέξανδρον καὶ εἰς τὸ φαγητὸν καὶ εἰς τοὺς κόπους καὶ εἰς τὴν στρωμνὴν καὶ εἰς τὰς ἀσκήσεις τὰς σωματικὰς καὶ εἰς τὴν ὕκυποδίαν καὶ εἰς τὴν ἴππασίαν, ὥστε ὁ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξε ἐγκρατέστατος καὶ σωφρονέστατος καὶ τολμηρότατος τῶν παῖδων. Ἡτοῦ ἡδη 12 ἑτῶν, ὅτε ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ φανῇ τοῦ παιδὸς ἡ ἀρετὴ. Οἱ πατήρ του εἶχεν ἀγοράση ἀντὶ 13 ταλάντων σπάνιον ἵππον ἐξ Θεοσαλίας, Βουκεφάλαν καλούμενον. Τόσον δὲ ἀγριον ἐφαίνετο τὸ ζῷον, ὥστε οὔτε ὁ βασιλεὺς, οὔτε ὁ σταυρόχης, οὕτις ἄλλος οὐδεὶς ἥδυνατο νὰ τὸ πλησιάσῃ, δλιγάτερον δὲ νὰ τὸ καβαλικεύσῃ. Καὶ

Ο μέγας Ἀλέξανδρος.

οἱ βασιλεὺς ἥτο ἐστενοχωρημένος καὶ ἥθελε νὰ τὸ δώσῃ δπίσω. Ως ἥκουσε τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος, εἰς τὸν ὅποιον ἤρεσεν ὑπερβολικὰ δ ἴππος, ἐφώναξε : Κρῆμα, νὰ γάνων τοιοῦτον λαμπρὸν ἵππον, διότι δὲν ἥξενδρουν νὰ τὸν μεταχειρισθοῦν Τοῦτο ἥκουσεν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἐπέληξε λέγων· Πῶς διμιλεῖς οὔτως περὶ ἀνθρώπων πρεσβυτέρων σου, ἵτι αὐτοὶ τάχα δὲν ἔννοοῦν καὶ ὅτι σὺ ἥξενδρεις νὰ μεταχειρισθῆς τὸ

ζφον. Τοῦτο δὲν ἐφόβησε τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἀπεκρίθη μετὰ θάρρους· Ἐγὼ δύναμαι νὰ καβαλικεύσω εὐθὺς τὸν ἵππο.— Ἀλλ' ἂν δὲν δυνηθῆς, τίνα τιμῷσιαν θὰ υποστῆς; ἐρωτᾷ ὁ πατὴρ. Νὰ πληρώσω τὴν ἀξίαν τοῦ ἵππου, ἀπαντᾷ ὁ Ἀλέξανδρος. Καὶ ὅρμῃ εἰς τὸν ἵππον, οὐ λαμβάνει τὸν χαλινόν. Καὶ ἐν ᾧ ὅλοι γελοῦν διὰ τὴν τόλμην τοῦ παιδός, οὕτως στρέφει τὸν ἵππον πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, διότι ἐνόησε ὅτι ὁ ἵππος ἥτο ἄγριος βλέπων τὴν σκιάν του. Θωπεύει αὐτὸν λέγων φιλόφρονας λόγους καὶ ἀμέσως διὰ δεξιωτίτου πηδήματος κάθηται εἰς τὸ ἐφίππιον καὶ ἀφίνει τὸν ἵππον, νὰ τρέξῃ διευθύνων αὐτὸν ως ἄριστος ἵππεύς. Δὲν παρῆλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ ἐνεφανίσθη ὁ ἵππεύς μὲ τὸν καὶ πάζοντα ἵππον, ὅστις ἥτο πειθηνιώτατος. Πάντες οἱ παρευρεθέντες ἔχειρικρότηταν τὸν κάλλιστον ἵππεα, δὲ πατὴρ του καὶ ὑγαλλόμενος καὶ θαυμάζων εἶπε· Ζήιει ἄλλην χώραν μεγαλητέραν διὰ σέ, τέκνον μου, ή Μακεδονία σοῦ εἶναι πολὺ μικρά.

Ως δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐγένετο δέκα τριῶν ἐτῶν ὁ πατὴρ, ὅστις ἔγινωσκε τὴν μεγαλοφυῖαν τοῦ υἱοῦ, ἐσκέφθη ὅτι διὰ τοιοῦτον μαθητὴν διδάσκαλος θὰ ἥτο ὁ Ἀριστοτέλης ἐκ τῆς Σταγείρου τῆς Μακεδονίας, διότι διδάσκαλος τῶν φιλοσόφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μὲ τὴν οἰκογένειαν τοῦ φιλοσόφου συνεδέετο ὁ Φίλιππος, διότι διδάσκαλος τοῦ Ἀριστοτέλους διδάσκαλος ήτο ιατρὸς αὐτοῦ. Φέρεται δὲ καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Φίλιππου πρὸς τὸν Ἀριστοτέλη, δι' ἣς ἀγγέλλει αὐτῷ τὴν γέννησιν ἄρρενος τέκνου καὶ προειδοποιεῖ ὅτι μέλλει αὐτὸν νὰ προσλάβῃ ως διδάσκαλον. Εἶναι δὲ ἡ ἐπιστολὴ ἡ ἐξηῆς·

Γινώσκεις ὅτι ἐγέννηθη μοι υἱός. Εὐχαριστῶ ἐκ βά-

θοὺς ψυχῆς τὸν θεὸν ὅχι τόσον διὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου, ὃσον διότι ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἴδικῆς σου· διότι ἐπίζω ὅτι ὁ νίος μου, ἐὰν διδαχθῇ καὶ παιδαγωγηθῇ ὑπὲρ σοῦ, θὰ γίνῃ ἀξιος καὶ ἐμοῦ καὶ τῶν περιστάσεων.

Οὐ 'Αριστοτέλης ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ Φιλιππού καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Πέλλαν, καὶ ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν καὶ ἀγωγὴν τοῦ 'Αλεξανδρού. Καὶ πρῶτον ἔργον τοῦ 'Αριστοτέλους ὑπῆρξε νὰ ἰδρύσῃ τὸ σχολεῖον τοῦ βασιλόπαιδος μακρὰν τῆς αὐλῆς τῆς Πέλλης, ἵνα ὁ τρόφιμος δύναται νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τοῦ διδασκάλου

τὸ παράδειγμα καὶ τὴν διδασκαλίαν. Οὐ Φιλίππος μεγάλως ἐκτιμῶν τὸν 'Αριστοτέλην προθυμώς ἴδουσε τὸ σχολεῖον εἰς τόπον ὑγιεινὸν καὶ ἀθόρυβον, ἔνθα προσέλαβεν ὁ 'Αριστοτέλης καὶ συμμαθητὰς τοῦ 'Αλεξανδρού διμήλικας ἐξ εὐγενῶν οἰκων, τὸν Πτολεμαῖον τὸν Λάγου, τὸν Νέαρχον, τὸν Ἀρπαλον, τὸν Ἡφαιστίωνα, τὸν Φιλώταν, τὸν Παρμενίωνα καὶ ἄλλους. Αφ' οὗ δὲ ἐδίδαξε τὰ ἐγκύλια μαθήματα, κατόπιν ἐδίδαξε τὰ

μαθηματικά, τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, τὴν ἡμετήν, τὴν πολιτικήν, καὶ καθόλου τὴν φιλοσοφίαν, ήτις συνιστᾶ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν ώς πρῶτον καθῆκον νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν κακίαν. Ἡ διδασκαλία τοῦ μεγάλου φιλοσόφου κατενθουσίασε τὸν Ἀλέξανδρον, δοστις διὰ παντὸς τοῦ βίου του ἡγάπα καὶ ἐτίμα τὸν διδάσκαλόν του ως πατέρα καὶ πλέον. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶπεν ὅτι εἰς μὲν τὸν πατέρα μου χρεωστῷ ὅτι μὲ ἔγένη νησεν, εἰς δὲ τὸν διδάσκαλόν μου ὅτι μὲ ἔκαμεν ἀνθρωπὸν. Οὕτως δὲ Ἀλέξανδρος πεπροκισμένος ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ νοῦν μέγαν, μὲ τόλμην, μὲ φιλοδοξίαν, πάιδευθεὶς δὲ καὶ ὑπὸ ἔξοχου διδασκάλου καὶ κάτοχος τῆς σοφίας αὐτοῦ γενόμενος, παρεσκευάσθη νὰ γίνῃ ἔνδοξος βασιλεὺς καὶ νὰ διαδώσῃ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν εἰς πάντας τοὺς λαούς, οὓς ὑπέταξε, καὶ νὰ ἀφήσῃ ὄνομα ἀθανάτον μεγάλου βασιλέως.

Ο Ἄριστοτέλης, ἀφ' οὗ ἔμεινε τέσσαρα ὄλόκληρα ἔτη διδάσκαλος τοῦ μεγάλου Ἀλέξανδρου, ἥλθεν εἰς Ἀθήνας, δπου ἵδρυσε τὴν σχολήν του, ἐν τῷ Λυκείῳ γυμνασίῳ, ἐκεῖ περίπου, δπου σήμερον εἶναι τὸ Μαράσλειον Διδασκαλεῖον, καὶ ἐδιδαξε τὰς σοφάς του ἰδέας, πῶς πρέπει νὰ παιδεύηται ὁ ἀνθρωπός, πῶς πρέπει νὰ φέρηται καὶ νὰ πράττῃ, πῶς πρέπει νὰ εἶναι αἱ πολιτεῖαι, πῶς εἶναι ὁ κόσμος, πῶς εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πλεῖστα ἄλλα, τὰ δποῖα θαυμάζονται ἔκτοτε παρ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ο εὐγνώμων μαθητής του οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὸν διδάσκαλόν του καὶ τὰ προσφιλῆ του μαθήματα. Τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου ἔφερε μεθ' ἕαυτοῦ πάντοτε εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας ἐν ὄλοχρύσῳ θήκῃ, ἵνα ἀναγινώσκῃ καὶ εὐφραίνεται ἐκ τῶν χρυσῶν ἐπῶν τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ κατὰ τὰς ὠραὶς τῆς σχολῆς του. Εἰς δὲ

τὸν διδάσκαλόν του ἔστειλε δῶρον ὑπέρογχον ποσὸν χρημάτων, 800 τάλαντα τότε, 24 ἑκατομμύρια σημερινῶν δραχμῶν, ἵνα μεταχειρισθῇ αὐτὰ χάριν τῆς ἐπιστήμης του. Ἡ οἰκουμένη δὲν ἐγνώρισέ ποτε τοιαύτην σύμπτωσιν μεγαλοφυοῦς μαθητοῦ καὶ μεγαλοφυοῦς διδασκάλου. Καὶ εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καταφαίνεται ἡ σημασία τοῦ καλοῦ διδασκάλου καὶ ἡ δύναμις τῆς καλῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας.

§. Ο μέγας Ἀλέξανδρος ὡς βασιλεὺς.

Ο μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο εἴκοσιν ἔτῶν, ὅτε ἐδολοφονήθη ὁ πατήρ τού ἐν Πέλλῃ. Καὶ ὁ κόσμος ἐνόμισεν ὅτι τὸ μέγα οἰκοδόμημα τοῦ μεγαλεπηβόλου Φιλίππου ἐκρημνίζετο ἐκ θεμελίων μετὰ τὸν αἰφνίδιον θάνατον αὐτοῦ. Καὶ ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἑλλὰς ὅλη θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν πρὸ τοῦ Φιλίππου ἀναρχίαν καὶ εἰς τὴν μικροπολιτικὴν τῶν ορδιουργῶν καὶ τῶν μικρολόγων ἀντεγκλήσεων καὶ τῶν προσωπικῶν συμφερόντων. Καὶ εἰς τοῦτο ἐπλανήθησαν πάντες. Ο Ἀλέξανδρος διεκήρυξεν εὐθὺς καὶ εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τοὺς λαοὺς Μακεδονίας καὶ Ἑλλάδος καὶ εἰς δόλον τὸν κόσμον, ὅτι οὐδὲν θὰ μεταβληθῇ οὔτε ἐν τῷ στρατῷ οὔτε ἐν τῇ διοικήσει τῆς χώρας καὶ ὅτι θὰ ἐφαρμοσθῇ πιστῶς ἡ πολιτικὴ τοῦ πατρός του καὶ ὅτι μόνον τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως ἥλλαξε. Πάσαι αἱ συνθῆκαι, δσας ὁ πατήρ του ὑπέργραψεν, εἶναι ίσορα καὶ ἀπαραβίαστοι. Τὸν δὲ ψηφισθέντα ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον, ὃν δὲν ἥδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας ὁ πατήρ του, θὰ φέρῃ εἰς πέρας αὐτὸς μεθ' ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐγειρὲ δὲ ἀπόφασιν νὰ τιμωρήσῃ ἀδυσωπήτως πάντα, ὅστις ἥθελεν ἀσεβήσῃ

πρὸς τὰς συνθήκας. Καὶ δὲν περιωρίσθη εἰς λόγους μόνον, ἀλλὰ προέβη εὐθὺς καὶ εἰς ἔργα. Καὶ ποδὸν τισε νὰ ἔξομαλύνῃ τὰ τοῦ θρόνου του διότι καὶ εἰς τὸ ζῆτημα τοῦτο ὑπῆρχον Ισχυροὶ Μακεδόνες, οἵτινες ἐφρόνουν ὅτι ἄλλος υἱὸς τοῦ Φίλιππου ἐκ τῆς δευτέρας γυναικός του τῆς Κλεοπάτρας ἦ ὁ Ἀμύντας, ὁ διάδοχος τοῦ φρονευθέντος βασιλέως Περδίκκα, ὃν εἶχε παραγκωνίσῃ ὁ Φίλιππος, ὑποκλέψας τὴν βασιλείαν, ἐπρεπε νὰ γίνῃ βασιλεὺς καὶ ὅχι ὁ Ἀλέξανδρος. 'Αλλ' ὁ λαὸς ὅλος καὶ ὁ στρατὸς ἥγάπων τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐκ μικρᾶς ἡλικίας οὗ τος ἔδειξεν πολλὰς βασιλικάς ἀρετὰς, ἀνδρείαν, σύνεσιν, μεγαλοψυχίαν, φιλανθρωπίαν. Ἐν τῇ μάχῃ τῆς Χαιρωνείας τὴν νίκην ἐκέρδισεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐν ἡλικίᾳ μόλις 18 ἔτῶν, συντρίψας διὰ τῆς ὑπερόχου ἀνδρείας του τὸν ἔχθρόν. Ἐν ἕτοι μετὰ ταῦτα κατετρόπωσεν ἐν κρατερῷ μάχῃ τὸν βασιλέα τῶν Ἰλλυριῶν Πλευρίαν. Τοιοῦτος νέος, ὅστις πανταχοῦ καὶ πάντοτε διεκρίνετο, εἶχε πάντων κατακτήσῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμὸν καὶ πάντες δόμοφώνως ἀνεγνώρισαν αὐτὸν βασιλέα. Γενόμενος δὲ βασιλεὺς ὁ Ἀλέξανδρος ἐστράτευσε κατὰ τῶν Θρακῶν, τῶν Τριβαλλῶν, τῶν Γετῶν καὶ τῶν Ἰλλυριῶν, οἵτινες εἶχον ἐπαναστατήσῃ καὶ οὓς ἐν βραχυτάφῳ χρόνῳ ἐταπείνωσε. Ὁ διάρκης πόθος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φίλιππου, ἦτο νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν 'Ασίαν καὶ νὰ ἀπαλλάξωσι τῆς δουλείας τοὺς "Ελληνας τῆς χώρας ἐκείνης, νὰ τιμωρήσωσι δὲ καὶ τοὺς Πέρσας, δι' ὅσα κακὰ ἐποίησαν εἰς τοὺς "Ελληνας, καύσαντες τοὺς ναοὺς καὶ λεηλατήσαντες τὴν χώραν καὶ ἔξανδραποδίσαντες πολλοὺς τῶν κατοίκων αὐτῆς. Διὸ ἐκάλεσεν ἐν Κορίνθῳ συνέδριον τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, αἵτινες πᾶσαι πλὴν τῆς Σπάρτης ἔξελεξαν αὐτὸν ἀρχιστράτηγον τοῦ

κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου. Καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 334, ἀφ' οὗ καλῶς παρεσκεύασε στρατὸν μὲν τριάκοντα χιλιάδας, ἵππεῖς δὲ πένιε χιλιάδας, ἀναχώρησεν ἐκ Μακεδονίας, διευθυνόμενος εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς κατάλυσιν τοῦ περσικοῦ αράτους.

§ 8. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Τροάλῃ.

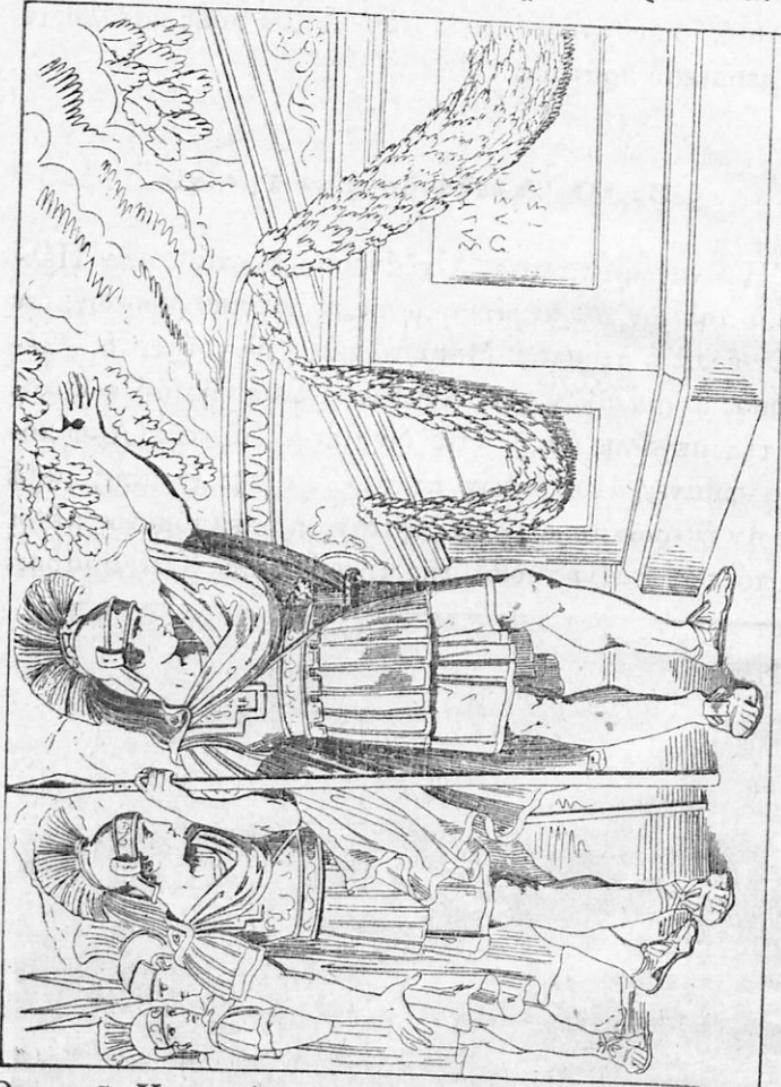
Ἡ ἀναχώρησις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐωρτάσθη ἐν Πέλλῃ διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων θυσιῶν καὶ πανηγύρεων, ὃν μετέσχε καὶ ὁ στρατός. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τούτων ὁ Ἀλέξανδρος παραλαβὼν τὸν στρατὸν ἐξῆλθε τῆς πόλεως καὶ διὰ τῆς μεγάλης ὁδοῦ, ἥτις διέρχεται διὰ τῆς Ἀμφιπόλεως, φθάνει ἀκολουθῶν τὰ παράλια τῆς Θράκης μετὰ εἴκοσιν ἡμερῶν πορείᾳ εἰς Σηστόν, προπεμπόμενος μέχρι τῆς πόλεως ἐκείνης ὑπὸ τῆς μητρός του Ὀλυμπιάδος.

Troala.

*Εκδοσις πέμπτη 1923

Κατὰ τὸν χρόνον δ' ἐκεῖνον εἰσέπλεεν εἰς τὸν Ἑλλήσ-
ποντον καὶ ὁ στόλος ὁ μακεδονικὸς ἐκ διακοσίων τριή-
ρεων συγκείμενος, ἵνα μεταβιβάσῃ τὸν στρατὸν ἐκ τῆς

Θρακικῆς Χερσονήσου εἰς τὴν ἀντικρὺν Ἀσίαν Αὐτὸς δὲ
ὁ Ἀλέξανδρος ἐπορεύθη εἰς Ἐλαιοῦντα, ἐνθα ἦτο ὁ τά-
φος τοῦ Πρωτειλάου τοῦ Θεσσαλοῦ, ὅστις ἀποβίτης πρῶ-

“Εκδοσις πέμπτη 1923

τος κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον εἰς τὴν ἔηράν ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Τρώων. Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἥφαιστου τούτου ἐτέλεσε θυσίαν καὶ ηὐχήθη νὰ γένηται αὐτῷ ἡ ἀπόβασις εὐτυχής. Μετὰ δὲ τὴν θυσίαν ταύτην διέταξε νὰ ἄρξηται ἡ διαιρεσίωσις τοῦ στρατοῦ. Ἐφαίνετο δὲ τὸ θέαμα ἔξαισιον. Ἡ θάλασσα ἦτο γαληνιαία καὶ οτίλιβουσα. Ἐκατέρωθεν δὲ αἱ ἀκταὶ τοῦ Ἑλλήσποντου εἶχον ἐνδυμῆται ἀνθοστόλιστον καὶ μυροβόλον ἔαιρινὴν αὐτῶν ἐνδυμασίαν, τριήρεις δὲ διέσχιζον τὴν θάλασσαν, κομίζουσαι μαχητὰς ποθοῦντας μάχας καὶ δόξαν κατὰ τοῦ προαιωνίου ἐχθροῦ. Ηὕξανε δὲ τὴν εὐφροσύνην τῶν στρατιωτῶν καὶ ἡ ἀνάμνησις ὅτι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἄλλοτε κρατερὸς καὶ ἀλαζὸν ἥγεμων ἔζευξε τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔφερε κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπειρα στατεύματα, τὰ δοποῖα δὲν ηὗτυχησαν νὰ ἐπανίδωσι πάλιν τὴτ πατρίδα των εὐρόντα ἐν τῇ Ἑλλάδι ἄδοξον τάφον.

Ὕπηρε δὲ τοῦ θεοῦ τοῦ Πατρὸς τὸν τόπον τοῦτον, ἐπειδὴ ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ ἐπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τὸν καλούμενον τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τῆς Τρωϊκῆς ἀκτῆς, ἐνθα ἀνυψώυντο οἱ τύμβοι τοῦ Αἴαντος, τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Πατρόκλου. Ως δὲ προσήγγισεν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἔρωτε τὸ δόρυ, δπερ ἐνεπήχθη εἰς τὴν γῆν, καὶ ἔπειτα πρῶτος ἀπέβη εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ἀσίας ἐνοπλος. εἰπὼν ὅτι οἱ θεοὶ δίδουσιν εἰς αὐτὸν νὰ καταλάβῃ διὰ τοῦ δόρατος τὴν Ἀσίαν. Εὐθὺς δὲ διέταξε νὰ δίδουμῶσι καὶ ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, διότι ἐξέπλευσε, καὶ ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς Τρωάδος, ἐγμα τὸ πρῶτον ἀπέβη, βωμοὶ εἰς τὸν Δία, εἰς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ εἰς τὸν Ἡρακλέα. Κατόπιν δὲ ἀνέβη εἰς τὴν Τροίαν, ὅπου προσήγνεγκε θυσίαν εἰς τὴν

Ἄθηνᾶν ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς, ἀφιερώσας εἰς αὐτὴν καὶ τὴν πανοπλίαν του·[¶] Επειτα ἐπεσκέφθη τοὺς τάφους τῶν Ἐλλήνων ἡρώων, ἐφ' ὃν ἐπέθηκε στεφάνους, μάλιστα δὲ τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ προγόνου, ὃν ἔμακάρισεν διτὶ ἔτυχε ζῶν μὲν φίλου πιστοῦ, τοῦ Πατρόκλου, ἀποθανὼν δὲ τοῦ μεγάλου κήρυκος τῶν ἔργων του, τοῦ Ὄμηρου. Μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἤλθεν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀρίσβης, ἐνθα εἶπε στρατιώτεροι πεδεύσῃ διαπεραιωθεῖς σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Τῇ δὲ πιούσῃ ἥμέρᾳ μαθὼν διτὶ οἱ Πέροι

Μακεδονική Πανοπλία

σαι ἀνέμενον αὐτὸν ἐτράπη πρὸς ἀνατολὸς πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῶν. Καὶ πρῶτον ἀφίκετο εἰς Λάμψακον, πόλιν Ἑλληνικήν, ἣν ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ ἀπηνῶς ὡς μηδίζουσαν. Τοῦτο μαθόντες οἱ Λαμψακηνοὶ ἔστειλαν πάραυτα, ίνα καταρράνωσι τὴν δργὴν τοῦ βασιλέως, τὸν συμπολίτην αὐτῶν Ἀναξιμένην, ἄνδρα σοφὸν καὶ παλαιὸν

φίλον τοῦ Φιλίππου, ὃν εἶχε γνωρίσῃ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Ως δὲ ὁ βασιλεὺς ἔμαθε, διὰ τί ἤλθεν ὁ Ἀναξιμένης, πλήρης ὁργῆς, χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ ἀκούσῃ τι παρ' αὐτοῦ, εἶπε καὶ ἐβεβαίωσε τοῦτο μάλιστα δι' δρκούν, διτὶ θὰ ποιήσῃ τὰ ἐναντία ἑκείνων, δοσα ἄν ζητήσῃ. Τότε ὁ Ἀναξιμένης εὐφυῶς εἶπε·

Ταύτην τὴν χάριν ἐκτέλεσόν μοι, ὡς βασιλεῦ, νὰ ἔξανδρα ποιιθῶσι μὲν αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα τῶν Λαμψακηνῶν, νὰ κατεδαφισθῇ δὲ πᾶσα ἡ πόλις, νὰ ἐμπρησθῶσι δὲ καὶ τὰ ιερὰ τῶν θεῶν.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος καὶ σύμφωνος πρὸς τοὺς δρκούς οὓς εἶπε πρότερον, ἀκων συνεχώρησε τὴν πόλιν.

§ 6 Συμβούλη Μέμνονος.

Ἐκ Λαμψάκου δὲ ὁ στρατὸς χωρῶν περαιτέρω πρὸς ἀνατολὰς κατὰ τὴν παραλίαν ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν Πρε-
απον, ἥτις ἀμαχητεὶ παρεδόθη αὐτῷ. Ἐνταῦθα ἔμαθεν
ἀσφαλῶς ὅτι ὁ περσικὸς στρατὸς εὑρίσκεται παρὰ τὸν
Γραιακὸν ποταμὸν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτοῦ
εὐθὺς. Οἱ δὲ Πέρσαι μαθόντες ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέρχε-
ται κατ' αὐτῶν συνῆλθον εἰς συμβούλιον, ἵνα σκεψθῶσι
καὶ ἀποφασίσωσιν, ἂν ἔπειτε νὰ πολεμήσωσιν εὐθὺς ἢ
νὰ ἀναβάλωσιν τὴν μάχην ὑποχωροῦντες, μέχρις ὅτου
προσέλθωσιν αὐτοῖς καὶ ἄλλαι ἐπικουρίαι. Ἐίχον δὲ οἱ
Πέρσαι ἴπτεῖς μὲν εἴκοσι χιλιάδας, πεζοὺς δὲ ἄλλους τό-
σους. Ἀπετελεῖτο δὲ ὁ πεζὸς στρατὸς κατὰ τὸ πλεῖστον
ἐκ μισθοφόρων Ἑλλήνων, οἵτινες εἶχον καὶ ἀνδρεῖαν
πολλὴν καὶ τέχνην τοῦ μάχεσθαι μεγάλην. Εἰς τὸ πλῆ-
θος δὲ τοῦτο τοῦ στρατοῦ θαρροῦντες οἱ Πέρσαι στρα-
τηγοὶ ὡς καὶ εἰς τὴν ἀνδρεῖαν αὐτῶν ἥμελον πάντες εύ-
θὺς νὰ γίνῃ ἡ μάχη. Εἰς τούτους ὅμως ἀντεῖπεν ὁ Μέ-
μνων ὁ Ρόδιος, ἀριστος Ἑλλην στρατηγός, ὅστις ἐτιμᾶτο
πολὺ ὑπὸ τοῦ Δαρείου, συμβουλεύσας νὰ ἀποφύγωσι τὴν
μάχην.

Οἱ Μακεδόνες, εἶπεν, εἶναι διττῶς ἐπικίνδυνοι καὶ ὡς
πολὺ τῶν Περσῶν ἰσχυρότεροι κατὰ τὸν πεζὸν στρατὸν
καὶ ὡς πολεμοῦντες ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν.
Καὶ ἀν μὲν νικήσωμεν ἡμεῖς, ἡ ἡττα τῶν Μακεδόνων
οὐδόπως θὰ βλάψῃ αὐτούς· αὐτῇ μᾶλλον θὰ θεωρηθῇ
ὡς ἔφιδος ἀποτυχοῦσα. Ἐὰν δημοσίην, τότε θὰ
ἀπολέσωμεν πᾶσαν τὴν χώραν, ἦν ἐστάλημεν νὰ φυλά-

ξωμεν. Διὸ συμφέρον νομίζω νὰ ἀποφύγωμεν πᾶσαν με-
γάλην καὶ ἀποφασιστικὴν μάχην. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν
ἔχει ἥ δλίγων μόνον ἡμερῶν τροφάς. Εὰν δὲ ἡμεῖς ὑπο-
χωροῦντες βραδέως πυρπολῶμεν καὶ ἐρημῶμεν πᾶσαν
χώραν, ἦν ἀφίνομεν ὅπισθεν ἡμῶν, οἱ ἔχθροι θὰ περι-
έλθωσιν εἰς δεινὴν θέσιν, μὴ εὑρίσκοντες οὕτα τροφὴν
οὕτε στέγην. Καὶ οὕτως ἐπιβάλλοντες εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς
μικράν τινα ζημίαν θὰ ἀποκρούσωμεν μεγάλην καὶ ἀνυ-
πολόγιστον συμφοράν. Ἀλλ᾽ ἐν φοιταῖσθαι ἐνταῦθα θὰ
πράττωμεν, διὰ τούτους ἡμῶν θὰ πλεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν μετὰ στρατοῦ ἀξιομάχου καὶ θὰ
λεηλατῇ καὶ θὰ ὑποτάσσῃ τὴν χώραν. Οὕτω θὰ ἀναγκά-
σωμεν τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Ἀσίαν καὶ
νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτήν.

Ἡ σοφὴ αὕτη γνώμη τοῦ Ἐλληνος στρατηγοῦ ἀπε-
κρούσθη ὑπὸ πάντων τῶν Περσῶν, ὡς ἀναξία τοῦ περσι-
κοῦ μεγαλείου καὶ τῆς περσικῆς ἀνδρείας. Μάλιστα δὲ διὸ
Ἀρσίτης, ὁ σατράπης τῆς Φρυγίας, εἶπεν·

Οὐδὲ καλύβῃ ἐγὼ θὰ ἀνεχθῶ νὰ καῇ ἐκ τῆς χώρας
μου. Πρέπει νὰ πολεμήσωμεν, διὸ δὲ στρατὸς τοῦ μεγάλου
ἡμῶν βασιλέως γινώσκει, πῶς πρέπει νὰ νικᾷ.

Οἱ δὲ ἄλλοι σατράπαι, εἴτε κινούμενοι ὑπὸ πολεμι-
κοῦ πνεύματος εἴτε μισοῦντες τὸν Ἐλληνα Μέμνονα,
ὅστις μεγάλως ἔσχε παρὰ τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ, ἀπέρριψαν
τὴν γνώμην τοῦ Μέμνονος παμφηφεὶ καὶ συνεφώνησαν
πρὸς τὸν Ἀρσίτην. Εὔθυνς δὲ τότε διέταξαν νὰ προχω-
ρήσῃ ὁ στρατὸς αὐτῶν καὶ τὸ ἵππικὸν καὶ τὸ πεζικὸν
μέχρι τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ, ἐνθα κατὰ τὴν ἀπόκρη-
μνον αὐτοῦ δεξιὰν ὅχθην παρετάχθησαν ἐμπρὸς μὲν τὸ
ἵππικόν, ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω ὅπισθεν αὐτοῦ οἱ Ἐλληνες
μισθοφόροι. Ως δὲ οἱ πρόσκοποι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάν-

δρου ἐπανελθόντες ἀνήγγειλαγ δτι ὁ ἔχθρος ἵστατο πέ-
ραν τοῦ ποταμοῦ παρατεταγμένος εἰς μάχην, καὶ δὴ οἱ
μὲν ἵππεῖς κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ παρα τὰς ἀποκρή-
μνους καὶ πηλώδεις αὐτοῦ ὅχθας, οἱ δὲ πεζοὶ δλίγον μα-
κρὰν ἴσταμενοι ὅπισθεν αὐτῶν ἐπὶ τῶν γηλόφων, ὁ Ἀλέ-
ξανδρος ἐνύησε τὸ μέγα σφάλμα τῆς παρατάξεως τοῦ ἔχ-
θροῦ, ἵδιως διότι τὸ μὲν ἵππικόν, ὅπερ εἶναι σῶμα ἐπιθέ-
σεως καὶ προσβολῆς, ὥρισαν πρὸς ἄμυναν, τὸ δὲ φοβε-
ρὸν σῶμα τῶν μισθοφόρων, ὅπερ εἶναι σῶμα πρὸς ἄμυναν,
ἀφῆκαν ἀργοὺς ψεατὰς τῆς μάχης. Ἐφρόνει δὲ ὅτι,
ἐὰν κατώρθωνε διὰ τοῦ ἀνδρειοτάτου αὐτοῦ ἵππικον νὰ
καταλάβῃ τὴν ἀντιπέραν ὅχθην τοῦ ποταμοῦ, ἡ νίκη ἦτο
πλέον ἀσφαλής.

§ 2. **Η διάθασις τοῦ Γρανικοῦ.**

Ἡ ἡμέρα ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος
μετὰ τοῦ στρατοῦ παρατεταγμένου εἰς μάχην, ἔφθασε
πλησίον τοῦ ποταμοῦ. Πρὸ τῆς μάχης ὅμως ἐκάλεσε πάν-
τας τοὺς στρατηγοὺς εἰς συμβούλιον καὶ ἐζήτησεν αὐτῶν
τὴν γνώμην. Ὁ Παρμενίων πρῶτος λαβὼν τὸν λόγον
εἶπε ταῦτα·

Φρονιμώτερον θεωρῶ, βασιλεῦ, νὰ μὴ γίνῃ κατὰ τὴν
ἡμέραν ταύτην ἡ μάχη, ἀλλὰ νὰ ἀναβληθῇ διὰ τὴν αὐ-
ριον· διότι βλέπω ὅτι ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ εἶναι πλή-
ρης κινδύνων, ἡ δὲ ἡμέρα κλίνει πρὸς τὴν δύσιν, ὁ δὲ
ποταμὸς εἰς πολλὰ μέρη εἶνε ἀπόκρημνος. Παρατεταγμέ-
νον νὰ διαβαίνῃ τοιοῦτον ποταμὸν τὸ ἵππικὸν δὲν εἶναι
δυνατόν. “Ωστε κατ’ ἀνάγκην θὰ διαβαίνῃ αὐτὸν κατὰ
μοίρας εἰς διάφορα μέρη. Ἀλλὰ τότε τὸ ἵππικὸν τοῦ ἔχ-
θροῦ θὰ προσβάλλῃ καὶ θὰ κατακόπτῃ τὸ ἡμέτερον ἵππι-

κόν, πρὸν ἔλθη εἰς χεῖρας ΧΗ πρώτῃ ἀποτυχίᾳ θὰ ἔχῃ κακὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν ὅλην ἔκβασιν τοῦ πολέμου.

Ἐν ᾧ, ἐὰν στρατοπεδεύσωμεν τώρα ἐνταῦθα, οἱ ἔχθροὶ

μὴ ἔχοντες ἴσχυρὸν πεζικόν, ὅπερ νὰ φρουρῇ τὴν νύκτα, θὰ ἀναγκασθῶσι νὰ ἀποσυρθῶσι τῆς ὄχθης καὶ νὰ διανυκτερεύσωσι μακράν. Ἡμεῖς δὲ τότε διαβαίνομεν τὸν ποταμὸν ἀνενόχλητοι, πρὸν οὗτοι προφθάσωσι νὰ παραταχθῶσι πάλιν παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος.

“Οσα λέγεις, ὦ Παρμενίων, γινώσκω καὶ ἐγώ. Ἄλλ’ αἰσχύνομαι τὸν Ἑλλήσποντον, ὃν διέβην μετὰ πολλῆς εὔκολίας, ἐὰν μέλλῃ τώρα τὸ σμικρὸν τοῦτο οεῦμα νὰ ἐμποδίσῃ ἡμῶν τὴν διάβασιν. Καὶ τοῦτο οὕτε τῆς δόξης τῶν Μακεδόνων εί-

ναι ἄξιον οὔτε τῆς ἐμῆς πρὸς τοὺς κινδύνους ὁρμῆς. Μάλιστα δὲ φρονῶ ὅτι οἱ Πέρσαι θέλουσιν ἀναθαρρήσῃ ὅτι εἶναι ἀξιόμαχοι πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν πάθωσιν εὐθὺς ἄξιόν τι τοῦ παρόντος αὐτῶν φόβου.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέστειλεν εὐθὺς τὸν μὲν Παρμενίωνα ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας, αὐτὸς δὲ ἥλθεν εἰς τὸ δεξιόν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐνόησαν ἐκ τῆς ἀντιπέραν ὄχθης ὅτι ὁ ἀπέναντι τοῦ εὐώνυμου αὐτῶν κέρατος ιστάμενος ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς λαμπρότητος τῶν ὅπλων, ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ κράνους λευκοῦ πτεροῦ, ἐκ τοῦ βαθέος σεβασμοῦ τῶν περικυκλούντων αὐτόν. Καὶ δὲν ἀμφέβαλλον

διτι εἰς τὸ μέρος τοῦτο θὰ ἐγίνετο ἡ κριωτάτη προσβολή. Διὸ ἔσπευσαν νὰ ἀντιτάξωσιν αὐτῷ ἐνταῦθα πρὸς τὴν ὄχθην σμπετυκνωμένους τοὺς ἀρίστους αὐτῶν ἵππεῖς. Ἐνταῦθα ἐτάχθη ὁ Μέμνων μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ νίῶν, ὁ Ἀρσαμένης, ὁ σατράπης τῆς Κιλικίας, μετὰ τοῦ περσικοῦ ἵπποιοῦ. Μετὰ δὲ τούτους ἐτάχθη ὁ Ἀρσίτης ἔχων τοὺς ἐκ Παφλαγονίας ἵππεῖς, κατόπιν ὁ Σπιθιδράτης, ὁ σατράπης τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας, ὅστις ἥγειτο τῶν Υρκανῶν ἵππεων. Καὶ οὕτω κατὰ μῆκος τοῦ λοταμοῦ ἐτάχθησαν εἴκοσι χιλιάδες, ἐκλεκτῶν ἵππεων ἐκ διαφόρων ἑθνῶν.

Ἐπί τινα χρόνον ἀμφότεροι οἱ στρατοὶ παραιεταγμένοι ἐκατέρῳθεν τοῦ ποταμοῦ ἦγον βαθεῖαν σιγήν. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ἀναπηδήσας εἰς τὸν ἵππον εἶπεν·

Ἐμπρός, γενναῖοι στρατιῶται, δείχθητε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀνδρες ἀγαθοί, ἄξιοι τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Ἑλλάδος δῆμης.

§ 8. Μάχη ἐν Γρανεκῷ (Ξ:Ξ:Α).

Εὐθὺς τότε, ὡς ἦτο παρατεταγμένον τὸ ἀριστερὸν κέρας τοῦ στρατοῦ, καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεῖς ἐνέβησαν εἰς τὸ ποταμόν. Κατόπιν δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος, ἄγων τὸ δεξιὸν κέρας ὑπὸ τὸν ἥχον τῶν σαλπίγγων καὶ τὸ θούριον ἄσμα τῶν στρατιωτῶν. Ως δὲ ἐφθασε τὸ ἀριστερὸν κέρας τοῦ μακεδονικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, ἥρξατο ἀμέσως ἡ μάχη. Οἱ Πέρσαι μεθ' δῆμης αὐτῶν τῆς δυνάμεως καὶ μετὰ θαυμαστῆς ἀνδρείας ὥρμησαν εἰς τὸ μέρος, ὃθεν ἔμελλον οἱ Ἑλληνες νὰ ἀποβῶνται εἰς τὴν ἔηράν. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀπὸ τοῦ ὑψους τῆς ὄχλης, ἄλλοι δὲ ἐμβαίνοντες καὶ εἰς τὸν ποταμὸν ἡκόντιζον τοὺς ἐν

αὐτῷ ἀκόμη εὑρισκομένους Ἑλληνας. Φρικτὸς δὲ ἦτο
ἀληθῶς τῶν ἱπτέων δύναμις, τῶν μὲν θελόντων νὰ
ἐκβιάσωσι τὴν εἰς τὴν γῆν ἀπόβασιν, τῶν δὲ ἐργαζομέ-
νων παντὶ σύνενι νὰ ἐμποδίσωσι αὐτήν. Κατὰ τὴν φοβε-
ρὰν ταύτην συμπλοκὴν οἱ Ἑλληνες ἐν τῷ φεύγοντι ὅντες
καὶ μαχόμενοι πρὸς τὸ κράτιστον τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ,
μεθ' οὐ συνηγωνίζετο καὶ ὁ ἔξοχος στρατηγὸς Μέμνων
καὶ οἱ δύο αὐτοῦ υἱοί, ἥλαττοντο οὐ μόνον κατὰ τὸν
ἀριθμὸν ὅντες δλιγάτεροι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τόπον τῆς
μάχης, ὅντα πηλώδη καὶ δλισθηρόν. Ὅθεν μετὰ μάχην
πεισματώδη, καθ' ἣν ἔπεσον πάντες, οἵτινες τὸ πρῶτον
συνεπλάκησαν πρὸς τοὺς Πέρσας, ἥναγκάσθησαν οἱ λοι-
ποὶ νὰ κλίνωσι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις ἥδη ἤρχετο
πρὸς αὐτοὺς πλησιέστερον. Ὡς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος μεθ'
ὅλου τοῦ δεξιοῦ κέρατος τοῦ στρατοῦ ἔφθασεν εἰς τὴν
ὄχθην, πρῶτος ἐμβάλλει εἰς τοὺς Πέρσας, ὅπου ἤσαν
πυκνότατα παρατεταγμένοι οἱ ἵπποι καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν
Περσῶν. Εὐθὺς τότε ἥρξατο φονικὴ μάχη, δμοιάζουσα
μᾶλλον πρὸς πεζομαχίαν· διότι συνεχόμενοι ἵπποι μεθ'
ἵππων καὶ ἄνδρες μετ' ἀνδρῶν ἥγωνται οἱ μέν, ἵνα
ἔξωσσοιν ἀπὸ τῆς ὄχθης καὶ διώξωσιν εἰς τὴν πεδιάδα
τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ Πέρσαι, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν ἀπό-
βασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ αὖθις ἀπωθήσωσιν αὐτοὺς εἰς
τὸν ποταμόν. Ἐν ᾧ δὲ ἐνταῦθα ἐγίνετο κρατερώτατος
ἄγών, ἔδραμε τοῖς Πέρσαις ἐπίκουρος δὲ Μιθριδάτης,
γαμβρὸς τοῦ βασιλέως Δαρείου, ἀνὴρ ἀνδρείτατος, μετὰ
μεγάλης δυνάμεως ἱππέων, συνοδευόμενος δὲ καὶ ὑπὸ
τεσσαράκοντα συγγενῶν του, πάντων φιλοτίμων, καὶ
πολλὴν ἀέρα οράν ἐποίει εἰς τοὺς Ἑλληνας. Ὡς δὲ εἶδε
τοῦτο δοῦλος Ἀλέξανδρος, ἔστρεψε τὸν ἵππον αὐτοῦ κατὰ
τοῦ Μιθριδάτου, ὅστις καὶ αὐτὸς διέκρινεν ἐκ τῶν λευ-

κῶν πτερῶν τῆς περικεφαλαίας τὸν Ἀλέξανδρον καὶ μετὰ
χαρᾶς ἐδέχθη τὸν ἄγωνα, ἐλπίζων ὅτι μὰ φονεύσῃ τὸν
Ἀλέξανδρον καὶ οὕτω μὰ ἐλευθερώσῃ τῇ ἴδιᾳ χειρὶ τὴν
Ἀσίαν ἐκ τοῦ ἐπικρεμασθέντος μεγίστου κινδύνου.

Καὶ κεντήσας τὸν ἵππον ἐπεδράμε μετὰ τοσαύτης ὁρᾶς
κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τόσον εὐστόχως ἔβαλε
κατ' αὐτοῦ τὸ ἀκόντιον, ὡστε τοῦτο διῆλθε διὰ τῆς ἀσπί-
δος καὶ τῆς δεξιᾶς ἐπωμίδος τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἔφθα-
σε μέχρι τῆς παρειᾶς. Ὁ Ἀλέξανδρος λαβὼν διὰ τῆς
χειρὸς τὸ ἀκόντιον, πλήγης δργῆς πλήττει αὐτὸν διὰ
τοῦ δόρατος εἰς τὸ στῆθος, μετὰ τοσαύτης ὅμως δρμῆς,
ῶστε ἡ αἰχμὴ τοῦ δόρατος συνετρίβη προσκρούσασα εἰς
τὸν ἰσχυρὸν θώρακα τοῦ Μιθριδάτου, ὡστις οὐδὲν κακὸν
παθὼν ἐπῆλθε μετὰ μανίας κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου σύρας
τὸ ξίφος. Ὁ Ἀλέξανδρος νῦν ενδίσκετο εἰς μέγαν κίν-
δυνον, τὸ τεθλασμένον δόρυ μόνον ἔχων εἰς χεῖρας καὶ
δι' αὐτοῦ ἀποκρούσθων, ὡς ἡδύνατο, τὸν Πέρσην, ὃτε ἀ-
νήρ Κορίνθιος, δ. Δημάρατος, εἰς τῶν ἑταίρων τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου, προσδραμὼν προσέφερεν εἰς αὐτὸν τὸ ἴδιον
δόρυ, ὅπερ λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος δρμᾷ κατὰ τοῦ Μαθρι-
δάτου καὶ πλήττει αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ φίπτει
κατὰ γῆς. Τοῦτο ἴδων ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μιθριδάτου ὀνό-
ματι Ῥοισάκης δρμᾷ κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ διὰ τοῦ
ξίφους κατήνεγκεν εἰς αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς πληγὴν το-
σοῦτον ἰσχυράν, ὡστε διεσχίσθη τὸ κράνος καὶ ἔλαφρῶς
ἐπληγώθη καὶ τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον
παρευθὺς ἐφόνευσεν ὁ Ἀλέξανδρος διατρυπήσας διὰ τοῦ
δόρατος εἰς τὸ στέρνον. Ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ Ἀλέξανδρος ἐμά-
χετο πρὸς τὸν Ῥοισάκην, δ. Σπιθριδάτης, ἥγεμὼν Πέρ-
σης, κρατῶν γυμνὸν ξίφος ἥτοι μάσθη νὰ πλήξῃ τὸν βα-
σιλέα κατά κεφαλῆς, ἦν δὲν ἐφύλαττε πλέον ἡ ἐσχισμένη

περικεφαλαία. Ἀλλὰ προλαβὼν δὲ Κλεῖτος, ἀξιωματικὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπληγές διὰ τοῦ ξίφους κατὰ τὸν ὄμον τὸν Πέρσην μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς, ὥστε καὶ χειρὶ ξίφος ἐπεσὸν παραχρῆμα κατὰ γῆς.

§ 9. *Ηττα τῶν Περσῶν*

Ως δὲ εἶδον τοῦτον οἱ συγγενεῖς τοῦ Σπιθριδάτου, ὡρμησαν ἀκατάσχετοι κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἵνα φονεύσωσιν αὐτόν. Ἀλλ' οὗτος ἀτρόμητος ἴστατο μαχόμενος καὶ εἶχε δύο μὲν πληγὰς εἰς τὸν θώρακα, μίαν δὲ εἰς τὴν κεφαλήν. Οἱ Μακεδόνες θαρρυνόμενοι ὑπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἥρωος βασιλέως ἐμάχοντο μετὰ θαυμαστῆς ἀνδρείας περιέ αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ δὲ ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἐπεσὸν οἱ ἡγεμόνες τῶν Περσῶν δὲ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, τότε οἱ λοιποὶ δειλιάσαντες ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Ως δὲ ὑπεχώρησε τὸ μέσον, ὑπεχώρησαν εὐθὺς καὶ τὰ ἄκρα καὶ ἡ φυγὴ τῶν Περσῶν ἐγένετο γενική. Κατὰ τὴν μάχην δὲ ταύτην ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς χιλίους μόνον ἵππεῖς· διότι ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἀφῆκε νὰ καταδιώξωσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐστράφη κατὰ τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων, οἵτινες ἴσταντο ἐπὶ τῶν γηλόφων παρατεταγμένοι εἰς μάχην καὶ ἔχοντες τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ καταισχύνωσι τὴν πεφημισμένην ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων, ἀφ' οὗ ἀνάδρως εἶχον ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τοῦ ἵππικοῦ τῶν Περσῶν. Οἱ Ἀλέξανδρος γινώσκων καλῶς κατὰ τίνων ἔμελλε νὰ πολεμήσῃ, ὅδηγησε κατ' αὐτῶν πάντα τὰ στρατεύματα, διέταξε δὲ καὶ τὸ ἵππικὸν νὰ προσβάλῃ αὐτοὺς πανταχόθεν. Ἡ μάχη ἐγίνετο πεισματῶδης ἐκατέρωθεν, ὃ δὲ Ἀλέξανδρος ἐμάχετο ἐν τοῖς προμάχοις, φονευθέντος μάλιστα καὶ τοῦ ἵππου του. Ἀλλ' ὅσον ἀνδρείως καὶ ἀνέπο-

λέμησαν οίμισθοφόροι, ἐπὶ τέλους ἐιτήμησαν. Τοσοῦ-
τος δὲ αὐτῶν ἐγένετο φόνος, ὥστε οὐδεὶς διέφυγεν, εἰ μῆ
τις διέλαθε μεταξὺ τῶν νεκρῶν. Ἐξωγρήμησαν δὲ περὶ
τοὺς χιλίου, οὓς δεδεμένους ἐν πέδαις ἔστειλεν ὁ Ἀλέ-
ξανδρος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα ἐργάζωνται ως κακούργοι
εἰς τὰ δημόσια ἐργα, διότι Ἑλληνες ὄντες ἐμάχοντο ὑπὲρ
τῶν βυρβάρων κατὰ τῆς Ἐλάδος. Ἐκ δὲ τοῦ στρατοῦ
τοῦ Ἀλεξανδροῦ δὲν ἐπεσον πολλοί, εἴκοσι πέντε μὲν ἴπ-
πεις ἐκ τῶν πρώτων, οἵτινες ἐφονεύθησαν ἐν τῷ ποτα-
μῷ, ἐξηκοντα δὲ ἄλλοι ἐν τῇ μάχῃ καὶ τριάκοντα πεζοί
Τούτους ἔθιψε μεγαλοπρεπῶς βασιλεὺς μετὰ τῶν ὅ-
πλων των καὶ τῆς στολῆς των τῆς στρατιωτικῆς. Ὡρίσε
δὲ οἱ γονεῖς των καὶ τὰ τέκνα των ἐν τῇ πατοΐδι νὰ μὴ
πληρώνωσι φόρους καὶ νὰ ὕστιν ἀπηλλαγμένοι πάσης κα-
ταναγκαστικῆς ἐργασίας. Τῶν δὲ εἴκοσι πέντε ἵππεων,
οἵτινες ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ποταμοῦ διά-
βασιν, διέταξε νὰ κατασκευάσῃ ὁ Λύσιππος, ὁ ἔξοχος γλύ-
πτης, ἀνδριάντας χαλκοῦς, οὓς ἔστησε κατόπιν ἐν Δίφ
τῆς Μακεδονίας. Κατόπιν δὲ βασιλεὺς ἐπεσκέφθη τοὺς τε-
τραυματισμένους καὶ συνδιελέχθη φιλανθρώπως μετ' αὐ-
τῶν, ἐρωτήσας ἔκαστον, πῶς ἐτραυματίσθη καὶ οὗτος δώ-
σας ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ ἔκαστος τὰ κατορθώματά του.
Ἀλλὰ καὶ τοὺς Πέρσας διέταξε νὰ θάψωσιν ως καὶ τοὺς
μισθοφόρους Ἑλληνας, ὅσοι πολεμοῦντες ἀπέθανον.

Πάντες οἱ θησαυροὶ τοῦ περσικοῦ στρατοπέδου ἐγέ-
νοντο λεία τῶν Ἑλλήνων, πρὸς οὓς δὲ βασιλεὺς διένειμεν
αὐτούς.

Καὶ πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀπέστειλε δῶ-
ρα, πλῆθος χρυσῶν ποτηρίων, φιάλας χρυσᾶς, τάπητας
πορφυροβαφεῖς καὶ ἄλλα κειμήλια, ἣ κατέλιπον οἱ Πέρ-
σαι ἐν ταῖς σκηναῖς των φεύγοντες. Εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας

εστειλε τριακοσίας περσικὰς πανοπλίας, ἵνα ἀφιερωθεῖσιν εἰς τὸν Παρθενῶνα μὲ τὴν ἐπιγραφήν· Ἀλέξανδρος δὲ Φιλίππου καὶ οἱ Ἑλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων.

§ 10. Σχέδιον πορείας.

ΔΜετὰ τὴν νίκην τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ ἡ πρὸς τὰ πρόσω πορεία τοῦ νικηφόρου στρατοῦ δὲν παρεῖχε πλέον μεγάλας δυσκολίας. Αἱ σατραπεῖαι τοῦ μεγάλου βασιλέως ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἐσπευδον νὰ παραδοθῶσι εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, μὴ τολμῶσαι νὰ κατέλθωσιν εἰς ἀγώνα ἐκ τοῦ συστάδην πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ἀφοῦ μάλιστα πολλοὶ τῶν ἡγεμόνων αὐτοῦ εἶχον πέσει εἰς τὴν μάχην τοῦ Γρανικοῦ, ἴδιως δὲ σατράπης τῆς Λυδίας. Καὶ αὐτὸς δὲ Ἀρσίτης τῆς Φρυγίας τῆς παρὰ τὸν Ἐλλήσποντον, ὅστις ἀπέκρουσε τὴν σοφὴν γνώμην τοῦ ἐκ Ρόδου Μέμνονος καὶ ἐγένετο παραίτιος τῆς ἡττῆς, βαρέως φέρων τὴν εὐθύνην τῆς ἀποτυχίας καὶ κατανοήσας δι’ ὃσα συνεβούλευσεν, ἔμηκε τέλος τῆς ζωῆς του δι’ αὐτοκτονίας.^χ

Μέγα δὲ πλεονέκτημα διὰ τὸν Ἀλέξανδρον πρὸς εὐπολον ὑποταγὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὑπῆρχεν, διτὶ πᾶσα ἡ παραλιακὴ χώρα αὐτῆς, μάλιστα δὲ ἡ συνορεύουσα πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν κατφεκτίο ὑπὸ Ἐλλήνων, οἵτινες δημιοργατικὰ φρονήματα ἔχοντες καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὡς ἀναφαίρετον δῶρον τοῦ Θεοῦ ἀείποτε θεωροῦντες προθύμως θὰ συνέπραττον μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἵνα ἀνακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των, ἀπαλλαττόμενοι τοῦ περσικοῦ ζυγοῦ καὶ τῶν περσιζόντων ὀλιγαρχικῶν.

Ἐπειδὴ δὲ μέγας στόλος περσικὸς ἐκ 400 πλοίων συγκείμενος διέπλεε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ ἤδυνατο νὰ

^χΕκδοσις πέμπτης

βλάψῃ μόνον τὰς παραλίους πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐὰν αὗται ἔστασίαζον κατὰ τῶν Περσῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς νήσους τῆς Ἐλλάδος, καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ἐλλάδα, ἵς πολὺς σιρατὸς ἐμάχετο μετὰ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, οὗτος ἐθεώρησε φρόνιμον, ποὺν προχωρήσῃ πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας, νὰ καταλάβῃ πρότερον πᾶσαν τὴν παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ οὕτω νὰ διαλύσῃ πάσας τὰς ἐνταῖθα ἴδρυμένας περσικὰς σατραπείας. Καὶ οἱ Ἐλληνες πάντες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐλευθερούμενοι ὑπὸ τῶν ὅμαιμονων ἀδελφῶν των θὺ προσέδιδον εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἀλεξάνδρου λαμπρότητα μεγάλην. Καὶ τοῦτο θὰ ἐφρονημάτιζεν ἔτι μᾶλλον καὶ τοὺς ἄλλους Ἐλληνας, διουδήποτε γῆς καὶ ἄν κατώκουν. Καὶ θὰ ἐκηρύσσοντο πάντες ὑπὲρ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐλευθεροῦντος τοὺς ὅμοφύλους των καὶ ταπεινοῦντος τοὺς Πέρσας, τοὺς ἀσπόνδους ἔχθροὺς τῶν Ἐλλήνων.

§ 111. • Ἡ κατάληψις τῶν Σάρδεων.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς παρὰ τὸν Ἐλλήσπονδον Φρυγίας ἦτο τὸ Δασκύλιον, πόλις παράλιος τῆς Προποντίδος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρυνδάκου ποταμοῦ, παρὰ τὸ σήμερον χωρίον τὸ καλούμενον Διασκύλι. Σατράπης δὲ τῆς χώρας ταύτης ἦτο ὁ Ἀρσίτης, ὃστις πρῶτος ἤναντιώθη, ως εἴπομεν, πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Μέμνονος, νὰ μὴ πολεμήσωσι παρὰ τὸν Γρανικὸν, ἀλλὰ νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐρημοῦντες τὴν χώραν. Ἡδη δέ, ἀποβάσης τῆς μάχης ὑπὲρ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, οἱ σατράπαι, ὃσοι δὲν ἐφονεύθησαν ἐν τῇ μάχῃ, ἔφυγον εὐθὺς μακρὰν ἵητοῦντες σωτηρίαν, ἄλλοι δὲ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς σατραπείας των, ἵνα παρασκευασθῶσιν εἰς ἄμυναν, ὁ δὲ Ἀρσίτης, ως εἴπομεν ἀνωτέρω, ἀπέθανεν αὐτοκτονίσας.

Καὶ ἡδη ὁ Ἀλέξανδρος ἤρχισε νὰ καταλαμβάνῃ τὰς σατραπεῖας. Καὶ πρῶτον κατέλαβε τὴν παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον Φρουγίαν ἐγκαταστήσας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ αὐτῆς Ἐλληνα διοικητὴν καὶ φρουρὰν Ἐλληνικήν. Ἐπειτα ἔχωρησε πρὸς νότον, ἵνα καταλάβῃ τὰς Σάρδεις, τὴν ἐδρὰν τοῦ σατράπου τῆς Λυδίας. Ἡσαν δὲ αἱ Σάρδεις περιώνυμοι, ἔχουσαι ἀρχαὶν ἀκρόπολιν, ἥτις κειμένη ἐπὶ ἀποκρήμνου λόφου καὶ περιβεβλημένη τριπλοῦν τεῖχος ἐθεωρεῖτο ἀπόρθητος. Ἔνταῦθα ἐφυλάττετο δι μέγας μηρύς σαυρὸς τῆς πλουσίας ταύτης σατραπεῖας, δι' οὗ ἡδύννατο πολυάριθμος νὰ συντηρηθῇ στρατός. Εἶχε δὲ πλησιάση πρὸς τὴν πόλιν δι' Ἀλέξανδρος, ὅτε αἴφνης εἶδε τὸν Πέρσην φρούραρχον τῆς πόλεως ὄνοματι Μιθρίνην μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων πολιτῶν προσερχόμενον, ἵνα παραδώσῃ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀκρόπολιν μετὰ πάντων τῶν θησαυρῶν ἀμαχητεῖ. Τοῦτο ηὔχαιριστησε πολὺ τὸν Ἀλέξανδρον. Καὶ τὸν μὲν Μιθρίνην ἐτίμησε πολὺ καὶ διετήρησε παρόντα ώς φίλον, εἰς δὲ τοὺς Σαρδιανοὺς καὶ πάντας τοὺς Λυδοὺς ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ πάτριον πολιτευμα, ὅπερ εἶχον στεφήση αὐτοὺς οἱ Πέρσαι ἐπὶ διακόσια ἔτη. Ἰνα δὲ τιμήσῃ ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν, ἀπεφάσισε νὰ κτίσῃ ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ μέγαν ναὸν τοῦ Ὁλυμπίου Διός.

§ 12. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἐφέσου.

Οὐαὶ Ἀλέξανδρος διώρισε διοικητὴν τῆς Λυδίας Ἐλληνα, ὅστις θὰ ἐφόρνηται καὶ περὶ τῆς διοικήσεως τῆς χώρας ώς καὶ περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων, ἔχων φρουρὰν Ἐλληνικήν. Αφ' οὗ δὲ τὰ πάντα ἐτακτοποίησεν, ὅσον ἦτοι δυνατὸν καλλίτερα, ἵνα μένωσι καὶ οἱ Λυδοὶ εὐχαριστη-

μένοι, ἐτράπη πρὸς τὴν Ἱωνίαν. Ἡ χώρα αὗτη Ἐληνικωτάτη οὖσα, εἰ καὶ ἡγωνίσθη ἀνδρειότατα κατὰ τῶν Περσῶν, ἵνα διασώσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς, δὲν ἥδυνήθη νὰ κατιορθώσῃ τοῦτο. Καὶ ἡττηθεῖσα ἐν ἀνίσφι ἀγῶνι ἡ ναυγκάσθη νὰ φέρῃ ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὸν ζυγὸν τῶν περσικῶν φρουρῶν καὶ τῶν περσιζόντων διηγαρχικῶν. Δὲν εἶχεν ὅμως λησμονήσῃ τὴν παλαιὰν ἐλευθερίαν αὐτῆς, ἢν τώρα ἐπόθει ζωηρότερον, βλέπουσα αὐτὴν προσφερομένην ὡς ἐκ θείας χάριτος ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Καὶ οὐδεμίᾳ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι, εὐθὺς ὡς προσήγγιζεν ὁ ἐλευθερωτής, πανταχοῦ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων θὰ ἀνεκηρύσσετο ἡ δημοκρατία καὶ χαρὰ ἀνυπέρβλητος καὶ μῆσος μέγα κατὰ τῶν τυράννων θὰ ἔξεδηλοῦτο πανταχοῦ τῆς Ἱωνίας.

Καὶ ὅντως δὲν ἦτο πολὺ μακρὰν τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτε ὁ λαὸς ἐστασίασε κατὰ τοῦ τυράννου τῆς πόλεως Σύρφακος. Τοῦτον ἐβοήθει καὶ ὁ ἐνταῦθα καταφυγὼν μετὰ τοῦ ἡττημένου στρατοῦ Μέμνων ὁ Ρόδιος, ἵνα διοργανώσῃ ἀντίστασιν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ὄρμὴ τῶν στασιαστῶν, ὥστε εὐθὺς ἐγένοντο κύριοι τῆς πόλεως. Καὶ ὁ μὲν τύραννος μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν συγγενῶν του κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ζητῶν ἐκεῖ σωτηρίαν· ὁ δὲ Μέμνων ἐφυγε πρῶτον μὲν εἰς τὴν Μίλητον, εἴτα δὲ εἰς Ἀλικαρνασσόν· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Πέρσαι στρατιῶται ἐμβάντες ταχέως εἰς τὰ πλοῖα ἐζήτησαν νὰ σωθῶσι, φεύγοντες εἰς τὸν Περσικὸν στόλον, δστις παρέπλεε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἐφέσιοι τὴν πόλιν κενήν τοῦ πλήθους τῶν στρατιωτῶν ἐλαβίον περισσότερον ὡρόδος καὶ ὥρμησαν εἰς τὸν ναόν, ἐξ οὗ ἀπέσπασαν τὸν ἐκεῖ ζητήσαντα σωτηρίαν τύραννον μετὰ τῶν τέκνων καὶ συγγενῶν του, οὓς πάν-

τας ἐφόνευσαν διὰ λίθων. Κατόπιν δὲ ἐτράπησαν εἰς ἀναζήτησιν καὶ τῶν ἐλιφανῶν ἀνδρῶν τῆς πόλεως, ὅσοι συνέπραττον πρότερον μετὰ τοῦ τυράννου, ἵνα καὶ τούτους παραδώσωσιν ὥσαύτως εἰς παρόμοιον θάνατον.
'Αλλὰ τότε ἐπεφάνη εἰς τὴν πόλιν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὃστις ἀμέσως διέταξε νὰ πάντας αἱ σφαγαὶ, νὰ ἐπανέλθωσι δὲ πάντες οἱ ἔξοριστοι ὑπὸ τοῦ τυράννου δημοκρατικοί, καὶ νὰ ἴδρυθῇ ἐν τῇ πόλει ἡ δημοκρατία. "Οσοι δὲ ἐκ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατηγοροῦντο, ὅτι ἡρπασαν θησαυροὺς ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ἢ ἡσέβησαν ὀπωσδήποτε, νὰ δικασθῶσι καὶ νὰ τιμωρηθῶσιν. "Ωρισε δὲ διτὶ πάντες οἱ φόροι, ὃσοι ἐτελοῦντο μέχρι τοῦδε εἰς τοὺς Πέρσας, νὰ ἀποδίδωνται τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν ναόν.
'Ἐπεξέτεινε δὲ καὶ τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ μέχρις ἐνὸς σταδίου ἀπὸ τῶν βαθμίδων αὐτοῦ. Καὶ οὕτως δὲ ναὸς ἐφαίνετο μεγαλοπρεπέστερος, ἔχων εὔρυχωρον περίβολον.

'Ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ ὁ Ἀλέξανδρος διέτριψεν ἐν Ἐφέσῳ, ἥλθον πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ τῶν Τράλλεων (τοῦ νῦν Ἀϊδινίου) καὶ τῆς Μαγγησίας τῆς παρὰ τὸν Μαίανδρον, ἵνα παραδώσωσιν εἰς αὐτὸν τὰς δύο ταύτας πόλεις, αἵτινες ἦσαν πόλεις σπουδαιόταται τῆς βορείου Καρίας. Καὶ ἀπεστάλη ὁ στρατηγὸς Παρμενίων μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ διακοσίων ἵππων νὰ παραλάβῃ τὰς πόλεις.

Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον ἀπεστάλη ἐκ τῆς Ἐφέσου καὶ ὁ Ἀλκίμαχος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Λυσιμάχου, πρὸς βορρᾶν εἰς τὰς Αἰολικὰς καὶ Ἰωνικὰς πόλεις, ἵνα καταλύσῃ τὴν ὀλιγαρχίαν καὶ ἐγκαταστήσῃ πανταχοῦ τὴν δημοκρατίαν καὶ οὕτως ἀποδώσῃ καὶ πάλιν εἰς αὐτὰς τοὺς πατολούς νόμους, χαρίσῃ δὲ καὶ τοὺς φόρους, ὃσους ἐπλήρωντον εἰς τοὺς βαρβάρους.

'Ο Ἀλέξανδρος ηγάριστήθη πολὺ καὶ ἐμεινεν ἐπί

τινα χρόνον ἀκόμη ἐν τῇ ὥραιᾳ Ἐφέσῳ, τῇ πατρὶ τοῦ φιλοσόφου Ἡρακλείτου, ἀναστρεφόμενος μετὰ τοῦ Ἀπελλοῦ, τοῦ μεγίστου τῶν τότε ζωγράφων. Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τοῦτον φαίνεται ὅτι ἐγράφη καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀλεξάνδρου κρατοῦντος ἐν χειρὶ τὸν κεραυνόν, ἥτις ἔκόσμει ἐκτοτε τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος¹. Ἐνταῦθα διατρίβων ὁ βασιλεὺς ἀνφορδόμησε τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Πριήνῃ, συνώκισε δὲ καὶ τὴν πόλιν Σμύρνην, ἥτις ἀπὸ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς ὑπὸ τῶν Λυδῶν βασιλέων εἶχε διαλυθῆ εἰς πολλὰς κώμας. Ἐπειτα ἥνωσε διὰ χώματος τὰς Κιαζομενὰς μετὰ τῆς νήσου τῆς παρακειμένης εἰς τὴν πόλιν, ἐνθα εύρισκετο ὁ λιμήν. Ἐσχεδίασε δὲ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ μέγα ἔργον, νὰ ἐνώσῃ τὰς Κιαζομενὰς μετὰ τῆς Τέω, πόλεως παραλίου κειμένης εἰς τὸ νότιον ἄκρον τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ διώρυγος μεγάλης, ἵνα οὕτω τὰ πλοῖα τὰ ἔρχόμενα ἐκ τῶν νοτίων μερῶν τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἰσπλέωσιν εἰς τὸν ἔρμαϊκὸν κόλπον διὰ τῆς διώρυγος καὶ μὴ ἀναγκάζωνται νὰ περιπλέωσι τὸν μακρὸν πλοῦν τὸν περὶ τὴν Μέλαιναν ἄκραν (νῦν Καραμπουργοῦ). Καὶ δὲν συνετελέσθη μὲν τὸ μέγα τοῦτο ἔργον τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ "Ιωνες ὅμως ἐτίμησαν τὸν Μ. Ἀλέξανδρον τελοῦντες κατ' ἔτος ἀγῶνας τὰ Ἀλεξάνδρεια, ἐν τινὶ ἄλσει τῆς Χερσονήσου καθιερωμένῳ εἰς τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, ἀναγνωρίζοντες αὐτὸν εὐεργέτην καὶ ἐλευθερωτήν. Ταῦτα ἔπρεπεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος διατρίβων ἐν Ἐφέσῳ. Κατὰ δὲ τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἔκαμε θυσίαν εἰς τὴν Ἀρτεμιν καὶ ἐτέλεσε μεγάλην πομπὴν μετὰ πάντων τῶν στρατευμάτων ὥπλισμένων καὶ συντεταγμένων εἰς μάχην. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀνέβευξε μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ τοῦ τε πεζικοῦ ἐκ 14 χιλιάδων καὶ τοῦ ἵππικοῦ ἐκ 3 χιλιάδων κατευθυνόμενος κατὰ τῆς Μιλήτου.

1. "Ορα τὴν εἰκόνα ἐν σελ. 18.

§ 13. "Αλωσεις της Μιλήτου.

Η Μίλητος ἦτο παναρχαία πόλις Ἑλληνικὴ ἐνδοξος καταστᾶσα καὶ ως μητρόπολις πολλῶν ὀποικιῶν, οἷον τῆς Ἀβύδου, τῆς Κυζίκου, τῆς Σινώπης, τῆς Ὄλβιας (οὐχὶ μακρὰν τῆς νῦν Οδησσοῦ) καὶ ἄλλων, καὶ ως πατρὸς τῶν μεγάλων φιλοσόφων τοῦ Θαλοῦ, τοῦ Ἀναξιμάνδρου καὶ τοῦ Ἀναξιμένους. Ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ιώνων, ἡ οἰς ἔφερε κατόπιν τὸν Μηδικὸν λεγόμενον πόλεμον, καθ' ὃν ἐπολέμησαν οἱ Ἑλληνες κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἐνίκησαν αὐτοὺς ἐν Μαραθῶνι, ἐν Σαλαμῖνι, ἐν Πλαταιαῖς, ἡ Μίλητος εἶχε λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Καὶ αὐτὴ πρώτη ἐν ἔτει 494 κατεστράφη καὶ διηροπάγη ὑπὸ τῶν Περσῶν. Ἐκτοτε δέ, εἰ καὶ δὲν ἀνέκτητε τὴν προτέραν αὐτῆς θέσιν, ἐν τούτοις ἀνέλαβεν ὁ ποσδήποτε καὶ ἐθεωρεῖτο μία τῶν σημαντικωτέρων παραλιακῶν πόλεων. Εἶχεν εὐρυχωρότατον λιμένα, διπερ ἦτο σπουδαιότατον διὰ τὸν Περσικὸν στόλον, διστις ἡδύνατο ὅλος νὰ ἀμδοισθῇ ἐνταῦθα καὶ νὰ ἔχῃ δρμητήριον τῶν κινήσεών του ἐν Αἰγαίῳ πελάγει κατὰ τῶν ἔχθρικῶν πλοίων. Φρούρωρος δὲ τῆς πόλεως ἦτο ὁ Ἡγησίστρατος, διστις ἔγραψε πρὸς τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, διτὶ ἦτο πρόθυμος νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν. Ἀλλὰ κατόπιν μαθὼν, διτὶ ὁ περσικὸς στόλος ἦτο πλησίον, μετέβαλε γνώμην καὶ ἤθελε νὰ διατηρήσῃ τὸν λιμένα χάριν τῶν Περσῶν Διὸ ἀγανακτήσας δ. Μ. Ἀλέξανδρος ἔσπεισε νὰ καταλάβῃ τὴν πόλιν διὰ τῆς βίας.

Η Μίλητος ἔκειτο ἐπὶ μικρᾶς ἐξεχούσης χερσονήσου τοῦ Λατμικοῦ κόλπου, ἀπέχοντα τρία μίλια τῇ Σάμου. Διηρεῖτο δὲ ἡ πόλις εἰς τὴν ἔξω πόλιν καὶ εἰς τὴν ἔσω. Ὁλη δὲ περιεβάλλετο ἔξω ὑπὸ ἴσχυροῦ τείχους καὶ μιᾶς

βαθείας τάφρου Εἶχε δὲ λιμένας τέσσαρας, ὡν ὁ μέγιστος καὶ σπουδαιότατος ἦτο εἰς τὴν ὀλίγον ἀπέχουσαν νῆσον Λάδην. Καὶ πολλάκις συνέβη διὰ τὸ εὐρύχωρον τοῦ λιμένος, ὅστις ἥδυνατο νὰ περιλάβῃ ὀλόκληρον στόλον, νὰ συγκροτηθῶσιν ἐνταῦθα ναυμαχίαι καὶ νὰ νικήσωσιν οἱ κατέχοντες τὸν λιμένα. Οἱ δὲ ἄλλοι λιμένες τῆς Μιλήτου ἦσαν μικρότεροι, ἀλλ' ἀσφαλεῖς καὶ κατάλληλοι διὰ τὸ ἐμπόριον. Κύριος ὅμως πάντων τῶν λιμένων ἦτο ὁ κατέχων τὸν λιμένα τῆς Λάδης. Ἡ Μιλητος δὲν ἐπιέζετο πολὺ ὑπὸ τῶν Περσῶν, διετήρει δὲ καὶ τὸ δημοκρατικὸν αὐτῆς πολιτευμα. Διὰ τοῦτο ἐνόμιζεν, ὅτι συμφέρον αὐτῆς ἦτο νὰ μείνῃ οὐδετέρα, πρὸς οὐδένα τῶν διαμαχομένων συντασσομένη οὕτε τῶν Μακεδόνων οὕτε τῶν Περσῶν.

+ Ο Νικάνωρ, ὁ ναύαρχος τοῦ Μακεδονικοῦ στόλου, ἔχων τριήρεις 160 κατέπλευσε πρῶτος εἰς τὴν Μιλητον καὶ προσωριμίσθη εἰς τὴν νῆσον Λάδην. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἔφθασε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ κατέλαβε τὴν ἔξω πόλιν, ἥν περιέκλεισε διὰ γαρακώματος. Διεβίβασε δὲ συγχρόνως στρατεύματα καὶ εἰς τὴν Λάδην πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σπουδαίας ταύτης θέσεως. Παρήγγειλε δὲ εἰς τὸν Νικάνορα νὰ ἀποκλείσῃ διὰ τοῦ στόλου αὐστηρότατα τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάσσης. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ἐν Μιλήτῳ, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς πόλεως ὁ περσικὸς στόλος ἐκ τετρακοσίων συγκείμενος πλοίων, ὅστις ἴδων, ὅτι ἡ Μιλητος κατείχετο ὑπὸ τοῦ Μακεδονικοῦ στόλου, ἔπλευσε πρὸς βορρᾶν καὶ προσωριμίσθη παρὰ τὴν Μυκάλην καταντικὸν τῆς Σάμου. ¶

Οἱ δύο στόλοι δὲν ἀπεῖχον πολὺ ἀπ' ἄλλήλων καὶ ἔφαινετο σύγκρουσις αὐτῶν ἀναπόφευκτος καὶ ναυμαχία

χρίσιμος. Τοιαύτην δὲ ναυμαχίαν ἐπόθουν καὶ πολλοὶ τῶν στρατηγῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, μάλιστα δὲ ὁ γηραιὸς καὶ περιεσκεμμένος Παρμενίων. Ἀλλ' ὁ Μ. Ἀλέξανδρος δὲν παρεδέχθη τὴν γνώμην ταύτην.

Θὰ ἦτο παράτολμον, εἶπε, νὰ πολεμήσωμεν ἡμεῖς ἔχοντες μόνον ἑκατὸν ἑξήκοντα πλοῖα κατὰ τετρακοσίων πλοίων τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἔχει καὶ ναύτας ἐμπειροπολέμους Φοίνικας καὶ Κυπρίους. Μία δὲ ἥττα ἡμῶν τοὺς μὲν Ἑλληνας θὰ ἀπεθάρρυνε, τοὺς δὲ Πέρσας θὰ καθίσται τολμηροτέρους καθ' ἡμῶν. Καὶ οὕτω θὰ ἐκινδυνεύομεν νὰ ἀπολέσωμεν, ὅτι μέχρι τοῦδε ἐκτησάμεθα δι' ἄγωνων. Ἡ ἐμὴ γνώμη εἶναι νὰ προχωρήσωμεν κατὰ ἔηράν, ὃ δὲ στόλος τῶν Περσῶν κατ' οὐδὲν δύναται νὰ μᾶς βλάψῃ. Θὰ λάβω δὲ καὶ μέτρα, ἵνα καταστήσω αὐτὸν ἐντελῶς ἀκίνδυνον.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὃ δὲ στόλος τῶν Μακεδόνων ἔμεινεν ἥσυχος ἐν Λάδῃ.

§ 14. Συνέχεια τῆς πολεορκίας τῆς Μελάντου.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, ἥλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὁ Γλαύκιππος ἐκ τῶν ἐπιφανῶν Μιλησίων, ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὸν ἑξ δινόματος τοῦ δήμου τῶν Μιλησίων καὶ τῶν μισθοφόρων, οἵτινες κατεῖχον τὴν πόλιν, ὅτι ἡ Μίλητος ἐπεθύμει νὰ μείνῃ οὐδετέρα καὶ ὅτι θὰ ἥνοιγε τὰς πύλας αὐτῆς καὶ τοὺς λιμένας καὶ εἰς τοὺς Μακεδόνας καὶ εἰς τοὺς Πέρσας, ἐὰν ὁ Ἀλέξανδρος ἥθελε νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος·

Ἐγὼ δὲν ἥλθον εἰς τὴν Ἀσίαν, ἵνα ἀρκεσθῶ εἰς ὃ, τι ἥθελον νὰ παραχωρήσωσιν εἰς ἐμὲ αἱ πόλεις. Ἡλθον

διὰ νὰ ἔλευθερώσω αὐτάς, ἔχω δὲ τρόπον νὰ ἐκτιέλεσω τὴν θέλησίν μου. Ἐπάνελθε, Γλαύκιππε, τάχιστα εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰπὲ τὴν ἀπόφασίν μου καὶ τὸ σπουδαιότερον ὅτι ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων εἶναι πλέον εἰς ἐμὲ ἐμπεπιστευμένη, νὰ σώσω ἢ νὰ ἀπολέσω αὐτούς.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὁ δὲ Γλαύκιππος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

Τῇ δὲ πρωΐᾳ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἥρχισαν τὸ ἀπαίσιον ἔργον αὐτῶν αἱ πολιτοκρητικαὶ μηχαναὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μετὰ φοβεροῦ πείσματος. Καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον μέρος τῶν τειχῶν διερράγη καὶ ἔπεσε, καὶ οἱ Μακεδόνες εἰσώρμησαν εἰς τὴν πόλιν. Ὡς δὲ ὁ στόλος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἶδε τοῦτο ἀπὸ τῆς Λάδης, ἔνθα ὠρμει, ἥρχισε νὰ κωπηλατῇ πρὸς τοὺς λιμένας τῆς πόλεως καὶ ἀπέκλεισε τὸ στόμιον αὐτῶν οὕτως, ὥστε αἱ τριήρεις συμπετυκνωμέναι καὶ ἀντίπρωφοι τεταγμέναι ἐκόλυσον καὶ τὸν Περσικὸν στόλον νὰ παράσῃ βούθειαν εἰς τοὺς Μιλησίους καὶ τοὺς Μιλησίους νὰ σωθῶσι πρὸς τὸν περσικὸν στόλον. Τότε οἱ Μιλήσιοι καὶ οἱ μισθοφόροι στενοχωρούμενοι πανταχόθεν καὶ οὐδεμίαν ἔχοντες ἐλπίδα βοηθείας ἐζήτησαν νὰ σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς. Καὶ ἄλλοι μὲν τούτων κολυμβῶντες ἀπέβησαν εἰς μίαν τῶν ἐκεῖ πλησίου εύρισκομένων βραχωδῶν νήσων τοῦ λιμένος, ἄλλοι δὲ ἡμέλησαν δι' ἀκατίων νὰ διαφύγωσι διὰ μέσου τῶν Μακεδονικῶν πλοίων καὶ νὰ σωθοῦν. Ἄλλ' ἀπέτυχον γενόμενοι αἰχμάλωτοι, οἱ δὲ μείναντες ἐν τῇ πόλει ἀπέθανον μαχόμενοι. Καὶ οὕτως οἱ Μακεδόνες ἔγιναν κύριοι τῆς πόλεως. Εύθὺς δὲ τότε ἔπλευσαν, ἥγουμένου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, εἰς τὴν βραχώδη νῆσον, ὃπου εἶχον καταφύγη πολλοὶ τῶν Μιλησίων καὶ τῶν μισθοφόρων. Καὶ είχον τεθῆ αἱ κλίμακες ἀπὸ τῶν τριήρων πρὸς τὴν

ἀπότομον πλευράν τῆς νήσου, ὅπως οἱ Μακεδόνες ἐκβιάσωσι τὴν ἀνάβασιν, ὅτε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἵδων πάντας καὶ τοὺς Μιλησίους καὶ τοὺς μισθοφόρους ἔτοιμους νὰ πολεμήσωσι καὶ νὰ ἀπομάνωσιν ἀνδρείως μαχόμενοι, ἐθαύμασεν αὐτοὺς καὶ ἀμέσως διέταξε τὸ στρατευμά του νὰ φεισθῇ αὐτῶν, ἐὰν οὗτοι ἐδέχοντο νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς τὸν Μακεδονικὸν στρατόν. Οἱ Μιλήσιοι καὶ οἱ μισθοφόροι ἐδέχθησαν τοῦτο προθύμως. Καὶ οὕτως ἐσώθησαν πολλοὶ Μιλήσιοι καὶ μισθυφόροι περὶ τοὺς τριακοσίους. Ὡσαύτως ἔχάρισε κατόπιν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ εἰς πάντας τοὺς σωθέντας Μιλησίους ἐν τῇ πόλει καὶ εἰς τοὺς αἰχμαλώτους τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Ο στρατὸς τῶν Περσῶν ἐθεᾶτο τὸν ἀγῶνα τῆς Μιλήτου ἀπὸ τῆς Μυκάλης, χωρὶς νὰ δύναται νὰ πράξῃ τι πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως. Καθ' ἐκάστην πρωΐαν ἔξεπλεεν ἐκ τῆς Μυκάλης εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἐλπίζων, ὅτι θὰ προσείλκυε τὸν Μακεδονικὸν στόλον εἰς μάχην, καὶ τὴν ἐσπέραν ἐπέστρεφεν ἀπρακτος εἰς τὸ ἴδιον μέρος. Ἡτο δὲ τὸ μέρος τοῦτο δύσορμον καὶ ἄνυδρον καὶ ἐντελῶς ἀκατάλληλον διὰ μέγαν στόλον, ὅστις ἦτο ἡναγκασμένος νὰ ὑδρεύηται διὰ νυκτὸς ἐκ τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ ἀπέχοντος τοίᾳ περίπου μίλια. Ἄλλα καὶ τὴν ὕδρευσιν ταύτην παρεκάλυσεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καταλαβὼν διὰ στρατευμάτων του τὴν ἀκτήν. Καὶ οὕτως ἡναγκάζοντο οἱ Πέρσαι νὰ κομίζωσι τοῦ λοιποῦ ὕδωρ καὶ πάντα τὰ χρειώδη ἐκ τῆς Σάμου. Κατόπιν δὲ ἰδόντες ὅτι εἰς οὐδὲν ἥδυναντο νὰ ὀφελήσωσι τὴν Μίλητον οὐδὲ νὰ συμπαρασύρωσι τὸν Μακεδονικὸν οτόλον εἰς ναυμαχίαν, ἀπέπλευσαν εἰς Σάμον, χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσωσι τι πλέον κατὰ τῆς Μιλήτου.

§ ΙΙΙ. Ἡ Ἀδα υἱοθετεῖ τὸν Ἀλέξανδρον.

ἌΟ Ἀλέξανδρος δὲν εἶχε χρήματα, ώστε νὰ συντηρῇ καὶ στρατὸν τῆς ἔηρᾶς καὶ οτόλον συγκρόνως. Διὸ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ διαλύσῃ τὸν στόλον, ἀφ' οὗ δὲν ἥδυνατο ὀλιγάριθμος ὁν νὰ ἀντιπαραχθῇ κατὰ τοῦ μεγάλου περσικοῦ στόλου. Ἐκράτησε δὲ μόνον ὀλίγα μεταγρυπικὰ πλοῖα, τὰ δόποια τοῦ ἥσαν χρήσιμα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ τῆς ἔηρᾶς. Ὁπως δὲ καταστήσῃ ἀβλαβῆ τὸν Περσικὸν στόλον εἰς τὴν περαιτέρῳ αὐτοῦ πορείαν ἀπεφάσισε νὰ καταλάβῃ πάντας τοὺς λιμένας τῶν πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅσαι δὲν εἶχον ύποτοκοῦθῇ εἰς αὐτόν. Διὸ ἐκ τῆς Μιλήτου ἐτράπη κατ' εὐθείαν κατὰ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, πόλεως τῆς Καρίας ὁχυρωτάτης, ἀποικίας τῶν Τροιζηνίων καὶ πατρόδος τοῦ μεγάλου ἴστορικοῦ Ἡροδότου τοῦ Ἀλικαρνασσέως. Ἐνταῦθα είχον συναθροισθῇ πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Περσικοῦ στρατοῦ.

Ἡ Καρία ἀπὸ πεντήκοντα ἑτῶν (384 π. Χ.) ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ δευτέρου, εἶχε γίνη σχεδὸν ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς Περσίας. Ὁ Πέρσης ναύαρχος Ἐκατόμνας, ὅστις εἶχε βοηθήσῃ τὸν Ἀρταξέρξην κατὰ τοῦ ἀποστατήσαντος Εὐαγόρου, βασιλέως τῆς Κύπρου, εἶχε διορισθῇ σατράπης τῆς Καρίας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ κατώρθωσε νὰ γίνῃ ἀνεξάρτητος ἡγεμὼν καὶ ἵτο ἔτοιμος νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν του καὶ διὰ τῶν ὅπλων. Πᾶσαι δὲ αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Καρίας ὑπετάγησαν εἰς αὐτόν. Πρὸς μεῖζονα δὲ ἀσφάλειαν ἐποίησεν ἔδραν τῆς δυναστείας του τὴν μεσογείως κειμένην πόλιν Μύλασα. Τοῦ Ἐκατόμνου δὲ τούτου διάδοχος ἐγένετο ὁ Μιύσωλος, ὅστις κατώρθωσεν ὑποστηρι-

ζόμενος ύπο τῶν Περσῶν νὰ ἐνώσῃ μετὰ τῆς Καρίας καὶ τὴν ὅμιορον χώραν Λυκίαν, καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἄφθονα πλούτη καὶ μεγάλην ναυτικὴν δύναμιν. Πεποιθὼς δὲ εἰς τὴν δύναμιν ταύτην μετέθηκε πάλιν τὴν πρωτεύουσαν εἰς τὴν Ἀιγαρνασσόν, τὴν ὅποιαν ἐμεγέθυνε συνοικίσας ἐνταῦθα ἔξι μικρὰ χωρία. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Μαυσάλου ἐν ἔτει 353 π. Χ. διεδέχθη αὐτὸν ἡ ἀδελφή του καὶ σύζυγός του Ἀρτεμισία, ἡς ἡ φιλοστοργία πρὸς τὸν ἀποθανόντα σύζυγον καὶ ἀδελφὸν ὑπῆρξε παροιμιώδης, ἀνεγείρασα παμμέγιστον μνημεῖον ἔξαισιας ἐλληνικῆς τέχνης, τὸ Μαυσάλειον.

Ἡ Ἀρτεμισία δὲν ἐπέζησε τοῦ ἀνδρός της ἢ δύο μόνον ἔτη. Ταύτην δὲ διεδέχθη ὁ ἐτερος ἀδελφός της ὁ Ὑδριεὺς, ὃστις ἐπεξέτεινεν ἔτι μᾶλλον τὸ κράτος του καταλαβὼν τὴν Ρόδον, τὴν Κῶν καὶ τὴν Χίον. Ἀποθνήσκων δὲ ὁ Ὑδριεὺς ἀφῆκε διάδοχόν του τὴν ἀδελφήν του καὶ σύζυγόν του Ἀδαν. Ἀλλὰ ταύτην ἐξεμβρύνισεν ὁ ἄλλος ἀδελφός της Πιξώδαρος. Οὗτος θέλων νὰ στερεώσῃ τὸν θρόνον του συνέζευξε μίαν τῶν θυγατέρων του πρὸς τινα εὐγενῆ Πέρσην ὀνόματι Ὁθοντοπάτην, ὃστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πενθεροῦ του ἐγένετο κύριος τῆς Καρικῆς δυναστείας.

Οὔτως εἶχον τὰ τῆς Καρίας, ὅτε δὲ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο ἡ Ἀδα, ἥτις ἐφερε βαρέως τὴν ἀπώλειαν τῆς δυναστείας, ἐσπευσεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ ὑπερσχέθη νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὸν παντοιοτρόπως εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Καρίας, λέγουσα ὅτι οἱ Κᾶρες οὐδὲν ἦθελον νὰ ἀκούσωσι περὶ Περσίας, ἀγαπῶντες πολὺ τοὺς Ἕλληνας, μεθ' ὧν ἐπὶ αἰῶνας συζῶσιν εἰρηνικῶς ὡς συμπολῖται καὶ σύμμαχοι. Παρεκάλεσε δὲ τὸν βασιλέα νὰ

δεχθῆ ώς ἐχέγγυον τῶν εἰλικρινῶν αὐτῆς φρονημάτων νὰ κηρύξῃ αὐτὸν ώς υἱόν της. 'Ο Μ. Ἀλέξανδρος ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρότασιν καὶ ἀνεκηρύχθη υἱὸς τῆς Ἀδας. 'Ως δὲ τοῦτο ἐγνώσθη ἐν Καρίᾳ, οἱ Κᾶρες ἡμιλλῶντο, τίς πρότερον νὰ διμολογήσῃ πίστιν πρὸς τὸν Μ.'Αλέξανδρον, μάλιστα δὲ αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Καρίας. Ἐπανέφερε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν δημοκρατίαν εἰς πάσας τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνικὰς καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὰς αὐτονομίαν, ἀπαλλάξας παντὸς φόρου.

§ 18. Οχύρωσις Ἀλικαρνασσοῦ.

~~Χ~~Υπελείπετο δὲ μόνον ἐκ τῆς Καρίας μία πόλις ἡ Ἀλικαρνασσός, ἐν ᾧ εἶχε κλεισθῆ ὁ Ὁδοντοπάτης. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἶχε καταφύγη καὶ ὁ Μέμνων ὁ Ρόδιος, δστις μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀντιτάξῃ ἀποτελεσματικὴν ἄμυναν οὕτε ἐν Ἐφέσῳ οὕτε ἐν Μιλήτῳ, κατέφυγεν εἰς Ἀλικαρνασσὸν καὶ ἦνώθη μετὰ τοῦ σατράπου τῆς Καρίας, ἐλπίζων, δτι ἐνταῦθα θὰ κατώρθωνε νὰ ὑπερισχύῃ καὶ νὰ διατρήσῃ διὰ τὸν Πέρσην βασιλέα τὴν σπουδαιοτάτην ταύτην θέσιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Εἶχε δὲ ἡ Ἀλικαρνασσὸς τοῖα φρούρια ὅχυρά, τὴν ἀκρόπολιν πρὸς βιορᾶν, τὴν Σαλμακίδα πρὸς νότον καὶ τέλος τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως ἐπὶ τινος ιησίδος παιᾶ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. Ἀλλὰ πλὴν τῶν φρουρίων τούτων περιεβάλλετο καὶ ὑπὸ ἴσχυροτάτου τελέος.

Θέλων δὲ ὁ Μέμνων νὰ δεῖξῃ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀφοσίωσιν πρὸς τὸν Πέρσην βασιλέα καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ καὶ τὸ ἔλαχιστον ἵχνος ὑποψίας δτι δὲν πολιτεύεται εἰλικρινῶς πρὸς αὐτὸν ἐνεκα τῆς ἐλληνικῆς αὐτοῦ καταγωγῆς, ἀπέστειλεν εἰς τὰ Σοῦσα καὶ τὴν γυναικά του καὶ τὰ τέ-

κνα του, λόγῳ μὲν δπως ὑπεξαιρέσῃ αὐτὰ παντὸς κινδύνου, ἔργῳ δὲ δπως παράσχῃ αὐτῷ τεκμήριον καὶ ἔχεγγυον τῆς εἰαυτοῦ πίστεως. Τόσον δὲ ηγχαριστήθη ἐκ τῆς ἀφοσιώσεως ταύτης ὁ μέγας βασιλεύς, ὃστις διώρισεν αὐτὸν ἀρχηγὸν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ πάσης τῆς παραλίου χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡτο δὲ ὁ Μέμνων ὅντως μεγάλη στρατηγικὴ εὑφυΐα καὶ ἦτο ὁ μόνος ἄνθρωπος, ὃστις ἡδύνατο νὰ ἀνταγωνισθῇ πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Μετὰ δραστηριότητος δὲ ἐκτάκτου προσέθηκε νέα δρυματικὰ ἔργα εἰς τὴν πόλιν, ἥνωιξεν εὔρεταιν καὶ βαθεῖαν τάφρον πέριξ αὐτῆς, ηὗξησε τὰ στρατεύματα αὐτῆς καὶ εἰσῆγαγεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλικαρνασσοῦ τὸν Περσικὸν στόλον, ίνα βοηθήσῃ τὴν ἀμυναν, τροφογοτήσῃ δὲ τὴν πόλιν, ἐὰν παρετείνετο ἡ πολιορκία. Ὡχύρωσε δὲ καὶ τὴν πλησίον νῆσον Ἀρκόνητον, τὴν δεσπόζουσαν τοῦ λιμένος. Ἐστειλε δὲ καὶ φρουρούς εἰς τὰς πλησίον πόλεις Μύνδον, Καῦνον καὶ εἰς ἄλλα παραθαλάσσια μέρη. Τόσον δὲ λαμπρὰ παρεσκευάσθη ἡ ἀμυνα, ὡστε ἡ πόλις ἐθεωρήθη ἀπόρθητος. Καὶ πολλοὶ τῶν ἔχθρων τοῦ Μ. Ἀλέξανδρου κατέφυγον ἐνταῦθα πρὸς ἀσφάλειαν, ὡς ἐπράξαν οἱ δύο Ἀθηναῖς Ἐφιάλτης καὶ Θρυσύβουλος καὶ ὁ ἐκ Μακεδονίας Νεοπτόλεμος ὁ Ἀραβαῖνος, οὗ δὲ ἀδελφὸς Ἀμύντας εἶχεν αὐτομολήσῃ πρὸς τὸν Δαρεῖον, ἐνεχόμενος εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ βασιλέως Φιλίππου.

§ 16. Ἐναρξες τῶν ἐχθροπραξιῶν.

Καὶ αὐτὸς ὁ Μ. Ἀλέξανδρος δὲν ἐμεώρει εὔκελον τὴν ἀλισιν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ καὶ παρεσκευάσθη διὰ μακρὰν πολιορκίαν, στρατοπεδεύσας εἰς ἀπόστασιν γιλίων βημάτων, ἀπὸ τῶν χαρακωμάτων τῆς πόλεως. Ἡρεισαν

δὲ ιὰς ἔχθροπραξίας πρῶτοι οἱ Πέρσαι δι' ἔξόδου κατὰ τῶν Μακεδόνων, ἡτις ἀπεκρούσθη ἄνευ πολλοῦ κόπου. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ὁ Μ. Ἀλέξανδρος παρὰ αὐτὸν οὐ μικρὸν μέρος τοῦ στρατοῦ του προήλασε βιορειοδυτικῶς περὶ τὴν πόλιν, τὸ μὲν ὅπως ἐπιμεωρήσῃ τὰ τείχη, ἵδιος δὲ ὅπως καταλάβῃ τὴν πλησίον κειμένην πόλιν Μύνδου, ἵς ἡ φρουρὰ ὑπεσχέθη νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτόν, ἐὰν εὑρίσκετο τὴν νύκτα πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῆς. Καὶ ὁ μὲν Μ. Ἀλέξανδρος πιστεύσας προοιῆλθεν, ἀλλ’ οὐδεὶς ἤνοικε τὰς πύλας. Ἡ ἀπάτη αὐτῇ ἔξώργισε τὸν βασιλέα καὶ διέταξε τοὺς ὑπὸ αὐτὸν ὅπλιτας νὰ προχωρήσωσιν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως καὶ νὰ ἀρχίσωσι νὰ ὑποσκάπτωσιν αὐτά. *Εἰς πύργος κατέπεσεν, ἀλλὰ τὸ ῥῆγμα δὲν ὑπῆρχε τόσον μέγα ώστε νὰ δυνηθῶσιν ἐπιτυχῶς νὰ εἰσβάλωσι εἰς τὴν πόλιν.* "Ως δὲ ἐγένετο ἡμέρα, οἱ ἐν Ἀλικαρνασσῷ ἐστειλαν διὰ θαύμαστης βοήθειαν εἰς τοὺς Μυνδίους. Ο δὲ Μ. Ἀλέξανδρος στερούμενος καὶ μάκον καὶ μηχανῶν, ἵνα ἐπιχειρήσῃ ἔφοδον, ἀφ' οὗ δὲν εἶχεν ἐκεῖ μεταβῆ πρὸς τοιούτον σκοπόν, ἐπέστρεψεν ἀπρακτος εἰς τὸ στρατόπεδόν του καὶ παρεσκευάσθη διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Αλικαρνασσοῦ.

Καὶ πρῶτον μὲν ὑπὸ τὴν σκέπην πολλῶν λεγομένων χελωνῶν ἐπληρώθη ἡ πρὸ τῶν τειχῶν τάφρος, ἔχουσα τεσσαράκοντα πέντε ποδῶν πλάτος καὶ εἴκοσι δύο ποδῶν βάθος. Ἐπειτα προσήχθησαν εἰς τὰ τείχη οἱ πύργοι, ἐξ ὧν οἱ πολιορκοῦντες ἐπιτίθενται κατὰ τῶν πολιορκουμένων καὶ προστατεύουσιν οὕτω τὰς κάτω ἐργαζομένας μηχανὰς πρὸς διάρρηξιν τοῦ τείχους. Ὁτε δὲ ἐγένετο νὺξ καὶ οἱ στρατιῶται ἐκατέρωθεν ἀνεπαύοντο, οἱ Ἀλικαρνοσσεῖς κρυφίως ἔξηλθον τοῦ τείχους, ἵνα πυρπολήσωσι τὰς μηχανάς. Τοῦτο ἀντελήφθησαν αἱ προφυλακαὶ τῶν Μακεδόνων

καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἀλικαρνασσέων, καθ' ὃν προσέδραμον καὶ ἄλλοι Μακεδόνες, καὶ μετὰ βραχὺν ἀγῶνα ἡναγκάσθησαν οἱ Ἀλικαρνασσεῖς νὰ ἐτανέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν ἄπρακτοι. Ἐπεσον δὲ κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην ἔκατὸν ἐβδομήκοντα πέντε Ἀλικαρνασσεῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ Νεοπτόλεμος ὁ Ἀραβαίου, ὁ ἐνεχόμενος εἰς τὴν δολόφοιταν τοῦ Φιλίππου. Ἐκ δὲ τῶν Μακεδόνων δὲν ἐφονεύθησαν μὲν πολλοὶ ἢ δέκα μόνον, ἐτραυματίσθησαν δύμως τριακόσιοι· διότι ἐνεκα τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς δὲν ἥδυναντο νὰ προφυλάττωνται ἐπαρκῶς.

Μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο αἱ μηχαναὶ ἑξηκολούθησαν νὰ ἐργάζωνται πλέον ἀνενόγλητοι. Δύο δὲ πύργοι κατέπεσον, τρίτος δὲ ἔπαιθε τοιαύτην βλάβην, ὥστε ὑποσκαπτόμενος εὐκόλως θὰ ἔπιπτε καὶ αὐτός. Τότε περὶ τὸ δειλινὸν τῆς ἡμέρας δύο στρατιῶται Μακεδόνες καθήμενοι ἐν τῇ σκηνῇ των ἔπινον καὶ ἐμεγαληγόρουν ἐκάτερος περὶ ἔαυτοῦ καὶ τῶν ἴδιων του στρατιωτῶν. Τοσοῦτον δὲ ἐνεθουσιάσθησαν, ὥστε ὀμοσαν· ἡ γίνωσιν αὐτοὶ κύριοι τῆς δῆλης πόλεως καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει ἀνάνδρων Περσῶν. Καὶ λαβόντες τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ ὅρμησαν μόνοι κατὰ τῶν τειχῶν παλλοντες τὰ δόρατα καὶ ἀναβιώντες πρὸς τὰς ἐπάλξεις. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους ἀντεπεξῆλθον κατὰ τῶν δύο τούτων στρατιωτῶν. Ἄλλ' οὗτοι θαρραλέοι ἐγώρουν ἐμπρὸς καὶ ἐφόνευον διὰ τοῦ δόρατος, ὃν τινα ἐπλησίαζον, τοὺς δὲ φεύγοντας κατεδίωκον. Τότε προσῆλθον βοηθοὶ πλῆθος πολεμίων καὶ οἱ δύο ἄνδρες θὰ ἐφονεύοντο. Τοῦτο ἰδόντες οἱ Μακεδόνες ἐκ τοῦ ἔαυτῶν στρατοπέδου ἔδραμον εὐθὺς εἰς βοήθειαν τῶν συστρατιωτῶν, ηὔξησε δὲ ὥσαύτως καὶ

ἥ ἐκ τῆς πόλεως συρροή καὶ οὕτω συνεκροτήθη κρατερὰ μάχη ὑπὸ τὰ τείχη. Υπερίσχυσαν δὲ οἱ Μακεδόνες καὶ ἀπώμησαν τοὺς πολεμίους πρὸς τὰς πύλας. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τείχη κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἦσαν πρὸς τὸ παρὸν γυμνὰ τῶν ἀμυνομένων καὶ που εἶχον καὶ φήγματα, πάντες περιέμενον διαταγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, πρὸς γενικὴν ἐπίθεσιν, ἵνα καταλάβωσι τὴν πόλιν. Ἄλλ' ὁ Ἀλεξανδρὸς μὴ θέλων νὰ καταστρέψῃ ἐλληνικὴν πόλιν ἡρώηθη νὰ δώσῃ τοιαύτην διαταγὴν, ἐλπίζων, διτὶ ἡ πόλις θὰ συνθηκολογήσῃ καὶ οὕτω νὰ σωθῇ. Ἄλλὰ τοιοῦτον τι δὲν ἔγένετο. Διὸ ἔξηκολούθησε νῦν ἔτι δραστηριώτερον ὁ βασιλεὺς κατακρημνίζων διὰ τῶν μηγανῶν τὰ τείχη, καὶ ἐπιστατῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος.

sortie
§ 12. Ἐξοδος τῶν Ἀλεκαρνασσέων,

Βλέπων τὸ ἔργον προχωροῦν ὁ ἐντὸς τῶν τειχῶν καὶ *enferme* κλεισμένος Μέμνων ὁ Ρόδιος, προτρεπόμενος δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα καταφυγόντος Ἐφιάλτου τοῦ Ἀθηναίου διέταξε γενικὴν ἔξοδον. Καὶ μέρος μὲν τῆς φρουρᾶς, ἡγουμένου τοῦ Ἐφιάλτου, ἔξηλθε κατὰ τὸ μᾶλλον κιδυνεῦον μέρος τοῦ τείχους, οἱ δὲ ἄλλοι ἔξηλθον διὰ τῆς δυτικῆς πύλης τῆς λεγομένης Τυπύλου, ὅπου παρετήρησαν διτὶ δὲν ἦσαν πολλοὶ ἔχθροι. Ὁ Ἐφιάλτης ἡγωνίζετο ἀνδρειότατα, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔρριπτον ἀνημμένας δᾶδας καὶ πυρφόρα κατὰ τῶν πολιορκητικῶν μηχανῶν. Ἄλλὰ κατ' αὐτοῦ ἐπετέθη ἔρρωμένως αὐτὸς ὁ Ἀλεξανδρὸς, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ πολυναρθρίου στρατοῦ, καὶ ἤναγκασε τοὺς πολεμίους μετὰ κρατερὸν ἀγῶνα νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν πόλιν. Καὶ πολλοὶ μὲν τούτων, ἐν

εἰς καὶ ὁ Ἐφιάλτης, ἐπεσον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, πολλοὶ δὲ ἐφονεύθησαν φεύγοντες διὰ τοῦ καταπεσόντος τείχους καὶ διὰ τῶν στενῶν πυλῶν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἄλλο μέρος τῆς ἔξοδου δὲν ἐδείχθησαν οἱ Ἀλικαρνασσεῖς εὐτυχέστεροι. Εἰ καὶ ἦσαν ἐνταῦθα ὀλίγοι οἱ Μακεδόνες, ἐπολέμησαν ὅμως ἀνδρείοτατα καὶ ἐπὶ τέλους κατώρθωσαν νὰ ἀποκρούσουν τοὺς ἔχθρούς. "Οσοι δὲ εἶχον κατορθώσῃ νὰ ἔξελθωσι τοῦ τείχους, ἐν μεγάλῳ συνωστισμῷ ἔσπευσαν πρὸς τὴν γέφυραν τῆς τάφρου, ἥτις κατερυάγη, καὶ πολλοὶ καταρημνισθέντες ἀπέθανον, ἄλλοι δὲ ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Καὶ τὴν γενικὴν δὲ ταύτην φυγήν οἱ ἐν τῇ πόλει ὑπολειφθέντες ἔκλεισαν εὐθὺς τὰς πύλας, ἵνα μὴ μετὰ τῶν φευγόντων εἰσβιάσωσι τὰς πύλας οἱ Μακεδόνες." Εντρομοὶ δὲ οἱ ἐντὸς τῆς πόλεως ἀνέμενον, ἐπελθούντος τῆς νυκτός, νὰ διαρρήξωσιν οἱ ἔχθροι τὰς πύλας καὶ νὰ ἔξολοθρεύσωσι τὴν πόλιν. Ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ παύσῃ πᾶσα ἔχθροπραξία καὶ νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ στρατός. "Ἐπραξε δὲ τοῦτο, διότι ή Ἑλληνικὴ ψυχὴ του ἥθελε νὰ σώσῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τοὺς ὅμοφύλους του νὰ παραδώσωσι τὴν πόλιν οἰκειοθελῶς καὶ νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὸν παρὰ φύσιν ἀγῶνα Ἑλλήνων ἐναντίον Ἑλλήνων.

"Ἐντὸς δὲ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ οἱ δύο ἀρχηγοί, ὁ Μένων ὁ Ρόδιος καὶ ὁ Ὄθοντοπάτης ὁ Πέρσης, διεβουλεύοντο περὶ τοῦ πρακτέον. Ἐγίνωσκον δὲ ὅτι μέρος τοῦ τείχους εἶχε καταπέση, ἄλλο δὲ ἦτο ἐτοιμόρροπον, ἢ δὲ φρουρὰ ἔνεκα τῶν πολλῶν νεκρῶν καὶ τῶν πολλῶν τραυματιῶν εἶχε σπουδαίως ἔξασθενήσῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ πτῶσις τῆς πόλεως ἦτο ἔγγυς. Διὸ ὀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πόλιν, ἀφ' οὗ πρῶτον καυσώσι τὰ ἐν ταῖς ἀποθήκαις ὅπλα ὡς καὶ τὴν πόλιν ὀλόκληρον, οὗτοι δὲ

νὰ σωθῶσιν εἰς τὴν Σαλμακίδα, τὸ φρούριον τῆς πόλεως, καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Καὶ ὅντως κατὰ τὸ μεσονύχτιον εἶδον οἱ σκοποὶ τῶν Μακεδόνων τὰς φλόγας ὑψουμένας ὑπὲρ τὰ τείχη τῆς πόλεως, φυγάδες δὲ Ἀλικαρνασσεῖς ἀνήγγειλαν, ὅτι ἡ πόλις ἐγκατελεῖφθη καὶ πυρπολεῖται. Τότε διέταξε ὁ Ἀλέξανδρος, εἰ καὶ ἦτο νῦν, γὰ καταλάβῃ ὁ στρατὸς τὴν κοιμένην πόλιν. Καὶ ὅν εὔρισκον τῶν κατοίκων ἀσκολούμενον περὶ τὸν ἐμπρησμὸν ἔφονευον, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους κατοίκους, οἵτινες οὐδεμίαν ἀντίστασιν ἔδεικνυον, ἐφέροντο φιλανθρώπως.

‘Ως δ’ ἐγένετο ἡμέρα, εἴδον δτι οἱ ἔχθροὶ εἶχον ὑποχρήση εἰς τὴν Σαλμακίδα καὶ εἰς τὴν πρὸ τοῦ λιμένος κειμένην νῆσον, ὅπόθεν ἐδέσποζον τοῦ λιμένος. Μὴ θέλων δὲ νὰ χρονοτεμβήσῃ περισσότερον περὶ τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου, ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ τοὺς μὲν σωθέντας Ἀλικαρνασσεῖς ἀπώκισε πάλιν εἰς τὰς ἔξ κώμας, δόποθεν πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ὁ Μαύσωλος συνῳτεν εἰς Ἀλικαρνασσόν, τὰς δὲ πολιορκητικὰς μηχανὰς διέταξε νὰ μετακομισθῶσιν εἰς Τράλλεις, δπου εἶχε προαποστείλη καὶ πολλὰ στρατεύματα. “Ινα δὲ μὴ δύνανται οἱ ἔχθροὶ νὰ χρησιμοποιήσωσι πάλιν τὴν πόλιν, δσαι οἰκίαι δὲν εἶχον καῆ, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσιν ἐκ μεμελίων. Καὶ οὕτως κατεστράφη ἡ Ἀλικαρνασσός, πόλις Ἑλληνική, ἀντιστᾶσα ἐπιμόνως παρὰ τὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ ἐνωθεῖσα εὐθὺς μετὰ τῶν διμοφύλων της.

“Η.” Άδα ἔλαβε πάλιν τὴν σατραπείαν τῆς Καρίας. Πᾶσαι δὲ αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Καρίας ἐκηρύχθησαν αὐτόνομοι καὶ παντὸς φόρου πρὸς τὴν σατραπείαν ἀπηλλαγμέναι, οἱ δὲ φόροι τῆς ἄλλης χώρας ὥρισμησαν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίδος Ἀδας. Κατέλιπε δὲ καὶ

στρατὸν ἐνταῦθα ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς φύλαξιν τῆς χώρας καὶ πρὸς ἐκδίωξιν πάντων τῶν πολεμίων, ὅσαι κατεῖχον καὶ τὰ φρούρια τῆς Ἀλικαρνασσοῦ καὶ ἄλλα παράλια μέρη τῆς Καρίας.

§ 18. Αἱ ἀδειαι τῶν στρατιωτῶν.

Ἡτο ἥδη χειμὼν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνωσι μεγάλαι στρατιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις. ~~Υπελείπετο~~ δὲ πρὸς κατάκτησιν ἡ μεσημβρινὴ παραλία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὰ μεσόγεια μέρη αὐτῆς. ~~Ἐπειδὴ~~ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος δὲν προέβλεπε μεγάλην ἀντίστασιν, ἐθεώρησε περιττὸν νὰ συμπαραλάβῃ ὅλον τὸν στρατὸν του. Μάλιστα δὲ διενοήθη νὰ δώσῃ ἀδειας εἰς τοὺς στρατιώτας, ὅσοι εἶχον νεωστὶν νυμφευθῆ, νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὴν πατρίδα των καὶ διέλθωσι τὸν χειμῶνα μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ συγγενῶν των. Ως ἀρχηγοὺς δὲ τῶν ἀδειούχων στρατιωτῶν ἔξελεξεν ὁ Ἀλέξανδρος τρεῖς στρατηγοὺς νεογάμους καὶ τούτους τὸν Πτολεμαῖον τὸν Σελεύκου, τὸν Κοῖνον τὸν γαμβρὸν τοῦ γηραιοῦ στρατηγοῦ Παρμενίωνος καὶ τὸν Μελέαγρον. ~~Διέταξε~~ δὲ αὐτούς, δταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς ἐπιστροφῆς, νὰ συμπαραλάβωσιν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ νέους στρατιώτας, δσον δυνηθῶσι περισσοτέρους, καὶ κατὰ τὸ ἕαρ νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸ Γόρδιον, πόλιν τῆς Μεγάλης Φρυγίας, ὅπου θὰ εύρισκετο ὁ βασιλεὺς καὶ ὅλα τὰ στρατεύματά του. Αἱ ἀδειαι αὗται ἐγένοντο δεκταὶ μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες παρασκευασθέντες ἀνεγχώρησαν εἰς τὴν πατρίδα των. Ως δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, διηγοῦντο πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτῶν τὰ μεγάλα κατορθώματά των καὶ τὰ περὶ τῶν ὥραιῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῶν πολλῶν λαφύρων

καὶ τὸν ἡρωῖσμὸν τοῦ βασιλέως τῶν, τὰ δύοϊα πάντα μετὰ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας ἥκουον οἱ ἄνθρωποι; ἐνθουσιασμὸς δὲ ἀκράτητος κατέλαβε τοὺς νέους Ἐλληνας νὰ μετάσχωσι καὶ αὐτοὶ τῆς ἐκστρατείας ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον.

§ 19. • Η ὑποταγὴ τῆς Λυκίας.

‘Ο Ἀλέξανδρος, ὅσα στρατεύματα ὑπελείψθησαν μετὰ τὴν ἐπ’ ἀδείᾳ ἀναχώρησιν τῶν νεογάμων εἰς τὴν Μακεδονίαν καθὼς καὶ μετὰ τὴν τοποθέτησιν φρουρῶν εἰς τὰς κυριευθείσας χώρας, διήρεσεν εἰς δύο σώματα. Καὶ τὸ μὲν ἐν ἀπέστειλεν διὰ Τράλλεων εἰς τὰς Σάρδεις, ἵνα διαχειμάσῃ ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Λυκίας, κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἕαρος προχωρήσῃ εἰς τὴν πόλιν Γόρδιον, ὅπου καὶ θὰ σταθμεύσῃ ἀναμένον τὸν βασιλέα. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ μεγαλείτερον, ἀνέζευξεν, ἡγουμένου τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐτράπη πρὸς νότον, ἵνα καταλάβῃ τὰς παραλίους πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰς κειμένας πρὸς μεσημβρίαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἔφθασεν εἰς τὴν ὅμορον τῆς Καρίας ἐπιαρχίαν τὴν Λυκίαν. Ἡτο δὲ ἡ Λυκία ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κύρου ἡνωμένη μετὰ τοῦ Περσικοῦ ιράτους, πρὸς τὸ διποῖον ἐπλήρωνεν ῷοισμένον φόρον, διατηροῦσα κατὰ τὰ ἄλλα τὴν ἀνεξαρτησίαν της. Τοῦτο δημοσιεῖ μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Πέρσου Ὁθοντοπάτου, δστις κατώρθωσεν ὅχι μόνον τῆς Καρίας νὰ γίνῃ σατράπης, ἀλλὰ προσέθηκεν εἰς τὸ ιράτος του καὶ τὴν Λυκίαν, ὡς καὶ τὴν δρεινὴν χώραν Μιλυάδα, τὴν πρὸς τὴν μεγάλην Φρυγίαν συνορεύουσαν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχον ἐν Λυκίᾳ φρουραὶ Περσικαὶ, οὐδὲν

πρόσκομμα συνήντησεν δὲ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν κατοχὴν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἥτις ἔξειγε διὰ τὰς πολλὰς πόλεις καὶ τοὺς πολλοὺς λιμένας. Ἡ Τελμισσὸς (Μάκρη) καὶ πέραν τοῦ Ξάνθου ποταμοῦ αἱ πόλεις Ξάνθος, τὰ Πάταρα, τὰ Μύρα, καὶ τριάκοντα ἄλλα μικρότερα χωρία τῆς Λυκίας προεδόθησαν ἀμαχητὶ εἰς τοὺς Μακεδόνας. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπῆλθεν δὲ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν ὁρεινὴν χώραν Μυλιάδα, ὅπου εὑρίσκεται ἡ πόλις καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ξάνθου. Ἐνταῦθα ἐδέχθη τοὺς πρέσβεις τῶν Φασηλιτῶν, οἵτινες Ἑλληνες ὅντες ἐπεμψαν πρὸς αὐτὸν κατὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἔθιμα χρυσοῦν στέφανον. Ἐνταῦθα ἥλθον καὶ ἄλλοι πρέσβεις πόλεων τῆς κάτω Λυκίας ζητοῦντες εἰρήνην καὶ φιλίαν. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς Φασῆλας, οὓς συμπολίτης ὑπῆρξεν δὲ φίλος αὐτοῦ ποιητὴς Θεοδέκτης, ὅστις εἶχεν ἀποθάνη ἐν Ἀθήναις, ὑπεσχέθη νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν των τὴν Φάσηλιν, ἵνα εὐχαριστήσῃ αὐτοὺς καὶ ἀναπαυθῇ ἐκεῖ ὀλίγον χρόνον. Πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πρέσβεις τῶν Λυκίων, οὓς ωσαύτως ἐδέχθη πολὺ φιλικῶς, παρήγειλε τὰ παραδώσωσι τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς τοὺς ἐπὶ τούτῳ σταλησαμένους στρατηγούς. Ἐπειτα διώρισε διοικητὴν τῆς Λυκίας καὶ τῆς Μυλιάδος τὸν Νέαρχον τὸν Ἀμφιπολίτην καὶ ἀνεγώρησεν εἰς τὴν Φάσηλιν.

§ 20. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Φασήλῃ.

Ἡ Φάσηλος, πόλις Ἑλληνική, ἀποικία τῶν Δωριέων, ἐκείτο εἰς τὸ Παμφύλιον πέλαγος, ἀριστερὰ εἰς τὸν πλέοντα πρὸς τὴν νῦν πόλιν Ἀττάλειαν. Ἐκείτο δὲ εἰς ἔξεχουσαν γῆς τοῦ πρὸς δυσμὰς

τῆς πόλεως ἀνυψούμενου ὅρους τῶν Σολύμων, οὗ ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ φθάνει μέχρι 2400 μέτρων ὑψους. Τὸ ὅρος τοῦτο ὅπερ ἐκτείνεται πρὸς βορρᾶν μέχρι τῆς πόλεως Πέργης, καταπίπτει οὕτως ἀποτόμως παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης, ὥστε ἡ ὁδὸς ἀπὸ Φασήλιδος μέχρι Πέργης καλύπτεται συνήθως ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἐκτὸς ἐὰν πνέῃ βρόχειος ἄνεμος, ὅστις τότε ἀποδιώκει τὰ ὕδατα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς εἰς τὸ πέλαγος. "Οστις ἥμελε νὰ ἀποφύγῃ τὴν πολὺ δύληρὰν καὶ ἐπικινδυνον ταύτην ὁδόν, ἐτρέπετο ἄλλην ὁδὸν τὴν διὰ τῶν ὁρέων, ἥτις ὅμως ἥτο πολὺ μακροτέρα καὶ ἐπιπονωτέρα. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ ὁδὸς αὕτη κατέγετο καὶ ὑπὸ φυλῆς Πισιδικῆς ληστρικῆς, ἥτις κατὰ τὴν εἰσόδον τοῦ ὅρους εἶχεν οἰκοδομήσῃ φρούριον καὶ ποικιλοτρόπως ἥνωχλει τοὺς Φασηλίτας δι' ἐπιδρομῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος μάθὼν πάντα ταῦτα, ἐσκέφθη νὰ καθαρίσῃ τὸν τόπον ἀπὸ τὴν φωλεὰν ταύτην τῶν ληστῶν, καὶ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Φασηλίτῶν προσέβαλε καὶ κατέστρεψεν αὐτούς. Τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ πανηγυρισθῇ ἔτι μᾶλλον ἡ ἐπίσκεψις τοῦ βασιλέως εἰς τὴν πόλιν διὰ παντοίων θεαμάτων καὶ εὐωχιῶν. Οἱ Φασηλίται ἥσαν εὐτυχεῖς βλέποντες, "Ἐλληνες αὐτοί, 'Ελληνικὰ στρατεύματα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ ἀρχοντα τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων τὸν ἥρωα "Ἐλληνα βασιλέα. Ἀλλὰ καὶ οἱ Μακεδόνες καὶ δ Ἀλέξανδρος καὶ τὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ στρατεύματα δὲν ἥσαν διλιγότερον τῶν ἐντοπίων εὐτυχεῖς, μάλιστα δὲ δ Ἀλέξανδρος ἐνθυμούμενος ὅτι ἥτο ἐν τῇ πατρίδι τοῦ ἀποθανόντος φίλου του ποιητοῦ, τοῦ Θεοδέκτου, ὃπου ὑπῆρχεν αὐτοῦ καὶ ἀνδριὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ. Τὸν ἀνδριάντα δὲ τοῦτον ἐτίμη-

σεν δὲ Ἀλέξανδρος ἐπισκεφθεὶς μετὰ τῶν φίλων του
καὶ ἔκόσμησε διὰ πολλῶν στεφάνων.

§ 21. Πορεία διὰ μέσου τῶν κυμάτων.

Ἐκ Φασήλιδος δὲ Ἀλέξανδρος ἀναζεύξας ἐτράπη
πρὸς τὴν Πέργην τῆς Παμφυλίας. Ἐκειτο δὲ ἡ πόλις
αὕτη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Παμφυλίου πελάγους ἥτις ὡς
λέγομεν σήμερον εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Ἀτ-
ταλείας, ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης δύο ὥρας περίπου
παρὰ τὸν ποταμὸν Κέστρον. Ἡτο δὲ ἡ Παμφυλία
στενὴ παραθαλασσία χώρα μεταξὺ Λυκίας καὶ Κιλι-
κίας, δριζομένη πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ὁρέων
φερόντων τὸ ὄνομα Ταῦρος, τὸ ὅποια ἐκτείνονται
πολὺ πρὸς ἀνατολάς, ἀφίνοντα πρὸς νότον ἐκτὸς τῆς
Παμφυλίας καὶ τὴν μεγαλειτέραν ταύτης χώραν τὴν
καλουμένην Κιλικίαν. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἥσαν ὡς καὶ
τὸ ὄνομα δηλοῖ μιγάδες, ἥτοι αὐτόχθονες καὶ ἄλλοι
ἄποικοι Κιλικες καὶ Ἑλληνες. Καὶ μέρος μὲν τοῦ
στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπορεύθη διὰ τῆς μακρᾶς
καὶ ἐπιπόνου ὁδοῦ τῆς διὰ τῶν ὁρέων αὐτὸς δὲ μετὰ
τῶν ἵππεων καὶ μέρους τῶν βαρέως ὀπλισμένων πε-
ζῶν ἐβάδισε διὰ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, ἥτις δλη ἐκαλύ-
πτετο ὑπὸ τῶν κυμάτων. Καὶ ἥσαν δὲ οἱ ἡναγκασμένοι νὰ
βαδίζωσιν ἐν τῷ ὄντι βυθιζόμενοι πολλάκις μέχρι τῆς
δσφύος. Ἀλλὰ τὸ παράδειγμα καὶ ἡ παρουσία τοῦ βασι-
λέως, ὅστις δὲν ἔγινωσκε, τί πρᾶγμα εἶναι ἀδύνατον, ἐκ-
νησεν εἰς ἄμιλλαν τοὺς στρατιώτας, οἵτινες εὔθυμοι ἥγω-
νίζοντο νὰ διαβῶσι τὴν θάλασσαν καὶ νὰ φυάσωσιν εἰς
τὴν Πέργην! Καὶ τέλος μετὰ πολλὰς κακοπαθείας ἔφθα-
σαν ἔκει. Ως δὲ ἐστρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὰ ἀφρί-

Indore
17/4/26
Indore

Indore
Bawali 12/4/26
— 57 —

ζοντα κύματα της θαλάσσης, τὰ δποῖα διεπέρασσαν, ἔστησαν ἔκθαμβοι καὶ αὐτὸι διὰ τὸ κατόρθωμα καὶ ἐνόησαν, ὅτι τοῦτο συνετελέσθη μόνον διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ, ὅστις συνέτρεχεν ἐν παντὶ ἔργῳ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον Καὶ ὁ θαυμασμός των πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἡ ἀγάπη των ἐγένοντο μεγαλείτερα καὶ ἡ πεποίθησίς των, ὅτι τὰ πάντα δύναται οὗτος νὰ κατορθώσῃ, ἐγένετο ἀκλόνητος.: Τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς διαβάσεως τῆς θαλάσσης ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ διεδόθη πανταχοῦ, διεδόθη καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τὸ μυθικώτερον, διότι ἔλεγον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ θάλασσα ἐτράπη πρὸς τὰ δπίσω, ώς εἶδεν τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, ἵνα ὑποδεχθῇ αὐτὸν καὶ προσκυνήσῃ, καὶ οὕτω τὰ στρατεύματα διῆλθον τὴν ὁδὸν διηγη ἀπὸ Φασήλιδος μέχρι Πέργης ἀβρόχοις ποσίν.

§ 22 Τριποταγὴ πόλεων τῆς Παμφυλίας.

Ως δὲ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἔφθασεν εἰς τὴν Πέργην, οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ώς φίλον καὶ παρέδωκαν τὴν πόλιν ἀμαχητί. Τοῦτο ὑπῆρξε διὰ τὸν βασιλέα πολὺ εὐχάριστον, διότι ἡ Πέργη ἦτο ἡ κλείς, δι’ ᾧς ἡδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὰ δρη πρὸς βορρᾶν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἐκ τῆς Πέργης ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐπορεύθη πρὸς τὴν Σίδην, πόλιν ώσαύτως τῆς Παμφυλίας παράλιον. Ἡτο δὲ ἡ Σίδη πόλις ἐλληνικὴ ἔχουσα ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τελοῦσα κατὰ τετραετίαν ἀγῶνας Ὁλυμπιακούς. Τὰ δὲ νομίσματα αὐτῆς ἔφερον τὴν Ἀθηνᾶν ἔχουσαν ἐν χειρὶ καρπὸν ροιᾶς, ὅστις ἐκαλεῖτο

Ζαρος Βασιλευ
5-6 1947

πάλαι καὶ σίδη. Περιέργον δὲ ὅτι οἱ Σιδῆται, εἰ καὶ ἡσαν ἀποικοι τῶν Κυμαίων τῆς Αἰολίας, ὥμιλουν ὅμως τόσον παρεφθαρμένην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὥστε δὲν ἦδύναντο νὰ ἔννοήσωσιν αὐτὴν ἄλλοι Ἑλληνες εὔκολως. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τῆς Σίδης οὐχὶ πολὺ μακρὰν αὐτῆς ρέει ὁ ποταμὸς Μέλας, ὅστις εἶναι τὸ ὄριον Παμφυλίας καὶ Κιλικίας.

Ότε δὲ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος διέτριψεν ἐν τῇ Πέργῃ, ἥλθον πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ τῆς μεσογειότερον κειμένης Ἀσπένδου, πόλεως Ἑλληνικῆς ἀποικίας τῶν Ἀργείων παρὰ τὸν Εύρυμέδοντα ποταμόν, ἵνα διολογήσωσιν αὐτῷ πίστιν καὶ ὑποταγήν. Παρεκάλεσαν δὲ αὐτὸν νὰ μὴ στείλῃ πρὸς αὐτοὺς φρουρὰν Μακεδονικήν, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ αὐτοὺς ἐλευθέρους, ὑπισχγούμενοι νὰ δίδωσιν αὐτῷ ὅσους ἵππους ἔδιδον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας καὶ 50 τάλαντα κατ' ἔτος. Ο Μ. Ἀλέξανδρος ἔδέχθη πάντα ταῦτα, ὅσα ἔζητησαν οἱ Ἀσπένδιοι. Ἄλλ' οὗτοι κατόπιν μαθόντες, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρησεν ἐκ Πέργης πορευόμενος εἰς Σίδην, μετενόησαν καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἔκτελέσωσιν τὰ συμπεφωνημένα, παρεσκευάζοντο δὲ καὶ νὰ ἀντισταθῶσι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Ως δὲ ἔμαθε τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ἀνευ ἀναβολῆς ἐπορεύθη κατὰ τῶν Ἀσπενδίων, οἵτινες ιδόντες αὐτὸν καταφθάσαντα ἔντρομοι ὑπέσχοντο νὰ ἔκτελέσωσιν, ὅσα πρότερον εἶχον ὑποσχεθῆ. Ἄλλ' ὁ Μ. Ἀλέξανδρος τιμωρῶν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν ἔδιπλασίασεν τὸν φόρον εἰς 100 τάλαντα, ἐγκατέστησε δὲ καὶ φρουρὰν Ἑλληνικὴν. Τὴν δὲ διοίκησιν τῆς Παμφυλίας ἦνωσε μετὰ τῆς Λυκίας, ἡς διοικητὴν εἶχε τάξῃ Νέαρχον τὸν Ἀμφιπολίτην.

*Jorditz &
Meibomian
10 Mai 1926*

δραμεν εἰς βοήθειαν τῶν ἡτηθέντων. Ἐνταῦθα συνεχροτήθη μάχη πεισματώδης, καθ' ἣν ἔπεισε, τὸ ἄνθος τοῦ στρατοῦ τῶν Σαγαλασσέων, οἵτινες τέλος ἤναγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσι καὶ νὰ συνθηκολογήσωσιν. Ἡ μάχη αὕτη καὶ ἡ μεγάλη τῶν Σαγαλασσέων ἦτα ἔπεισαν καὶ τοὺς ἄλλους Πισιδίας, ὅτι ἥτο ἀδύνατον νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὸν Μ. Ἀλέξανδρον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ Γόρδιον, δὲν ἐπέμεινε νὰ ὑποτάξῃ πάσας τὰς πόλεις τῆς Πισιδίας, ἀλλ' ἀφῆκε τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τοὺς διοικητὰς τῆς Καρίας, τῆς Λυκίας καὶ Παμφυλίας καὶ διελθὼν ταχέως τὴν ὑπόλοιπον Πισιδίαν ἔφθασε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μεγάλην Φρυγίαν.

§ 23. •Ο Μ. Ἀλέξανδρος ἐν Κελαιναῖς.

Ο Μ. Ἀλέξανδρος ἡπείγετο νὰ φθάσῃ εἰς τὸ Γόρδιον, πόλιν τῆς Μεγάλης Φρυγίας, ἥτις ἔκειτο πρὸς τὸ βόρειον μέρος αὐτῆς πάρα τὸν Σαγγάριον ποταμὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῇ κληθείσῃ κατόπιν Γαλατίᾳ^ν. Ἐνταῦθα εἶχον συμφωνήσῃ νὰ συνέλθωσι πάντα τὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ ἕαρ καὶ ὅσα εἶχε στείλη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ὑπὸ τὸν Παρμενίωνα καὶ ὅσα εἶχε στείλη μὲ ἄδειαν νὰ διέλθωσι τὸν χειμῶνα ἐν Μακεδονίᾳ, καθὼς καὶ τὰ στρατεύματα, ὅσα ἔλαβον ἐντολὴν οἱ στρατηγοὶ νὰ συμπαραλάβωσιν ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀσίαν. Διὸ ἐγκατέλειπε τὴν Πισιδίαν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην Φρυγίαν. Καὶ πρῶτον ἔφθασεν εἰς τὰ στενά, δι' ὧν εἰσέρχεται τις εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου. Ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ πόλις Κελαιναί, ὅπου ἄλλοτε ὁ Ξέρξης, ἡτηθεὶς ἐγένετο Ἐλλάδι φοιδόμησεν ἵσχυρὰν ἀκρόπολιν, ὅπως ἀνακόψῃ τὴν ὁρ-

μὴν τῶν Ἑλλήνων. Εκτοτε αἱ Κελαιναὶ ἦσαν τὸ κέντρον τῆς Φρυγικῆς σατραπείας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ σατράπου. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος φθάσας πρὸ τῆς πόλεως ἐστρατεύδευσεν ἐνταῦθα καὶ ἐζήτησε τὴν παράδοσιν αὐτῆς. Ὁ σατράπης ὀνόματι Ἀτιζύης εἶχε φύγη, ἡ δὲ ἀκρόπολις κατείχετο ὑπὸ χιλίων Καρῶν καὶ ἑκατὸν Ἑλλήνων μισθοφόρων. Οὗτοι βλέποντες τὸ ἀδύνατον τῆς ἀντιστάσεως παρέδωκαν τὴν πόλιν. Ἐνταῦθα ὁ Μ. Ἀλέξανδρος κατέλιπε φρουρὰν ἐκ χιλίων πεντακοσίων ἀνδρῶν, διώρυσε διοικητὴν τῆς ὅλης σατραπείας τὸν Ἀντίγονον τοῦ Φιλίππου καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὸ Γόρδιον, ὅθεν ὥρματο ἡ μεγάλη ὁδός, ἣτις ὑπερβᾶσα τὸν Ἀλυν ποταμὸν ἦγε διὰ τῆς Καππαδοκίας εἰς τὰ Σοῦσα.

§ 216. Ὁ Μέμνων ἀρχιστράτηγος τῶν Περσῶν.

‘Ως δὲ ἔφθασεν εἰς τὰ Σοῦσα ἡ ἄγγελία τῆς ἐν Γρανικῷ μάχης καὶ καταστροφῆς, οἱ Πέρσαι μεγιστᾶνες ἐν τῇ ἀλλαζονείᾳ τῶν μᾶλλον ἤγανάκτησαν ἢ ἀνησύχησαν. Ἐνόμισαν ὅτι ἡ νίκη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἦτο ἔργον τύχης ἐνὸς παραβόλου ἀνθρώπου καὶ προηῆλθε μᾶλλον ἀπὸ τὰ σφάλματα τῶν στρατηγῶν τῶν Περσῶν. Τώρα πάντες ὀμολόγουν ὅτι τοῦ Μέμνονος ἡ συμβούλη ἦτο ἀρίστη καὶ αὐτὸς ἔπειτε νὰ εἴναι ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν Περσῶν. Διὸ ὁ Δαρεῖος διώρισεν αὐτὸν ἀρχηγὸν ἀπόλυτον πασῶν τῶν Περσικῶν δυνάμεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θάλασσαν.

Καὶ ἦτο πράγματι ὁ Μέμνων ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων. Ἡ πεισματώδης ἄμυνα τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἦτο τοῦ Μέμνονος ἔργον. Ἐπειτα δέ, καὶ ἀφ’ οὗ ἔξεδιώχθη ἀπὸ πάσης τῆς παραλίας τῆς Μι-

κρᾶς Ἀσίας, διὰ τῶν εὐφυῶν στρατηγημάτων τοῦ Μ.
Ἀλεξάνδρου, σπεύσαντος νὰ καταλάβῃ πάσας τὰς παρα-
λίους πόλεις αὐτῆς, οὗτος δὲν ἀπηλπίσθη. Ἰδὼν δὲ ὅτι
ὅ Μ. Ἀλέξανδρος διέλυσε τὸν στόλον του, συνέλαβε τὸ
μέγα σχέδιον νὰ ἀποκόψῃ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον ἀπὸ τῆς
Εὐρώπης καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ οὕτω νὰ ἔξαναγκάσῃ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον νὰ ἔγκατα-
ληπῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀσίας καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν
Ἑλλάδα, ἵνα σώσῃ αὐτὴν κινδυνεύουσαν. Εἶχε δὲ ὁ
Μέμνων ἴσχυρὸν στόλον ἐκ 400 πλοίων τῆς Φοινίκης,
τῆς Κύπρου, τῆς Λυκίας τῆς Ρόδου, τῆς Μαλλοῦ καὶ
τῶν Σόλων τῆς Κιλικίας, κατεῖχε δὲ ἀκόμη καὶ τὸ ἐπι-
θαλάσιον φρούριον τῆς Ἀλικαρνασσοῦ. Ἡ Ρόδος, ἡ
Κῶς καὶ πᾶσαι οἱ Σποράδες νῆσοι συνετάσσοντο μὲ αὐ-
τόν. Ωσαύτως δὲ καὶ οἱ Ἀμηναῖοι κληροῦχοι οἱ κατέχον-
τες τὴν Σάμον ἤσαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Μέμνονος. Οἱ δὲ
ὅλιγαρχικοὶ καὶ οἱ τύραννοι τῆς Χίου καὶ τῆς Λέσβου
περιέμενον τὴν βοήθειαν τοῦ Μέμνονος, ἵνα καταλύ-
σωσι τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν μετὰ τῆς Μακεδονίας
συμμαχίαν. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ φιλελεύθεροι τῆς Ἑλλάδος
ἥλπιζον παρὰ τοῦ Μέμνονος τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐλ-
ληνικῆς ἐλευθερίας.

Διὸ ἔθεσεν εὐθὺς εἰς ἐνέργειαν τὸ σχέδιόν του
ὁ Μέμνων, ἀρχιστράτηγος νῦν τῶν Περσῶν γενόμε-
μενος. Ἐκ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἐπλευσεν εἰς Χίον, ἥν
κατέλαβε καὶ ἡνώρθωσε πάλιν τὴν ὅληγαρχίαν. Ἐν-
τεῦθεν ἐπλευσεν εἰς τὴν Λέσβον, ἵστιον πόλεις ἥ μία μετὰ
τὴν ἄλλην παρεδόθησαν, μὴ δυνάμεναι νὰ ἀντισταθῶσι.
Μόνον ἡ Μιτυλήνη, πιστὴ εἰς τὴν συμμαχίαν μετὰ τοῦ
Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ πεποιηθεῖσα εἰς τὴν Μακεδονικὴν
φρουράν, ἥν εἶχε δεχθῆ, ἀπέρριψε τὴν πρότασιν περὶ πα-

ριδόσεως. Διὸ δὲ Μέμνων ἐπολιόρκησε τὴν πόλιν, ἥτις ἐκ τοῦ αὐστηροῦ ἀποκλεισμοῦ περιῆλθεν εἰς τὰ ἔσχατα. Ἀλλ' ἐσώθη ἐπὶ τοῦ παρόντος, τελευτήσαντος τοῦ Μέμνωνος.

§ 27. Ο Θάνατος τοῦ Χαρίδημου.

Ως δὲ ἦλθεν ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου τοῦ Μέμνωνος εἰς τὸν Δαρεῖον, συνεκάλεσεν οὗτος πολεμικὸν συμβούλιον, ἵνα σκεφθῶσι τὶ ἐπερπετε νὰ πράξῃ κατὰ τοῦ ἀπαύστως προελαύνοντος ἐχθροῦ, νὰ πέμψῃ κατ' αὐτοῦ τοὺς πλησιεστέρους σατράπας ἢ νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατ' αὐτοῦ αὐτὸς ὁ βασιλεύς, ἥγονος τοῦ στρατοῦ ὅλου τῆς μοναρχίας. Καὶ οἱ μὲν Πέρσαι μεγιστᾶνες συνεβούλευσαν τὸν βασιλέα νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸς τὸν μέγαν αὐτοῦ στρατόν, ὅστις πολεμῶν ὑπὸ τὰ ὅμματα τοῦ βασιλέως θὰ εῦρῃ τὸν τρόπον νὰ γίνησῃ, μία δὲ μάχη καὶ μόνη ἀρκεῖ νὰ ἀφανίσῃ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον. Ἔτυχε δὲ εἰς τὸ συμβούλιον τοῦτο νὰ παρίσταται καὶ ὁ Χαρίδημος ἐκ τοῦ Ὡρεοῦ τῆς Εὐβοίας, ὅστις εἶχε ἤτημή νὰ παραδοθῇ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, ως ἐχθρὸς τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὄμως δὲν τὸν παρέδωκαν, ἀλλὰ τὸν ἔξωρισαν. Ἰνα δὲ σωθῆ ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον εἶχε καταφύγη εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, ὅστις ἐδέκαθη αὐτὸν φιλοφρόνως, ἵνα τὸν ἔχῃ ὀδηγὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ο Χαρίδημος λοιπὸν οὗτος, ως ἥκουσε τὰς μεγαλαυχίας τῶν Περσῶν μεγιστάνων, δὲν ἐσιώπησεν, ἀλλ' εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα: « Δὲν εἶναι φρόνιμον, βασιλεῦ, νὰ θέσῃς εἰς κίνδυνον καὶ τὴν Ἀσίαν ὅλην καὶ τὸν ἀνώτατον ἀρχοντα αὐτῆς διὰ μιᾶς μάχης.

Ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ ἔξιλοιθρεύσω τὸν Μ. Ἀ' ἐ-
ξανδρον ἔχων ἔκατὸν χιλιάδας στρατοῦ, οὗ τὸ τρίτον
ὅμως νὰ εἶναι Ἐλληνες.

Ὦς ἥκουσαν τοῦτο οἱ Πέρσαι ἐταράχθησαν καὶ
εἶπον·

Οσα εἴπεν δὲ οὗτος, βασιλεῦ, εἶναι ἀνάξια τοῦ περ-
σικοῦ ὄνόματος καὶ φανερὰ ὕβρις πρὸς τὴν πεφη-
μισμένην ἀνδρείαν τῶν Περσῶν. Σὲ ἔξιορκίζομεν εἰς
τοὺς μεοὺς τῶν Περσῶν νὰ μὴ ἐμπιστευθῆς τὸ
κράτος σου εἰς τὸν ξένον τοῦτον, δστις οὐδὲν ἄλλο
ποθεῖ ως Ἐλλην ἢ νὰ προδώσῃ, ἀρχηγὸς τῶν Περσῶν
γενόμενος, τὸ κράτος τοῦ Κύρου εἰς τοὺς Ἐλληνας.

Ταῦτα ἀκούσας δὲ Χαρίδημος ὠργίσθη σφόδρα καὶ
ἀναπηδήσας ἐκ τῆς θέσεώς του εἶπε·

Δὲν βλέπετε, ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ Μακεδο-
νικοῦ στρατοῦ καὶ Περσικοῦ; Δὲν βλέπετε, πῶς δὲ Μ. Ἀ-
λέξανδρος ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἐγένετο κύριος ὅλης τῆς Μι-
κρᾶς Ἀσίας; Η συμβουλή σας θὰ ἐμβάλῃ εἰς ὅλεθρον
τὸ κράτος τοῦ Κύρου, ἐὰν ἡ σύνεσις τοῦ μεγάλου βα-
σιλέως δὲν σώσῃ τοῦτο ἀποδεχομένου τὴν ἐμὴν γνώμην.

Τοὺς λόγους τούτους ἔθεωρησε δὲ Βασιλεὺς προσβλη-
τικοὺς τοῦ Περσικοῦ μεγαλείου καὶ πλησιάσας τὸν Χα-
ρίδημον ἤγγισε τὴν ζώνην αὐτοῦ, σημεῖον δὲ οἱ δορυφό-
ροι τοῦ βασιλέως ἔπειτε νὰ ἀπαγάγωσι τὸν ξένον καὶ
στραγγαλίσωσιν αὐτόν, ὅπερ καὶ ἐγένετο εὐθύς. Λέγε-
ται δὲ δὲ οὐδὲν ἀπαγόμενος δὲ Χαρίδημος εἰς τὸν θάνατον εἶπε
πρὸς τὸν βασιλέα·

Τὴν ἀξίαν μου θὰ μαρτυρήσῃ ἡ μετάνοιά σου, δὲ
ἐκδικητής μου δὲν εἶναι μάκραν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χαρίδημου ἀπεφασίσθη
νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου δὲ περσικὸς

στρατὸς σύμπας, ἥγονυμένὸν τοῦ Δαρείου, νὰ ἐνισχυθῇ δὲ ὁ στρατὸς οὗτος καὶ διὸ ὅσων ἐνδέχεται πλειοτέρων Ἑλλήνων μισθιφόρων. Τούτους διετάχθη νὰ ἀποστείλῃ, ὡς τάχιστα, ὁ Φαρνάβαζος διὰ πλοίων εἰς τὴν Τρίπολιν τῆς Φοινίκης. Ἐνταῦθα θὰ παρελάμβανεν αὐτὸν; ὁ Θυμώνδας ὁ Ρόδιος καὶ θὰ ὠδήγει, ἵνα ἐνωθῶσι μετὰ τῶν περσικῶν στρατευμάτων. Ἐν τῷ συμβουλίῳ δὲ τούτῳ ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ διάδοχος τοῦ Μέμνονος ὁ Φαρνάβαζος, εἰς ὃν περιήρχετο ὅλη ἡ ἔξουσία τοῦ ἀποθανόντος ἀρχιστρατήγου. Καὶ ταῦτα ἐγένοντο ἐν Σούσοις.

§ 28. Ματαίωσις τῶν σχεδίων τοῦ Φαρναβάζου

‘Η δὲ πολιορκία τῆς Μιτυλήνης, ἣν εἶχεν ἀρχίσῃ ὁ Μέμνων, ἔξηκολούθησε μετὰ τῆς αὐτῆς αὐστηρότητος καὶ ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Μέμνονος, τοῦ Φαρναβάζου καὶ τοῦ Αὐταφραδάτου. Διὸ ἡναγκάσθη ἡ πόλις, μὴ δυναμένη πλέον νὰ ὑπομείνῃ, νὰ παραδοθῇ, ὑπὸ τὸν ὅρον ἡ μὲν Μακεδονικὴ φρουρὰ νὰ ἀπέλθῃ ἐλευθέρα, ἡ δὲ πόλις νὰ εἴναι σύμμαχος κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Ἀνταλκιδέου εἰρήνης. Ἀλλ’ οἱ Πέρσαι, ἄμα καταλαβόντες τὴν πόλιν οὐδεμίαν ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης. Κατέστησαν τύραννον τῆς πόλεως τὸν Διογένη καὶ ἐπέβαλον βαρείας εἰσφορὰς καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἴδιώτας, εἰσέπραξαν δὲ αὐτὰς καὶ ἀπανθρωπότατα, ὥστε εὔθυς ἡ Μιτυλήνη ἥσθιάνθη τὸ βάρος τοῦ περσικοῦ ξυγοῦ.

Τὸ σχέδιον τοῦ Μέμνονος ἦτο νὰ μεταθέσῃ τὸν πόλεμον τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον νὰ ἀνακόψῃ τὴν ὁρμήν του καὶ νὰ ἐπι-

στρέψῃ. Τοῦτο ἔγίνωσε καὶ ὁ Φαρνάβαζος καὶ ἐνέκρινεν.
'Αλλὰ πῶς νὰ τὸ ἐκτελέσῃ, ἀφ' οὗ δὲ μέγας βασιλεὺς τοῦ
ἀφῆρεσε τὸν Ἑλληνας μισθοφόρους, οἵτινες ἀπετέλουν
τὸ κάλλιστον μέρος τῶν στρατευμάτων του; 'Ἐν τούτοις
καὶ μὲ τὴν ἔλλειψιν ταύτην δὲν ἔμεινε καὶ ἐντελῶς ἀδρα-
νής. "Εστειλε τὸν Πέρσην Δατάμην μετὰ δέκα τριήρων
εἰς τὰς Κυκλαδας νήσους, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ Πέρσου Αὐ-
ταφραδάτου ἔχων ἐκατὸν ναῦς ἐπλευσεν εἰς τὴν Τένε-
δον, καὶ κατέλαβεν αὐτήν. Τοῦτο μαθὼν δὲ Μ. Ἀλέξαν-
δρος καὶ φοβούμενος, μὴ οἱ Πέρσαι διακόψωσι πᾶσαν
συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
δος, ἐστειλε τὸν Ἡγέλοχον εἰς τὴν Προποντίδα νὰ σχη-
ματίσῃ στόλον, καταλαμβάνων πάντα τὰ ἐκ τοῦ Πόντου
καταπλέοντα πλοῖα καὶ διασκευάζων αὐτὰ εἰς πολεμικά Εἰς
δὲ τὰς Ἀθήνας ἐστάλη δὲ Ἀλκίμαχος, ἵνα καλέσῃ τὴν
πόλιν δυνάμει τῆς συμμαχίας νὰ συνεισφέρῃ πλοῖα καὶ
νὰ ἐπιτρέψῃ ἐντὸς τῶν Ἀττικῶν λιμένων νὰ ἔξοπλι-
σθῶσι τριήρεις χόριν τοῦ Μακεδονικοῦ στόλου. 'Αλλ'
οι Ἀθηναῖοι ἡρονήθησαν νὰ ὑπακούσωσιν.

'Ο δὲ Ἀντίπατρος, δῆν εἶχεν ἀφῆσῃ ἐν Μακεδονίᾳ
ἀντιβασιλέα δὲ Ἀλέξανδρος, διέταξε τὸν Πρωτέα νὰ συν-
αθροίσῃ ναῦς ἐκ τῆς Εύβοιας καὶ ἐκ τῆς Πελοπονή-
σου καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τὰ πλοῖα τοῦ Δατάμου, τὰ δοποῖα
τώρα ἐναυλόχουν ἐν Σίφνῳ. Τόσον δὲ καλῶς ἐξετέ-
λεσε τὸ ἔργον του δὲ Πρωτεύς, ὥστε δι' αἰρνιδίας ἐπι-
θέσεως εἰς τὸν λιμένα ἐκ τῶν δέκα περσικῶν πλοίων
τὰ δκτὸ ἐπεσαν εἰς χειράς του μεθ' ὅλων τῶν πληρω-
μάτων καὶ μόνον τὰ δύο κατώρθωσαν νὰ σωθῶσι μετὰ
τοῦ Δαμάτου φυγόντα εἰς τὸν περσικὸν στόλον, διστις
ἔπλεε περὶ τὴν Χίον καὶ Μήλητον καὶ ἐλεηλάτει τὰ πα-
ραλία.

Τὸ κατόρθωμα τοῦτο ταῦ Πρωτέως ἐματαίωσε τὸν κίνδυνον, δν ἥδύνατο νὰ προξενήσῃ τὸ σχέδιον τοῦ Μέμνονος.

§ 29. Ο Γόρδιος δεσμός.

Ἡρκίζεν ἥδη τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 333 π. Χ., διεσυνῆλθον εἰς τὴν πόλιν Γόρδιον τὰ διάφορα τμῆματα τοῦ Μακεδονικοῦ στρατοῦ. Καὶ νοτιόθεν μὲν ἐκ τῶν Κελαινῶν προσῆλθεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν στρατευμάτων του· ἐκ δὲ τῶν Σάρδεων ἐφθασεν ὁ Παρμενίων, ἡγούμενος τῶν ἵππεων καὶ τῶν σκευοφόρων τῆς μεγάλης στρατιᾶς· ἐκ δὲ τῆς Μακεδονίας ἐπανῆλθον οἱ ἐπ' ἀδείᾳ ἐκεῖ μεταβάντες καὶ μετ' αὐτῶν σημαντικὸς ἀριθμὸς νεοσυλλέκτων, Μακεδόνες μὲν 3000 πεζοὶ καὶ 300 ἵππεῖς, Θεσσαλοὶ δὲ 200 ἵππεῖς καὶ Ἡλεῖοι 150 ωσαύτως ἵππεῖς. Πάντα δὲ τὰ στρατεύματα ἦσαν ὑπερήφανα διὰ τὰς μέχρι τοῦτο νίκας των καὶ μετὰ πίστεως προσέβλεπον πρὸς τὸν ἥρωα βασιλέα των, δν ὁ Θεὸς προώρισε βασιλέα τοῦ περσικοῦ κράτους.

Ἔτοι δὲ τὸ Γόρδιον παναρχαία πόλις, ἔδρα τῶν βασιλέων ἄλλοιε τῆς Φουγίας. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἦσαν τὰ ἀνάκτορα τοῦ πρώτου βασιλέως Γορδίου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μίδα. Ἐνταῦθα ἐφυλάσσετο καὶ ἄμαξα, ἃς ὁ ρυμὸς μετὰ τοῦ ζυγοῦ ἦτο δεδεμένος διὰ φλοιοῦ κρανέας, ἀλλὰ τόσον τεχνηέντως, ὥστε δὲν ἐφτίνετο οὔτε ἀρ/ὴ οὔτε τέλος τοῦ δεσμοῦ. Ὑπῆρχε δὲ κοὶ χρησμός, καθ' ὃν ὅστις λύσῃ τὸν δεσμὸν τοῦτον, μέλει νὰ ἀρξῃ τῆς Ἄσιας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀναβὰς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἵνα ἴδῃ τὰ ἀνάκτορα καὶ τὴν ἄμαξαν, ἥκουσε καὶ τὰ τοῦ χρησμοῦ καὶ ἐδοκίμασε νὰ λύσῃ τὸν δεσμόν.

Ο Δραμιος δεσμος.

Μάτην διμως ἐταλαιπωρεῖτο ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι οὐδαμοῦ ἔφαινετο ἀκρα τοῦ φλοιοῦ, οὗ δὲ περὶ αὐτὸν πάντες διετέλουν ἐν ἀμηχανίᾳ. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ἔσυρε τὸ ξίφος του καὶ ἔκοψε τὸν δεσμόν. Καὶ ὁ κόσμος ἐπείσθη, ὅτι ἡ λύσις αὕτη ἦτο ὀρθὴ καὶ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος προωρίζετο κύριος τῆς Ἀσίας, ἀφ' οὗ μάλιστα τὴν νύκτα ταύτην ἐγένετο βροχὴ ραγδαία μετ' ἀστραπῶν καὶ βροντῶν, σημεῖον ὅτι ὁ Θεὸς ἐπεδοκεῖται λύσιν.

§ 30. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐν Ἀγκύρᾳ.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἀνέζευξεν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ πάντων τῶν ἐνταῦθα συγκεντρωθέντων στρατευμάτων του, σκοπὸν ἔχων, ἀφ' οὗ συμπληρώσῃ τὴν ὑποταγὴν καὶ τῶν ὑπολειφθεισῶν πρὸς βιορᾶν εἰπαπειῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, νὰ διευθυνθῇ κατόπιν πρὸς νότον καὶ ὑποτάσσων τὴν Καππαδοκίαν, Λυκαονίαν, Κιλικίαν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Συρίαν, ἕτοιμος δὲν πάντοτε νὰ συγκρουσθῇ πρὸς τὰ περσικὰ στρατεύματα, ὃπουδήποτε καὶ ἀνῆθελε συναντήσῃ ταῦτα. Καὶ πρῶτον ἔφθασε πορευόμενος παρὰ τὴν μεσημβρινὴν κλιτὸν τῶν δρέων εἰς τὸν Παφλαγόνα, οἵτινες ώμολόγουν πίστιν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἀνεγνώριζον τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ἐπὶ πάσης τῆς Παφλαγονίας ὑπὸ τὸν δρόν τὸν μὴ μὴ εἴλιθωσι Μακεδονικὰ στρατεύματα εἰς τὴν χώραν των. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐδέχθη τὸν δρόν τοῦτον καὶ οὕτως ἡ Παφλαγονία διέμεινεν ὑπὸ τὸν ίδιαγενεῖς δυνάστας, ὑποταχθεῖσα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ διοικητοῦ τῆς παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον Φρυγίας.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθη διὰ τῆς Καππαδοκίας καὶ δια-

βὰς τὸν Ἀλυν ποταμὸν διῆλθεν ἄνευ ἀντιστάσεως τὰς μέχρι τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ ἔκτεινομένας χώρας τῆς μεγάλης ταύτης σατραπείας, ἥτις ὅλη παρεδόθη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τοῦ Πόντου ἡ Ἡράκλεια, ἡ Σινώπη, ἡ Ἀμιός, ἡ Τραπεζοῦς καὶ ἄλλαι ἐστειλαν πρέσβεις παρακαλοῦντες τὸν Ἀλέξανδρον νὰ εἰσαγάγῃ εἰς αὐτὰς τὴν δημοκρατίαν καὶ νὰ καταλύσῃ τὰς ὁλιγαρχίας, αἴτινες ἐπέρσιζον. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἤδυνατο ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ πράξῃ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέβαλεν εἰς ἄλλην εὔκαιρίαν.

§ 31. Σπουδαία νόσος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Ο Ἀλέξανδρος, ἀφ' οὗ ὑπέταξε τὰ βόρεια μέρη τῆς Μ. Ἀσίας ἐτράπη πρὸς νότον καὶ ἔφυασεν εἰς τὰ στενὰ τῆς Κιλικίας, τὰ δοποῖα εὐρίσκονται πρὸς νότον τῶν Τυανῶν, ὅπου ὑπάρχει ἡ μόνη διάβασις διὰ τῶν ὑψηλῶν δρέων τοῦ Ταύρου. Τὰ στενὰ ταῦτα εἶχον καταλάβῃ οἱ Πέρσαι καὶ ἔφρούρουν δὲ ισχυροῦ στρατοῦ. Διὸ ἦναγκάσθη ὁ Ἀλέξανδρος νὰ στρατοπεδεύσῃ πρὸ τῶν πυλῶν τούτων, ἀναβάλλων δι' ἄλλον καιρὸν τὴν διάβασιν. Τὴν νύκτα δύως λαμβάνει τοὺς ὑπασπιστάς του, τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγριάνας καὶ ἐπιπλέτει ἐν τῷ σκότει κατὰ τῶν πολεμίων. Ως δὲ οἱ φύλακες ἤκουσαν αὐτὸν ἐπερχόμενον καὶ ἐτέλιπον τὸ στενόν, τραπέντες εἰς φιγήν. Τότε εὔθυς χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος λαβὼν τοὺς ἵππεis καὶ τῶν ψιλῶν τοὺς ἐλαφροτέρους διέρχεται τάχιστα τὰ στενὰ καὶ ἐπιπλέτει κατὰ τῆς πόλεως Ταρσοῦ ἦν καὶ παραχρῆμα ἐκυρίευσεν. Ἐνταῦθα κατάκοπος ὕπὸ τῶν ἀρχοντῶν, καὶ τῶν ταλαιπωριῶν καὶ τοῦ καύσωνος τοῦ μεσημβρινοῦ ἥλιου θερμῆς ἡμέρας θερινῆς

ἡ θέλησε νὰ λουσθῇ εἰς τὰ διαυγῆ καὶ ψυχρὰ ὕδατα τοῦ Κύδνου ποταμοῦ, δστις διαρρέει τὴν Ταρσόν. Καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν ἀπέβαί ε ταχέως τὸ κράνος, ἐξεδύθη τὸν θώρακα καὶ τὰ ἱμάτια καὶ ἔρριφθη εἰς τὸν ποταμόν. Ἐλλ' εὐθὺς ἡσθάνθη ρῆγος σφυδρὸν καὶ σκοτοδίνῃ κατέλαβεν αὐτὸν καὶ ἥρχιζε νὰ βυθίζηται εἰς τὸν ποταμόν. Τοῦτο ἰδόντες οἱ σωματοφύλακές του ἔπεσαν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ τὸν ἀνέσυραν, καὶ ἀναίσθητον ἐκόμισαν εἰς τὴν σκηνήν του, ὅπου τὸν κατέλαβον σπασμοὶ καὶ ισχυρὸς πυρετός. Πάντες δὲ ἔβλεπον, ὅτι ἡ θέσις τοῦ βασιλέως ἦτο δεινή, οἱ δὲ ιατροὶ πάντες ἥσαν ἀπηλπισμένοι περὶ τῆς σωτηρίας. Μετ' οὐ πολὺ δὲ συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡσθάνετο καὶ ὁ ἴδιος τὴν θέσιν του πολὺ κρίσιμον. Διήρχετο τὰς νύκτας ὅλας ἀϋπνος καὶ ὄδυνη κατεῖχεν αὐτὸν διὰ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ὅπερ κατέτριβεν ἔτι μᾶλλον τὰς δυνάμεις αὐτοῦ. Οἱ φίλοι του παρίσταντο τεθλιμμένοι, ὁ δὲ στρατὸς διετέλει ἀπελπισ. Ὁ δὲ ἔχθρος ἐπλησίαζε καὶ οὐδαμόθεν ἐφαίνετο σωτηρία. Κατὰ τὴν δεινήν δὲ ταύτην στιγμὴν ἐνεφανίσθη ὁ Φίλιππος ὁ ιατρὸς ὁ Ἀναρνάν, ὅστις ἐγνώριζε τὸν βασιλέα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἀναλαμβάνει αὐτὸς νὰ σώσῃ τὸν βισιλέα διὰ φραμάκου, ὅπερ εὐθὺς θὰ παρεσκεύαζε. Τοῦτο ἐζήτει καὶ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ παρεκάλεσε τὸν ἵτρὸν νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν. Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ὁ ἵτρος παρεσκεύαζε τὸ φράμακον κομίζεται πρὸς τὸν Μ. Ἀλέξανδρον ἐπιστολὴ τοῦ Παρμενίωνος, δι' ἣς ἐφίσται τὴν προσοχὴν τοῦ βασιλέως εἰς τὸν Φίλιππον τὸν ιατρόν, περὶ οὗ ἔμαθεν, ὅτι ἔλαβε παρὰ τοῦ Δαρείου χίλια τάλαντα καὶ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ὡς γυναικα μίαν τῶν θυγατέρων του, ἐὰν ἐδηλητηρίαζε τὸν Μ. Ἀλέξανδρον. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέγνωσε

Ο. Μ. : Αλιξανδρος πήνει το φράγμακον.

τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀνέμενε τὸν ἱατρὸν του νὰ φέρῃ τὸ φάρμακον. Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ ἱατρὸς, ἔλαβε ἐκ τῆς χειρός του τὸ φάρμακον καὶ ἤρχισε νὰ πίνῃ κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρός, συγχρόνως δὲ ἔτεινε διὰ τῆς ἄλλης χειρός τὴν ἐπιστολὴν ἀνοικτὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Φιλίππου, ἵνα ἀναγνώσῃ αὐτήν. Ἡρεμος ὁ ἱατρὸς ἀνέγγνωσε τὴν ἐπιστολὴν, διότι εἶχε τὴν συνείδησίν του καθαρὰν παντὸς ἐγκλήματος. Καὶ ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως ἔξωρκισε τὸν βασιλέα νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἱατρὸν του καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὰς συμβουλάς του καὶ ὅτι ἡ νόσος ταχέως θὰ παρέλθῃ. Ἰναὶ δὲ δείξη εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ὑπῆρχε, δὲν ὀμήλει πλέον πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς νόσου, ἀλλὰ περὶ τῆς πατρίδος του Μακεδονίας, περὶ τῆς μητρός του, περὶ τῶν προσεχῶν νικῶν του καὶ τῶν θαυμασίων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ὅντως ἡ κατάστασις τοῦ βασιλέως ἤρχισεν ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἡμέρας νὰ βελτιωθεῖ, μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἴαθη ἐντελῶς ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰ στρατεύματά του.

§ 32. Ἐπόταγὴ Λυκαονίας.

Ο Μ. Ἀλέξανδρος καταλαβὼν τὰς Κιλικίας πύλας κατεῖχεν ἰσχυροτάτην θέσιν ἀμυντικὴν κατὰ τοῦ περσικοῦ κράτους. Καὶ τὴν θέσιν ταύτην ὤφειλε νὰ ἔξασφαλίσῃ ἔτι περισσότερον καταλαμβάνων τὸς χώρας, ὅσαι ἔκεινται καὶ πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς Ταρσοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἔστειλε τὸν Παρμενίωνα πρὸς ἀνατολάς, ἵνα καταλάβῃ τὰ στενὰ τοῦ Ταύρου, δι' οὗ ἥδυνατο νὰ ἐμποδίσῃ νὰ εἰσέλθωσιν τὰ περσικὰ στρατεύματα πρὸς τὴν Ἀνω Ἀσίαν. Αὐτὸς δὲ ἐπορεύθη πρὸς δυσμάς, ἵνα ἔξασφαλίσῃ τὴν πρὸς τὰ Λάρανδα (νῦν Καραμάν) καὶ τὸ Ι-

κόνιον ὁδὸν, ὑποτάσσων τοὺς κατοίκους τῆς; ὅρεινῆς Λυκαυνίας, ἵσ τοιοικοι ληστρικὸν βίον διάγοντες ἡδύναντο εὐκόλως, ώς καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν Πισίδαι, νὰ διαταράξωσι τὴν μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας συγκοινωνίαν.

Αφοῦ δὲ ὑπέταξε τοὺς Λυκάονας καὶ ἐτακτοποίησε τὰ τῆς χώρας ταύτης, ἐπαιηλθεν εἰς Ταρσοὺς καὶ ἐκεῖθεν ἐπορεύθη πρὸς νότον εἰς τὴν παραλίου πόλιν Ἀγχιάλην, ἥτις ἔκειτο πλησίον τῆς σημεριῆς πόλεως Μερσίνης. Τὴν Ἀγχιάλην εἶχε κτίσει πάλαι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων Σαρδανάπαλος, ἐνθα εἶχε καὶ τὸ μνῆμά του ἀνεγείρει φέρον τὸ ἔξης παράδοξον ἐπίγραμμα.

Σαρδανάπαλος ὁ Ἀνακυνδαράξου ἔκτισε Ταρσὸν καὶ Ἀγχιάλην εἰς μίαν ἡμέραν. Σὺ δὲ τρῶγε καὶ πῖνε καὶ ἀπόλαυε, διότι πάντα τὰ ἄλλα τὰ ἀνθρώπινα δὲν ἀξίζουν τίποτε.

Τοῦ Σαρδαναπάλου ἡ συμβιουλὴ αὕτη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ φροντίζουν περὶ οὐδενὸς ἀλούς ἢ πῶς νὰ καλοφάγουν καὶ νὰ κιλοπίουν καὶ νὰ καλοπεράσουν εἰναι γνώμη γνησίᾳ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, ἥν σήμερον ἔχουν καὶ ἐφαρμόζουν οἱ Τοῦρκοι, ὅντες καὶ αὐτοὶ ἀνατολῖται. Πόσον διαφόρως σκέπτονται οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι λέγοντες, ὅτι ὁ ἀνθρώπως δὲν ζῇ διὰ νὰ τρώγῃ, ἀλλὰ τρώγει διὰ νὰ ζῇ καὶ νὰ ἐκτελῇ ἔργα τιμῶντα καὶ αὐτὸν καὶ τὴν πατρίδα του καὶ τὸ ἔθνος ὀδόκληρον.

Ἐκ δὲ τῆς Ἀγχιάλης ἐπορεύθη πρὸς δυσμὰς εἰς τὴν πόλιν Σόλους, ἀποικίαν Ἀθηναίων καὶ Ροδίων. Οἱ Σολεῖς δὲ οὗτοι, εἰ καὶ ἥσαν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ὡμίλουν τὴν Ἑλληνικὴν κάκιστα καὶ διὰ τοῦτο ἔκτοτε ἡ παραφθορὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καλεῖται σολοικισμός. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο εἶχον κακόν, ὅτι ἐπέρσιζον Διὸς ἡγανάκτησεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ κατέλιπεν εἰς τὴν πόλιν

φροντίδαν Μακεδονικήν καὶ πρόστιμον ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸὺς διαιρόσια τάλαντα ἀργυρίου. Διαιρίσθων δὲ ἐν Σόλοις ἑσκέφθη νὰ ὑποτάξῃ καὶ τεὺς ὁρεινοὺς τῆς Κιλικίας κατ' ίκους. Διὸ λαβὼν ἵκανὸν στρατὸν ἐπῆλθε κατ' αὐτῶν καὶ ἐντὸς ἐπτὰ ἡμερῶν ἐπεράτωσε τὸ ἔργον του, ὑποταγέντων ἄλλων μὲν οἰκειούσι, ἄλλων δὲ διὰ τῆς βίας. Εἶτα δὲ ἐπέστρεψεν εἰς Σόλους.

§ 33. • Εορταὶ ἐν Σόλοις.

Ἐνταῦθα δὲ ἦλθεν ἀγγελία εὐχάριστος παρὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς Καρίας, ὅτι ὁ Πέρσης Ὀθοντοπάτης, ὅστις εἶχε καταλάβει τὴν Σαλμακίδα, ἐπιθαλάσσιον φρούριον τῆς Ἀλικαρνασσοῦ καὶ κατεῖχε τοῦτο, κατετροπώθη ἐν κρατερῷ μάχῃ πρὸς τοὺς Μακεδόνας καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν τουέφονεύθησαν, ὑπὲρ τοὺς χιλίους δὲ ὥγμαλωτίσθησαν. Καὶ διὸ τὸ γεγονός τυῦτο καὶ διὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τοῦ πολέμου μέχρι τοῦδε ὡς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν του ἐκ τῆς νόσου διέταξεν ὁ βασιλεὺς νὰ γίνῃ μεγάλη θυσία εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ μεγάλη παρέλασις τοῦ στρατοῦ, ἀγῶνες δὲ γυμναστικοὶ καὶ μουσικοὶ καὶ λαμπαδηφορίαι νὰ τελεσθῶσιν εἰς τὴν πόλιν. Ἱνα διασκεδάσῃ ὁ στρατός, διασκεδάσωσιν δὲ καὶ οἱ ἀποβαθρωθέντες κάτοικοι τῆς πόλεως, οἵτινες εἶχον λησμονήσει τὴν καταγωγὴν των καὶ τὰ ἥμη καὶ ἔθιμα τὰ Ἑλληνικά. Ἡθέλε δὲ καὶ νὰ πεισθῇ ὁ κόσμος ὅτι ὁ καιρὸς τῶν βαρβάρων παρῆλθε πλέον καὶ ὅτι εἰς τὸ ἔξῆς ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς θὰ ἀρχῇ καὶ θὰ ἐπιβάλλεται εἰς τὸν κόσμον. Μετὰ τὰς ἑορτὰς ἐτακτοποίησε τὰ τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως, εἰσαγαγὼν τὴν δημοκρατίαν. Ἐπειτα εἰσέπραξε μέρος τοῦ προστίμου, ἔλαβε δὲ καὶ ὁμήρους πρὸς ἐγγύη-

σιν καὶ ἀνεγόρησε ἐπιστρέψας εἰς Ταρσόν. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον δὲ τοῦ προστίμου ἐχάρισε κατόπιν εἰς τοὺς Σολεῖς μετὰ τὴν νίκην του ἐν Ἰσσῷ, ἀπέδωκε δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς διμήρους.

§. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος εἰς τοὺς Μαλλούς.

Φθάσας δὲ εἰς τὴν Ταρσὸν διέταξε τὸ ἵππικὸν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Φιλότου νὰ προχωρήσῃ πρὸς ἀνατολὰς καὶ νὰ προκαταλάβῃ τὰ σιενά, ἅτινα κείμενα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου ἥτις λέγουσιν σήμερον τοῦ κόλπου τῆς Ἀλεξανδρέττας, δεσπόζουσι τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὴν Ἰσσόν, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ ἐπιλοίπου στρατοῦ ἐπορεύθη διὰ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ πρῶτον μὲν εἰς τὴν Μάγαρσον, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Μαλλόν. Ἀμφότεροι τοιαῦται διέσφιζον τὴν Ἑλληνικὴν αὐτὸν καταγωγὴν, ἥν γε σθάνθησαν τώρα ζωηρότερον ἐνώπιον Ἑλληνος βασιλέως· Μάλιστα δὲ ἥτις ἐν Μαλλῷ δημιοκρατικὴ μερὶς ἐστασίασε κατὰ τῶν δυναστῶν αὐτῆς καὶ ἥρξατο ἐν τῇ πόλει ἀγὸν αἰματηρός, ὃν κατέπαυσεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος παρεμβάσις.

Ἡσαν δὲ οἱ Μαλλῶται ἄποικοι Ἀργεῖοι ἐλθόντες ἐνταῦθα ὑπὸ τὸν Ἀμφίλοχον, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμφιαράου. Ἡ δὲ Μάγαρσος ἥτο πολίχνη, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πυράμου ποταμοῦ, χρησιμεύουσα διὰ λιμὴν τῆς μεσογειότερον κειμένης Μαλλοῦ. Εἶχε δὲ ἥτις Μάγαρσος καὶ ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς ὃν προσέφερε φυσίαν διαβασίευς. Τοὺς Μαλλῶτας διαβασίευς ἐθεώρησεν ὡς ἴδιαιτέρους συμπολίτας του, διότι καὶ διαβασιλικὸς οἶκος αὐτοῦ εἶλκε τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ Ἀργούς, ἐκ τοῦ γένους τῶν Τημενίδων, ἀπογόνων τοῦ Τημένου, βασιλέως τοῦ Ἀργούς.

Διὸ καὶ ἐπεδαιψίλευσε πρὸς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν εὔνοιάν του. Ἀπήλλαξε τὴν πόλιν παντὸς φόρου, ὃν μέχρι τοῦδε ἔτέλει πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα, ἔδωκεν εἰς αὐτὴν πᾶσαν ἐλευθερίαν καὶ αὐτονομίαν καὶ εἰσήγαγε τὴν δημοκρατίαν. Καὶ πρὸς τὸν οἰκιστὴν αὐτῆς Ἀμφιλοχον τοῦ Ἀμφιαράου ἀπέδωκε μεγάλας τιμάς, προσενεγκὼν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐναγίσματα ἐπὶ τοῦ τάφου του.

§ 35. Ἐκστρατεία Ἀλεξάνδρου κατὰ Δαρείου.

Διέτριβεν ἀκόμη ἐν Μαλλῷ ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτε ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἄγων πολιάριθμα στρατεύματα διέβη τὸν Εύφρατην καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Σώχων, ἥτις δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Πάραντα συνεκάλεσε πολεμικὸν συμβούλιον, ὃπου πάντες συνεφώνησαν νὰ ἀναζεύξωσι τάχιστα καὶ διαβάντες τὰ στενά, ἀτινα εἶχεν προκαταλάβει ὁ Φιλώτας, προσβάλωσι τοὺς Πέρσας, ὃπου συναντήσωσιν αὐτούς. Καὶ ὅντως τὴν ἐπιοῦσαν πρωῖαν ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς Μαλλοῦ καὶ προύχώρησαν ἀκολουθοῦντες τὴν παραλιακὴν ὁδὸν τὴν φέρονταν πρὸς τὴν Ἰσσόν, ὃπου καὶ ἔφθασαν.

Ἐκ τῆς Ἰσσοῦ δύο ὁδοὶ φέρονται εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Σώχων. Καὶ ἡ μὲν μία διέρχεται διὰ τῶν φαράγγων καὶ τῶν πυλῶν τῶν λεγομένων Ἀμανικῶν ἐπὶ τῶν ὁρέων τῆς Συρίας, τὰ δόποια εἶναι συνέχεια τῶν ὁρέων τοῦ Ταύρου. Ἡ δὲ ἄλλη ὁδὸς ἀκολουθεῖ τὴν παραλίαν καὶ εἶναι πολὺ διμαλὴ κατάλληλος διὰ πορείαν στρατιωτικήν. Καὶ ταύτην προούτιμησεν ὁ Ἀλέξανδρος, μὴ θέλων νὰ ταλαιπωρήσῃ τὰ στρατεύματα του εἰς τὴν διὰ τῶν ὁρέων ὁδόν, ἀλλὰ νὰ διατηρήσῃ αὐτὰ ἀκμαῖα καὶ ἔτοιμα πρὸς μάχην.

’Αφῆκε δὲ εἰς Ἰσσὸν τοὺς νοσοῦντας στρατιῶτας, ὅπου ἐνόμισεν αὐτοὺς ἀσφαλεστάτους καὶ ἐτράπη πρὸς νότον τὴν συνήθη παραλιακὴν ὁδὸν καὶ διαβὰς τὰς λεγομένας Συριακὰς πύλας ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Μυρίανδρον. Ἐνταῦθα ἐστρατοπέδευσεν, ἵνα ἀναπαυθῇ ὁ στρατός του, ἐσκέπτετο δὲ τῇ ἐπιούσῃ πρωΐᾳ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Σώχων, ὅπου ἐνόμιζεν ότι θὰ ἥτο καὶ ὁ στρατὸς τῶν Περσῶν. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἐπέσκηψε θύελλα μεγάλη μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν καὶ ὕδωρ πολὺ ἔπιπτεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε ἥτο ἀδύνατον νὰ ἀντιτεθῇ ὁ στρατός, ὅστις διὰ τοῦτο ἡναγκάσθη νὰ μείνῃ ἐνταῦθα ἕπει τινας εἰσέτι ἡμέρας.

§ 36. Ἐκστρατεία Δαρείου κατὰ Ἀλεξάνδρου.

Καθ' ὃν χρόνον αἱ χῶραι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης ὑπετάσσοντο ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἄλλαι μὲν ἐκουσίως, ἄλλαι δὲ διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων, ὥστε ἐν διαστήματι ἑνὸς εἴτους ἀνεγνώριζεν αὐτὸν ἄρχοντα πᾶσα ἡ Μικρὰ Ἀσία, ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος ὁ Κοδομανός, οὗ τὸ Κράτος ἤρχισε νὰ καταρρέῃ, συνήθροισε μέγαν στρατὸν ἐκ τῆς ἀπεράντου αὐτοῦ χώρας ἐξ ἔξακοσίων χιλιάδων πεζῶν καὶ ἑκατὸν χιλιάδων ἵππων καὶ ἄριστα παρεσκευασμένος ἐπιτράπευσεν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἵνα ἐκδιώξῃ ἐκ τῆς χώρας του τὸν τολμηρὸν ἔνον. Ὁ Δαρεῖος ἐφρόνει ότι πάντως θὰ ἐνίκα εἶχων πολυάριθμον στρατὸν, μάλιστα δὲ μισθοφόρους Ἑλληνας περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας καὶ ἄλλας ἑκατὸν χιλιάδας τακτικοῦ στρατοῦ ἐξ Ἀσιανῶν ἔξησκημένων εἰς τὰς μάχας. Τὴν ἐλπίδα δὲ ταύτην ἐνίσχυον εἰς αὐτὸν καὶ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ αἱ ἀλαζονικαὶ καυχήσεις ώς καὶ ὄνει-

ρον, ὅπερ οἱ Χαλδαῖοι ἔξήγησαν εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του. Ἐφάνη δηλαδὴ αὐτῷ καθ' ὑπονον τὸ μὲν στρατόπεδον τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς μεγάλη πυρκαϊά, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐν στολῇ διερχόμενος ἐφιππος τὰς ὁδοὺς τῆς Βαβυλῶνος καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀφανισθεὶς.

Βέβαιος ὃν περὶ τῆς νίκης ὁ Δαρεῖος ἐστράτευσεν κατὰ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐν πάσῃ τῇ Ἀσιατικῇ λαμπρότητι, μετὰ τῶν γυναικῶν του, μετὰ τοῦ συμήνους τῶν εὐνούχων, καὶ διαβὰς τὸν Εὐφράτην, ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ εὐρυτάτῃ πεδιάδι τῶν Σώχων. Ἐνταῦθα ἔμαθεν ὅτι ὁ Μ. Ἀλέξανδρος δὲν ἦτο μακρὰν καὶ ὅτι ὡς ἀστραπὴ διέρχεται τὴν Ἀσίαν, ὑποτάσσων τοὺς λαοὺς τὸν ἔνα μετὰ τὸν ἄλλον. Ἡ ἀγγελία αὗτη ἐιάραξεν αὐτὸν καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν περιέμενε νὰ ἴδῃ ἐκ δυσμῶν ἀναφαινόμενον τὸν κονιορτὸν τῶν στρατευμάτων τοῦ Μακεδόνος κατακτητοῦ. Ἄλλ' αἱ ἡμέραι παρήρχοντο ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ἐφαίνετο. Οἱ δὲ Πέρσαι ἀνεθάρησαν καὶ ἥρχισαν νὰ διμιλῶσιν χλευαστικῶς περὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, λέγοντες ὅτι δὲν τολμᾷ νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς παραλίας, διότι γινώσκει ὅτι αἱ ὄπλαι τῶν ἑκατοντόκισθιών περσικῶν ἵππων ἀρκοῦσι νὰ καταπατήσωσι τὴν στρατιάν του.

§ 37. Αἱ ἀντιρρήσεις τοῦ Ἀμύντα τοῦ Μακεδόνος.

Οἱ λόγοι οὗτοι τῶν μεγιστάνων Περσῶν ηὕρησαν τὸν Δαρεῖον, ὅστις παραπεισθεὶς ἐδέκυμη τὴν μωρὰν αὐτῶν γνώμην νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν πεδιάδα τῶν Σώχων καὶ νὰ ἀπέλθῃ μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃν ἥλπιζε τάχιστα νὰ ἔξαφανίσῃ ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὅμως τοῦ Δα-

ρείου εύρισκετο ὁ Ἀμύντας ὁ Ἀντιόχου, δστις μισῶν τὸν Ἀλέξανδρον ἐνόμιζεν ὅτι καὶ ὁ Ἀλέξανδρος μισεῖ αὐτόν. Διὸ φοβηθεὶς εἶχε φύγει πρὸς τὸν Δαρεῖον, χωρὶς νὰ πάθῃ τι ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

‘Ο Ἀμύντας λοιπὸν οὗτος ἀκούσας τῶν μεγιστάνων τὰς μεγαλαυχίας προσῆλθε πρὸς τὸν Δαρεῖον καὶ εἰπεν· ‘Ο Ἀλέξανδρος, βασιλεῦ, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἔμφανισθῇ. Αὐτὸς θὰ σπεύσῃ νὰ ἔλθῃ, εὐθὺς ὡς μάθῃ ὅτι ὁ Δαρεῖος εἶναι ἐνταῦθα. ‘Η φαινομένη αὐτὴ βραδύτης δηλοῖ μέγαν κινδυνον. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει δι’ οὐδένα λόγον νὰ ἀφήσῃς τὴν κατάλληλον ταύτην διὰ τοὺς Πέρσας θέσιν, ἔνθα δύνασαι τὸν μέγαν στρατὸν καὶ τὸ μέγα ἵππικὸν νὰ μεταχειρισθῇς κατὰ τοῦ ἔχθροῦ, δστις δὲν ἔχει οὐδὲ τὸ πολλοστημόριον τῶν στρατευμάτων σου. Καὶ ἔάν, ὅ μὴ γένοιτο, ἡ τύχη δὲν φανῇ σοι εὔμενής, τότε δύνασαι νὰ ὑποχωρήσῃς διασώζων τὸν στρατόν. ‘Ἐν φ, ἐὰν πράξῃς, ὡς συμβουλεύουσιν οἱ μεγιστᾶνες, καὶ εἰσέλθῃς εἰς τὰς στενὰς κοιλάδας τῆς Κιλικίας, φοβοῦμαι, βασιλεῦ, μὴ ἀπολέσῃς καὶ τὴν νίκην καὶ τὸν στρατόν.

Ταῦτα εἰπεν ὁ Ἀμύντας. ‘Αλλ’ ὁ Δαρεῖος δυσπιστῶν πρὸς τὸν ξένον, δὲν ἤκουσε τοὺς φρονίμους τούτοθς λόγους, ἀλλ’ ἐπαιρόμενος διὰ τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων του καὶ παρασυρθεὶς ὑπὸ τῶν κολάκων, οἵτινες ἀπὸ τοῦδε ἐμακάριζον αὐτὸν ὡς τὸν ἔνδοξον νικητήν, θέλων δὲ καὶ αὐτὸς νὰ φανῇ ἄξιος τῶν κολακειῶν, αἴτινες καταστρέφουσιν συνήθως τοὺς βασιλεῖς, ἀπεφάσισε νὰ καταλίπῃ τὴν θέσιν ταύτην καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἔχθροῦ, ὃν ἐνόμιζεν κρυπτόμενον ὑπὸ φόβου. Διὸ ἀφοῦ ἔστειλεν εἰς Δαμασκὸν τὰς περιττὰς ἀποσκευὰς τοῦ στρατοῦ, τὰς γυναικας τῶν σατραπῶν καὶ ἡγεμόνων, τὸ μέγι-

στον μέρος τοῦ θησαυροῦ του, καὶ πᾶν ὅ, τι ἡδύνατο νὰ ἔμποδίσῃ τὴν προείλαν τῶν στρατευμάτων του, εἰσῆλθε διὰ τῶν Ἀμανικῶν πυλῶν καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν Ἰσσόν, ἔνθα εὗρε τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ Ἀλεξανδροῦ, οὓς πάντας ἀπανθρωπώως ἐφόνευσεν.

§ 38. Μία ἀπίστευτος εἰδησεις.

Διέτριβεν ἀκόμη ἐν Μυριάνδρῳ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὅτε κομίζεται αὐτῷ ἡ ἀγγελία ὅτι ὁ Δαρεῖος ὑπερβὰς τὰς Ἀμανικὰς πύλας ἐφθασεν εἰς Ἰσσόν, ὅτι οἱ Πέρσαι ἐφόνευσαν ἀπανθρωπώως τὸν ἀσθενεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, οὓς εὗρον ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῆς πόλεως, βασανίσαντες αὐτοὺς λίαν σκληρῶς, ὅτι οἱ βάρβαροι ἥρχοντο νὰ συλλάβωσι τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ, ἀγαλλόμενοι ὅτι διέκοψαν πᾶσαν συγκοινωνίαν πρὸς τὰς κατακτηθείσας χώρας καὶ ὅτι ἐθεώρουν τὴν ὄλεθρον τῶν Ἑλλήνων ἀναπόφευκτον. Ἡ ἀγγελία αὕτη ἐφάνη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἀπίστευτος· διότι οὐδέποτε ἡδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅτι οἱ Πέρσαι θὰ ἐδεικνύοντο τοσοῦτον μωροῖς, ὥστε νὰ ἀποφασίσωσι νὰ πολεμήσωσιν ἐν στενῷ χώρῳ, ἔνθα ἡ ἡττα αὐτῶν ἦτο βεβαία. Καὶ διὰ τοῦτο ἐστειλε πλοῖα καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν πιστοτάτων εἰς αὐτόν, ίνα ἰδωσιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, τὶ συμβαίνει.

“Ολως δ’ ἐναντίαν ἐντύπωσιν ἐποίησεν ἡ ἀγγελία αὕτη εἰς τοὺς στρατιώτας. Ἡμεῖς, ἔλεγον, ἡλεῖζομεν νὰ προσβάλωμεν τὸν ἐχθρὸν μετὰ τινας ἡμέρας εἰς τὴν εὔρειαν πεδιάδα τῶν Σώχων. Τώρα διμώς τὰ πάντα ἀπροσδοκήτως ἥλλαξαν. Τώρα ὁ ἐχθρὸς ἵσταται ὅπισθεν ἡμῶν καὶ αὔριον ὀφείλομεν νὰ πολεμήσωμεν. Λιὰ τῆς μάχης δὲ πρέπει νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ ὅ, τι

πρότερον κατείχομεν ἡμεῖς ἀσφαλῶς. Πᾶν βῆμα ἡμῶν πρὸς τὰ δύσις διφείλομεν τώρα δι' αἰματος νὰ ἔξαγοράσωμεν. Ἰσως τώρα ἀναγκασθῶμεν, ώς ἢ λοτε οἱ μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος μύριοι, νὰ διέλθωμεν διὰ μέσου τῆς Ἀσίας πολεμοῦντες καὶ ἀντὶ λείας καὶ δόξης μόλις δυνηθῶμεν νὰ φέρωμεν τὸ γυμνὸν ἡμῶν σῶμα δύσις εἰς τὴν πατρίδα. Καὶ πάντα ταῦτα πάσχομεν, διότι ἀπερισκέπτως χωροῦμεν πρὸς τὰ πρόσωπα. Εἰς οὐδὲν οἱ μεγάλοι λογίζονται τὸν στρατιώτην καὶ παραδίδουσιν αὐτὸν εἰς τὴν τύχην καὶ εἰς τὸν ἐχθρόν, διὰ τοῦτον τραυματίας μένη ὁ πόσιστος.

Οὕτως ἐγγυῶν οἱ στρατιῶται, ἐνῷ ἐκαθάριζον τὰ δυλα αὐτῶν παρασκευαῖόμενοι εἰς μάχην, καὶ ὀργίζοντο, διότι τὰ πράγματα ἥλθον ἄλλως ἢ ὡς προσεδόκων. Ἡθελον δὲ καὶ διὰ τοιούτων λόγων νὰ ἀποβάλωσι τὸ ἀναπόφευκτον ἐκεῖνο τῆς δειλίας αἴσθημα, ὅπερ ἀείποτε καταλαμβάνει καὶ τὸν γενναιότατον στρατὸν καὶ τὴν πιραμονὴν τῆς μάχης.

§ 29. Ἀλέξανδρου λόγος.

‘Ω; δὲ ἐπανῆλθε τὸ ἀποσταλὲν πλοῖον πρὸς κατασκόπευσιν καὶ οἱ ἄνδρες διηγοῦντο ὅτι πᾶσα ἡ πεδιὰς ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πινάρου ποταμοῦ μέχρις Ἰσσοῦ ἦτο κεκαλυμένη ὑπὸ σκηνῶν, τότε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος συνεκάλεσε τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς ἵλαρχους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμάχων καὶ εἶπε τὰ ἔξῆς·

‘Η παροῦσα θέσις, ἣν ἔξελεξεν ὁ ἐχθρός, ἵνα πολεμήσῃ, παρέχει ἡμῖν ἀσφαλεστάτην τὴν νίκην. Ἡ γνώμη ὅτι περιεκυλώθημεν εἶναι ἐσφαλμένη. Εἰς ἀνδρας, οἵοι ἔδειχθητε ὑμεῖς πάντες, καθ' ὅλην τὴν νικηφόρον ἡμῶν

πορείαν, πολεμήσαντες κατὰ τοὺς μεγίστους κινδύνους μετὰ θάρρους καὶ τόλμης ἀνυπερβλήτου, τις δύναται νὰ φράξῃ τὴν ὄδὸν; Μὴ λησμονεῖτε, ὅτι εἰσθε ἀείποτε νικηταὶ καὶ ὅτι ἐπέρχεσθε κατὰ ἀείποτε ἡττημένων. Ἐπειτα ἡμεῖς ἔχομεν σύμμαχον καὶ τὸν θεὸν, ὅστις, ως βλέπετε, τυφλώσας τὸν Δαρεῖον ἐξῆγαγεν αὐτὸν ἐκ τῆς πεδιάδος τῶν Σώχων καὶ ἔρριψεν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς φάραγγας τῆς Κιλικίας, ἵνα εὔκολώτερον αὐτὸν νικήσωμεν. Ἐχετε πάντοτε πρὸ δοφθαλμῶν ὅτι πολεμοῦσιν Ἑλληνες κατὰ Περσῶν καὶ Μήδων, μαχηταὶ γηράσαντες εἰς τοὺς πολέμους κατὰ τρυφηλῶν ἀνθρώπων τῆς Ἀσίας, ἐλεύθεροι ἀνδρες κατὰ δούλων, φιλοπόλιδες ἀμυνόμενοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος κατὰ ἔξηχρειωμένων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐνεκα εὔτελοὺς μισθοῦ προδίδουσι τὴν πατρίδα καὶ τὴν δόξιν τῶν προγόνων αὐτῶν, οἵ εὑρωστότατοι καὶ μαχιμώτατοι τέλος τῶν ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης κατ' ἀνάνδρων καὶ θηλυπρεπῶν ὅχλων τῆς Ἀσίας. Ἐπὶ πᾶσι δὲ μὴ λησμονεῖτε, ὅτι τὴν μάχην παρ’ ἡμῖν διευθύνει ἡ στρατιωτικὴ ἐπιστήμη, ἥτις γινώσκει νὰ ἔκλεγῃ τὰ πλεονεκτήματα τῶν τόπων καὶ νὰ κάμνῃ δρυπὴν χρῆσιν τῶν μέσων, ἢ ἔχει, ἵνα πάντοτε νικᾷ τὰς ὁρδὰς ταύτας, ὅσον πολυάριθμοί καὶ ἀν δσιν. Ὅπο τοιούτους δρους εἰναι δυνατὸν νὰ ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μάχης; Ἐπειτα ἀναλογίσθητε, ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς ἢ δύο στραπειῶν, ἀλλὰ περὶ δλου τοῦ ἀπεράντου περσικοῦ κράτους, ὅπερ θὰ περιέλθῃ εἰς τὴν ἔξουσίαν ἡμῶν εὐθὺς μετὰ τὴν νίκην, καὶ θὰ ἀποζημιωθῶμεν ἀφθόνως διὰ πάσας τὰς ταλαιπωρίας, ἃς κοινῇ πάντες ὑποφέρομεν. Πρὸς τοὺς γενναίους στρατηγούς μου καὶ τοὺς γενναίους στρατιώτας μου θὰ εἴμαι πάντοτε εὐγνώμων. Εὐχαριστῶ

“Εκδοσις πέμπτη 1925

τὸν γέροντα Παρμενίωνα διὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ, τὸν γενναῖον Φιλόταν διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Γρανικοῦ, τὸν ἀνδρεῖον Περδίκκαν διὰ τὴν πρώτην ἔφοδον κατὰ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, τὸν Ἀτταλὸν διὰ τὰ ἀνδραγαθήματα αὐτοῦ κατὰ τὴν Σαγαλασσόν. Εὔχομαι δὲ Ἄντιοχος καὶ οἱ τοξόται αὐτοῦ νὰ δειχθῶσι καὶ ἐνταῦθα ἀνδρεῖοι, ώς ἐδείχθησαν πάντοτε, καὶ ὡν τὴν τόλμην μαρτυρεῖ δὲ θάνατος ἐν ἐτεί δύο ἀρχηγῶν τοῦ τάγματος. Ἔγὼ οὐδὲν ἄλλο ὑπὲρ ἐμαυτοῦ θεομότερον εὔχομαι ἥ νὰ δειχθῶ ἄξιος τῶν στρατηγῶν μου καὶ τῶν στρατιωτῶν μου. Σᾶς διαβεβαιῶ δὲ δτι μᾶλλον εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὰς πληγάς μου ἥ διὰ τὸ βασιλικόν μου διάβημα.

Ταῦτα εἰπεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μετ' ἐνθουασμοῦ καὶ ὑψώντος. Εύθὺς δὲ πάντες οἱ στρατηγοὶ μιᾳ φωνῇ παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα των νὰ δόηγήσῃ αὐτοὺς τάχιστα εἰς τὴν μάχην. Ὁ Ἀλέξανδρος διέλυσε τὸν σύλλογον παραγγείλας νὰ γευματίσῃ δὲ στρατὸς ἀφύπνως. Κατόπιν περὶ τὴν δεῖλην ἔχωρησε ἥ στρατιὰ πᾶσα πρὸς τὰς Συρίας πύλας, ἀς κατέλαβεν ἀφυλάκτους οὕσας. Ἡτο δὲ περίπου μεσονύκτιον, ὅτε διέταξε νὰ ἀναπαυθῇ δὲ στρατὸς μέχρι πρωΐας. Ὅτε δὲ ἤρχισε νὰ ὑποφώσκῃ ἥ ἡμέρα, δὲ μὲν στρατὸς διετάχθη νὰ ἔτοιμασθῇ εἰς ἀναχώρησιν, δὲ Ἀλέξανδρος προσέφερεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὅρους θυσίαν εἰς τὸν θεόν, ἐπικαλούμενος αὐτοῦ τὴν συνδρομὴν ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῶν βαρβάρων.

§ 40. Παράταξις Περισών.

Ο στρατὸς σύμπας κατέβη εἰς τὴν πεδιάδα, ἥτις ἐκτείνεται μέχρι τῆς πόλεως Ἰσσοῦ. Καὶ πρὸς δυσμὰς μὲν ὅρι-

ζεται αυτη ύπο της θαλάσσης, πρὸς ἀνατολὰς δὲ περικλείεται ύπο ψηλῶν καὶ ἀποτόμων δρέων. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῆς φέρει ποταμὸς μικρός, ὁ Πίναρος. Ἐνταῦθα βορείως τοῦ Πινάρου εἶχε στρατοπεδεύση ὁ Δαρεῖος, πρὸς δὲν ἦδη ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἐπέρχεται κατ' αὐτοῦ ὁ Μ. Ἀλεξανδρος δρομαίως, παρεσκευασμένος εἰς μάχην. Ωσδέ δὲ ἤκουσε τοῦτο ὁ Δαρεῖος, διέταξε νὰ παραταχθῶσιν εὔθυνς τὰ στρατεύματά του. Ὁπως δὲ ἐν ἡσυχίᾳ γένηται ἡ παράταξις τοῦ στρατοῦ, διεβίβασε πέραν τοῦ Πινάρου τρισμυρίους ἵπεις καὶ δισμυρίους πεζῶν διατάξας αὐτοὺς νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐκεῖθεν, εὔθυνς ως ἥμελον μετάταυτα διαταχθῆ, καὶ νὰ ἔλθωσι νὰ παραταχθῶσι εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ λοιποῦ στρατοῦ κατὰ τὸ ἀριστερὸν κέρας. Ἐγένετο δὲ ἡ παράταξις τῶν στρατεύματων τοῦ Δαρείου ως ἔξι. Ἐν τῷ μέσῳ ἔταξε τρισμυρίους Ἐλληνας μισθοφόρους, ἥγονομένου αὐτῶν τοῦ Θυμώνδου. Ἐκατέρωθεν δὲ αὐτῶν ἔταξεν ἔξαισμυρίους γενναιοίους Πέρσας καλουμένους Κάρδακας. Ἐπὶ δὲ τῶν δρέων πρὸς ἀριστεράν, κατὰ τὸ δεξὺ ὄν κέρας τοῦ Μ. Ἀλεξανδρού, ἔταξε δυσμυρίους ὁπλίτας βαρβάρους, ύπο τὸν Φεραῖον Ἀριστομήδη. Το δὲ ἄλλο πλῆθος τῶν ψιλῶν καὶ τῶν δπλιτῶν διάτην δυσχωρίαν ἐτάχθη δπισθεν. Ως δὲ ἐγένετο ἡ παράταξις αυτη, ὁ Δαρεῖος ἀνεκάλεσε τὸ ἵππικόν, δπερ εἶχε τάξῃ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ, ἵνα γίνη, ως εἴπομεν, ἡ παράταξις τοῦ στρατοῦ ἀσφαλῶς, καὶ παρέταξεν αὐτὸν ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ, ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ ἀπέναντι τοῦ Παρμενίωνος διότι ἐνταῦθα ὁ τόπος ἦτο κυρίως ἵππασιμος. Αὐτὸς δὲ ὁ Δαρεῖος κατ' ἔθος περσικὸν ἔμενεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς παρατάξεως περικυκλούμενος ύπο σώματος ἐκλεκτῶν ἵππεων Περσῶν, ὃν ἦρχεν

ο Ὁξάθης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δαρείου. Τὸ σχέδιον δὲ τῆς μάχης ἦτο ὁ μὲν πεζὸς στρατὸς νὰ τηρήσῃ τὴν θέσιν

Φυγὴ τοῦ Δαρείου

του ἀμυνόμενος ὅπισθεν τῶν ὄχθων τοῦ Πινάρου, τὸ-ἴπι
πικὸν ὅμώς τὸ ἐπὶ τῆς δεξιῆς πτέρυγος νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ

*Εκδοσις πέμπτη 1923.

τῆς ἀριστερᾶς τῶν Μακεδόνων, δτε ταύτοχρόνως θὰ προσέβαλλε τὸν ἔχθρὸν ἐκ τῶν ὅπισθεν καὶ ὁ ἐπὶ τῶν ὁρέων τεταγμένος στρατός.

§ 41. Φυγὴ Δαρείου.

‘Ως δὲ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἤλθε πλησίον καὶ εἶδε τὴν παράταξιν τῶν Περσῶν, ἐνόησεν εὔθὺς ὅτι τὴν προσβολὴν ἐπρεπε νὰ κάμῃ εἰς τὸ μέσον, δπου ἡτο ὁ ἴσχυρότατος μισθοφορικὸς στρατὸς καὶ δπου ἔμενε καὶ αὐτὸς ὁ Δαρεῖος. Ἐὰν ἐνταῦθα ἐνικῶντο οἱ Πέρσαι, καὶ θὰ ἦτο τοῦτο δυνατὸν δι’ ἴσχυρᾶς ἐπιθέσεως γινομένης ὑπὸ τοῦ ἰδίου, τότε ἡ νίκη ἡτο βεβαία. Δι’ δ, ἀφ’ οὗ ἐνίσχυσε καὶ τὰς δύο πτέρυγας τοῦ στρατοῦ του διὰ γενναιῶν σωμάτων ἵπτεων, φροντίσας νὰ μὴ γίνη ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν κύκλωσις, ἐπετέθη αὐτὸς κατὰ τοῦ κέντρου τῶν Περσῶν μετὰ ταχύτητος θαυμαστῆς διηβάς τὸν ποταμόν. Ἀμφότεροι οἱ στρατοὶ ἐνταῦθα ἤλθιν τάχιστα εἰς χεῖρας. Ἄλλ’ ὅσον γενναιῶς καὶ ἀν ἐμάχοντο οἱ Πέρσαι, δὲν ἥδυνήμησαν ἐπὶ τέλους νὰ ἀντισταθῶσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὴν ἀκατάσχετν δρμὴν τῶν Μακεδόνων καὶ τὸ κέντρον ἥρχισαν ἐνδίδη. Ἄλλ’ ἐν φ τὸ κέντρον τῶν Περσῶν γενναιότατα μαχόμενον ὑπεχώρει, ὁ Ἀλέξανδρος διέκρινεν ἐκεῖ που πολυτελέστατον ἄρμα καὶ ὑποπτεύσας ὅτι ἐνταῦθι θὰ ἔμενεν ὁ Δαρεῖος διευθύνει τὸν ἵππον του ἐκεῖσε παρακολουθούμενος ὑφ’ δλης τῆς φάλαγγος. Δεινὸς ἐνταῦθι συνέστη ἀγών. Οἱ Πέρσαι ἡγεμόνες προμηχοῦντες τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἐμάχοντο γενναιῶς καὶ οὐδεὶς ὑπεχώρει. Πολλοὶ σατράπαι ἐπεσον κατὰ τὴν φονικωτάτην ταύτην συμπλοκήν, οἷον ὁ Ἀρσάμης, ὁ Ρεομίθρης, ὁ Ἀτιζύ-

ης, ὁ Σαβάζης καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἐτραυματίσθη εἰς τὸ σκέλος. Τοῦτο ίδόντες οἱ Μακεδόνες ἔξηγοιώθησαν ἔτι μᾶλλον καὶ διέσχιζον τὰς φάλαγγας τῶν Περσῶν χωροῦντες ὀλονὲν ἐγγύτερον εἰς τὰ ἄρμα τοῦ Δαρείου. Ὡς δὲ ὁ Δαρεῖος ἐνόησε τὸν κίνδυνον, στρέψας τὸ ἄρμα ἐφυγε πρὸς τὰ ὅπιστα ἔξω τῆς συμπλοκῆς. Ἀλλὰ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ Δαρείου ἡκολούθησαν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀγωνιζόμενοι Πέρσαι κατὰ πρῶτον, κατόπιν δὲ καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα. Ἐν ᾧ δὲ ὁ ἀγὼν ἐν τῷ μέσῳ ἐμαίνετο, ἡ δεξιὰ πτέρου τῶν σιρατευμάτων τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ ἵππεῖς καὶ πεζοί, ἐπιπλέπουσι κατὰ τῶν Περσῶν τῶν ἀντικρὺ αὐτῶν ἴσταμένων καὶ συνταράττουσι τοὺς βαρβάρους. Καὶ ἐφαίνετο διὰ τὴν ἕκλινε πρὸς τοὺς Ἑλλήνας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κέντρου καὶ τῆς δεξιᾶς πτέρου γος, ὃτε μετεβλήθησαν αἴφνης τὰ πρόγματα ὑπὲρ τῶν Περσῶν. Οἱ Ἑλληνες μισθοφόροι τοῦ Δαρείου, ίδόντες διὰ τὴν φάλαγξ τῶν Μακεδόνων διερράγη εἰς ἐν μέρος, τοῦτο μὲν ἔνεκα τῆς ταχίστης τοῦ Ἀλεξάνδρου προσβολῆς, τοῦτο δὲ ἔνεκα τῶν πολλαχοῦ ἀποκρήμνων ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ, ἐμβάλλουσι μανιωδῶς εἰς αὐτὴν καὶ προσπαθοῦσι παντὶ σθένει νὰ ἀπωθήσωσι τοὺς Μακεδόνας πάλιν πέραν τοῦ ποταμοῦ. Ἀλλ' οἱ Μακεδόνες αἰσχυνόμενοι διὰ δειλίαν νὰ ἀφήσωσι νὰ ἀπολεσθῇ ἡ νίκη, ἐμάχοντο μετὰ θαυμαστοῦ ἥρωϊσμοῦ. Ἡδη ἔκειντο νεκροὶ ἐκατὸν εἶκοσι ἐπίσημοι Μακεδόνες, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς φάλαγγος, Πτολεμαῖος ὁ Σελεύκου. Ἐν τούτοις ἡ φάλαγξ ἤγωντετο καρτερικῶς καὶ ἡμφεσθήτει εἰς τοὺς μισθοφόρους τὴν νίκην. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐνταῦθα ἡ νίκη ἦτο ἀμφιβολος, παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐφαίνετο ἀποκλίνουσα εἰς τοὺς Πέρσας. Ἐνταῦθα τὸ ἵππικὸν τῶν Περ-

σῶν ἐπετέθη μετὰ τοσαύτης βίας κατὰ τῶν Θεσσαλῶν ἵππεων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὃσιε μία ἥλη αὐτῶν κατεκόπη δλοτελῶς, αἱ δὲ λοιπαὶ διὰ τῆς ταχύτητος μόνον καὶ δεξιότητος τῶν ἵππεων, ποτὲ μὲν ἔδω, ποτὲ δὲ ἐκεῖ συσσωματούμεναι καὶ ἐκ νέου ἐπιτιθέμεναι ἡδυνήθησαν μέχρι τοῦδε νὰ ὑπομείνωσιν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῶσι περισσότερον χρόνον, διότι οἱ ἔχθροι ἦσαν ἀσυγκρίτως πολυαριθμότεροι. Εὔτυχῶς δῆμος τὸ κέντρον τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, κατακοπὲν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἥρχισε νὰ ὑποχωρῇ. ὁ δὲ Δαρεῖος ἀπελπισθεὶς ἐγκατέλιπε τὴν μάχην καὶ τοὺς γενναίους του στρατιώτας καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν, ζητῶν ἀνάνδρως τὴν σωτηρίαν του.

§ 42. Καταδίωξις Δαρείου.

‘Ως δὲ διεδόθη εἰς τὸν Πέρσας ἡ ἀγγελία ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔφυγε, τότε ἐδειλίασαν πάντες καὶ ἔκαστος ἐξήτησε νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐπέτρεψε νὰ γίνῃ καταδίωξις τῶν φευγόντων, ἀλλὰ διέταξε νὰ ἐπιστρέψωσιν οἱ Ἑλληνες καὶ ὑπερφαλαγγίσωσι τὸν μισθοφόρους, οἵτινες ἐμάχοντο ἀκόμη, ὡς καὶ τὸν ἵππεις τὸν Πέρσας τὸν μαχομένους κατὰ τὴν ἀκτήν. Ἐνταῦθα ἡ σφαγὴ ἐγένετο μεγάλη καὶ ἔκαστος τῶν Περσῶν ἐγκαταλιπὼν τὴν τάξιν του ἐξήτει νὰ φύγῃ ὡς ἡδύνατο. Ἡ πεδιάς, αἱ χαράδραι τῶν ὁρέων ἐπληρώθησαν νεκρῶν. Μετὰ τὴν γενικὴν φυγὴν τῶν Περσῶν δὲ Ἀλέξανδρος εὐθὺς ἐχώρησεν εἰς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, δημειεὶς νὰ συλλάβῃ ζῶντα. Ὁ Δαρεῖος παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν σωματεφυλάκων τυυ ἔφευγε δρομαῖως ἐπὶ τοῦ ἄρματος, ἐν ὅσῳ ὑπῆρχον ὄδοι ὁμαλαί. Ὅτε δῆμος

ἔφθασεν εἰς φάραγγας καὶ τόπους ἀνωμάλους, ἐπήδη-
σεν ἔξω τοῦ ἄρματος ὑπὸ τοῦ τρόμου, μὴ προφθά-
σας νὰ λάβῃ οὕτε τὴν ἀσπίδα του, οὕτε τὸ τόξον
του, οὔδὲ αὐτὸν τὸν κάνδυν, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ ίππον
ἔφυγεν εἰς τὰ ὅρη. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἐν ὅσῳ μὲν
ἡτο ἡμέρᾳ, ἐδιώκεν αὐτόν, θεωρῶν τὴν σύλληψιν
αὐτοῦ ὡς τὸ ἄθλον τῆς νίκης. Ἀλλ' ὅτε ἐγένετο οὗτος,
καὶ ὁ Δαρεῖος οὐδαμοῦ ἔφαινετο, τότε ἡναγκάσθη
ἄπρακτος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ στρατόπεδον φέρων τὸ
ἄρμα του Δαρείου, ὡς καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ καὶ τὸν
κάνδυν. Φθάσας δὲ ἐνταῦθα ἔμαθεν ὅτι ὥχμαλωτί-
σθησαν καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα του
Δαρείου, αἵτινες ὅμοι μὲ τὰς γυναικας τῶν ἄλλων
εὐγενῶν Περσῶν ἦσαν ἐντὸς τῆς σκηνῆς του Δα-
ρείου. Ἐνῷ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν
σκηνήν του, ἥτις ἦτο πλησίον τῆς σκηνῆς του Δα-
ρείου, μετ' ὀλίγον ἥκουσε θρήνους τῶν γυναικῶν.
Διότι αὗται μαθοῦσαι ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπανῆλθε
φέρων τὰ ὅπλα καὶ τὸν κάνδυν του βασιλέως ἐνόμι-
σαν ὅτι ὁ Δαρεῖος ἔφονεύθη καὶ ἥρχισαν νὰ ὀδύ-
ρωνται διὰ τὸ μέγα κακόν. Ὡς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος
ἔμαθε τὴν αἵτιαν τῶν θρήνων ἔστειλε τὸν ὑπασπι-
στήν του Λεοννᾶτον νὰ καθησυχάσῃ αὐτὰς λέγων ὅτι
ζῆ ὁ Δαρεῖος καὶ ὅτι τὰ ὅπλα του καὶ τὸν κάνδυν
φεύγων ἀφῆκεν ἐντὸς του ἄρματος, ὅτι ἐπιτρέπει εἰς
αὐτὰς νὰ ἔχωσι πᾶσαν τὴν βασιλικήν των θεραπείαν
καὶ νὰ λέγωνται βασιλισσαι, χωρὶς νὰ φοβῶνται μη-
δὲν παρ' αὐτοῦ. Διότι αὐτὸς δὲν ἔστρατευσε κατὰ
του Δαρείου ὡς ἔχων πρὸς αὐτὸν ἔχθραν, ἀλλὰ γά-
ριν τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας.

Οι φιλάνθρωποι οὗτοι λόγοι παρηγόρησαν τὰς δυστυχεῖς γυναικας, ἡ δὲ εὐγένεια καὶ ὁ σεβασμός, ὃν ἐπεδείξατο κατόπιν πρὸς αὐτάς, ἐκίνησε πάντων τὸν θαυμασμόν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ μετὰ τοῦ φίλου του, τοῦ Ἡφαιστίωνος, οὗ ἄλλον οὐδένα εἶχε προσφιλέστερον ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπεσκέψθη τὰς γυναικας ἐν τῇ σκηνῇ, ἵνα μετριάσῃ αὐτῶν τὴν θλῖψιν. Τότε ἡ μήτηρ τοῦ Δαρείου μὴ γινώσκουσα τὸν Ἀλέξανδρον, μηδὲ δυναμένη ἐκ τῆς περιβολῆς νὰ εἰκάσῃ, τις ἐκ τῶν δύο ἦτο, διότι εἶχον ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν στολήν, προσῆλθεν εἰς τὸν Ἡφαιστίωνα καὶ προσεκύνησεν αὐτὸν ως βασιλέα, διότι ἐφάνη οὗτος εἰς αὐτὴν μεγαλήτερος. ‘Ο Ἡφαιστίων, νοήσας τὴν πλάνην ὑπεχώρησε, δείξας εἰς αὐτὴν τὸν βασιλέα.’ Η δὲ γυνὴ ἐταράχθη σφόδρα διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἤξευρε, τί νὰ εἴπῃ. ‘Αλλ’ ὁ Ἀλέξανδρος καθησύχασεν αὐτὴν εἰπών.

Οὐδὲν ἄτοπον ἐποίησας, βασίλισσα, καὶ ἔκεινος εἶναι Ἀλέξανδρος.

Ἐπειτα ἔλαβε τὸν ἔξαετῆ υἱὸν τοῦ Δαρείου εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ θωπεύσας ἡσπάσθη αὐτόν. ‘Η τιμὴ αὐτὴ πρὸς τὰς Περσίδας αἰχμαλώτους καὶ ἡ φιλοφροσύνη καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ Ἀλέξανδρου πρὸς αὐτὰς δὲν ἐδείχθησαν μόνον τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀλλὰ καὶ καθ’ ἅπαντα τὸν χρόνον, ἐφ’ ὅσον ἔζη ὁ Ἀλέξανδρος. ‘Ωστε καὶ Πέρσαι καὶ Ἑλληνες δὲν ἔπαινον καὶ τώρα καὶ κατόπιν νὰ ἔξυμνῶσι τοῦ νέου ἥρωος τὴν ἀρετήν.

§ 43. Προτάσεις εἰρήνης.

Μετὰ τοῦτο κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰ καὶ εἶχε καὶ αὐτὸς πληγὴν εἰς τὸν μηρὸν διὰ ἔιφους, ἐν τού-

[“]Εκδοσις πέμπτη 1923.

τοις ἐπεσκέφθη πάντας τοὺς στρατιώτας του, ὅσοι
ῆσαν τετραυματισμένοι, καὶ ηὐχαρίστησεν αὐτοὺς διὰ
τὴν μεγάλην ἀνδρείαν καὶ ἀφοσίωσιν, ἥν ἔδειξαν ὑπὲρ
τοῦ βασιλέως των κατὰ τὴν μάχην, τιμήσαντες οὗτοι
καὶ ἔαυτοὺς ὡς "Ἐλληνας καὶ τὴν πατρίδα των. Ἐπειτα
συναθροίσας τοὺς νεκροὺς ἔθαψεν αὐτοὺς μεγαλο-
πρεπῶς, ὅλου τοῦ στρατοῦ παρατεταγμένου λαμπρό-
τατα ὡς εἰς μάχην. Ἐνταῦθα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ
Πινάρου διέταξε νὰ κατασκευασθῶσι τρεῖς μεγάλοι
βωμοὶ ὡς μνημεῖα τῶν ἀποθανόντων. Ὡσαύτως συν-
ήγαγε καὶ τοὺς πεσόντας κατὰ τὴν μάχην ταύτην
Πέρσας, οἵτινες ἦσαν πολυάριθμοι, περὶ τὰς ἐπτὰ
μὲν χιλιάδας πεζοί, περὶ τοὺς χιλίους δὲ ἵππεῖς, καὶ
ἔθαψε καὶ αὐτοὺς πάντας ἐν τῇ πεδιάδι. Πρὸς ἀνά-
μνησιν δὲ τῆς μεγάλης ταύτης νίκης ἔκτισε κατὰ τὰς
Συρίας πύλας πόλιν κληρονομούσαν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ
βασιλέως Ἀλεξανδρείαν.

"Οσοι δὲ ἐκ τῶν στρατευμάτων τοῦ Δαρείου ἐσώ-
θησαν διεσκορπίσθησαν τῇδε κακεῖσε φεύγοντες. Καὶ
οἱ μὲν μισθοφόροι "Ἐλληνες κατῆλθον εἰς τὴν Τελ-
πολιν τῆς Συρίας καὶ ἐπιβάντες πλοίων διεπεραιώ-
θησαν εἰς τὴν Κύπρον. Τῶν δὲ Περσῶν ἄλλοι μὲν
διαβάντες τὸν Εὔφρατην ἐπανῆλθον ἔκαστος εἰς τὴν
πατρίδα του, ἄλλοι δὲ ὑπερβάντες τὰ ὅρη τῆς Κιλι-
κίας εἰσῆλθον εἰς τὴν Καππαδοκίαν καὶ μεγάλην
Φρυγίαν, ὅπου ἀπωλέσθησαν πάντες προσβληθέντες
ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου, διν εἶχεν δ Ἀλεξανδρος κατα-
στήσει σατράπην τῆς Φρυγίας. Ὁ δὲ Δαρεῖος συνα-
γών περὶ τὰς τέσσαρας χιλιάδας στρατιωτῶν διέβη
τὸν Εὔφρατην, ὅπου ἔμεώρει ἔαυτὸν πλέον ἐν ἀσφα-

λείᾳ. Καὶ ἐλύπει μὲν αὐτὸν ἡ αἰσχρὰ ἥτα, ἣν ὑπέστη, ἀλλὰ περισσότερον ἐλύπει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἡ ἀπώλεια τῶν φιλτάτων, μητρός, γυναικὸς καὶ παιδῶν. Καὶ ἔνθεν μὲν ἡ θλῖψις ἐπὶ τῇ οἰκιακῇ ταύτῃ συμφορᾷ, ἔνθεν δὲ ἡ ἀσιατικὴ ἀλαζονεία νὰ θεωρῇ ἔαυτὸν καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ καταπτώσει καὶ ἀδυναμίᾳ ὡς τι ὑπέροχον πρόσωπον, τοσοῦτον ἀπεμώραναν αὐτόν, ὡστε νὰ νομίζῃ ὅτι, ἐὰν ἔκαμνε παραχωρήσεις εἰς τὸν μέγαν αὐτοῦ ἀντίπαλον, ἡδύνατο νὰ ἵκανοποιήσῃ αὐτόν. Διὸ ἔστειλε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ταύτην τὴν ἐπιστολήν.

«Φίλιππος ὁ πατήρ σου ἥτο τοῦ μεγάλου Ἀρταξέρξου φίλος καὶ σύμμαχος. Ἄλλ’ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ οὗτοῦ αὐτοῦ Ἀρση, ἡμετέρου δὲ προκατόχου, ἤρξατο ὁ πατήρ σου πρῶτος νὰ ἀδικῇ ἡμᾶς ἐπιτιθέμενος κατὰ τῶν ἡμετέρων σατραπῶν παρὰ τὰς ἐλληνικὰς θαλάσσας, χωρὶς ποτὲ νὰ τάθῃ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἄδικον. Καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας βασιλείας, ἀφ’ ὅτου παρεδόθη αὕτη ἡμῖν ὑπὸ τῶν Περσῶν, καὶ σὺ ὅχι μόνον ἡμέλησες νὰ στείλῃς πρὸς ἡμᾶς πρέσβεις εἰς βεβαίωσιν τῆς παλαιᾶς φιλίας καὶ συμμαχίας, ἀλλὰ καὶ ἐποίησες πρὸς ἡμᾶς πολλὰ κακά, διαβάς εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ πολλῶν στρατευμάτων. Τούτου ἔνεκα κατέβημεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ἡμετέρων λαῶν, ἵνα ὑπερασπίσωμεν τὴν χώραν ἡμῶν καὶ διασώσωμεν τὴν πατρῷαν ἀρχήν. Ἄλλ’ ἡ μάχη ἐκρίθη, ὡς ἡθέλησαν οἱ θεοί. Νομίζω ὅτι καλὸν εἶναι νὰ εἰρηνεύσωμεν πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ συνάψωμεν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. Πρὸς τοῦτο στέλλω πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις, ἵνα γνωστοποιήσωσιν ὑμῖν τὴν ἡμετέραν ἐπιθυμίαν,

καὶ σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ στείλητε καὶ σεῖς τοὺς ὑμε-
τέρους πρέσβεις ἐνταῦθα, ἵνα κλείσωμεν τὴν εἰρήνην.
“Ως βασιλεὺς δ’ ἐν τέλει ζητοῦμεν παρὰ βασιλέως νὰ
ἀποδώσῃ ἡμῖν τὴν μητέρα, τὴν γυναῖκα ἡμῶν καὶ
τοὺς παῖδας, οἵτινες τηροῦνται παρ’ ὑμῖν αἰχμάλωτοι».

§ 44. Ἀπόκρουσις τῆς εἰρήνης.

Οἱ πρέσβεις τοῦ Δαρείου, ἐλθόντες εἰς Ἰσσόν, ἔνε-
χειρισαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Δα-
ρείου, πολλὰ δὲ καὶ προφορικῶς ὑπέσχοντο εἰς αὐ-
τὸν, καὶ παντοιοτρόπως προσεπάθουν νὰ πείσωσι αὐ-
τὸν νὰ δεχθῇ τὴν εἰρήνην. Πρὸς πάντα ταῦτα ὁ Ἀλέ-
ξανδρος ἀπεκρίθη γράψας τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν, ἣν
ἔστειλεν εἰς τὸν Δαρεῖον διὰ τοῦ Θερσίπου, εἰς τὸν
ὅποιον παρήγγειλε νὰ ἔγχειρισῃ αὐτὴν εἰς τὸν Πέρ-
σην, χωρὶς νὰ ἐλθῃ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην πρὸς αὐτὸν
συνδιάλεξιν. Ἐχει δὲ ἡ ἐπιστολὴ ὡς ἔξῆς·

«Οἱ πρόγονοί σου ἐλθόντες εἰς τὴν Μακεδονίαν
καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ἔβλαψαν ἡμᾶς, χωρὶς νὰ
ἔχωμεν αὐτοὺς πρότερον μηδὲ κατ’ ἐλάχιστον βλάψῃ.
Καὶ διὰ τοῦτο ἔγώ, ἀφ’ οὗ κατεστάθην ἀρχηγὸς τῶν
Ἑλλήνων, διέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, ἵνα τιμωρήσω τοὺς
Πέρσας δι’ ὅσα κακὰ ἔπραξαν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς πρῶ-
τοι. Βασιλεῖς Πέρσαι ἔβοήθησαν τοὺς Περινθίους,
οἵτινες ἥδίκουν τὸν πατέρα μου· βασιλεῖς Πέρσαι
ἔστειλαν στρατὸν νὰ βοηθήσῃ τοὺς Θρᾷκας καθ’ ἡμῶν,
οἵτινες ἥμεθα ἔκείνων κύριοι. Ἀλλὰ καὶ σύ, ἀφ’ οὗ
παρὰ νόμον ἔγινες τῶν Περσῶν βασιλεύς, φρονεύσας
τὸν νόμιμον βασιλέα αὐτῶν Ἀρσην, δὲν προσηνέ-

χθης πρὸς ἡμᾶς καλλίτερον τῶν ἄλλων. Διότι δχι μόνον γράμματα ἔστειλες πρὸς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος προτρέπων αὐτὰς νὰ πολεμῶσιν ἐμέ, ἀλλὰ καὶ χρήματα ἔδωκες, τὰ δποῖα αἱ μὲν ἄλλαι πόλεις ἀπέκρουσαν, ἐδέχθησαν δμως οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἵτινες ἐργάζονται κατὰ τὴν ἐπιμυίαν σου νὰ διαλύσωσι τὴν εἰρήνην, ἡν ἡμεῖς διὰ πολλῶν κόπων κατωρθώσαμεν νὰ φέρωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀφ' οὗ λοιπὸν σὺ ἔκαμες ἀρχὴν τῆς ἔχθρας, ἐγὼ δὲν ἡδυνάμην νὰ μένω ἥσυχος καὶ ἔστρατευσα ἔναντίον σου, ἵνα σὲ τιμωρήσω. Τὴν χώραν, ἡν κατεῖχες σὺ πρότερον, τώρα ἔδωκαν εἰς ἐμὲ οἱ θεοί, ἀφ' οὗ τῇ βιηθεὶᾳ αὐτῶν καὶ τοὺς στρατηγοὺς σου καὶ τοὺς σατράπας σου πάντας ἐνίκησα, καὶ σὲ αὐτὸν καὶ πάντα τὰ στρατεύματά σου κατερρόπωσα. Καὶ δσοι ἐκ τῶν συμπολεμιστῶν σου διασωθέντες τῆς μάχης κατέφυγον πρὸς ἐμέ, οὗτοι ἀπολαύοντι πάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ εὐχαριστοῦνται νὰ μένωσι παρ' ἐμοὶ καὶ νὰ μάχωνται μετ' ἐμοῦ κατ' ἄλλων. Καὶ σὺ δύνασαι νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ, δστις εἴμαι κύριος ἀπάσης τῆς Ἀσίας, χωρὶς να φοβηθῇς ὅτι θὰ πάθῃς τι. Ἐὰν δὲ ἔλθῃς καὶ ζητήσῃς νὰ σοὶ δώσω τὴν μητέρα σου καὶ τὴν γυναικά σου καὶ τὰ τέκνα σου, προθύμως θὰ λάβῃς καὶ ταῦτα καὶ δ, τι ἄλλο θελήσῃς, ἀρκεῖ νὰ μὲ πείσῃς ὅτι πρέπει νὰ σοῦ τὰ δώσω. Καὶ τοῦ λοιποῦ, δταν στέλλῃς πρὸς ἐμὲ ἢ πρέσβεις ἢ ἐπιστολάς, νὰ ἡξεύρῃς ὅτι δὲν εἶμενα ἵσοι καὶ ὅτι ἐγὼ εἴμαι κύριος πάντων, δσα εἰχεις μέχρι τοῦδε. Ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ ἀναγνωρίσῃς τοῦτο, τότε ἐγὼ θὰ σκεφθῶ, τι πρέπει νὰ πράξω, ἵνα σὲ κάμω νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃς. Ἐὰν

άκομη ἀμφισβητῆς τὴν βασιλείαν τῆς Περσίας, τότε μὴ φεῦγε, ἀλλὰ μεῖνε καὶ πολέμησε. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν μείνῃς, ἔγὼ θὰ ἔλθω νὰ σὲ εῦρω, δπου καὶ ἂν εἰσαι.

§ 43. Μάγοις ὑπὲρ τῆς ἀλώσεως τῆς Τύρου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Φοιγίκη, ἡ Παλαιστίνη, ἡ Κύπρος, ἡ Αἴγυπτος ἥσαν ὑποτεταγμέναι εἰς τοὺς Πέρσας, ἐπέφθη ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμον νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας, ἀφίνων δπισθεν αὐτοῦ λαοὺς ἀνήκοντας εἰς τὸν καταδιωκόμενον βασιλέα τῆς Περσίας. Διὸ ἀπεφασίσθη πρῶτον νὰ ὑποταχθῇ πᾶσαι αἱ χῶραι αὗται, καὶ ἔπειτα νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ Δαρείου. Τοῦ σχεδίου τούτου δεκτοῦ γενομένου ὑπὸ πάντων τῶν στρατηγῶν, ἐξηκολούθησε τώρα ἡ ἐκστρατεία κατὰ τῆς Φοινίκης καὶ Παλαιστίνης. Οἱ Φοινικες, ἀρχαῖος ναυτικὸς καὶ ἐμπορικὸς λαός, βαρέως ἔφερον τὴν εἰς τοὺς Πέρσας ὑποταγήν. Διό, ὡς ἤκουσαν ὅτι προελαύνει κατ’ αὐτῶν ὁ νικητὴς τῆς Ἰσσοῦ, αὐθόρμητοι παρεδόθησαν εἰς αὐτὸν αἱ πρωτεύουσαι πόλεις τῆς Φοινίκης, ἡ Σιδών, ἡ Βύβλος, ἡ Ἀραδος. Ὁτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἤρχετο κατὰ τῆς Τύρου, ἐξῆλθον οἱ πλουσιώτατοι καὶ ἐπιφανέστατοι πολῖται, ἐν οἷς καὶ ὁ νιὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τύρου, δποις χαιρετίσωσι τὸν Ἀλέξανδρον καὶ εἶποσιν ὅτι ἡ πόλις εἰναι πρόθυμος νὰ πράξῃ ὅτι καὶ ἂν ζητήσῃ. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπήγεισε τὴν πόλιν διὰ τὴν προθυμίαν καὶ εἶπεν ὅτι ἐπεύμει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν νέαν Τύρον, ἵνα θυσιάσῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡρακλέους τοῦ Τυρίου. Ἀλλ “οἱ Τύριοι ἐννῷ ἔχοντες νὰ περιποιηθῶσι μὲν τὸν Ἀλέξανδρον, ὅχι δῆμος καὶ νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτόν, παρεκάλεσαν τὸν Ἀλέξανδρον νὰ κάμῃ τὴν θυσίαν ταύτην ἐν τῇ πα-

λαιῷ πόλει, ἥτις ἦτο ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἡπείρου, λέγοντας
ὅτι ἡ νέα πόλις εἶναι ἀνάγκη νὰ μείνῃ κλειστὴ καὶ εἰς
τοὺς Μακεδόνας, ώς ἔμεινε κλειστὴ καὶ εἰς τοὺς Πέρο-
σας. Ὡς δ' ἤκουσε τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος, διέκοψε πᾶσαν
περιπολήν την συζήτησιν καὶ ἀπεφάσισεν δὲ τι διενοεῖτο νὰ
ἐκτελέσῃ διὰ τῆς βίας. Πρὸς τοῦτο συνεκάλεσε πάντας
τοὺς στρατηγοὺς ώς καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμαχι-
κῶν δυνάμεων καὶ εἶπε τὰ ἔξῆς:

‘Η Τύρος, ὡς βλέπετε, δὲν παραδίδεται ἔκουσίως. Νὰ
ἀφήσωμεν δὲ αὐτὴν ἐλευθέραν, δὲν εὑρίσκω φρόνιμον.
Ἐν ὅσῳ οἱ Πέρσαι ἔχουν ἀκόμη ναυτικὴν δύναμιν, ἥμεῖς
δὲν δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, μηδὲ
νὰ καταδιώξωμεν τὸν βασιλέα Δαρεῖον, ἀφίνοντες ὅπι-
σθεν ἡμῶν τὴν μὲν πόλιν Τύρον προδήλως ἐχθρικῶς δια-
κειμένην, τὴν δὲ Αἴγυπτον καὶ Κύπρον εἰς τοὺς Πέρσας
ἔτι ὑποχειρίους. Μάλιστα δὲ νομίζω ὅτι ἡ Τύρος πρέπει
ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ κυριευθῇ· διότι ἐὰν δὲν κυριευθῇ,
τότε διὰ τῆς βοηθείας τῆς πόλεως ταύτης, ἥτις ἔχει πολυά-
ριθμον ναυτικόν, δύνανται οἱ Πέρσαι νὰ γίνωσι πάλιν κύ-
ριοι τῶν παραλίων χωρῶν τῆς Μικρᾶς Ασίας καὶ νὰ μετα-
γάγωσι τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ελλάδα, καθ' ὃν χρόνον ἥμεῖς
ἐπερχόμεθα κατὰ τῆς Βαβυλῶνος. Ἐὰν δὲ τούναντίον κυ-
ριευθῇ ὑφ' ἡμῶν ἡ Τύρος, τότε κατέχομεν ὅλην τὴν Φοι-
νίκην. Καὶ ὁ φοινικὸς στόλος, τὸ μέγιστον καὶ κράτιστον
μέρος τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῶν Περσῶν, θὰ εἶναι ἔξ-
ανάγκης μεθ' ἡμῶν τῶν ‘Ελλήνων’ διότι οὕτε οἱ ναῦται
οὐκ εἰς οἴ ἐπιβάται τῶν φοινικιῶν πλοίων θὰ ἔχωσιν ὅρεξιν
νὰ ἄγωνται καθ' ἡμῶν κατὰ θάλασσαν, ἐν ὅσῳ βλέ-
πουσιν ὅτι κατέχονται ύφ' ἡμῶν αἱ πόλεις αὐτῶν. Ἡ δὲ
Κύπρος, ‘Ελληνικὴ οὖσα, ἀφορμὴν ζητεῖ, ἵνα συνταχθῇ

μεθ' ήμων. Ἔχοντες δὲ ήμεῖς τὰ πλοῖα τὰ φοινικικά, τὰ πλοῖα τῆς Κύπρου μετὰ τῶν ήμετέρων συνηιωμένα, ἀποτελοῦμεν μεγάλην ναυτικὴν δύναμιν. Καὶ τὸ κράτος τῆς θαλάσσης εἶναι πλέον ήμῶν ἔξησφαλισμένον καὶ ἡ πρὸς τὴν Αἴγυπτον ἐκστρατεία ήμῶν ἀποβαίνει ἀσφαλής καὶ ἡ ἐπιτυχία βεβαία. Ἀφ' οὗ δὲ ὑποτάξιοι καὶ τὴν Αἴγυπτον, τότε δυνάμεθα πλέον ἀμέριμνοι νὰ ἀνατρέψωμεν τὸν κατὰ τῆς Βαβυλῶνος ἀγῶνα μετὰ μεγάλων ἐπιδιών· διότι ἡξεύρομεν ὅτι οἱ Πέρσαι οὐδεμίαν δύνανται πλέον νὰ ἀναμένωσι βοήθειαν οὔτε ἐκ τῶν παραλίων μερῶν, οὔτε ἐκ τῆς χώρας τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Εὐφράτου, ἥτις θὰ εὑρίσκηται εἰς τὴν ἔξουσίαν ήμῶν.

§ 46. Πυρπόλησες μηχανημάτων.

Οἱ λόγοι τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔκαμον ἐντύπωσιν εἰς τὴν συνέλευσιν. Καὶ πάντες ὡμολόγησαν ὅτι πρέπει ἡ Τύρος νὰ ὑποταχθῇ. Ἀλλὰ πῶς νὰ κατορθωθῇ τοῦτο ἄνευ στόλου; Τοῦτο ἐφαίνετο ἀδύνατον. Καὶ ὅμως τὸ ἀδύνατον τοῦτο ἐγένετο εἰς τὸν Ἀλέξανδρον δυνατὸν δι' ἔργου μεγαλεπηβόλου, κινοῦντος τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου.

Ἡ νέα Τύρος ἦτο ἐκισμένη ἐπὶ μικρᾶς νησίδος, ἥτις ἐχωρίζετο ἀπὸ τῆς στερεᾶς διὰ πορθμοῦ, ὃστις εἶχε πλάτος μὲν περὶ τὰ χλιαρά βήματα ἀπὸ τῆς ἔηρᾶς, βάθος δὲ μέχρι τριῶν δρυγυιῶν πλησίον τῆς νήσου, παρὰ τὴν στερεὰν ὅμως ἦτο ὅλως ἀβαθῆς καὶ τεναγώδης. Τοῦτον τὸν πορθμὸν ἀπεφάσισεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ προσχώσῃ ἐμπήγων σκόλοπας, φίπτων πορμοὺς δένδρων καὶ ὅλον τὸ υλικὸν τῶν οἰκιῶν τῆς παλαιᾶς Τύρου, ἃς εἶχον ἐγκαταλίπη ὁι κάτοικοι φεύγοντες, ἵνα σωθῶσι. Καὶ ἡ ἔργασία αὕτη ἐγίνετο μετὰ μεγάλης προθυμίας ὑπὸ τῶν στρα-

τιντῶν, ἀφ' οὗ ἔβλεπον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ βισιλεὺς εἰργάζετο, δίδων τὸ καλὸν παράδειγμα, μάλιστα δὲ δότι ἐπήνει καὶ ἔβριθεν τοὺς ἐργαζομένους.

Οἱ δὲ Τύριοι, πειτοιθότε; εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ στερεὰ αὐτῶν τείχη, ἔθεωντο ἀπαυθῆς τὰ συμβαίνοντα. Ὅτε δὲ μως εἶδον ὅτι τὸ χῶμα ἥρχισε νὰ σκεπάζῃ τὴν θάλασσαν, τότε πλέον ἥρχισαν νὰ λαμβάνωσι μέτρα ἀμύνης. Συνήγαγον εἰς τὸ πρός τὴν ἥπειρον τεταμένον μέρος τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῶν τείχους δσούς ἥδυναντο περισσοτέρους μαχητὰς καὶ ἥρχισαν δι' αὐτῶν νὰ ἐκσφενδονῶσι βέλη καὶ λίθους κατὰ τῶν ἐργατῶν, οἵτινες συγχρόνως προσεβλήθησαν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀπὸ τῶν πλοίων τῶν Τυρίων. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐματαίωσε τὴν σφοδρὰν ταύτην ἐπίθεσιν τῶν Τυρίων, κατασκευάσας προκαλύμματα μὲ διαφθέρας, καθ' ὃν προσέκρουον τὰ βλήματα καὶ ἀπετύγχανον. Τοῦτο ἴδοντες οἱ Τύριοι ἐπηχανεύθησαν νὶ καίσωσι τὰ ἔντα καὶ τὰ μηχανῆματα τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς καὶ τὰ προκαλύμματα, δι' ὃν προεφύλάττοντο οἱ στρατιῶται τοι ἀπὸ τῶν βελῶν καὶ τῶν λίθων τῶν βαλλομένων ἀπὸ τοῦ τείχους. Πρὸς τοῦτο ἐγέμισαν τριήρη, εὐφρέκτων ὑλῶν καὶ φυλάξαντες τὸν καιρόν, καθ' ὃν ἔπνεεν ἄνεμος εύνοϊκὸς πρὸς τὸν σκοπόν των, ἔφερον λάθρᾳ τῶν Ἑλλήνων μίαν ἡμέραν τὸ πυρπολικὸν εἰς τὸ χῶμα καὶ ἐνέβαλον πῦρ. Εὔθὺς ἐξερράγη μεγίλη φλόξ, ἥτις ἀναρριπτοῦμένη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κατέκαυσε πάντα τὰ μηχανῆματα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ πᾶσαν τὴν συνηγμένην ἔυλείαν καὶ τὸ μέχρι τοῦδε συνιττεθὲν ἔργον κατὰ το πλεῖστον κατέστρεψε. Τὰ δὲ πλοῖα τῶν Τυρίων, ἐπωφεληθέντα τῶν μεγάλων τερραχῶν, προσήγγισαν εἰς τὸ κατασκεύασμα καὶ ἀπεγύμνωσιν αὐτὸ

τῶν ἔστιαρδων, αἵτινες συνεγράτουν οὐτό, ὅστε τὰ κύματα
ἡδύνατο πλέον ἐλεύθερα νὰ συμπαραστήσωσι μακρὰν τὸ
συσταθευσθὲν χῶμα.

§ 47. Ο 'Αλέξανδρος ἀθροίζει μέγαν στόλον.

Εἰς τοιαύτην στενόχωρον θέσιν εὑρίσκοντο τὰ
πράγματα τώρα, δτε δ Διορεῖος ἔστειλε καὶ δευτέραν ἐπι-
στολὴν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, δι' ἵς προσέφερεν εἰς αὐτὸν
δεκαπισχίλια τάλαντα λύτρα τῆς μητρός, τῆς γυναικὸς
καὶ τῷ παίδων, ὑπέσχετο δὲ αὐτῷ καὶ τὴν θυγατέρα του
σύζυγον, ἐὰν συνήγει νὰ κτείσῃ μετ' αὐτοῦ εἰρήνην καὶ
συμμαχίαν, παρεχώρει δέ καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς
Μεσογείου μέχρι τοῦ Εὐφράτου. 'Ω; δ' ἤκουσαν ταῦτα
οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν συμ-
μάχων, ηὐχαριστήθησαν. 'Ο δὲ Παρμενίων μάλιστα συν-
εβούλευσε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἀποδεχθῇ εὐθὺς τοιαύτας
λαμπρὰς προτάσεις καὶ νὰ παύσῃ τὸν πόλεμον, περὶ οὗ
δὲν ἤξευρε, τίνα ἐν τῷ μέλλοντι ἡδύνατο νὰ λάβῃ τρο-
πήν. 'Ἐγὼ τούλαχιστον, εἶπεν, ἐὰν ἥμην Ἀλέξανδρος
θὰ ἐποίουν οὗτο.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη δ 'Αλέξανδρος.

Καὶ ἐγώ, Παρμενίων, θὰ ἐποίουν οὗτοις, ἐὰν ἥμην
Παρμενίων. 'Επειδὴ δμως εἴμαι Ἀλέξανδρος, ἀποκρί-
νομαι εἰς τὸν Δαρεῖον ταῦτα.

Οὕτε τῶν χρημάτων σου ἔχω ἀνάγκην οὔτε ἀρκοῦμαι
εἰς τὸ μέρος τῆς χώρας, ἦν μοῦ παραχωρεῖς, ἀφ' οὗ ἔχω
εἰς τὴν ἔξουσίαν μου δλην. 'Ο Δαρεῖος δὲν ἔχει πλέον
τίποτε. Καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ καὶ ἡ χώρα αὐτοῦ πᾶσα
εἶναι πλέον ἐμά. Θυγατέρα δὲ τοῦ Δαρείου, ἐὰν θέλω,
δύναμαι νὰ νυμφευσθῶ, χωρὶς νὰ ἐρωτήσω αὐτόν. 'Ἐὰν

δὲ δὲ Δαρεῖος θέλη νὰ λάβῃ παρ' ἐμοῦ χάριν, ὃς ἔλθη
νὰ μὲ παρακαλέσῃ.

Ταῦτα ἔγραψε πρὸς τὸν Δαρεῖον ως κύριος πλέον
καὶ τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Ἀσίας ὅλης.

Ως αὐτῶς ἀπέκρουσε καὶ τὰς προτάσεις τῶν Τυρίων
καὶ ἐξήτησε αὐτῶν πλήρη ὑποταγήν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Τύ-
ριοι δὲν ἔδεχθησαν τοῦτο, διέταξε νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ
πρόσκωσις τῆς θαλάσσης μετὰ μεῖζον δραστηριότητος,
νὰ στήσωσι δὲ καὶ μηχανὰς πρὸς διάρρηξιν τοῦ τείχους.
Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ στρατοῦ ἀπῆλθεν εἰς
Σιδῶνα, ἵνα ἐνταῦθα συγκροτήσῃ στόλον, καὶ οὕτω
δυνηθῇ νὰ πολιορκήσῃ τὴν Τύρον καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ
διὰ θαλάσσης. Ἡρχιζεν ἥδη τὸ ἕαρ, ὅτε τὰ πλοῖα
τῆς Ἀράδου, τῆς Βύβλου καὶ τῆς Σιδῶνος, περὶ τὰ
80, εἶχον ἐπανακάμψη οἰκαδε. Ταῦτα πάντα ἐτέθησαν
εἰς τὰς διιταγὰς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐπεμψε
δὲ καὶ ἡ Ρόδος δέκα πλοῖα. Κατόπιν δὲ εἰσῆλθον εἰς
τὸν λιμένα τῆς Σιδῶνος καὶ μεγάλη μοῖρα τῆς Κύπρου
ἔξι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι πλοίων συγκειμένη καὶ ἄλλα πλοῖα
ἐκ Λυκίας καὶ Κιλικίας, τὰ δόποια ἀνεγνώρισαν τοῦ
Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὴν ἀρχήν.

Τὰ πλοῖα ταῦτα περὶ τὰ διακόσια πεντήκοντα δι-
έταξεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος νὰ ἔξιοτλισθῶσι καλῶς καὶ νὰ
ῶσι ἔτοιμα εἰς ἀπόπλουν. Μέχρις οὖ δὲ γίνη τοῦτο,
αὐτὸς ἐπεχείρησεν ἐπιδρομὴν κατὰ τῶν ἀραβικῶν φυλῶν
τοῦ Ἀντιλιβάνου, τὰς δόποιας ἐντὸς ἐνδεκα ἡμερῶν
ὑπέταξε. Κατόπιν ἐπέστρεψεν εἰς Σιδῶνα, ἐνθα πλη-
ροφορηθεὶς ὅτι ἦσαν ἔτοιμα πάντα τὰ μηχανήματα,
ἵνα ἀρχίσῃ ἡ πολιορκία τῆς Τύρου κατὰ ξηράν, ἐπλευ-
σεν ἐκεῖ μεθ' ὅλου τοῦ στόλου. "Οτε δὲ προσήγγισεν

εις τὴν Τύρον, παρέταξε τὰ πλοῖα εἰς μάχην καὶ οὕτω παρατειγμένα ἐπήρχοντο κατὰ τῆς Τύρου. Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν βασιλέων τῆς Κύπρου καὶ τῆς Φοινίκης ἡγεῖτο τῆς δεξιᾶς πτέρυγος, ὁ δὲ Κράτερος καὶ ὁ Πυθαγόρας τῆς ἀριστερᾶς Ἐσκόπει δέ, ἀφ' οὗ διασκορπίσῃ τὸν στόλον τῶν Τυρίων διὰ μιᾶς ναυμαχίας, νὰ ἐπιτεθῇ τότε κατὰ τῆς πόλεως καὶ ἀναγκάσῃ αὐτὴν νὰ παραδοθῇ.

§ 48. Γενναέα ἄμεινα Τυρέων.

Ἐγει δὲ ἡ Τύρος δύο λιμένας, τὸν πρὸς βορρᾶν κείμενον, ὃστις ἔκαλεῖτο Σιδώνιος, καὶ τὸν πρὸς νότον, ὃστις ἔκαλεῖτο Αἴγυπτιος. Οἱ δὲ Τύριοι, μὴ γινώσκοντες ὅτι ἡσαν σύμπαντα τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Κυπρίων ἡνωμένα μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶχον ἀπόφασιν νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος καὶ νὰ ναυμαχήσωσιν. Ὁτε δὲ ἡφάνη ὁ στόλος καὶ ἐκόλυψε διὰ τοῦ πλῆθους; τῶν πλοίων τὴν θάλασσαν, αὐτοὶ δὲ δὲν εἶχον ἢ τὸ τείτον μόνον τῶν πλοίων τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐμεώρησαν φρόνιμον νὰ μὴ ἐκπλεύσωσι τοῦ λιμένος, νὰ φράξωσι δὲ καὶ τὸ στόμιον τοῦ βιορείου λιμένος, ὃστις ἦτο ὁ μᾶλλον ἐκτεθειμένος εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ ἐχθροῦ, διὰ πολλῶν ἀντιρρόφων πλοίων, ὥστε πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς διέκπλουν νὰ είναι ἀδύνατος. Ως δὲ ὁ Ἀλέξανδρος εἶδεν ὅτι οὐδὲν πολέμιον πλοῖον ἀντεπεξῆλθεν, διέταξε νὰ ἐπιπλεύσωσι κατὰ τῆς πόλεως διὰ συντόνου κωπηλασίας, ἐλπίζων ὅτι θὰ ἥδυνατο ἐξ ἐφόδου νὰ καταλάβῃ τὸν λιμένα. Ἀλλ' ἡ δυμὴ αὕτη οὐδὲν κατώρθωσεν ἀπέναντι τῆς πυκνῆς σειρᾶς τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, τὰ δόποια μετὰ γενναιότητος ἐματαίωσαν τὴν ἐφοδον.

Διὸ ἡναγκάσθη ὁ στόλος τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ προσορ-
μισθῇ πλησίον τῆς ἔηρᾶς εἰς μέρος ὑπήνεμον καὶ ἐνταῖθα
νὰ διανυκτερεύσῃ. Τὴν δὲ τοῦσαν ἡμέραν διέταξεν ὁ
Ἀλέξανδρος νὰ ἀγχίσῃ ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς πόλεως.
Καὶ τὰ μὲν πλοῖα τῶν Κυπρίων ἀπέκλεισαν τὸν βόρειον
λιμένα, τὰ δὲ φοινικικά, μεθ' ὧν ἔπλεε καὶ ὁ Ἀλέξαν-
δρος, ὡρμίσθησαν ἐμπροσθεν τοῦ αἰγαπτίου λιμένος.
Εἶχον δὲ σκοπὸν νὰ ἐπαγάγωσι τὰς μηχανὰς οὕτω πλη-
σίον εἰς τὰ τείχη, ὥστε νὰ προσπαθήσωσι δι' αὐτῶν νὰ
ἀνοίξωσι δρήγματα ἢ νὰ στήσωσι κλίμακας καὶ νὰ ἀνα-
βῶσι. Πόρος τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ εἰς τὸ χῶμα ἐτέμησαν
πλῆθος μηχανῶν, ἵνα προσβάλωσιν ἐκεῖθεν τὸ τείχος,
Ἀλλὰ καὶ ἄλλαχοῦ τοῦ τείχους ἐτοποθετήθησαν τριήρεις
ἐντέχνως διασκευασθεῖσαι, φέρουσαι παντοῖα πολιορκη-
τικὰ μηχανήματα, ἵνα διατρήσωσι τὸ τείχος. Ἀλλ' εἰ καὶ
ὑπερανθρώπως εἰργάζοντο, ἵτοι ἀδύνατον νὰ κρημνισθῇ
τὸ στερεότατο τείχος, ὅπερ ἦτο ἔκτισμένον ἐκ μεγάλων
τε τραγώνων λίθων. Οὔδε ἡ ἀνάβασις ἵτο δυνατή, διότι
τὸ τείχος εἶχεν ὑψος ἑκατὸν πενιήκοντα ποδῶν, ἀνωθεν δὲ
τοῦ τείχους ἦσαν οἱ ἄγρυπνοι Τύριοι, βάλλοντες ἀσφα-
λῶς ἀπὸ τῶν ἔυλίνων πύργων, οὓς ἀνήγειραν ἐπὶ τῶν
ἐπάλξεων, κατὰ τῶν ποιμένων.

Ἄλλ' ἔκτος τούτου ὑπῆρχε καὶ ἄλλη δυσκολία, ὅτι
τὰ πλοῖα ἵτο ἀδύνατον νὰ πλεύσωσιν ἐγγὺς τοῦ τείχους:
διό τοι οἱ Τύριοι εἶχον πληρώσῃ τὴν θάλασσαν πέριξ διὰ
μεγάλων δγκολίθων, οὓς ἔπειπεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ὀπο-
μικρύνῃ ἐκεῖθεν. Καὶ διέταξε πολλὰ πλοῖα νὰ ἐργασθῶσι
ἀνέλκοντα τοὺς λίθους καὶ ἀποκομίζοντα μακράν. Ἀλλ'
οἱ Τύριοι ἐματαίσουν τὸ ἔργον τοῦτο ἐπερχόμενοι διὰ
καταφράκτων πλοίων καὶ ἀποκόπτοντες τὰ σχοινία τῶν

άγκυρῶν τῶν ἐογαζομένων πλοίων, τὰ διοῖα οὕτω παρεδίδοντο εἰς τήν δῷμήν τῶν κυμάτων καὶ τῶν ἀνέμων. Καὶ ἡθέλησε μὲν νὰ ἐμποδίσῃ τοῦτο δ' Ἀλέξανδρος τοποθετήσας πρὸ τῶν ἀγκυρῶν κατάφρακτα ωσαύτως πλοῖα πρὸς φύλαξιν, ἀλλ' οὐδὲν καὶ τώρα κατώρθωσε· διότι οἱ Τύριοι δύται ὑποβρυχίως κολυμβῶντες ἔφθανον εἰς τὰς ἀγκύρας καὶ ἀπέκοπτον πάλιν τὰ σχοινία αὐτῶν. Τότε δ' Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ θέσωσιν ἀντὶ τῶν σχοινίων σιδηρᾶς ἀλύσεις, ἢς δὲν ἦδύναντο πλέον οἱ Τύριοι νὰ ἀποκρύψωσι. Τώρα ἦδύναντο τὰ πλοῖα νὰ ἐογάζωνται ἀκινδύνως. Οἱ πολλοὶ λίθοι ἀνελκόμενοι ἐκ τῆς θαλάσσης ἀπεκομίζοντο μαρρὰν καὶ οὕτως ἐκαθαρίσθη ὁ πυθμῆν τῇ; θαλάσσης. Καὶ τὰ πλοῖα ἦδύναντο πλέον νὰ στησιάσωσιν εἰς τὸ τεῖχος. Ἡσαν δὲ καὶ οἱ Ἑλληνες πλήρεις πολεμικοῦ μένους καὶ δῷμης νὰ καταλάβωσι τὴν πόλιν καὶ τιμωρήσωσι τοὺς Τυρίους, οἵτινες ἐμπροσθεν τῶν δημάτων αὐτῶν ἔσφαξαν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ τείχους τοὺς ὀλίγους Ἑλληνας αἰχμαλώτους, οὓς εἶχον κατὰ τὰς συμπλοκὰς συλλάβη, καὶ ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Οἱ Τύριοι ἔβλεπον διὰ διάνδυνος δσῆμέραι ηὗξανε καὶ οὐδεμίᾳ ἐλπὶς σωτηρίας ὑπῆρχεν, ἐὰν δὲν ἐκράτουν κατὰ θάλασσαν. Πρὸς τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ μεταχειρισθῶσι δόλον. Ἐξώπλιον λάθρα τῶν Ἑλλήνων 13 πλοῖα, εἰς ἣ ἐτοποθέτησαν ἀνδρειοτάτους μαχητάς, καὶ καιροφυλακτήσαντες ἐπετέθησαν κατὰ τῶν πλοίων τῶν Κυπρίων κατὰ τὴν μεσημβρίαν, διε δ μὲν Ἀλέξανδρος συνήμιζε νὰ ἀναπαύηται ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἥπερου, τὰ δὲ πληρώματα τῶν πλοίων ἦσαν διεσπαρμένα ἐκτὸς αὐτῶν πρὸς ὕδρευσιν καὶ ἐπισιτισμόν.

Καὶ τοία μὲν πλοῖα τῶν Κυπρίων ἐβύθισαν, τὰ δὲ λοιπά ἔξωθησαν εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ ἥρχισαν νὰ συντρίψωσιν αὐτά. Ἀλλὰ κατ' εὔτυχίαν ὁ Ἀλέξανδρος ταύτην τὴν ἡμέραν ἐπανῆλθε πρωΐαίτερον τοῦ εἰωθότος εἰς τὰ πλοῖά του, ἢ ἡσαν ἐπιπροσθεν τοῦ ἄλλου λιμένος καὶ ἴδων τὰ συμβαίνοντα παρεσκεύασε τάχιστα τὸν στόλον του. Καὶ διέταξε τὰ πλεῖστα μὲν τῶν πλοίων νὰ πλεύσωσι εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, ἵνα προλάβωσιν ἔξοδον τῶν Τυρίων· αὐτὸς δὲ λαβὼν τὰ λοιπὰ ἐπλευσε τάχιστα πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα ἡσαν τὰ νικηφόρα πλοῖα τῶν Τυρίων, καταστρέφοντα τὰ πλοῖα τῶν Κυπρίων. Οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως εἴδον τὸν Ἀλέξανδρον ἐπερχόμενον καὶ ἀνεβόων εἰς τοὺς ἴδικούς των νὰ ὑποχωρήσωσι καὶ νὰ ἀποφύγωσι τὸν κίνδυνον. Ἄλλ' ἐν τῷ θιρύβῳ τοῦ διαρκοῦντος ἀγῶνος δὲν ἤκουον τίποτε οἱ μαγόμενοι, ὅτε αἱ φνῆς ἐπεφάνη εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐπετέθη κατ' αὐτῶν. Τότε οἱ Τύριοι στραφέντες ἐκωπηλάτουν μετὰ πάσης σπουδῆς πρὸς τὸν λιμένα. Ἄλλ' ὅλιγα πλοῖα ἦδυν ημησαν νὰ πλεύσωσιν ἐκεῖ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐβύθισμησαν. Δύο δὲ συνελήφθησαν, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα ἐσώθη κολυμβῶν.

§ 49. Ἀλωσις τῆς Τύρου.

Οἱ Τύριοι εἴδον ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ ὅτι εἶναι ἀν-
σχυδοι κατὰ θάλασσαν. Καὶ τοῦ λοιποῦ τὰ πλοῖα αὐτῶν
ῶρμουν πλέον νεκρὰ ἐντὸς ἀμφοτέρων τῶν λιμένων, τὰ
ὅπεινα ἔσωζεν ἀλυσις ἰσχυρὰ ἐμποδίζουσα τὴν εἴσοδαν
εἰς τοὺς πολεμίους. Τώρα ἥρχισε πλέον μετὰ λύσης; ἡ
πολιορκία τῆς πόλεως. Εἰ καὶ οἱ Τύριοι ἐφημίζοντο ὡς
ἄριστοι μηχανικοί, ὑπερέβαλον ὅμως αὐτοὺς οἱ Ἑλληνες.
Πολλαχοῦ τῶν τειχῶν ἐστήθησάν ἄρισται μηχαναί, ἵνα

διαρρήξωσι τὸ τεῖχος. Ἀλλὰ μάτην, διότι τοῦτο ἦτο παχύτατον καὶ στερεώτατον. Μόνον εἰς ἓν μέρος πρὸς νότον κατωρθώμηται νὰ κρημνισθῇ μέρος, ὅπου καὶ συνεκροτήθη κρατερώτατος ἀγών, τῶν μὲν Ἐλλήνων ζητούντων νὰ εἰσέλθωσι διὰ τοῦ ὁγκωματος εἰς τὴν πόλιν, τῶν δὲ Τύριων ἀμυνομένων μετὰ λύσης πρὸς ἀπόκρωσιν τοῦ κινδύνου. Φοβερὰ δὲ ἦσαν τὰ μηχανήματα, τὰ δποῖα ἐκατέρωθεν οἱ στρατοὶ μετεχειρίσθησαν. Ἀλλ' οἱ Τύριοι πολεμοῦντες ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐπὶ κράτησαν καὶ ἡ ἄλωσις τῆς πόλεως ἐματαιώθη.

Τοῦτο ἔξωργισε τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις περιέμενε νὰ ἐπέλθῃ ἐν τῇ θαλάσσῃ γαλήνῃ, ἵνα ἐπιπέσῃ πάλιν κατὰ τῆς θρασεὶς πόλεως καὶ κυριεύσῃ αὐτήν. Τρεῖς ἡμέρας ἀκριβῶς μετὰ τὴν ματαιωθεῖσαν ἐπίθεσιν ἐπεκράτησεν γαλήνη ἐν τῇ θαλάσσῃ. Ὁ ἀὴρ ἦτο καθαρός, ὁ ὁρίζων ἀνέφελος, ώς ἐπειδύμει ὁ Ἀλέξανδρος. Τότε διέταξε νὰ γίνῃ γενικὴ ἔφοδος κατὰ τῆς πόλεως, ἵνα μὴ καταλόβωσιν οἱ Τύριοι, ποῦ κυρίως ἐσκόπει νὰ κάμη ωῆγμα τοῦ τείχους. Εἶχε δὲ ἐτοιμόν καὶ γενναῖν στρατὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔφοδον, εὐθὺς ώς ἐγίνετο τὸ ωῆγμα. Καὶ ὅντως τὸ νότιον μέρος τοῦ τείχους, ὅπου εἶχεν γίνη τὸ πρῶτον ωῆγμα, τώρα ἐγένετο μεγαλήτερον. Εὐθὺς τὸ τάγμα τὸ προορισθὲν διὰ τὴν ἔφοδον ἐθεσε τὰς γεφύρας καὶ δρυμησεν εἰς τὴν πόλιν. Μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν ἥττωνται οἱ Τύριοι καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν.

Ἀλλὰ καὶ τὰ πλοῖα τῆς Σιδῶνος, τῆς Βύβλου καὶ Ἀράδου διασπάσαντα τὰς ἀλύσεις εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα τὸν νότιον. Καὶ τὰ ἔκει Τύρι απλοῖς ἄλλα μὲν ἐβύθισαν, ἄλλα δὲ ἔξωρησαν εἰς τὴν ἔηράν. Επίσης καὶ τὰ πλοῖα τῶν Κυπρίων εἰσέπλευσαν εἰς τὸν βόρειον λι-

μένα καὶ κατέλαβον τὰ ὄχυρά ματα τοῦ λιμένος. Οἱ δὲ Τύριοι πανταχόθεν ὑποχωρήσαντες συνηθροίσθησαν εἰς ἓν μέρος πάντες, ἵνα συνταχθῶσι πρὸς ἄμυναν. Ἀλλὰ κατὰ τούτων ἐπῆλθε λάβρος ὁ Ἀλέξανδρος καὶ κατέκοψεν αὐτούς. Ὁκτακισχλιοι Τύριοι εὗρον τὸν θάνατον, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν κατοίκων, ὅσοι δὲν ἀπέθανον, περὶ τοὺς τροισμούσους ἀνθρώπους, ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι.

Ο Ἀλέξανδρος ἔώρτασε τὴν νίκην, θυσιάσας εἰς τὸν Ἡρακλέα τὴν θυσίαν ἐν τῇ νέᾳ Τύρῳ, ἷν δὲν ἐπέτρεψαν ἄλλοτε οἱ Τύριοι, τελέσας δὲ καὶ πομπήν, παντὸς τοῦ στρατοῦ ὠπλισμένου καὶ παντὸς τοῦ σιόλου παρελαύνοντος καὶ εορτασίμως κεκοσμημένου. Ἐτελέσθησαν δὲ καὶ ἀγῶνες γυμνικοὶ καὶ λαμπαδηφορία, ἡ δὲ μηχανή, ἡ διασείσασα τὸ τεῖχος περιήχθη διὰ τῆς πόλεως καὶ ἀνετέθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡρακλέους.

§ 50. Ἀλωσεις Γάζης.

Ο Ἀλέξανδρος ἀνέζευξεν ἐκ τῆς Τύρου περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 332 καὶ διημύνθη πρὸς νότον. Πᾶσαι αἱ πόλεις παρεδίδοντο εἰς αὐτὸν ἀμαχητί, μόνον δὲ ἡ Γάζα ἔχουσα ἴσχυρότατον φρούριον δὲν ἥθελησε νὰ ὑποταχθῇ ἐκευσίως. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς πόλεως, ὅπου τὸ τεῖχος ἐφαίνετο ἐπιμαχώτατον. Ἐνταῦθα ἦτη ε τὰς πολιορκητικὰς μηχανὰς καὶ, ἀφ' οὗ προσηγήθη εἰς τὸν θεόν, ἥρχισε τὴν πολιορκίαν. Οἱ Ἑλληνες προσεπάθουν διὰ τῶν μηχανῶν νὰ κρημνίσωσι τὸ τεῖχος, ἀλλὰ μάτην· διότι τοῦτο ἦτο ἴσχυρὸν καὶ ἀκαθαίρετον. Ἐκ τούτου μαρρυνθέντες οἱ πολιορκούμενοι ἔκαμαν ἐφοδον κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ καύσαντες αὐτῶν καὶ τὰς τοξευτικὰς

μηχανὰς κοὶ τὰ προκαλύμματα, δσα εἰχον κατασκευάσῃ, ίνα προφυλάττωνται ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἡναγκασαν αὐτοὺς εἰς ὑποχώρησιν. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις κατὰ συμβούλην τοῦ μάντεως ἵτατο μακρὰν τῆς μάχης, ἴδων τοῦτο, δὲν ὑπέμεινε πλέον, ἀλλ’ ἥγουμενος τῶν ὑπασπιστῶν ἐπέπεσε, δπου ἦτο ὁ μέγιστος κίνδυνος, καὶ ἐπανήγιγε τοὺς "Ἐλληνας εἰς τὸν ἄγωνα. Ἀλλὰ βέλος καταπαλτικὸν διετρύπησεν αὐτοῦ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν θώρακα καὶ ἐνεπήγιθη εἰς τὸν ὕμνον, ὃστε ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν μάχην. Διὸ οἱ Γαζαῖοι ἔξεδίωξαν ἐκ τοῦ χώματος καθ’ ὀλοκληρίαν τοὺς "Ἐλληνας. Τὸ τραῦμα τοῦ βασιλέως ἦτο ὀδυνηρόν, δχι ὅμως καὶ ἐπικίνδυνον. Καὶ τὴν οίκην ταύτην. δὲν ἔχαρησαν ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Γαζαῖοι. Διότι, δτε ἔφθιασαν αἱ μεγάλαι μηχαναὶ, αἵτινες εἰχον διαρρέψῃ τὰ τείχη τῆς Τύρου, τότε ὁ Ἀλέξανδρος διέιαξε κύριῳ τῶν τειχῶν νὰ ἐπισωρεύσωσι χώματα χιλίων διακοσίων ποδῶν πλάτους καὶ διακοσίων πεντήκοντα ποδῶν ὑψούς καὶ ἐπὶ τῶν χωμάτων τούτων νὰ στήσωσι τὰς μηχανὰς καὶ νὰ προσβάλωσι τὰ τείχη. Τούτου δὲ γενομένου αἱ μηχαναὶ ἤνοιξαν οῷγμα εἰς τὸ τείχος καὶ οἱ "Ἐλληνες ὅρμησαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ’ ἀπεκρούύσθησαν ὑπὸ τῶν γενναιοτάτων Γαζαίων. Ἐπαναληφθείσης δὲ τῆς ἐφόδου καὶ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον καὶ πολλῶν Γαζαίων φονευθέντων, ἐγένετο δυνατὸν κατὰ τὴν τετάρτην ἐφόδον διὰ κλιμάκων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν οἱ ὑπασπισταὶ τοῦ βασιλέως, οἵτινες ἤνοιξαν τὰς πύλας καὶ εἰσῆλθεν ἀπας δ στρατὸς εἰς τὴν πόλιν. Τότε δὲ ἥρχισε πολὺ ἀγριώτερος ἄγων ὀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως. Οἱ ἀνδρεῖοι Γαζαῖοι ἥμυνοντο μέχρι θανάτου, φρικώδης δ’ αἵματογυσία ἐπεσφρά

γισε τὴν καυματώδη ἡμέραν. Δεκαπισχί ιοι Γαζαῖοι ἔκειντο νεκροί, αἱ δὲ γυναικες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐξηνδραποδίσθησαν. Πλούσια δὲ λάφυρα περιῆλθον εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ, ἵδιως δὲ ἀραβικὰ ἀρώματα, ὃν ἀποθήκη ἦτο ἡ Γάζα. Ὁ Ἀλέξανδρος συνώκισεν εἰς τὴν πόλιν τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ χωρίων καὶ κατέστησεν αὐτὴν ὁρμητήριον σπουδαῖον ἐπὶ τε τὴν Συρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον.

Μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Γάζης ἐστράτευσεν ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας. Ὅτε δὲ ἐφθασε πλησίον τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐξῆλθεν ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῶν λειχέων καὶ πολλοῦ πλῆθους ἐν ἑορτασμῷ στολῇ καὶ ἔχαιρέτισαν αὐτὸν ὡς ἐκεῖνον, περὶ οὗ εἶναι γεγραμμένον ἐν τοῖς λεόποροις αὐτῶν βιβλίοις, ὅτι μέλλει νὰ καταλύσῃ τὴν ἀρχὴν τῶν Περσῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέδειξε πρὸς πάντας εὐμένειαν, ἀφῆκε τοὺς νόμους των καὶ ἔχορήγ σεν εἰς αὐτοὺς ἀτέλειαν ἀνὰ πᾶν ἔβδομον ἔτος. Ἐπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἱεροβᾶ καὶ ἐτέλεσε πάνδημον θυσίαν. Οὕτω δὲ ἀμαζητὶ ὑπετάγησαν καὶ αἱ χῶραι αὕται.

§ 51. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Αἴγυπτῳ.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 332 ἀνέζευξεν δὲ Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς Γάζης πορευόμενος κατὰ τῆς Αἴγυπτου, ἥτις ἦτο μόνη ὑπολειφθεῖσα παρὰ τὴν μεσόγειον θάλασσαν ἐπαρχία τοῦ μεγάλου βασιλέως. Μετὰ ἑπτὰ ἡμερῶν πορείαν ἐφθασεν εἰς τὸ Πηλούσιον, ἐνθα ἐνεφανίσθη ὁ σατράπης τῆς Αἴγυπτου ὀνόματι Μαζάκης καὶ παρέδωκε τὴν χώραν ἀμαζητὶ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Τότε δὲ Ἀλέξανδρος διέταξε τὸν μὲν στόλον ἀντοῦ νὰ ἀνατλεύσῃ τὸν Νεῖλον καὶ νὰ φιλάσῃ

εις Μέμφιν, αύτὸς δὲ μετὰ τοῦ στρατοῦ αὗτοῦ ἐπορεύθη κατὰ ξηρὰν πρῶτον μὲν εἰς Ἡλιούπολιν, εἶτα δὲ εἰς Μέμφιν. "Απασαι δὲ αἱ πόλεις, δι' ὧν διήρχετο, παρεδίδοντο προθυμίως. Ἡ δὲ Μέμφις, ἡ μεγάλη αὕτη πρωτεύουσα πόλις τῆς χώρας τοῦ Νεῖλου, ἦνοιξεν αὐτῷ ἀμέσως τὰς πύλας αὐτῆς, ἡ δὲ κατοχὴ τῆς πόλεως ταύτης ἐδήλου ἀδιάφιλον κήτως πλέον ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐγένετο κύριος ὀλης τῆς Αἰγύπτου. Θέλων δὲ ὁ Ἀλέξανδρος νὰ δεῖξῃ εἰς τοὺς ὑποτασσομένους πρὸς αὐτὸν λαοὺς διὰ δὲν ἔρχεται νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς δούλους, ἀλλὰ τούναντίον ἵνα ἀνορθώσῃ καὶ ἀνθρωπίσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅτι τιμᾶ ὁ τι ἔχουσιν οἱ λαοὶ ιερόν, ἐθυσίασεν εἰς τε τοὺς ἄλλους θεοὺς τῶν Αἰγυπτίων καὶ εἰς τὸν Ἀπιν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Φθᾶ ἐν Μέμφιδι. Μέγαν δὲ σεβασμὸν ἔδειξε καὶ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ιερεῖς, οἵτινες ἐγοητεύθησαν διὰ τοῦτο, βλέποντες ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ Ἑλληνος βασιλέως καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὅστις ὑβρισε τὰ ιερὰ αὐτῶν, φονεύσας μάλιστα καὶ τὸν ιερὸν βοῦν.

"Ἐκ τῆς Μέμφιδος μετὰ τοῦ στρατοῦ κατέπλευσε τὸν δυτικὸν βραχίονα τοῦ ποταμοῦ καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ἀκτῆς, ὅπερ κεῖται ἀπέναντι τῆς πολυθρουλήτου νήσου Φάρου τῶν διηρικῶν ἐπῶν. Ἐνταῦθα ἀπεφάσισε νὰ ἰδρυθῇ πόλις καὶ ἰδρύθη τοιαύτη φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτῆς, ἥτις καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους, καὶ εἰς τοὺς νέους χρόνους εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου καὶ ἡ πατρὸς τοῦ ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν συρρέοντος παγκοσμίου πολιτισμοῦ, ἀποτελοῦσα τὸ λαμπρότατον καὶ διαρκέστατον μνημεῖον τοῦ μεγάλου αὐτῆς οἰκιστοῦ.

§ 52. Μαντεῖον "Αμμωνος Διός.

Ἐκ τοῦ χώρου τούτου, ἀφ' οὗ ἐτακτοποίησε τὰ τῆς θεμελιώσεως τῆς νέας πόλεως, ἐπεθύμησε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὸ ιερὸν τοῦ "Αμμωνος Διός. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλης ἑρήμου τῆς Λιβύης, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὁποίας ιστατο τὸ ὑπερφυὲς καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου παρεφθαρμένον ἄγαλμα τῆς φρουρούσης Σφιγγὸς καὶ αἱ πανάρχαιοι, κατὰ τὸ ἥμισυ ἀμμόχωστοι, πυραμίδες τοῦ Φαραώ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς μονήρους ταύτης καὶ νενεκρωμένης ἑρήμου, ἡτις ἀρχεται ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου καὶ ἐκτείνεται πρὸς δυσμὰς εἰς ἀπέραντον ἀπόστασιν, ὅπου φλογερὸς νότιο. ἀνεμος ἔξεγειρων νέφη καυστικῆς ἄμμου ἀφανίζει καὶ αὐτὸ τὰ κοπιώδη τῆς καμήλου ἵχνη, κεῖται ὡς ἐν μέσῳ θαλάσσης χλοερὰ νῆσος ὑπὸ ὑψηλῶν φυτῶν σκιαζομένη, ὑπὸ πηγῶν καὶ ζευμάτων καὶ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ποτιζομένη, τὸ τελευταῖον καταφύγιον τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὴν θνητούσης φύσεως, καὶ ὁ τελευταῖος τόπος ἀναπαύσεως τοῦ διδοιπόρου τῆς ἑρήμου. Υπὸ τοὺς φοίνικας τῆς δάσεως ταύτης ἀνορθοῦται ὁ ναὸς τοῦ μυστηριώδους θεοῦ, δστις κατῆλθε ποτε ἐπὶ ιεροῦ ἀκατίου ἀπὸ τῆς χώρας τῶν Αἰθιόπων εἰς τὰς ἐκατομπύλους Θήβας, καὶ ἐντεῖθεν διελθὼν τὴν ἔρημον ἔφθασεν εἰς τὴν δασιν, ἵνα ἡσυχάσῃ καὶ φανερωθῇ ὑπὸ μυστηριώδη μορφὴν εἰς τὸν ἀναζητοῦντα αὐτὸν υἱόν. Εὔσεβες γένος ιερέων κατέκει περὶ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ μακρὰν τοῦ κόσμου ἐν ιερῷ μοναξίᾳ, αἰσθανόμενον τὴν παρουσίαν τοῦ Διὸς "Αμμωνος, τοῦ θεοῦ τῆς ζωῆς. Διῆγε δὲ τὸν βίον αντοῦλατρεῦον τὸν θεὸν καὶ ἔξαγγέλλον τοὺς χρησμοὺς αὐτοῦ, οὓς πανταχόθεν ἐπεζήτουν οἱ ἀνθρώποι πέμποντες θεωροὺς καὶ δῶρα. Πρὸς τοῦτον τὸν ἐν τῇ

ἔρήμῳ θεὸν ἀπεφάσισεν δὲ Ἀλέξανδρος νὰ πορευθῇ, ἵνα
ἔρωτήσῃ τὸν θεὸν περὶ μεγάλων πραγμάτων.

Ἐκ τῆς Ἀλέξανδρείας ἐτράπησαν κατὰ πρῶτον ὁδεύοντες παρὰ τὴν ἀκτήν, πρὸ; τὸ Παραιτόνιον, τὸ πρῶτον χωρίοντῶν Κυρηναίων, οἵτινες ἔπειμψαν πρὸς τὸν βίσιον ἑα πρέσβεις καὶ δῶρα τριακοσίους μαγίμους ἵππους καὶ πέντε τέμχριππα, ζητοῦντες συμμαχίαν, ἥτις καὶ ἐδόθη εἰς αὐτοὺς προθύμως, ώς ὅντας Ἑλληνας. Ἐντεῦθεν ἡ ὁδὸς φρέρει δι' ἔρήμων ἀμμώδην ἐκτάσεων, καθ' αὑτὸν δένδρον, οὐδεὶς λόφος ἀνυψωῦται ὑπὲρ τὸν μονότονον ὁρίζοντα. Οἱ ἀὴρ κατὰ τὴν ἡμέραν εἶναι θερμότατος καὶ ἀνάπλεως λεπτοτάτου κονιορτοῦ, ἡ δὲ ἀμμος ὑπὸ τοὺς πόδας πολλάκις οὕτω χαλαρά, ὥστε πᾶν βῆμα εἶναι ἐπισφαλές. Οὐδαμοῦ ὑπάρχει τόπος γλοερὸς ποὸς ἀνάπαυσιν, οὐδαμοῦ κρήνη ἢ πηγή, ἵνα σβέσῃ τὴν ἄσβεστον δίψαν του ὁ ὁδοιπόρος. Ἐν τῷ δὲ πάντες τότε εὐρίσκοντο εἰς δεινὴν ἀμηχανίαν καὶ στενοχωρίαν, αἴφης κατέπεσε βροχὴ ἀφθονος καὶ ἐδρόσιτε τοὺς ἀποκαμόντας στρατιώτας, οἵτινες ἐθεώρησαν τοῦτο ὡς φανερὸν σημεῖον τῆς εύνοίας τοῦ θεοῦ. Υδρευσάμενοι δὲ ὑδωρ, ὅσον ἥδυναντο ἐκ τινος αὐτοσχεδίου κοιλάδος, ἐχώρησαν εἰς τὰ πρόσωπα 'Αλλ' οὐδαμοῦ διεκρίνετο ὁδός, οἵ δὲ χθαμαλοὶ σωροὶ τῆς ἀμμοῦ, οἵτινες ἐν τῷ ἀπεράντῳ τούτῳ ἀμμώδει ὠκεανῷ ἀλλάσσουσι θέσιν καὶ σγῆμα κατὰ πᾶσαν τοῦ ἀνέμου πνοήν, ηὗξανον ἔτι μᾶλλον τὴν πλάνην τῶν ὁδηγῶν, οἵτινες νῦν ὀλοτελῶς ἥγνόουν, ποῦ νὰ τραπῶσιν, ἵνα φυάσω τινεὶς τὴν δασιν. Αἴφνης τότε ἀνεφάνησαν ἔμπροσθεν τῆς φάλαγγος δύο κόρακες, οὓς διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἀκολουθήσῃ τῇ φάλαγξ. Κρώζοντες δὲ οἱ κόρακες προηγοῦντο, ἀναπαυόμενοι μὲν μετὰ τῆς φάλαγ-

γος, πετῶντες δὲ ἐπὶ τὰ πρόσω, εὔθυνς ὡς ἔκινεῖτο ὁ στρατὸς πρὸς τὰ ἔμπρός. Τέλος δὲ ἐφάνησαν μακρόθεν αἱ κορυφαὶ τῶν φοινίκων τῆς δάσεως, εἰς ἣν μετ'οὐ πολὺ ἐφύμασεν ὑγιὴς ὁ βασιλεὺς καὶ σύμπασα ἡ ἀκολουθία τοῦ βασιλέως.

Οὐ οὐδέποτε πάλαι τὴν θαλεότητα τοῦ ιεροῦ χώρου, ὅστις πλήρης ἐλαιῶν καὶ φοινίκων καὶ δρυκτοῦ ἄλατος καὶ λαμπτικῶν πηγῶν ἐφαίνετο ἐκ φύσεως προωρισμένος εἰς τὴν εὔσεβῆ λατρείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὸν ἥσυχον βίον τῶν ιερέων αὐτοῦ. Εὔθυνς δὲ Ἀλέξανδρος ἐξήτησε νὰ προσκυνήσῃ τὸν θεόν. Τότε δὲ πρεσβύτατος τῶν ιερέων ἔχαιρέτισε τὸν βασιλέα κατὰ τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ, παραγγείλας εἰς πάντας τοὺς ἀκολούθους αὐτοῦ νὰ μείνωσιν ἔξω, αὐτὸν δὲ ὠδήγησεν ἐντὸς εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. Μετ' ὀλίγον χρόνον ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ δὲ Ἀλέξανδρος φαιδρὸν ἔχων τὸ πρόσωπον· διότι δὲ θεὸς ἐφάνη αὐτῷ λίαν εὐμενῆς καὶ προανείγγειλεν εἰς αὐτὸν μεγάλα γεγονότα εὐφρόσυνα. Τῆς χαρᾶς δὲ ταύτης κοινωνὸν κατέστησε καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, πρὸς ἣν ἔγραψεν ἐπιστολήν, λέγων ὅτι δὲ θεὸς ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ μεγάλα πράγματα, ἂν θέλει διηγηθῆ εἰς αὐτήν, ὅταν σὺν θεῷ περατώσας τὸν πόλεμον ἐπανέλθῃ εἰς Μακεδονίαν. Διεδόθη δὲ ὅτι δὲ Ἀλέξανδρος ἡρώτησε τὸν θεόν, ἀνέφονεύμησαν πάντες οἱ ἔνοχοι τῆς δολοφονίας τοῦ πατρός του.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη δὲ προφήτης· Εὔφρημει, ὃ βασιλεῦ, οὓδεις δύναται νὰ βλάψῃ τὸν σὸν πατέρα, ὅστις εἶναι δὲ θεός. Τοῦ δὲ Φιλίππου οἱ φονεῖς ἐτιμωρήθησαν πάντες. "Επειτα ἡρώτησεν δὲ Ἀλέξανδρος, ἀν μέλλει νὰ νικήσῃ τοὺς ἔχθρούς του. Πρὸς τοῦτο ἀπεκρίθη δὲ θεός·

"Ἐκδόσις πέμπτη 1923.

Εἰς σέ, ὃ βασιλεῦ, εἶναι προωρισμένη ἡ ἀρχὴ τῆς οἰκουμένης. Θὰ νικᾶς πάντοτε, μέχρις οὗ ἐπανέλθης εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἄφ' οὗ δὲ ὃ βασιλεὺς ἐφίλοδώρησε βασιλικῶς καὶ τὸν ναὸν καὶ τοὺς φιλοξένους κατοίκους τῆς δάσεως, ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν Μέμφιν. Ἐνταῦθα ἐκανόνισε τὰ τῆς διοικήσεως τῆς πλουσίας ταύτης χώρας, ἐτέλεσε λαμπρὰς ἔορτὰς καὶ κατόπιν ἀνεγώησεν εἰς Τύρον, ἔνθα διέτριψεν ὀλίγον χρόνον ἐν τῷ μέσῳ μεγάλων ἔορτῶν κατὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἔθιμα. Μετὰ τὰς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἡρακλέους θυσίας ὁ στρατὸς ἐτέλεσε παντοῖους ἀγῶνας. Οἱ ἐνδοξότατοι δὲ ἡμοτοιοὶ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων προσεκλήθησαν, ἵνα λαμπρύνωσι τὰς ἡμέρας ταύτας τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων εὐφροσύνης καὶ εὐτυχίας. Οἱ δὲ Κύπριοι βασιλεῖς, οἵτινες κατὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἔθιμα διεκόσμησαν τοὺς χορούς, ἐφίλοτιμήθησαν πρὸς ἀλλήλους νὰ δεῖξωσι μεγάλην πολυτέλειαν καὶ φιλοκαλίαν. Καὶ ἔξ. Ἀθηνῶν ἥλθεν ἐπίτηδες ἡ ίερὰ τριήρης, φέρουσα πρεσβείαν, ἵνα συγχαρῇ τὸν βασιλέα διὰ τὰς νίκας. Καὶ τοιαῦτα μὲν ἐγένοντο ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Νῦν δὲ ἂς ἔξιστορήσωμεν, τί ἐπραττεν ὁ Δαρεῖος.

§ 53. Νέα συμφορὰ τοῦ Δαρείου.

Οἱ δυστυχήσεις τῶν Περσῶν βασιλεὺς Δαρεῖος ἡσθάνετο ἕαυτὸν καιριώτατα προσβεβλημένον, πρῶτον μὲν διότι ἡττηθεὶς ἐν Ἰσσῷ ἀπώλεσε πλουσιωτάτας στρατείας, δεύτερον δὲ διότι ἀπώλεσε καὶ ὅ, τι ἦτο εἰς αὐτὸν φέλτατον ἐπὶ γῆς, μητέρα, σύζυγον καὶ τέκνα. Χάριν αὐτῶν προσήνεγκεν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας καὶ θησαυροὺς ἀπείρους, ἀλλ᾽ ὅ ἀγέρωχος νικη-

τῆς ἀπήτησεν ὑποταγὴν εἰς αὐτὸν πλήρη ἢ ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου. Τότε δὲ μέγας βασιλεὺς τῆς Ἀσίας ἀνεμήσθη ἔτι ἀπαξ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, τοῦ μεγαλείου τοῦ περσικοῦ θρόνου, τῆς προτέρας πολεμικῆς αὐτοῦ δόξης, ἥτις ὅντως ἦτο μεγάλη, πολὺν ἐμφανισθῆ ὁ Ἀλέξανδρος. Καὶ ἀπεφάσισε νὰ καλέσῃ εἰς γέον πόλεμον τοὺς γενναίους λαοὺς τοῦ Ἰράν καὶ τοῦ Τουράν. Διὸ ἔστειλεν ἀγγέλους εἰς πάσας τῆς ἀπεράντου μοναρχίας τὰς σατραπείας, ἵνα σπεύσωσι πανταχόθεν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἐνθα δὲ ἐπολέμουν ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Περσίας. Εἰς γεῖρας αὐτῶν ἐνεπιστεύετο ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν καὶ τὸ μέλλον του. Οὐδεὶς Ἐλλην οὔτε στρατιώτης μισθοφόρος οὔτε στρατηγὸς ἐπετρέπετο νὰ λάβῃ ἐν τῇ μάχῃ ταύτη μέρος. Οἱ καθηροὶ καὶ ἀμιγεῖς Ἀσιανοὶ στρατιῶται δῷσθησαν νὰ ἀνταγωνίσωσι κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐνώπιον τῶν πυλῶν τῆς ἐνδόξου χώρας τοῦ Ἰράν. Οὕτω κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 331 συνήχθησαν ἐν Βαβυλῶνι πεζοὶ μὲν ἑκατὸν μυριάδες, ἵππεῖς δὲ τετρακισμύριοι καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. Λέγεται δὲ δτὶ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς παρὰ τὸ σύνηθες νῦν ἐφρόντιζε πεὶ τοῦ δπλισμοῦ τοῦ στρατοῦ τούτου καὶ ἴδιως τοῦ ἵππικοῦ. Μετὰ πολλῆς δὲ περισκέψεως ἐξέλεξεν ὁ βασιλεὺς ὡς κατάλληλον τόπον πρὸς μάχην τὴν πεδιάδα τῶν Γαυγαμήλων, ἥτις ἐκτείνεται μέχρι τῆς πόλεως, ἥτις ἐκαλεῖτο Ἀρβηλα.

Ἐνῷ δὲ ὁ Δαρεῖος κατεγίνετο παρασκευαζόμενος εἰς νέαν μάχην, δσον ἡδύνατο καλλίτερον, νέα συμφορὰ ἐπέσκηψεν εἰς αὐτόν. Ὁ πιστὸς αὐτοῦ θαλαμηπόλος Τίρεως, ἀποδράσας ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου, κομίζει αὐτῷ τὴν ἀγγελίαν ὅτι ἡ σύζυγος αὐ-

τοῦ Στάτειον, ἡ ὥραιοτάτη πασῶν τῶν γυναικῶν τῆς Ἀσίας, ἀπέθανε κατὰ τὸν τοκετόν. Ὡς δὲ ἦκουσε τοῦτο ὁ Δαρεῖος, ἤρχισε νὰ τύπτῃ τὴν κεφαλὴν του καὶ νὰ θρηνῇ μεγαλοφόνως λέγων·

Δὲν ἥρκει ἡ συμφορὰ τῆς αἰγαλωσίας, ἀλλ᾽ ἔπειτε καὶ νὰ ἀποθάνῃ στερηθεῖσα βασιλικῆς ταφῆς.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Θαλαμηπόλιος·

Οὐδὲν ἐστερηθῆ, ὃ βισιλεῦ, καὶ ζῶσα καὶ ἀποθανοῦσα καὶ τιμῆς ἀπέλαυσε μεγάλης καὶ ταφῆς ἡξιώθη βασιλικῆς. Οἱ ἔχθροι ἔχυσαν καὶ δάκρυα διὰ τὸν θάνατόν της. Οἱ Ἀλέξανδρος εἶναι χρηστότατος ἀνθρώπος, ὅταν νικήσῃ, ὡς εἶναι καὶ δεινὸς μαχητὴς ἐν πολέμῳ. Τοσοῦτον ἐάρετον καὶ ἐγκρατῆ ἄνδρα ἔγω δὲν εἶδον, βασιλεῦ. Αὕτος εἶναι ὁν ἀνωτέρας φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἦτο εἰόμενον καὶ σὺ νὰ νικηθῆς ὑπ' αὐτοῦ ὡς καὶ πᾶς ἄλλος ἀνθρώπος. Ή φροντίς, ἦν δεικνύει πρὸς τὰς αἰγαλώτους, ὥστε νὰ ἔχωσι πάντα ἐν ἀφθονίᾳ, ὅσα είχον καὶ πρότερον, αἱ περιποιήσεις, ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἀρετή του, εἶναι ἀνώτερα παντὸς λόγου.

Ως ἦκουσε ταῦτα ὁ Δαρεῖος, συγκεκινημένος ἀνέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ηὔχηθη ταῦτα·

Δότε μοι, ὃ θεοί, νὰ ἐπανορθώσω τὴν συμφορὰν τῶν Περσῶν καὶ νὰ δυνηθῶ νὰ ἀνταμείψω τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τὰς χάριτας, ἃς ἐποίησε πρὸς τὰ φίλατα μου. Ἔὰν ὅμως ἀπεφασίσατε νὰ ἀπολεσθῇ ἡ βασιλεία τῶν Ἀχαιμενιδῶν, τότε μηδεὶς ἄλλος πλὴν τοῦ Ἀλέξανδρου ἄς καθίσῃ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Κύρου.

*Εκδοσις πέμπτη 1923.

§ 54. Προέλασις ‘Ελλήνων.

Τοιαῦτα ηὐχήθη εἰς τοὺς θεοὺς ὁ Δαρεῖος. Καὶ οἱ θεοὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐκτελέσωσι τὴν δευτέραν αὐτοῦ παράκλησιν. Ὁ Ἀλέξανδρος διέτριβεν ἀκόμη ἐν Συρίᾳ, διε ἔμαθεν ὅτι ὁ Δαρεῖος συναθροίσας πάλιν μέγαν στρατὸν ἡτοιμάζετο καὶ πάλιν νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην τῶν δπλων του καὶ ἐν δευτέρᾳ μάχῃ. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, ἀνέζευξε καὶ ἐπορεύετο μετὰ σπουδῆς πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἔχθροῦ. Ἡτο μὴν Αὔγουστος, ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος διέβη τὸν Εύφρατην παρὰ τὴν Θάψακον πόλιν. Κατόπιν, μαθὼν ὅτι ὁ Δαρεῖος ἡτοιμάζετο δι’ ἀπείρων στρατευμάτων νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ Τίγρητος παρὰ τὴν Νινευί πόλιν, ἐβάδισε βιρειότερον καὶ διέβη τὸν πσταμόν, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο ὁ Δαρεῖος. Ἐνταῦθα παρὰ τὰς ὥραιας ὅχθας τοῦ Τίγρητος ἀνέπαυσε τὸν στρατὸν ἐπὶ μίαν ἡμέραν. Κατὰ τὴν νύκτα ὅμως τῆς 20 Σεπτεμβρίου, ἐν ᾧ οἱ στρατιῶται ἔχαιρον θαυμάζοντες τὴν ὥραιαν ἐνταῦθα φύσιν, δομοιάζουσα κατὰ πολλὰ πρὸς τὰ ὅρη τῆς πατρίδος των Ἑλλάδος, αἴφνης ὁ δίσκος τῆς σελήνης ἐσκοτίσθη. Ἡ ἔκλειψις αὕτη τῆς σελήνης ἐθεωρήθη ὑπὸ πάντων ὡς σημεῖον τῶν θεῶν μέγα, καὶ περιδεεῖς οἱ στρατιῶται συνηθροίζοντο ζητοῦντες νὰ μάθωσι, τι τοῦτο σημαίνει. Ἀλλ’ ὅπόσην ἀγαλλίασιν ὥσθιάνθησαν μαθόντες ὑπὸ τοῦ μάντεως Ἀριστάνδρου, ὅτι οἱ θεοὶ ἔκάλυψαν τὸ ἄστρον τῶν Περσῶν, σημαίνοντες διὰ τούτου τὴν μετ’ ὀλίγον καταστροφὴν αὐτῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος εὐθὺς ἐτέλεσε θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ τῇ πρωΐᾳ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας διέταξε τὸν στρα-

*Ἐκδοσις πέμπτη 1923.

τὸν νὰ βαδίσῃ ἐμπρὸς πρὸς συνάντησιν τοῦ ἔχθροῦ. Διὸ συσκευασθέντες ἀπῆλθον ἐντεῦθεν διευθυνόμενοι πρὸς νότον καὶ ἔχοντες ἀριστερὰ μὲν τὰ Γορδυαῖα ὅρη, δεξιὰ δὲ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Εἶχον δὲ βαδίσῃ δύο ὄλοκλήρους ἡμέρας, ὅτε τῇ 24ῃ Σεπτεμβρίου, πρόσκοποι τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπανῆλθον ἀγγέλλοντες, ὅτι εἶδον ἵππικὸν τοῦ Δαρείου κατέχον τὴν πλησίον πεδιάδα. Τότε δὲ Ἀλέξανδρος παρέταξε τὸν στρατὸν εἰς μάχην καὶ διέταξε νὰ προχωρῇ οὗτος παρατεταγμένος. Ως δὲ ἥλθον πλησιέστερον, διέκριναν ὅτι οἱ ἵππεῖς οὗτοι δὲν ἦσαν τλειότεροι τῶν χιλίων. Τούτους ἡθέλησε νὰ συλλάβῃ δὲν Ἀλέξανδρος ζῶντας. Καὶ λαβὼν δύο ἥλαις ἵππικοῦ ἐπῆλθε κατ’ αὐτῶν μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε τινὲς αὐτῶν, εἰ καὶ ἐτράπησαν πάντες ἀμέσως εἰς φυγήν, ἵνα μὴ συλληφθῶσιν, ἀποκαμόντων τῶν ἵππων των, συνελιγμησαν αἰχμάλωτοι. Παρὰ τούτων ἔμαθεν δὲν Ἀλέξανδρος ὅτι δὲν Δαρεῖος εὑρίσκεται πλησίον εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Γαυγαμήλων καὶ διὰ δὲν στρατὸς αὐτοῦ ὅλος φθάνει μέχρι τοῦ ἑκατομμυρίου. Ταῦτα ἀκούσας δὲν Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ στρατοπεδεύσῃ ἐνταῦθα δὲν στρατὸς ἐπὶ τίνας ἡμέρας, ἵνα καλῶς ἀναπαυθῇ ἐκ τῆς μακρινῆς πορείας. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἀφ’ οὗ ἔξωπλισε θαυμασίως τὸν στρατὸν του δὲν Ἀλέξανδρος, κατέλιπεν ἐνταῦθα τὰ σκευοφόρα καὶ τοὺς στρατιώτας, ὅσοι ἦσαν ἀπόμαχοι, καὶ παραλαβὼν μόνον τοὺς μαχίμους ἐπορεύθη κατὰ τοῦ Δαρείου. ⁷ Ήτο ἡ τριακοστὴ Σεπτεμβρίου, ὅτε δὲν στρατὸς ἔφθασεν εἰς τὴν τελευταίαν σειρὰν τῶν γηλόφων, διόπθεν ἐφαίνοντο μίαν ὁραν περίου μακρὰν τὰ μεγάλα στίφη τοῦ ἀπείρου στρατοῦ τῆς Ἀσίας. ⁸ Ενταῦθα ἔστη δὲν στρατὸς πρὸς

ἀνάπαυσιν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος συνεκάλεσε τὸν στρατηγὸν πάντας εἰς συμβούλιον καὶ ἐζήτησε νὰ μάθῃ, τί φρονοῦσι, νὰ πορευθῇ εὐθὺς τώρα ὁ στρατὸς κατὰ τοῦ Δαρείου ἢ νὰ στρατοπεδεύσωσιν ἐνταῦθα, οὗτοι δυνηθῶσι πρῶτον μὲν νὰ κατασκοπεύσωσι τὸν χῶρον, ἐνθα δὲ ἐγίνετο ἡ μάχη, μὴ ἵσαν τάφροι κατεσκευασμέναι, ἢ σκόλιοπες ἐμπεπηγμένοι, δεύτερον δὲ νὰ μάθωσι καὶ τῶν ἔχθρῶν τὴν παράταξιν. Καὶ πολλοὶ μὲν τῶν στρατηγῶν ἥθελον νὰ πορευθῶσιν εὐθὺς κατὰ τοῦ ἔχθροῦ. Ὁ Παρμενίων ὅμως ἤναντιώθη εἰς τούτους καὶ συνεβούλευσε νὰ στρατοπεδεύσωσιν ἐνταῦθα ἐπὶ τινα χρόνον. Τὴν γνώμην ταύτην ἐδέχθη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ στρατὸς ἐστρατοπέδευσεν ἐνταῦθα.

§ 22. ·Ετοιμασίας εἰς μάχην·

Ο δὲ Δαρεῖος, εἰ καὶ εἶχε μάθῃ πρὸ πολλοῦ ὅτι ἐπήρχετο κατ' αὐτοῦ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνέμενε νὰ ἴδῃ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ, ἐν τούτοις, ὡς εἶδεν αὐτὸν εἰς τὸν ἀπέναντι γηλόφους, ἐταράχθη. Οἱ μεγιστᾶνες ὅμως αὐτοῦ πλήρεις, ἀλαζονείας καὶ μεγαλυγίας, ἔλεγον·

Ἡ νίκη τώρα, βασιλεῦ, εἶναι ἡμετέρα. Τώρα ἥλθεν ἡ ὥρα νὰ μάθῃ ὁ τολμηρὸς καὶ αὐθάδης Ἐλλην, τί εἶναι στρατὸς τῆς Ἀσίας καθαρὸς καὶ ἀμιγῆς. Ἐν Ἰσσῷ δὲν ἐνίησεν ἡμᾶς ὁ ἔχθρος, ἀλλ' ὁ χῶρος ὁ στενὸς καὶ περιωρισμένος. Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐνταῦθα εἶναι διαφορετικά. Τώρα ἔχομεν μεγάλην πεδιάδα, ἐνθα πάντα τὰ ἀπειρα ἡμῶν στρατεύματα θὰ δυνηθῶσι νὰ μετάσχωσι συγχρόνως τῆς μάχης, τὰ δὲ κοπτερὰ δρέπανα τῶν ἀρμάτων ἡμῶν θὰ θερίσωσιν ὡς στάχυς τὸν διλιγαρίθμους τοῦ Ἀλεξάνδρου στρατιώτας.

Οι λόγοι οὗτοι ηύχαριστησαν τὸν Δαρεῖον καὶ μετ' ἐλπίδων ἀπέβλεπεν εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλ' ἐνῷ περιέμενον νὰ γίνῃ ἡ μάχη κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, βλέπουσιν αἴφνης τὸν Ἀλέξανδρον νὰ στρατοπεδεύσῃ ἔκει πλησιον. Διὸ ἐφοβήθησαν, μὴ γίνη τὴν νύκτα αἱφνίδιος τῶν Ἑλλήνων προσβολή. Καὶ διὰ τοῦτο ὅλην τὴν νύκτα ἔμεινεν ὅλος ὁ στρατὸς παρατεταγμένος καὶ ἀγρυπνῶν. Καὶ αὐτὸς ὁ Δαρεῖος παριπεύων τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ἐθάρρυνεν αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην. Εἶχε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Δαρεῖος ὡς ἔξῆς παρατεταγμένον. Τὸ ἀριστερὸν κέρας κατεῖχον οἱ Βάκτριοι ἵππεῖς καὶ ἄλλοι. Κατόπιν τούτων ἥρχοντο οἱ Πέρσαι, ἵππεῖς ὅμοι καὶ πεζοὶ ἀναμεμιγμένοι. Μετὰ δὲ τούτους ἦρχοντο οἱ Σούσιοι καὶ οἱ Καδούσιοι. Κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν κέρας εἶχον παραταχθῆ Σύριοι, Μῆδοι, Πάρθοι, Σάκαι, Τάπουροι, Υρωάνιοι, Ἀλβανοί καὶ Σακεσίναι. Κατὰ δέ τὸ μέσον, δπον ἡτο αὐτὸς ὁ Δαρεῖος, ἐτάχθησαν οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ, οἱ Πέρσαι οἱ μηλοφόροι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Κᾶρες, οἱ Μάρδοι, οἱ Βαβυλώνιοι καὶ ἄλλοι. Εἶχε δὲ ὁ Δαρεῖος καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα περὶ τὰ διακόσια, τῶν ὅποιών ἐκατὸν μὲν ἵσταντο εἰς τὸ δεξιὸν κέρας καὶ ἄλλα τόσα εἰς τὸ ἀριστερὸν. Ἡ νῦξ παρῆλθεν ἐν ἡσυχίᾳ.

Ο Ἀλέξανδρος ὅμως εἶχεν ἔλθῃ κατὰ τὴν νύκτα πλησίον τοῦ περσικοῦ στρατοπέδου καὶ παρετήρησε τὴν ὅλην παράταξιν. Ἐπανελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδόν του συνεκάλεσε πάλιν τοὺς στρατηγοὺς εἰς συμβούλιον καὶ εἶπε·

Αὔριον δριστικῶς ἄρχεται ἡ μάχη. Ήμεῖς θὰ ἔτειμομεν πρῶτοι κατὰ τῶν ἔχθρῶν. Τήν ἀνδρείαν σας

καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν σας γινώσκω ἀπὸ πολλοῦ χρόνου διὰ πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἔργων, ἢ ἔξετελέσατε. Καὶ διὰ τοῦτο θεωρῶ περιττὸν νὰ σᾶς παροτρύνω νὰ φανῆτε ἄνδρες γενναῖοι καὶ ἐν τῇ μάχῃ τῆς αὔριον ἡμέρας. Τοῦτο ὅμως ἀξιῶ παρ’ ὑμῶν. ‘Ως εἰσθε σεῖς γενναῖοι, οὕτω νὰ καταστήσητε γενναίους καὶ τοὺς στρατιώτας σας ἔκαστος, ὅπου εἶναι τεταγμένος. Διότι ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ δὲν θὰ πολεμήσωμεν περὶ Συρίας ἢ Φοινίκης ἢ Αἰγύπτου, ἀλλὰ περὶ ἀπάσης τῆς Ἀσίας, Ἐνταῦθα θὰ κριθῇ, τις ἔσται κύριος τῆς Ἀσίας, ὁ Ἑλλην ἢ ὁ Πέρσης. Συνιστῷ δὲ ὑμῖν, ίνα φροντίσητε νὰ τηρῆται βαθεῖα μὲν σιγή, δόπταν εἶναι ἀνάγκη νὰ προχωρῶσιν οἱ στρατιῶται σιγῶντες, νὰ γίνηται ὅμως λαμπρὰ ἡ βοή, δόπταν εἶναι ἀνάγκη νὰ βοήσωσι, καὶ ὁ ἀλαλαγμὸς αὐτῶν νὰ γίνηται φοβερός, ὅταν εἶναι πρέπον νὰ ἀλαλάξωσι. Σπουδαιότερον δὲ θεωρῶ νὰ ἀκούωνται εὐχρινῶς τὰ παραγγέλματα καὶ εὐχρινῶς νὰ μεταδίδωνται καὶ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ώς καὶ νὰ ἔκτελῶνται πᾶσαι αἱ κινήσεις ταχέως καὶ ἀκριβῶς. ’Εχετε δὲ πάντοτε πρὸ δοφθαλμῶν ὅτι ἐκ τῆς ἐπιμελείας ἐνὸς ἐκάστου ἔξαρτᾶται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιούσης μεγάλης ἡμέρας.

Οἱ στρατηγοὶ μετ’ ἐνθουσιασμοῦ ἥκουσαν τοὺς λόγους τούτους καὶ ἔκαστος ἀπῆλθεν, ίνα δειπνήσῃ μετὰ τῶν στρατιωτῶν του καὶ ἀναπαυθῇ. ‘Ο δὲ Ἀλέξανδρος ἔμεινεν ἐν τῇ σκηνῇ του. Καὶ ἀφ’ οὗ ἐδείπνησε, παρεσκευάζετο νὰ κατακλιθῇ, ὅτε βλέπει εἰσερχόμενον τὸν στρατηγὸν Παρμενίωνα. Οὗτος ἴδων τὴν νύκτα τὰ ἄπειρα τῶν Περσῶν πυρὰ καθ’ ὅλον τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἀκούσας δὲ καὶ τὸν ὑπόκωφον θροῦν τῶν ἀπέργων ἀστανῶν στρατευμάτων, δν καθίστα συγκεχυμένον καὶ φο-

βερὸν καὶ ἡ σιγὴ τῆς νυκτός, ἐφοβήθη, Καὶ ἀνησυχῶν περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μάχης τῆς αὔριον ἦλθε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ προέτρεπεν αὐτὸν νὰ ἐπιτεθῇ τὴν νύκτα κατὰ τῶν Περσῶν ἀποσδοκήτως, ὅτε ἥλπιζεν ὅτι θὰ νικήσωσι.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος·

Αἰσχρὸν θεωρῶ νὰ κλέψω τὴν νίκην, Παρμενίων. Ὁ Ἀλέξανδρος πρέπει νὰ νικᾷ μαχόμενος φανερῶς καὶ ἄνευ πανουργίας.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος. Ὁ δὲ Παρμενίων ἀπῆλθεν εἰς τὴν σκηνήν του, ἵνα κοιμηθῇ, κατεκλίθη δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Ὄτε δὲ ἤρχισε νὰ ὑποφώσκῃ ἡ ἡμέρα, οἱ στρατηγοὶ ἡγέρθησαν καὶ διέταξαν τὸν στρατὸν νὰ ἐγερθῇ καὶ αὐτὸς καὶ νὰ προγευματίσῃ. Μετὰ πολλῆς ὅμως ἀπορίας ἔβλεπον πάντες ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις ἄλλοτε συνήθιζε νὰ ἐγείρηται πρῶτος τῶν ἄλλων, κατ' αὐτὴν τὴν μάχην ἐκοιμᾶτο ὑπνον βαθύν, χωρὶς νὰ διακόπτῃ τὸν ὑπνον του ἀνησυχία τις περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς ἐπικειμένης μάχης. Διὸ ἡναγκάσθη ὁ Παρμενίων, ἐπειδὴ ἡ ὥρα προεχώρει, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν σκηνήν του καὶ νὰ ἔξεγειρῃ τὸν Ἀλέξανδρον, καλέσας αὐτὸν ὄνομαστὶ τρίτης.

‘Ως δὲ ἔξύπνησεν, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Παρμενίων·

Κοιμᾶσαι ὑπνον νικητοῦ, βασιλεῦ, καὶ οὐχὶ μέλλοντος νὰ ἀγωνισθῇ τὸν μέγιστον τῶν ἀγώνων.

‘Ο Ἀλέξανδρος τοῦτο ἀκούσας ἐμειδίασε καὶ εἶπε·

Καὶ φρονεῖς ὅτι δὲν ἔχομεν ἥδη νικήσῃ, ἀφ' οὗ ὁ Δαρεῖος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ σταθῇ ἐνταῦθα καὶ νὰ πολεμήσῃ, ἀπαλλάξας οὕτως ἡμᾶς ἀπείρων δρόμων καὶ κόπων, μέχρις ὅτου ἀνεύρωμεν αὐτὸν καὶ μέχρις ὅτου

*Εκδοσις πέμπτη 1923.

συλλάβωμεν αὐτὸν εἰς χώραν ἀπέραντον καὶ κατεστραμ-
μένην;

Μὲ τοιαύτην πεποίθησιν καὶ ἀταραξίαν ὅμιλησεν ὁ
Ἀλέξανδρος περὶ τῆς ἐπικειμένης μάχης. Κατόπιν ἡγέρ
θη καὶ ἐνδυμθεὶς τὰ ὅπλα του ἥλθεν εἰς τὸν στρατόν,
ὅστις ἀνέμενεν αὐτόν, ἵνα κινήσῃ εἰς τὴν μάχην.

§ 56. Πεισματώδης μάχη ἐν Γαυγχαμήλοις.

Τῇ προώτᾳ τῆς πρώτης Ὀκτωβρίου ἔξῆλθεν ὁ στρα-
τὸς ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ κατέβη ἀπὸ τῶν γηλόφων
εἰς τὴν πεδιάδα, καταλιπὼν σῦμα τι φίλων Θρακῶν πρὸς
φύλαξιν αὐτοῦ. Καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον ἦτο ἀπας ὁ στρα-
τὸς παρατεταγμένος εἰς μάχην κατὰ τὴν ἔξης τάξιν· Τὸ
μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον οἱ ἑταῖροι ἵππεῖς, δὲν ἥρχεν δὲ Φι-
λότας ὁ Παρμενίωνος. Εἰς τούτους δὲ προσετέθη καὶ ἡ
βασιλικὴ ἤλη, ἥς ἥρχεν δὲ Κλείτος ὁ Δροπίδου. Ἐπειτα
ἔτεθη ἡ φάλαγξ, διηρημένη κατὰ τάξεις, δὲν οἱ ἀρχηγοὶ
ἥσαν Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους, Περδίκκας ὁ Ὁρόντου,
Μελέαγρος ὁ Νεοπτολέμου, Πολυσπέρχων ὁ Σιμμίου,
Κράτερος ὁ Ἀλεξάνδρου. Τὸ δὲ ἀριστερὸν κέρας ἀπετέ-
λουν οἱ σύμμαχοι ἵππεῖς, δὲν πάντων ἀνώτατος ἀρχηγὸς
ἦτο δὲ Φιλότας ὁ Παρμενίωνος. Τοιαύτη ἦτο ἡ παράτα-
ξις τοῦ στρατοῦ κατὰ μέτωπον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἔχθροι ἥ-
σαν ἀναριθμητοί καὶ εὐκόλως ἥδυναντο νὰ περικυλώ-
σωσι τοὺς ἡμετέρους, ὁ Ἀλεξάνδρος ἔθεσεν ὅπισθεν τῆς
φάλαγγος καὶ δευτέραν τάξιν, παραγγείλας εἰς τοὺς ἀρ-
χηγοὺς τῶν στρατευμάτων τούτων, ὅταν ἴδωσιν ἔαυτοὺς
κυκλούμενους ὑπὸ τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, νὰ κάμωσι με-
ταβολὴν καὶ νὰ δεχθῶσι τοὺς βαρβάρους, γινομένης οὕ-
τῳ τῆς φάλαγγος ἀμφιστόμου.

Αφοῦ δὲ οὗτω παρετάχθη ὁ στρατός, τότε ἥρχισε νὰ βαδίζῃ κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατεῖχε θέσιν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἀπέναντι τῶν ἐλεφάντων τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦ κέντρου τῶν πολεμιών. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Πέρσαι, πολυναριθμότεροι ὅντες, ἥδυναντο νὰ ὑπερφαλαγγίσωσι τοὺς Ἑλληνας, τὸ δεξιὸν κέρας ἔβαδιζε λοξῶς. Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι δὲν ἔμειναν ἀκίνητοι εἰς τὴν ἐπίθεσιν. Ως δὲ ἐπλησίασαν ἀλλήλους οἱ στρατοί, διέταξεν δὲ Ἀλέξανδρος μίαν ἵλην ἴππικοῦ νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Περσῶν ἴππεων, οἵτινες ἦσαν προτεταγμένοι τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τῶν περσικῶν στρατευμάτων. Καὶ νῦν ἤρξατο ἄγων δεινός. Εἰς τοὺς μαχομένους Πέρσας ἀποστέλλονται πολλαὶ ἐπικουρίαι καὶ ἀπόπτουσι τὸν δρόμον τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀντιληφθεὶς ταχέως τοῦτο στέλλει εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐπικουρίαν καὶ οἱ βάρβαροι ἀναγκάζονται νὰ ὑποχωρήσωσιν. Ως δὲ εἶδε τὴν ὑποχώρησιν ὁ Δαρεῖος, διατάττει νὰ σπεύσωσιν εἰς βιόθειαν τῶν ὑποχωρούντων πισταὶ ἵλαι ἴππικοῦ, αἵτινες ἐπαναφέρουσι τοὺς ὑποχωροῦντας εἰς τὴν μάχην, ήτις ἥδη γίγνεται μετὰ μείζονος ὀρμῆς. Ἐνταῦθα ἐπεσον πολλοὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν βαρβάρων συνθλιβόμενοι, οὓς προεφύλαττεν ἐκ τοῦ θανάτου ὁ σιδηρόφρακτος θώραξ, δι' εἶχον καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν.

Καὶ ως νὰ μὴ ἥρκει τὸ πλῆθος τῶν μαχομένων ἐνταῦθα Περσῶν καὶ ὁ τέλειος αὐτῶν ὀπλισμός, ἔθεσαν εἰς χοῆσιν καὶ τὰ φοιβερά δρεπανηφόρα ἄρματα, δι' ὃν ἥλπιζον ὅτι μὰ ἐκέρδαινον πάντως τὴν νίκην. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος, ἵνα ματαιώσῃ τὴν ἐπέλασιν τῶν δρεπανηφόρων ἄρμάτων, διέταξεν ἀρίστους μὲν ἀκοντιστὰς νὰ

καταγίνωνται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἀκοντισμὸν τῶν Ἰππων καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐπὶ τῶν ἀρμάτων, στρατιώτας δὲ ἀνδρείους νὰ ὁρμῶσι καὶ νὰ ἀρπάζωσιν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἡνιόχως τοὺς ωυτῆρας τῶν ἀρμάτων καὶ νὰ φονεύωσι ἡνιόχους καὶ ἵππους. “Οπου δὲ ἄρμα τι κατώρθωνε νὰ διατηρηθῇ σφόν καὶ νὰ εἰσιβάλῃ εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων, διέταξεν εὐθὺς νὰ διέστανται τὰ στρατεύματα, μέχρις οὗ διέλθῃ τὸ ἄρμα, καὶ νὰ ἑνοῦνται πάλιν. Ταῦτα πάντα ἀκριβῶς ἔξετελέσθησαν ὡς διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα, ἐφ' ὃν οἱ Πέρσαι ἐστήριξαν τὰς ἐλπίδας των, ἀπέβησαν ἀνωφελῆ. Τοῦτο ἴδων ὁ Δαρεῖος διέταξε πάντα τὰ στρατεύματα νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν μαχομένων εἰς τὸ ἀριστερὸν αὐτοῦ κέρας. Ὁ Ἀλέξανδρος δμως ἔξηκολούθει νὰ χωρῇ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τηρῶν τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ στρατοῦ του πάντοτε λοξήν. Ὡς δέ ἥλθον οἱ στρατοὶ λίαν πλησίον μέχρι βολῆς βέλους, τότε διέταξεν Ἱλην ἱππικοῦ νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Περσῶν. Εὐθὺς τότε ὁ Ἀλέξανδρος σχηματίζει καὶ τὸ ἱππικὸν αὐτοῦ κατὰ τὴν φάλαγγα ὡς ἔμβολον καὶ ἐνσφηνοῦται εἰς τὸ διέχον τῆς περσικῆς φάλαγγος, διατάξας πάντας νὰ ἐπιπέσωσιν ἀλαλάζοντες κατ' αὐτοῦ τοῦ Δαρείου. Μετὰ τοσαύτης δὲ ἀνδρείας καὶ τέχνης ἐμάχοντο οἱ “Ἐλληνες, ὅστε οὐδὲν ἥδυνατο νὰ ἀνακόψῃ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν. Χιλιάδες Περσῶν ἔκειντο κατὰ γῆς ἔχοντες τὰ πρόσωπα αὐτῶν δεινῶς τετυημένα καὶ διεσχισμένα ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς οπάθης καὶ τῶν μαχῶν τῆς φάλαγγος δοράτων. Ὁ Δαρεῖος παριστάμενος πρὸ τοιούτου φοβεροῦ θεάματος, δπερ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐγίνετο φρικωδέστερον, κατελήφθη ὑπὸ δειλίας μεγάλης καὶ ὑπολαβὼν τὰ πάντα ἥδη ἀπολωλότα ἔφυγεν

ἐκ τῆς μάχης. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Πέρσαι τὸν βασιλέα αὐτῶν φεύγοντα, ἐτράπησαν καὶ αὐτοὶ εἰς φυγήν. Ἡ φυγὴ αὗτη τοῦ βασιλέως καὶ τῶν περὶ αὐτόν, ἡ ἀταξία ἡ ἔνεκα τούτου γενομένη καὶ ὁ μέγας θόρυβος ὁ ἐπακολουθήσας συμπαρέσυρε καὶ τὴν δευτέραν περσικὴν φάλαγγα, ἣτις ἐτράπη καὶ αὐτὴ εἰς φυγήν. Τὸ δὲ ἵππικὸν τῶν Ἑλλήλων κατὰ τὴν δεξιὰν πτέρυγα μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς ἐπέπεσε κατὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τῶν Περσῶν, ὥστε αὕτη μετὰ κρατερὰν ἀντίστασιν διελύθη σύμπασα καὶ κατεστράφη.

§ 37. "Ἐνδοξος νέκη τῶν Ἑλλήνων

"Ἀλλως ὅμως εἶχε τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν δεξιὰν πτέρυγα τῶν Περσῶν. Ἐνταῦθα οἱ Ἰνδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἵππεῖς κατώρθωσαν νὰ διασχίσωσι τὴν φάλαγγα τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ φύγουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διόρ διήρπασαν φονεύσαντες τοὺς ἀνδρείως ὑπερασπίζοντας τοῦτο δλίγους φύλακας τοῦ στρατοπέδου.

"Ως ἔμαθε τοῦτο ὁ Παρμενίων, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀριστερᾶς φάλαγγος, κατέστησε πάραυτα γνωστὸν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, παρ' οὗ ἐξήτησε καὶ βοήθειαν, διότι εἶχε περικυκλωθῆ ὑπὸ ἀπείρων ἔχθρων στρατευμάτων καὶ εὐρίσκετο ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μάθὼν τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον καὶ τὰ κατὰ τὸν Παρμενίωνα ἐγκατέλιπε τὴν περαιτέρω καταδίωξιν τῶν φευγόντων Περσῶν καὶ ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τοῦ Παρμενίωνος. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη μάχη τοῦ ἵππου ἐκ τοῦ συστάδην, καθ' ἥν οἱ Πέρσαι ἐπολέμησαν μετὰ παραδειγματικῆς ἀνδρείας. Ἐκ τῶν ἑτέρων τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐφονεύθησαν ἐξήκοντα, ἐτρώμη δὲ καὶ ὁ Ἡφαιστίων, ὁ ἐπιστήμιος

*Ἐκδοσις πέμπτη 1923.

φίλος τοῦ Ἀλέξανδρου, ἐτρώθησαν δὲ καὶ οἱ στρατηγοὶ Κοῖνος καὶ Μενίδας. Τέλος δικαιούμενοι οἱ Πέρσαι καὶ δοι επέζησαν ἐξ αὐτῶν, ἐξήτησαν τὴν σωτηρίαν διὰ τῆς φυγῆς. Οὗτοι διελύθη καὶ κατεστράφη καὶ ἦ δεξιὰ πτέρυξ τῶν Περσῶν. Τὸ δὲ ἔργον τῶν Ἑλλήνων ἦτο νῦν νὰ καταδιώξουν τῶν φεύγοντας βαρβάρους. Ὁ Παρμενίων κατέλαβε τὸ στρατόπεδον αὐτῶν καὶ πάντα τὰ σκευοφόρα καὶ τὰς καμήλους αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ποιῶν νὰ συλλάβῃ τὸν Δαρεῖον κατεδίωκεν αὐτὸν μέχρις ἐσπέρας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνδρες καὶ οἱ ἵπποι ἀπέκαμον, διέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ σταματήσωσι καὶ νὰ ἀναπαυθῶσι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Εύθὺς δὲ μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐξηκολούθησε πάλιν τὴν καταδίωξιν χωρῶν μετὰ σπουδῆς, ἵνα καταλάβῃ τὸν φεύγοντα βασιλέα. Τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ εἰσῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰ Ἀρβηλα τὴν πόλιν, ἐλπίζων ὅτι ἐν αὐτῇ θὰ εῦρισκε τὸν Δαρεῖον. Ἄλλος οὗτος εἶχε φύγη, ἐγκαταλιπὼν τὸ ἄρμα του, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ τόξον του. Ἐφευγε δὲ ὁ ἡτημένος βασιλεὺς μετὰ τριῶν χιλιάδων ἵππων καὶ ἐξ χιλιάδων πεζῶν ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀναπαύσεως διευθυνόμενος πρὸς ἀνατολὰς διὰ τῶν παρόδων τῆς Μηδίας εἰς τὰ Ἐκβάτατα. Ἐνταῦθα εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ μείνῃ ὅπως ἴδῃ, ἢν ὁ φοβερὸς αὐτοῦ ἐχθρὸς ἔμελλε νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τοὺς ἀπειρούς θησαυροὺς τῶν Σούσων καὶ τῆς Βαβυλῶνος ὡς καὶ εἰς πᾶσαν τὴν μέχρι τοῦδε κατατηθεῖσαν χώραν ἥ ἥθελε νὰ χωρήσῃ προσωτέρω πορθῶν καὶ τὴν ἀρχαίαν Περσίαν. Ἐὰν συνέβαινε τὸ δεύτερον, τότε εἶχεν ἀπόφασιν νὰ φύγῃ μακρὰν εἰς τὴν Σογδιανήν, ἥτις ἦτο τὸ τελευταῖον ἀσύλον τοῦ τρισμεγίστου αὐτοῦ βασιλείου. Ἄλλος δὲ Ἀλέξανδρος, χωρὶς νὰ δίδῃ πλέον προσοχὴν εἰς τὸν δραπέτην

βασιλέα, ἐξ Ἀρβήλων, ἔνθα συνήχθη ὁ στρατός,
κατηυθύνθη ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ εἰς Βαβυλῶνα.

§ 58. Ἐποταγὴ Βαβυλῶνος.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε μάθη ὅτι ὁ Μαζαῖος,
στρατηγὸς τοῦ Δαρείου, πολεμήσας ἀνδρείως καὶ δεξιῶς
ἐν Γαυγαμήλοις, εἶχε φεύγων κλεισθῆ μετὰ τοῦ στρατοῦ
του ἐν Βαβυλῶνι, προσεδόκα παρὰ τοιούτου στρατηγοῦ
δικαιώς ἀντιστασιν. Καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἐπλησίασεν εἰς
τὴν πόλιν, διέταξε νὰ χωρῇ ὁ στρατὸς παρατεταγμένος
εἰς μάχην. Ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἀντὶ ἀντιστά-
σεως ἤνοιχθησαν αἱ πύλαι τῆς πόλεως, καὶ ὁ Μαζαῖος
αὐτὸς μετὰ τῶν προύχόντων τῆς πόλεως, οἵτινες πάντες
ἐκράτουν στεφάνους καὶ δῶρα, ἥλθον εἰς ὑπάντησιν
τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ παρέδωκαν εἰς αὐτὸν ἀμαχητὶ τὴν
πόλιν καὶ τοὺς θησαυρούς. Ἀπειροὶ δὲ θησαυροὶ ἦσαν
ἐνταῦθα σεσωρευμένοι, ὡς καὶ ἐν Σούσοις. Καὶ ἡ πόλις
αὗτη ἐδήλωσεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὃτι ὑποτάσσεται εἰς
αὐτὸν ἀμαχητὶ, ὡς καὶ ἡ Βαβυλὼν.

Ἐν Βαβυλῶνι ἀνέπαυσε τὸν νικηφόρον στρατόν του
ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας. Αὕτη ἦτο ἀληθῆς
ἡ πρώτη μεγαλοπρεπῆς ἀνατολικὴ πόλις. Ἡ ἀπειρος
αὗτῆς ἔκτασις, τὸ πλῆθος τῶν θαυμασίων οἰκοδομημά-
των, τὰ γιγάντεια αὐτῆς τείχη, οἱ κρεμαστοὶ αἴποι, ὁ
πύργος τοῦ Βήλου, τὸ ἀπειρον πλῆθος τῶν ἀνθρώπων,
οἵτινες συνέρρεον εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς Συρίας, ἡ πολυτέλεια
καὶ αἱ ἀπολαύσεις τοῦ βίου ἀπετέλουν γοητείαν. Καὶ ὁ
στρατός, ὅστις τόσας εἶχε διέλθη ταλαιπωρίας καὶ στε-
ρήσεις, εὔρισκεν ἐνταῦθα ἀμοιβὴν πλουσιωτάτην τῶν
πολλῶν μόχθων καὶ τῶν ἐνδόξων νικῶν. Ἐνταῦθα δὲ

ἀδιάφορος καὶ ἀνδρεῖος Μακεδών, ὁ ἀτίθασος Θρᾷξ, ὁ ἄγαπῶν τὰς διασκεδάσεις Ἑλλην, ἐξεκένωσαν πάντες μέχρι τελευταίας φανίδος τὸ χρυσοῦν ποτήριν τοῦ νέου τούτου ἀπολαυστικοῦ βίου, ἐξηπλωμένοι ἐπὶ χρυσοῦφάν· των βαβυλωνιακῶν ταπήτων, καὶ πλήρεις ἐλπίδων ἡτενίζον εἰς τὸ μέλλον, ὅπερ θὰ ἔφερεν αὐτοῖς νέους θησαυροὺς καὶ νέας νίκας καὶ ἀπολαύσεις. Οὕτως ἥρχισεν ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ ἔξοικειται πρὸς τὸν βίον τῆς Ἀσίας καὶ νὰ συνδιαλλάσσηται πρὸς ἔκείνους, οὓς ἀπ' αἰώνων ἐμίσει καὶ κατεφρόνει καὶ ἀπεκάλει βαρβάρους. Ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις, ἀρχίσασαι ἥδη νὰ γνωρίζωσιν ἄλλήλας ἐκ τοῦ πλησίον, παρεσκευάζοντο νὰ συζήσωσι καὶ νὰ συνεργασθῶσι πρὸς τὴν κοινὴν εὐημερίαν, καθιστάμεναι διὰ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀδελφαὶ κατὰ τὸ φρόνημα καὶ τοὺς μεγάλους ἡθικοὺς σκοπούς.

§ 39. Αἱ Περσέδες πύλαι.

Ἐνα μῆνα διλόκληρον διέτριψεν ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐν Βαβυλῶνι, ἔνθα ἀνεπαύθη καὶ διεσκέδασεν, ὅσον ἥδυνατο καλλίτερον. Μετὰ ταῦτα ἀπεφάσισεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ χωρήσῃ προσωτέρω, ἵνα ὑποτάξῃ καὶ τὴν λοιπὴν Περσίαν ὡς καὶ τὰς Ἰνδίας καὶ διλόκληρον τὴν Ἀσίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον ἀνεγώησεν ἐκ Βαβυλῶνος διευθυνόμενος εἰς Σοῦσα, ἔνθα ἔφθασε μετὰ εἴκοσιν ἡμερῶν προείλαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις αὗτη εἶχεν, ὃς εἴπομεν πρότερον, παραδομῇ ἀμαχητὶ εἰς τὸν σταλέντα πρὸς τοῦτο στρατὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εὐθὺς εἰς αὐτὴν καὶ παρέλαβε τοὺς ἀπελέρους αὐτῆς θησαυρούς, οἵτινες ἐτηροῦντο ἄθικτοι ἐν τῇ ἀκρο-

πόλει τῶν Σούσων τῇ καλουμένῃ Μεμνόνειον. Ἐνταῦθα εὑρέθησαν καὶ πολλὰ ἔργα ἐλληνικὰ ἀναρπασθέντα ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Ξέρξου ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἐν οἷς καὶ οἱ δύο χαλκοῖ ἀνδριάντες τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογέτονος, οὓς ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέστειλε πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ὅτε διέτριβεν ἐν Σούσοις, ἥλθον ἐξ Ἑλλάδος καὶ νέα πρὸς αὐτὸν στρατεύματα καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ ἐκ τῆς Θράκης, δέκα τρεῖς μὲν χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι πεζοί, δύο δὲ χιλιάδες καὶ διακόσιοι ἵππεῖς. Διὰ τῶν παλαιῶν δὲ καὶ τῶν νέων τούτων στρατευμάτων, τὰ ὅποια δλα συνεποσοῦντο εἰς πεντήκοντα τρεῖς μὲν χιλιάδας πεζῶν, εἰς ἐννέα δὲ χιλιάδας ἵππεων, ἀπεφάσισεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ Σούσων νὰ χωρήσῃ προσωτέρω εἰς τὰς δύο Ἱερὰς πόλεις τῆς Περσίας, εἰς τὰς Πασαργάδας καὶ εἰς τὴν Περσέπολιν, ἐνθα ἦσαν τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων τῆς Περσίας καὶ ὁ θρόνος ὁ βασιλικός. Ἐνταῦθα ἐσκόπει ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἐκδώσῃ προκήρυξιν εἰς τοὺς Ιαοὺς τῆς Ἀσίας ὅτι καταλύεται πλέον ἡ δυναστεία τῶν Ἀχαιμενιδῶν καὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἔσται Ἐλλην, Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου τῆς Μακεδονίας.

Ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα εἰς τὰς Ἱερὰς ταύτας πόλεις διέρχεται κατ' ἀρχὰς μὲν δι' ὁραίων πεδιάδων τῆς Σουσιανῆς, ἄλλα κατόπιν φθάνει εἰς στενήν τινα φάραγγα, τὰς καλουμένας Περσίδας πύλας, αἵτινες εἶναι οὕτω στεναὶ καὶ ἀπότομοι, ὥστε μικρὸν σῶμα ἀνδρείων στρατιωτῶν δύναται νὰ κωλύσῃ τὴν διάβασιν εἰς ὅλοκληρον στρατιών. Χιλὼν πυκνὴ ἐπιπτεν ἐπὶ τῶν ὁρέων, ἡ χειμερινὴ ἥμέρα ἥτο μικρά, ἡ δὲ μακρὰ καὶ ψυχροτάτη νὺξ καθίστα πᾶσαν νυκτερινὴν πορείαν καὶ διάβασιν δυσχερεστάτην.

Ταῦτα πάντα ἐγίνωσκεν δὲ Ἀλέξανδρος, καὶ ὅμως ἀπεφάσισε νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς δυσκολίας ταύτας. Διὸ ἄνευ χρονοτριβῆς ἀνεχώρησεν ἐκ Σουύσων καὶ μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἔφθασεν εἰς τὰς Περσίδας πύλας, ἢ εὗρεν ὡχυρωμένας καὶ φυλαττομένας ὑπὸ τοῦ σατράπου Ἀριοβαρζάνου μετὰ τεσσαράκοντα χιλιάδων πεζῶν καὶ ἑπτακοσίων ἵππων. Ἐνταῦθα ἀνέπαυσε τὸν στρατὸν δὲ Ἀλέξανδρος, τῇ δὲ ἐπιγύρῃ διέταξε νὰ κυριευσθῶσιν αἱ πύλαι ἐξ ἐφόδου. Ἄλλος δὲ στρατὸς ἐπληγίασεν εἰς τὴν διοδον, ἀναρίθμητοι πέτραι, βράχοι ὅλοι, βεληὶ ὡς βρογῆ, ἐρούφημησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ πολλοὶ ἐφονεύθησαν καὶ ἐτραυματίσθησαν. Μάτην δὲ στρατὸς ἐπανέλαβε τὴν ἔφοδον, ἡ διάβασις ἥτο ἀδύνατος, οὐδεμίᾳ στρατιωτικὴ τέχνη, οὐδεμίᾳ ἀνδρείᾳ ἥδύνατο νὰ ἐκβιάσῃ τὴν πάροδον. Καὶ ὅμως ἐξήρτητο τὸ πᾶν ἐκ τῆς ἀλώσεως τῶν πυλῶν τούτων. Ἄλλη ὁδὸς δὲν ὑπῆρχεν. Ὁ Ἀλέξανδρος εὑρέθη νῦν πρὸ τοῦ ἀδυνάτου καὶ διετέλει ἐν ἄκρᾳ ἀμηγανίᾳ. Παρὰ τῶν ἐγχωρίων αἰχμαλώτων μανθάνει ὅτι ὑπάρχουσι μὲν στενώταται καὶ λίαν ἐπικίνδυνοι ἀτραποὶ διὰ τῶν δρόμων, ἀλλ' ὅτι αὔται κατὰ τὴν ὕδραν ταύτην τὴν χειμερινὴν κεκαλυμμέναι ὑπὸ βαθείας χιόνος καβίσταντο παντάπασιν ἄρατοι. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ἄκρᾳ ἀπορίᾳ γενόμενος ἀπεφάσισε νὰ τολμήσῃ τὴν διάβασιν διὰ τῶν ἀτραπῶν, δπερ εἶναι τὸ κινδυνωδέστατον πάντων τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ κατορθωτάτων. Ὁτε ἐπῆλθεν ἡ νύξ, κατέλιπε πρὸ τῶν πυλῶν τούτων τὸν Κράτερον μεθ' ἴκανῶν στρατευμάτων, ἵνα ἀπασχολῇ τὸν ἔχθρόν, διατάξεις αὐτόν, δπόταν ἀκούσῃ σύλπιγγας Ἑλληνικὰς πέραν τῶν δρόμων, νὰ ἐφορμήσῃ μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν πυλῶν καὶ νὰ ἐκβιάσῃ

τὴν εἴσοδον. Αὐτὸς δὲ λαβὼν μεθ' ἔαυτοῦ τὰ τάγματα τοῦ Ἀμύντου, τοῦ Περδίκκου, τοῦ Κοίνου καὶ Πολυ- σπέρχοντος, πάντας τοὺς ὑπασπιστάς, ἐξ Ἰλας ἵππικοῦ μετὰ τοῦ Φιλώτα καὶ μέρος τῶν τοξιτῶν, χωρὶς νὰ ἔν- νοήσωσι τοῦτο οἱ ἔχθροι, διῆλθε καὶ μὲν τὴν νύ- κτα τὸ ὅρος, ὑπὸ ἀτραπῶν κρημνωδῶν, ὑπὸ χαραδρῶν καὶ φαράγγων πολλῶν διακοπτόμενον. Καὶ περὶ τὸν ὅρ- θρον ἦτο πέραν τοῦ ὅρους, ἔχων δεξιὰ μὲν τὰ ὅρη, ἔνθα ἦσαν αἱ Περσίδες πύλαι, ἔμπροσθεν δὲ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀράξιν ποταμοῦ, ὅστις ὁέει κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν Περ- σέπολιν, ὅπισθεν δὲ τὰ φοβερὰ ὅρη, ἀτινα ὑπερέβη τὴν νύκτα διὰ κόπων ὑπερανθρώπων καὶ ἀτινα ἐν ἀποτυχίᾳ ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπερβῇ πάλιν ὅπισθεν χωρῶν. Ἐνταῦθα, ἀφ' οὗ ἀνέπαυσεν ὀλίγον τὸν καταπεπονημένον ἐκ τῆς νυκτερινῆς πορείας στρατόν, διηρεσεν αὐτὸν εἰς δύο μέ- ορη. Καὶ τὸ μὲν ὑπὸ τὸν Ἀμύνταν, Πολυνσπέρχοντα, Κοῖ- νον καὶ Φιλώταν μέρος τοῦ στρατοῦ ἀπέστειλε κάτω εἰς τὴν πεδιάδα, δπως γεφυρώσωσι τὸν ποταμὸν καὶ παρα- κωλύσωσι τὴν εἰς τὴν Περσέπολιν ὑποχώρησιν τοῦ περ- σικοῦ στρατοῦ τοῦ φυλάττοντος τὰς Περσίδας πύλας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς ὑπασπιστάς, τὴν φάλαγγα τοῦ Περ- δίκκου, δύο Ἰλας ἵππικοῦ καὶ τοὺς τοξότας ἐβάδιζε μετὰ σπουδῆς κατὰ τῶν πυλῶν. Δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατείλῃ δῆλος, δτε δ ἀνδρεῖος στρατός, δην ἐκάλυπτε τὸ δάσος δι' οὐ διέρχεται ἢ ὅδός, συνήντησε τὴν πρώτην φυλακὴν τῶν Περσῶν, ἥτις ἐν ἀκαρεὶ κατεκόπη. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔφθασε καὶ τὴν δευτέραν, ἐξ ἥς ὀλίγοι διεσώθησαν καταφυγόντες εἰς τὰ ὅρη.

Ἐν τῷ Περσικῷ στρατοπέδῳ οὐδὲν ἐκ τῶν γιγνομέ- νων ἐγίνωσκον. Ἐνόμιζον δτι οἱ "Ελληνες εἶχον στρα-

τοπεδεύση πρὸ τῶν πυλῶν καὶ οὐδεμίαν ἐφοβοῦντο ἐφόδους καὶ τοῦ τείχους, ἐφ' ὅσον δὲ καιρὸς ἦτο χιονώδης. Διὸ ἔμενον ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν καίσαντες πῦρ. Ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν ταύτην ἐτάραξαν αἱ σάλπιγγες τῶν Ἑλλήνων, αἵτινες αἴφνης ἤχησαν πρὸς τὰ δεξιά αὐτῶν, καὶ διφοβερός τῆς ἐφόδου ἀλαλαγμός, ὅστις ἥκουσθη εὔθυνος τῶν δρέων. Εἶχεν ἦδη δὲ Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ στρατοῦ καταλάβῃ τὰ χαρακόματα τῶν Περσῶν, διε δὲ Κράτερος, ἄμα τῷ πρώτῳ σαλπίσματι τῶν σαλπίγγων, ἐφώρμησεν ὃς εἶχε διαταχθῆ, κατὰ τῶν πυλῶν, ἀς κατέλαβε κακῶς φυλασσομένας διὰ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν σύγχυσιν καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸ στρατόπεδον τῶν Περσῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἐκ τῶν Περσῶν δλίγοι ἐσώθησαν καταφυγόντες εἰς τὰ ὅρη, ἐν οἷς καὶ δὲ Ἀριοβαρζάνης, οἱ δὲ λοιποὶ πάνιες ἐφονεύθησαν.

Σ 60. ‘Ο ’Αλέξανδρος βασιλεὺς ὄλης τῆς Περσίας.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Περσίδων πυλῶν δὲ Ἀλέξανδρος ἐβάδισεν ἄνευ χρονοτριβῆς πρὸς τὰς Πασαργάδας καὶ τὴν Περσέπολιν. Ως δὲ ἐφάνη ἐμπροσθεν τῶν ιερῶν τούτων πόλεων, τρόμος κατέλαβε τοὺς κατοίκους, οἵτινες οὐδέποτε ἐφαντάζοντο ὅτι ἡδύνατο ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ στρατὸς νὰ διέλθῃ ἐν καιρῷ δριμυτάτου χειμῶνος χιονοσκεπῇ ὅρῃ καὶ νὰ ἐκβιάσῃ ἀπορθήτους πύλας ὑπὸ ισχυροῦ στρατοῦ φυλαττομένας. Διὸ παρέδωκαν ἀμαχητὶ τὴν πόλιν καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως. Τόσος δὲ πολὺς χρυσὸς καὶ ἀργυρὸς ἦτο ἐνταῦθα σεσωρευμένος, ὥστε ἐχρειάσθησαν ἡμίονοι μὲν περὶ τὰς εἰκοσι χιλιάδας, κάμηλοι δὲ περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας, ἵνα μετα-

φέρωσι τούς θησαυρούς τούτους εἰς Σοῦσα, ἐνθα ὥρι-
σθη νὰ συνάγωνται τοῦ λοιποῦ πάντες οἱ θησαυροί.

Ἐν τῇ κοιλάδι ταύτη τῶν Πασαργαδῶν, ἐνθα ἄλ-
λοτε δὲ Κῆρος, δὲ γέγας τῶν Περσῶν βασιλεύς, εἶχε νικήσῃ
τοὺς Μήδους, ὑπῆρχον τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κύρου τούτου
καὶ δὲ τάφος αὐτοῦ, διτις ἡτο ἀπλούστατον λιθινόν οἰ-
κοδόμημα, ἐνθα οἱ εὔσεβεῖς Μάγοι, καθ' Ἑκάστην ἡμέραν
ἔθυσυν καὶ προσηύχοντο. Πετρώδης ὅδος πλήρης ἀγαλμά-
των ἔφερε πρὸς μεσημβρίαν εἰς τὴν λαμπρὰν κοιλάδα τῆς
Περσεπόλεως. Ἐνταῦθα ἀνήγειρε τὸ ἀνάκτορον αὐτοῦ
καὶ τὸν τάφον ἄλλος ὡσαύτως μέγας βασιλεὺς τῆς Περ-
σίας, δὲ Δαρεῖος δὲ Υστάσπους, διτις διενοήθη νὰ ὑπο-
τάξῃ καὶ τὴν Ἑλλάδα, πέμψας εἰς αὐτὴν πρέσβεις καὶ αἰ-
τήσας γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ σύμβολα τῆς ὑποταγῆς. Ὅπο-
δε τῶν διαδόχων τοῦ Δαρείου ἦτι μᾶλλον ἐκοσμήθη ἡ
βραχώδης αὐτῇ κοιλάς. Οἱ ιερὸι οὗτοι χῶροις, διν πάντες
οἱ λαοὶ τῆς Ασίας ἐσέβιοντο ὡς τὸ κοιμητήριον τοῦ Περ-
σικοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου, περιῆλθε νῦν εἰς ξένας κεῖρας.
Καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ξέρξου, διτις μετ' ἀναριθμήτων
στρατευμάτων ἐστράτευσε κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καύσας
τοὺς ναοὺς αὐτῶν καὶ κατασκάψας τοὺς ιεροὺς τῶν προ-
γόνων τῶν τάφους, ἐκάθητο νῦν Ἑλλην βασιλεύς, ἐκδι-
κητὴς τῶν θεῶν καὶ τῆς πατρίδος.

Ω; δὲ δὲ Ἀλέξανδρος ἔφθασε πρὸ τῶν ἀνακτόρων
τῶν βασιλέων ἐκείνων, οἵτινες μυρία κακὰ ἐποίησαν
εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἴσθημα μεγάλης ἀγανακτήσεως κατέ-
λαβε τὴν ἐλληνικὴν ψυχὴν του καὶ διέταξε νὰ πυρπολή-
σωσι τὰ ἀνάκτορα, θέλων οὕτω νὰ λάβῃ ἴκανοποίησιν,
«ἀνθ’ ὃν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλάσαντες τά; τε Ἀθῆνας
κατέσκαψαν καὶ τὰ ιερὰ ἐνέπρησαν καὶ ἄλλα κακὰ τοῖς

* Εκδοσις πέμπτη 1923.

‘Ελλησιν εἰργάπαντο». Οὗτω δὲ ἐκάη μέρος τι τῶν βασιλείων τῆς Περσεπόλεως. Λίαν δὲ συγκινητικὴ ὑπῆρξεν ἡ ὥρα, καθ' ἥν ὁ Ἀλέξανδρος πανηγυρικῶς ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Περσῶν, καταλύσας τὴν δυναστείαν τῶν Ἀχαιμενιδῶν καὶ ἀνακηρυχθεὶς βασιλεὺς τῆς Ἀσίας ἀπάσης. Ο γέρων Δημάρατος ὁ Κορίνθιος παραστὰς κατὰ τὴν τελετὴν τιμήτην ἐδάκρυσε καὶ εἶπε:

Πόσον μεγάλης ἡδονῆς ἔστερον ἔμησαν οἱ ἀποθανόντες ἐξ τῶν Ἑλλήνων, διότι δὲν εἶδον τὸν Ἀλέξανδρον καθήμενον εἰς τὸν θρόνον τοῦ Δαρείου!

§ 61. Συνωμοσία κατὰ τοῦ Δαρείου.

Ἐκ τῆς Περσεπόλεως ὁ βασιλεὺς ἐπορεύθη εἰς τὰ Ἐκβάτανα, ἐνθα ἔμαθεν διέτριβεν ὁ Δαρεῖος, ὃν ἦθελεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ συλλάβῃ ζῶντα. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο ὁ Δαρεῖος, ἔφυγε τάχιστα ἐπὶ τῆς πόλεως διευθυνόμενος πρὸς τὰς Κασπίας πύλας, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ ἔτι πορρωτέρω, εἰς τὴν Βακτριανήν, ἐνθα ἐνόμιζεν διείπει τοιούτοις νὰ συναθροίσῃ ἵκανὰ στρατεύματα καὶ νὰ δοκιμάσῃ καὶ τοῖην φορὰν τὴν τύχην τῶν δύπλων ἐν μεγάλῃ μάχῃ. Ὡς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἐκβάτανα καὶ ἔμαθε παρ' αὐτομόλων Περσῶν, τί διενοεῖτο ὁ Δαρεῖος χωρὶς νὰ ἀπολέσῃ καιρὸν ἐξηκολούθησε μετὰ ταχύτητος τὴν καταδίωξιν αὐτοῦ. Μετὰ ἔνδεκα δὲ ἡμερῶν ἀδιάκοπον καὶ ἐπιπονωτάτην πορείαν, καθ' ἥν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἐκ τοῦ κόπου ἀπέθανον καὶ πολλοὶ ἵπποι ἔπεσον νεκροί, ἔφθασεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς Ραγάς, ἀφ' ὧν αἱ Κασπίαι πύλαι δὲν ἀπεῖχον ἥ μίαν μόνον ἡμέραν. Ἐνταῦθα ἔμως ἔμαθεν διείπει τοιούτοις καὶ ταῖς Κασπίαις πύλαις, ἀλλ' ἔφυγεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Βακτρι-

ανῆς. Διο ἡναγκάσθη νὰ μείνῃ ἐν Παγαῖς δὲ λιγας ἡμέρας, ἵνα ἀναπταυθῇ ὁ κεκμηκῶς αὐτοῦ στρατός.

Φεύγων δὲ ὁ Δαρεῖος ἔβλεπεν ὅτι δὲν θὰ ἐσφῆστο, διότι ὁ Ἀλέξανδρος ἥρχετο κατὰ πόδα μετὰ τοσαύτης ταχύτητ¹⁵, ὃστε ἐξ ἄπαντος ἐντὸς δὲ λιγων ἡμερῶν θὰ ἐγκνετο αἰγμάλωτος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἔβλεπεν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν ηὔτομολουν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ φόβος ὑπῆρχε, μὴ κατὰ τὴν περαιτέρῳ φυγὴν αὐτομολήσωσι καὶ ἄλλοι. Διὸ ἐστρατοπέδευσεν οὐχὶ μακρὰν τῶν Κασπίων πυλῶν, ἔνθα συεκάλεσε πάντας τοὺς μεγιστᾶς τῶν Περσῶν εἰς συμβούλιον, εἰς οὓς προέτεινεν ὅτι δὲν πρέπει πλέον νὰ φεύγωσιν, ἀλλὰ νὰ μείνωσι καὶ νὰ πολεμήσωσιν. Ἡ γνώμη αὗτη τοῦ βασιλέως ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς πάντας. Αἱ συμφοραὶ αἱ ἄλλεπάλληλοι κατέστησαν αὐτού, δειλοτάτους καὶ νέαν μάχην μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπελάμβανον ὡς βεβαίαν νέαν συμφοράν. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἐσιώπησαν, ὁ χιλιαρχὸς ὅμως Ναβαρζάνης ἐγερθεὶς εἶπεν·

Λεποῦμαι ὅτι εἴμαι ἡναγκασμένος νὰ εἴπω πικρὸν τινα λόγον. Ἄλλ' ἡ συμφορὰ τῆς πατρίδος μου, ἣν δὲν ἔπιθυμω νὰ ἴδω περισσότερον δυστυχοῦσαν, μὲ ἀναγκάζει νὰ ὀμιλήσω μετὰ παρρησίας. Νὰ μείνωμεν ἐνταῦθα καὶ νὰ πολεμήσωμεν εἶναι τὸ αὐτό, ὡς νὰ θέλωμεν τελείως νὰ καταστραφῶμεν. Μίαν μόνον ἐγώ βλέπω ἐλπίδα σωτηρίας, νὰ φύγωμεν τάχιστα εἰς Τουράν καὶ ἐκεῖ νὰ συναθροίσωμεν νέον στρατὸν καὶ νὰ παρασκευασθῶμεν πρὸς νέαν μεγάλην μάχην. Ἄλλὰ δυστυχῶς οἱ λαοὶ οὐδὲμιν τὸν πλέον ἔχουσιν ἐμπιστούνην εἰς τὴν τύχην τοῦ βασιλέως. Μία δὲ μόνη ὑπάρχει ἔτι σωτηρία. Ὁ Βῆσσος μέγα ισχύει παρὰ τοῖς λαοῖς τοῦ Τουράν. Οἱ Σκύθαι

*Εκδοσις πέμπτη 1923.

καὶ οἱ Ἰνδοὶ εἶναι αὐτοῦ σύμμαχοι, αὐτὸς δὲ εἶναι συγγενὴς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Ὁ βασιλεὺς λοιπόν, μέχρις οὗ καταβληθῇ ὁ ἔχθρος, ἃς παραχωρήσῃ αὐτῷ τὴν τιάραν.

Ως ἦκουσε ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ἔσυρεν εὐθὺς τὸ ἔιφος, ἵνα φονεύσῃ τὸν αὐθάδη σατράπην, ὅστις ἐσώθη διὰ ταχείας φυγῆς. Τοῦτον ἤκολούθησε καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, ώς καὶ ὁ Βῆσσος μετὰ τῶν Βακτριανῶν ἴππεων. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ θὰ ἔγκαιτέλειπον ἥδη τὸν βασιλέα, ἐὰν δὲν ἐπενέβαινεν ὁ γέρων Ἀρτάβαζος καὶ ἐπειθεὶς τὸν βασιλέα νὰ συγχωρήσῃ καὶ τὸν ἀπερίσκεπτον λόγον τοῦ Ναβαρζάνου καὶ τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ Βῆσσου. Ἄμφοτεροι δὲ οὗτοι οἱ ἀποστάται, εἰς οὓς ἀνεκοινώθη τοῦ βασιλέως ἡ χάρις, ἐσπευσαν προσπίπτοντες εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως νὰ ζητήσωσι συγγνώμην, ὅμολογούντες τὸ σφάλμα αὐτῶν καὶ ὑποκρινόμενοι μεταμέλειαν.

§ 62. Διολοφονέα τοῦ Δαρείου.

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὁ στρατὸς ἐχώρησε περαιτέρῳ διευθυνόμενος πρὸς τὰ Θάρα. Ἡ ἐπικρατοῦσα δὲ πανταχοῦ ἀσυνήθης σιγή, οἱ ὑπόκωφοι ψιθυρισμοὶ καὶ ἡ ὑποπτος ἀντισυχία ἐμαρτύροιν περὶ ἐπικειμένου τινὸς κινδύνου. Ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων ἔζητησε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ ἄρμα τοῦ βασιλέως, ὅπερ περιεστοίχιζεν ὁ Βῆσσος μετὰ τῶν ἴππεων του. Καὶ μετὰ πολλοὺς κόπους κατώρθωσεν ὁ πιστὸς ξένος νὰ διμιλήσῃ πρὸς τὸν βασιλέα, ὃν ἐξώρκισε νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ μέσον τῶν Ἑλλήνων, διότι πλησίον τούτων μόνον ἥδυνατο ἡ ζωὴ αὐτοῦ νὰ εἶναι ἀσφαλής. Ὁ Δαρεῖος ἤκουσε μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους τοῦ Ἑλληνος, ἀλλὰ δὲν ἔδειξεν

δτι ἐταράχθη. 'Ο δὲ Βῆσσος δὲν ἔνόησε μὲν τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἐκ τῶν σχημάτων καὶ τῆς φωνῆς τοῦ Ἕλληνος ἐπείσθη δτι πακόν τι προεμήνυσεν εἰς τὸν βουλέα καὶ δτι ἡ συνωμοσία αὐτὸν, νὰ καθαιρέσωσι τὸν βασιλέα, ἀπεκαλύφθη. Διὸ ἀπεφάσισε νὰ προβῇ τάχιστα εἰς τὸ ἔργον. Τὴν νύκτα, ἐνῷ πάντες ἐκοιμῶντο, δ Βῆσσος, δ Ναβαρζάνης καὶ ἄλλοι εἰσχωρήσαντες κρυφίως εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ βασιλέως ἔδεσαν αὐτὸν καὶ ὁψαντες ἐντὸς ἀμάξης ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν Βακτριανήν, σκοπὸν ἔχοντες νὰ παραδώσωσιν αὐτὸν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Τὸ φορεζὸν τοῦτο γεγονός διεδόθη εὔθυνς εἰς τὸν στρατὸν, δστις ἥρχισεν εὐθὺνς πλέον νὰ διαλύηται. 'Ο Ἀρτάβαζος καὶ οἱ μισθοφόροι Ἐλληνες ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὅρη, δὲ. Ἀρταβῆλος, δ υἱὸς τοῦ Μαζαίου, καὶ δ Βαγισθένης τῆς Βαβυλῶνος ἔσπευσαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, δστις εύρισκετο νῦν πλησίον τῆς Ἐκατομπύλου τῆς Παρθίας. 'Ως δὲ δ Ἀλέξανδρος ἔμαθε παρὰ τοῦ Ἀρταβῆλου τὰ τοῦ Δαρείου καὶ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Βῆσσου, κατέλιπεν ἐνταῦθα τὸν Κράτερον μετὰ τοῦ πλείστου στρατοῦ, διατάξας ν ἀκολουθῆ ἀυτὸν κατὰ πόδα. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς ἐταίρους ἵπτεῖς καὶ τοὺς προδόμους καὶ τοὺς ἀκμαιοτάτους τῶν στρατιωτῶν ὠρμησεν εἰς καταδίωξιν τοῦ Βήσσου. Μετὰ δύο δὲ ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν ὁδοιπορίαν σύντομον ἔφθασεν εἰς Θάρα, ἔνθα ἐγένετο πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν ἡ σύλληψις τοῦ Δαρείου ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν. Ἐνταῦθα ἔμαθε παρὰ τοῦ διερμηνέως τοῦ Δαρείου Μύλωνος, δτι δ Βῆσσος ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς ἀντὶ τοῦ Δαρείου, δτι σκοπὸν εἶχε νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ κλείσῃ εἰρήνην μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, παραδί-

δων τὸν Δαρεῖον, ἐπὶ τῷ δῷμῳ διμοσίᾳ ἀνέξαρτητος ἡγεμών. Ὡς δὲ ἦκουσε ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος, ἀνεπούθη ἐνταῦθα βραχύτατον χρόνον, εἰ καὶ ἡ ἡμέρα ἦτο καυματηρά, καὶ ἐξηκολούθησε περαιτέρῳ τὴν καταδίωξιν. Καὶ δὴ τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς καὶ δὴ τὴν νύκτα ἐπορεύετο ἀπαίστως διὰ νὰ φθάσῃ τοὺς συνωμότας. Περὶ δὲ τὴν μεσημβρίαν ἔφθασεν εἰς θέσιν, ἐνθα οἱ συνωμόται εἶχον στρατοπεδεύσῃ τὴν προτεραιάν, καὶ ὅθεν περὶ τὴν ἑσπέραν ἀνεχώρησαν, ἵνα ἐξακολουθήσωσι διὰ νυκτὸν τὴν περαιτέρῳ αὔτῶν πορείαν. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπῆρχεν ὅτι οἱ συνωμόται δὲν ἀπεῖχον πολύ, καὶ ὅτι ἡδύναντο νὰ συλληφθῶσι τὴν ἐπομένην ἡμέραν διὰ πορείας ταχυτέρας. Ἀλλ’ οἱ ἵπποι ἥσαν ἐξηντλημένοι, οἱ δὲ στρατιῶται καταβεβλημένοι, ὁ δὲ καύσων ἀφόρητος. Ὁ Ἀλέξανδρος ἡρώτησε τοὺς περιοίκους, μὴ οὕτοι ἐγκνωσκον ἄλλην τινὰ συντομωτέραν ὅδὸν πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων. Ἐμαθε δὲ ὅτι ὑπάρχει μὲν τοιαύτη ὅδος, ἄλλὰ διέρχεται διὰ γύρως ἐρήμου καὶ ἀνύδρου. Καὶ τὴν ὅδὸν ταύτην ἀπεφάσισε νὰ τραπῇ ὁ βασιλεύς. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐξέλεξε πεντακοσίους ἵππους καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν ἑταίρων καὶ διέταξε νὰ ἴππεύσωσι καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ στρατιῶται, οὓς ἐξέλεξεν ἐκ τοῦ στρατεύματος ὡς τους ἰσχυροτάτους καὶ τολμηροτάτους, μετὰ πάντων τῶν ὅπλων αὐτῶν. Πρὸς δὲ τὸν ἄλλον στρατὸν εἶπε νὰ βαίνῃ περαιτέρῳ διὰ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ. Ὁλην τὴν νύκτα ἐβάδιζεν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῆς ἐρήμου. Πολλοὶ ἀπάκμον ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ κόπου καὶ ἐπεσον νεκροὶ κατὰ τὴν πορείαν. Ὅτε δὲ ἤρχισε νὰ ὑποφώσκῃ ἡ ἡμέρα, ἐφάνη μακρὰν ὁ στρατὸς τῶν συνωμοτῶν διεσκορπισμένος καὶ ἀσύντακτος. Τότε ὥρμησεν ἀπὸ ρυτῆ-

ρος κατ' αὐτῶν δὲ Αλέξανδρος. Πανικὸς δὲ φόβος κατέλαβε τοὺς βαρβάρους, οἵτινες δὲν προσεδόκων τοιαύτην ἐπίθεσιν. Τινὲς πειραμέντες; νῦν ἀντισταθῶσι κατεχόπτησαν εὔθυς, οἵ δὲ λοιποὶ ἔτρεχον, δισεν ἥδυναντο, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ἡ ἄμαξα ἡ φέρουσα τὸν Δαρεῖον. Ἀλλὰ νῦν δὲ Αλέξηνδρος ἦτο πλησίον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄμαξα παρεκώλυεν αὐτούς, μὴ θέλοντες δὲ καὶ νὰ σωθῇ δὲ Δαρεῖος, ἐφόνευσαν αὐτὸν διὰ τῶν ξιφῶν αὐτῶν καὶ ἔφυγον. Ὁτε δὲ ἐφθασεν δὲ Αλέξανδρος ἐκάλυψε τὸ λείψανον διὰ τῆς ἴδιας αὐτοῦ χλαμύδος καὶ ἀπέστειλεν εἰς Περσέπολιν, ἵνα ταφῇ ως βασιλεὺς εἰς τὸν τάφον τῶν προγόνων αὐτοῦ βασιλέων.

§ 63. ‘Ποταμὴ τῆς Σογδιανῆς.

Ἐνταῦθα περιέμενε καὶ τὸν ἄλλον στρατόν, μεθ' οὗ ἐχώρησε περαιτέρῳ πρὸς ὑπόταξιν τῶν χωρῶν καὶ σύλληψιν τῶν δολοφόνων τοῦ βασιλέως. Βλέποντες δὲ οἱ ἡγεμόνες τῶν ἀνατολικῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν τὸ ἀδύνατον τῆς ἀντιστάσεως προσῆλθον πρὸς αὐτὸν καὶ παρεδόθησαν δὲ εἰς μετὸν τὸν ἄλλον.

Οὐ Αλέξανδρος, ἀφ' οὗ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Σογδιανὴν χώραν, δὲν ἤρκειτο μόνον εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ Βήσσου, ἀλλ' ἤθελε νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ δρια τοῦ κράτους του μέχρι τῆς Κυρουπόλεως, ἥτις ἔκειτο ἐπὶ τῶν ὁχυρῶν τοῦ Τανάϊδος, διὸ οἱ ιθαγενεῖς ἐκάλουν Ιαξάρτην ἢ μέγαν ποταμόν. Πρωτεύουσα πόλις τῆς Σογδιανῆς ἦσαν τὰ Μαράκανδα, τανῦν Σαμαρκάνδη. Ἐντεῦθεν ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς Κυρούπολιν διέρχεται διὰ παρόδων ὑψηλῶν ὁρέων τῶν καλούμενων Οὔξιων. Αφ' οὗ δὲ δὲ Αλέξανδρος ἐφθασεν εἰς Μαράκανδα, ἐχώρησε περαιτέρῳ. Ἐ-

χων δὲ ἀνάγκην τροφῶν ἔξεπεμψεν ἀπόσπασμα ἐκ τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν πρὸς συλλογὴν τροφῶν. Τὸ ἀπόσπασμα ἀπεπλανήθη καὶ περιέπεσεν εἰς χεῖρας ληστρικῶν λαῶν οἰκούντων ἐπὶ τῶν ὁρέων, οἵτινες ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ὥχμαλώτισαν. Ὡς δὲ ἀνηγγέλθη τοῦτο εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, εὐθὺς ἔλαβε τοὺς μᾶλλον εὔζωνους ἐκ τῶν στρατιωτῶν του καὶ ἐπέπεσε κατὰ τῶν βαρβαρῶν, οἵτινες φοβηθέντες κατέφυγον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὁρέων, ἔνθα ἦσαν συνηγμένοι περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας καλῶς ὠχυρωμένοι καὶ ἔξωπλισμένοι. Αγῶν πειματώδης συνήφθη ἐκατέρωθεν, τῶν μὲν θελόντων νὰ καταλάβωσι τὰς κορυφὰς τῶν ὁρέων, τῶν δὲ ἀποκρουόντων μετὰ γενναιότητος τὰς ἐφόδοις. Ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ πολλοὶ ἔπιπτον, ἐτραυματίσθη δὲ σοβαρῶς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος, οὗ τὴν κνήμην διετρύπησε διαμπάξ βέλος θραῦσαν μάλιστα τὴν περόνην. Ὡς δὲ εἶδον τοῦτο οἱ Ἑλληνες κατελήφθησαν ὑπὸ μεγίστης ἀγανακτήσεως καὶ οὐδὲν πλέον τὸν θάνατον λογιζόμενοι ὅρμησαν ἀκατάσχετοι καὶ κατέλαβον τὸ ὅρος. Οἱ πλεῖστοι τῶν βαρβαρῶν ἐσφάγησαν, πολλοὶ δμως καὶ ἀπέθανον ρίψαντες ἑαυτοὺς κάτω τῶν βράχων. Ἐκ τῶν τριάκοντα χιλιάδων ἐσώθησαν μόνον δκτὸς χιλιάδες.

Κατόπιν ἔξηκολούθησεν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν πορείαν αὐτοῦ ἀκωλύτως, μέχρις οὗ ἐφθασεν εἰς τὴν Κυρούπολιν. Ἐνταῦθα οἱ Σκύθαι ἔστειλαν πρέσβεις αἴτοῦντες παρ' αὐτοῦ φιλίαν καὶ συμμαχίαν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐδέχθη τὰς προτάσεις αὐτῶν καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Σκυθῶν ἐτίμησεν ἀποστείλας αὐτοὺς εἰς τὰ ἵδια ἐν συνοδείᾳ Μακεδύνων. Ἐπραττε δὲ τοῦτο, διότι ἥθελεν ὑπὸ τὴν πρόφασιν ταύτην νὰ γνωρίσῃ καὶ τοῦ λαοῦ τούτου τὸν πλη-

θυσμόν, τὸν τρόπον τοῦ ξῆν, τὸν διπλισμὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατευμάτων. Ἀλλ' ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον εἰς τὸ βιορειότατον τῆς Σογδιανῆς σημεῖον, ὅπισθεν καθ' ἄπασαν τὴν Σογδιανὴν ἔξεροάγη φοβερὰ ἐπανάστασις κατὰ τοῦ ξένου καὶ ακτητοῦ, ἥν ὑπεδαύλιζον ίθαγενεῖς ἡγεμόνες. Αἱ φρουραὶ τῶν πόλεων ἐποιορκοῦντο ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ φόβος ὑπῆρχε σφαγῆ; αὐτῶν. Ὡς δὲ ἡγγέλθη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, εὔθὺς ἐνόησεν ὅτι ὕφειλε διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ ξίφους νὰ σωφρονίσῃ τοὺς ἐπαναστάτας. Καὶ τοῦτο δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ. Ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἐκυρίευσεν ἑπτὰ ὄχυρὰς πόλεις τῆς Σογδιανῆς, δύν οἱ μὲν κάτοικοι κατεσφάγησαν, αἱ δὲ οἰκίαι παρεδόθησαν εἰς τὸ πῦρ. Ὡς δὲ εἶδον τὴν φοβερὰν ταύτην καταστροφὴν οἱ βάρβαροι, πλήρεις μετανοίας παρεδόθησαν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ νικητοῦ.

Ἄλλὰ καθ' ὃν χρόνον δ' Ἀλέξανδρος αὐτὸς κατεγίνετο εἰς τὴν ὑποταγὴν τῶν βιορείων πόλεων τῆς Σογδιανῆς δὲν ἡμέλησε νὰ στελλῃ καὶ ἐπικουρίαν σημαντικὴν ἐκ χιλίων ἑκατὸν ἵππεων καὶ χιλίων ἐπτακοσίων διπλιτῶν ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Ἀνδρόμαχον, Κάρανον καὶ Φαρνούχην εἰς τὴν φρουρὰν τῶν Μαρακάνδων. ήτις δεινῶς ἐποιορκεῖτο ὑπὸ τοῦ Σπιταμένους καὶ ἄλλων ἐντοπίων ἡγεμόνων. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο ὁ Σπιταμένης, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν τῶν Μαρακάνδων καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Σογδιανῆς. "Οτε δὲ ἔφθασαν τὰ ἐπικουρικὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Μαράκα δα καὶ εὔρον τὴν πόλιν ἐγκαταλειφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σπιταμένους ἀπεφάσισαν νὰ καταδιώξωσιν αὐτὸν καὶ νὰ τιμωρήσασι τοὺς Σκύθας ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἵτινες ἔδωκαν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας καταφύγιον. Ἡ ἀπερίσκεπτος αὕτη κατὰ τῶν

Σκυθῶν ἐπίθεσις ὠφέλησε πολὺ τὸν Σπιταμένη, διότι οἱ Σκύθαι συνετάχθησαν ἀναφανδὸν πλέον μετ' αὐτοῦ, δὸν ἐνίσχυσαν καὶ δι' ἔξακοσιων ἀνδρεῶν καὶ ἀδαμάστων ἵππων, οἷοι μόνον ἐν ἐρήμοις ἀναφαίνονται. Ὡς δὲ ὁ στρατὸς τῶν Ἐλλήνων ἐφθασεν εἰς τὰς ἐρήμους, ὁ Σπιταμένης ἀπέφευγε πᾶσαν μετ' αὐτῶν μάχην, ἐπέπιπτεν ὅμινος κατὰ τῶν Ἐλλήνων αἴφνης καὶ πάλιν ἐφευγεν, ὥστε ἐκράτει αὐτοὺς ἀείποτε ἐπὶ ποδός. Ἀλλὰ τοῦτο κατεπόνησε καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ τοὺς ἵππους, οἵτι εἰς μάλιστα στερούμενοι τροφῆς ἀπέθνησκον. Ἀπηλπισμένοι δὲ οἱ Ἐλληνες στρατηγοὶ δὲν ἦξενδον τι νὰ πράξωσι. Διὸ ἀπεφάσισαν νὰ περάσωσι πέραν τοῦ ποταμοῦ Πολυτιμήτου, ἵνα εὑρώσιν ἔκει τούλαχιστον ἀσφάλειαν. Ἀλλὰ καθὼς οἱ Ἐλληνες διπλῖται εἰσῆλθον εἰς τὸν ποταμὸν, οἱ Σκύθαι ἵπτεις ἐπέδραμον κατ' αὐτῶν καὶ ἄλλους μὲν ἐτόξευον, ἄλλους δὲ συνελάμβανον αἰχμαλώτους. Ἐκ τοῦ δλου Ἐλληνικοῦ στρατεύματος ὑπὸ τοὺς τρεῖς στρατηγοὺς διεσώθησαν μόνον τεσσαράκοντα ἵπτεις καὶ διακόσιοι διπλῖται. Ὁ δὲ Σπιταμένης ἀναθαρρήσας ἐκ τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἐπιτυχίας ἐπανῆλθεν εἰς Μαράκανδα καὶ ἐπανέλαβε τὴν πολιορκίαν.

Ὦς δὲ ἐφθασεν ἡ ἀγγεῖα αὗτη τῆς καταστροφῆς τοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τῆς πολιορκίας πάλιν τῶν Μαρακάνδων ὑπὸ τοῦ Σπιταμένους, εὐθὺς ἔλαβε μέρος τοῦ στρατοῦ καὶ διὰ ταχίστης πορείας ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν ἐφθασεν εἰς Μαράκανδα, ὁ δὲ λοιπὸς στρατὸς διετάχθη νὰ βαδίζῃ βραδύτερον ἐν τάξει ὑπὸ τὸν Κράτερον.

Ἄλλ' ὁ Σπιταμένης μαθὼν τὴν προσέλευσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐφυγεν εὐθὺς εἰς τὴν ἐρημὸν ζητῶν σωτη-

ρίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα κατεδιωξεν ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς βαρβάρους, οἵτινες ὅμως τώρα δὲν ἔμειναν ώς πρότερον, ἀλλ᾽ ἔφευγον ἀεὶ μακρὰν ἐντὸς τῆς ἑρήμου. Διὸ ἡναγκάσθη ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μαράκανδα.

§ 64. •Η Σογδιανὴ πέτρα.

Ἡ Σογδιανὴ νῦν ἀπηλλάγη τοῦ Σπιταμένους καὶ παρεδόθη εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλοὶ τῶν Σογδιανῶν καὶ τῶν Βακτριανῶν, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὰ ὅρη, ἵνα διαφύγωσι τὴν δεινὴν τιμωρίαν. Εἰς δὲ τούτων ἥτο καὶ ὁ Βακτριανὸς Ἀριμάνης, ὃστις πολυειδῶς εἶχε ἀναμιχθῆ εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Σογδιανῆς. Οὗτος εἶχε καταφύγη εἰς εὐρυχωρότατον σπήλαιον, τὸ ὅποιον ὑπῆρχεν εἰς τὸ μέσον ἀποτόμου βράχου καλουμένου Σογδιανὴ πέτρα, εἰς ὃ ἥδυνατό τις νὰ φθάσῃ μόνον διὰ μιᾶς μόνον πλευρᾶς· διότι πᾶσαι αἱ ἄλλαι πλευραὶ τοῦ ὅρους εἶναι ἀπότομοι, σχηματίζουσαι βαθυτάτας χαράδρας. Ὡς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἔφυσεν εἰς τὴν Σογδιανὴν πέτραν, ἔστειλε Πέρσην μεγιστᾶνα, ἵνα ζητήσῃ τὴν σαράδοσιν τοῦ σπηλαίου τούτου, ὑποσχεθεὶς εἰς πάντας ἐλευθέραν τὴν ἔξοδον. Εἰς ταῦτα οἱ βάρβαροι ἀπεκρίθησαν μετὰ γέλωτος καὶ χλεύης.

Αν θέλῃ ὁ Ἀλέξανδρος νὰ καταλάβῃ τὸ σπήλαιον, πρέπει νὰ εὔρῃ πτερωτοὺς ἀνθρώπους· διότι οἱ συνήθεις ἀνθρώποι δὲν δύνανται νὰ ἀναβῶσιν εἰς τοιαῦτα ὑψη.

Ως δὲ ἡγγέλθη τοῦτο εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὥργισθη σφόδρα καὶ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἰς συμβούλιον εἴπεν αὐτοῖς ὅτι θέλει ἐξ ἀπαντος νὰ καταλάβῃ τὸ σπήλαιον. "Οθεν διέταξε νὰ ἐκλέξῃ ἔκαστος ἐκ τῶν στρα-

τιωτῶν του τῶν ἐξησκημένων ἐκ μικρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν ἀνάβασιν τῶν ὁρέων, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐν τῇ πατρίδι των ὠδήγουν ποίμνια εἰς ἀτραποὺς καὶ εἰς ἀποτόμους κλιτύας, καὶ τούτους περὶ τοὺς τριακοσίους νὰ στείλωσι τάχιστα πρὸς αὐτόν. Οἱ στρατηγοὶ ἐξετέλεσαν τάχιστα τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως. Ὡς δὲ ἥλιθον οἱ ἐκλεκτοὶ οὗτοι νέοι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, βλέπων αὐτοὺς πλήρεις ζωῆς καὶ φιλοτιμίας εἶπε.

Μεθ' ὑμῶν, νέοι στρατιῶται, ἐβίασα ἀπόρθητα φρούρια, μεθ' ὑμῶν διῆλον ὅρη ὑπὸ αἰωνίας χιόνος κεκαλυμμένα, μεθ' ὑμῶν εἰσῆλθον εἰς τὰς ἐπικινδύνους παρόδους τῆς Κιλικίας. Πανταχοῦ καὶ πάντοτε καὶ σεῖς καὶ ἐγὼ ἐδώκαμεν δείγματα ἀνδρείας καὶ δεξιότητος. Ὁ βράχος οὗτος, ὃν βλέπετε ἔμπροσθεν ὑμῶν ὑψούμενον, ἐξ ἐνὸς μόνον μέρους εἶναι προσιτός, καὶ μόνον τὸ μέρος τοῦτο, ὡς βλέπετε, φρουροῦσιν οἱ βάρβαροι, τὰ δὲ ἄλλα μέρη πάντα ἀφίνουσιν ἀφρούρητα, διότι πιστεύουσιν ὅτι δὲν δύναται δι' αὐτῶν νὰ ἀναβῇ ἀνθρωπος. Ἀλλὰ σεῖς, πιστεύω, θὰ εὔρητε τρόπον νὰ ἀναβῆται εἰς τὴν κορυφήν. Ἡ σοφία καὶ ἡ τόλμη τοῦ ἀνθρώπου κατορθοῖ νὰ ὑπερνικᾷ πάσας τὰς δυσκολίας. Τι ἄλλο κατέστησεν ἡμᾶς κυρίους ἀπάσης τῆς Ἀσίας. Ἡ αἱ ἄπαυστοι ἡμῶν ἀπόπειραι, καταπονήσασαι καὶ ἀπελπίσασαι τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν; Πρασπαθήσατε, ὡς γενναῖοι μου στρατιῶται, νὰ ἀναβῆτε εἰς τὴν κορυφήν. Ὅταν δὲ φθάσητε ἐκεῖ, δείξατε ἡμῖν τοῦτο διὰ λευκῶν σημαιῶν. Τότε ἐγὼ θὰ διατάξω νὰ κινηθῇ ὁ στρατός, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ ἡμᾶς ὁ ἐχθρός. Δίδω δὲ ἀμοιβήν δέκα μὲν τάλαντα εἰς τὸν πρῶτον ἀναβάντα, ἐννέα δὲ εἰς τὸν δεύτερον, δύτικὸς δὲ εἰς τὸν τρίτον λαὶ οὕτω ἐφεξῆς μέχρι τοῦ

δεκάτουν. Ἀλλὰ πιστεύω ὅτι σεῖς προσέχετε μᾶλλον νὰ εὐχαριστήσητε ἐμὲ ἢ εἰς τὴν ἀμοιβήν. τὴν δποίαν θὰ σᾶς δώσω.

Οἱ στρατιῶται μετὰ χαρᾶς ἀπεφάσισαν πάντες νὰ ἔκτελέσωσι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως· διὸ παραλαβόν τες ἔκαστος σκόλοπα σιδηροῦν καὶ ὅσα ἄλλα ἐνόμιζον ἀναγκαῖα εἰς τὸν σκοπόν των ἀνέμενον νὰ ἔλθῃ ἡ νύξ, ἵνα ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄρος. Καὶ ὅντως καθ' ὅλην τὴν νύκτα μετὰ μεγάλης φιλοτιμίας κατώρθωσαν διακόσιοι ἑβδομήκοντα ἐκ τῶν ἀτρομήτων τούτων στρατιωτῶν νὰ ἀναρριχηθῶσιν εἰς τὸ ὄρος, χωρὶς νὰ ἔννοήσωσί τι οἱ ἐν τῷ σπηλαίῳ, οἱ δὲ λοιποὶ τριάκοντα κατεκρημνίσθησαν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰς φάραγγας τοῦ ὄρους καὶ ἀπέθανον, χωρὶς νὰ ενρεθῶσι μηδὲ τὰ σώματα αὐτῶν πρὸς ταφήν. Ὡς δὲ ὑπέφωσκεν ἡ ἥλερα, ὁ Ἀλέξανδρος διέκρινεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ἄνδρας, οἵτινες ἐκίνουν σγνόνα, καθὼς εἶχε διατάξει αὐτοὺς τὴν προτεραιαίας. Τοῦτο ἴδων ὁ Ἀλέξανδρος ἐχάρη πολύ, διότι οἱ στρατιῶται κατώρθωσαν νὰ ἀναβῶσι, καὶ εὐθὺς ἔστειλε πρὸς τοὺς ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ δεύτερον ἀπεσταλμένον λέγων νὰ παραδοθῶσιν, ἀφ' οὗ τὸ ὄρος κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τοῦτο ἐφάνη ἀπίστευτον εἰς τοὺς βαρβίρους. Ὡς δὲ ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν ἐξελεφάντη τοῦ σπηλαίου παρετήρησεν Ἐλληνας στρατιώτας ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, χωρὶς νὰ ἔξετάσῃ, πόσοι ἦσαν οὗτοι, παρέδωκε τὸ σπήλαιον καὶ πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν καταφυγόντας καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ὃς καὶ πάντας τοὺς μησαυρούς, τοὺς δόποιους εἶχον ἐκεῖ συσσωρεύση πρὸς ἀσφάλειαν.

Μεταξὺ δὲ τῶν γυναικῶν ἦτο καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἡγεμόνος Ὁξεύρτου Ῥωξάνη τὸ ὄνομα, γυνὴ θαυμασίου

κάλλους, καλούμενη ὁ μαργαρίτης τῆς Ἀνατολῆς. Ταύτην ἴδων ὁ Ἀλέξανδρος ἔθαύμασε διὰ τὸ ἔξαισιον κάλλος καὶ ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ αὐτὴν σύζυγον. Ὡ; δὲ τοῦτο ἐγνώσθη προσῆλθεν ὁ ἀποστάτης πατὴρ τῆς Ρωξάνης καὶ προσέπεσε εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀλεξάνδρου ζητῶν αὐτοῦ τὴν χάριν, ἥν δὲν ἦρνήθη πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς.

Μεταξὺ δὲ τῶν παραδοθέντων ἦτο καὶ ὁ γέρων Ἀρτάβαρος μετὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐδέχθη καὶ τὸν πατέρα καὶ τοὺς υἱοὺς φιλοφρόνως, τιμῶν τὴν πίστιν αὐτῶν πρὸς τὸν ἀτυχῆ Δαρεῖον, ἐνθυμούμενος δὲ μεθ' ἥδονῆς τὸν χρόνον, ὅτε ἤζη ὁ γέρων Ἀρτάβαρος ἐν Πέλλῃ, ἔνιζόμενος παρὰ τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ, τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ πατὴρ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔλαβον σπουδαιότατα ἀξιώματα ἐν τῷ στρατῷ, τιμώμενοι ὡς οἱ ἑντιμότατοι τῶν Μακεδόνων. Μετὰ τοῦ Ἀρτάβαρου ἥλθον καὶ πρέσβεις τῶν μετὰ τοῦ Δαρείου πολεμούντων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀφ' οὗ πρότερον συνθηκολογήσωσι. Πρὸς τούτους ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος.

Οὐδεμία δύναται νὰ γίνῃ συνθήκη μετ' ἀνθρώπων οἵτινες ἐτέθησαν ἐκτὸς τοῦ νόμου· διότι πολεμοῦσι μετὰ βαρβάρων ἐναντίον τῆς κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ἑλλήνων. Διὸ διφεύλουσιν ἢ νὰ παραδοθῶσιν ἄνευ ὅρων ἢ νὰ σωθῶσιν ὅπως δύνανται.

Πρὸς ταῦτα οἱ πρέσβεις ἀπεκρίθησαν ὅτι παραδίδονται εἰς τὸν βασιλέα πάντες ἄνευ ὅρων καὶ παρακαλοῦσι νὰ πέμψῃ τινὰ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἵνα ὀδηγήσῃ αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἀσφαλῶς. Ὁ βασιλεὺς ἔστειλε τὸν Ἀρτάβαρον, ὅστις ὀδήγησεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, παρ' οὐ ἔτυχον συγγνώμης καὶ ἡνώθησαν μετὰ τοῦ ἄλλου στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

§ 65. Φόνος τοῦ Βῆσσου.

Αφ' οὗ δὲ ὑπετάγησαν αἱ ἀνατολικαὶ ἐπαρχίαι τοῦ περσικοῦ κράτους. ἄλλαι μὲν ἔκουσιως, ἄλλαι δὲ διὰ τῆς βίας, ὑπελείπετο ἀκόμη ἡ Βακτριανή, εἰς ἣν εἶχε καταφύγει καὶ ὁ φονεὺς τοῦ Δαρείου Βῆσσος. Οὗτος εἶχεν ἄνακυρηχθῆ βασιλεὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀρταξέρξης καὶ εἶχεν ἀπόφασιν ν' ἀντιταχθῆ κατὰ τοῦ Ἀλεξανδρού. Πρὸς τοῦτο παρεσκευάζετο δραστηρίως ἀμφοίζων δσον ἥδυνατο περισσότερον στρατὸν ἐκ πάντων τῶν μερῶν. Ταῦτα πάντα ἔμαθεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἀπεφάσισεν, εἰ καὶ ἵτο χειμώνα καὶ τὰ ὅρη ἵσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ χιόνος, νὰ περιάσῃ καὶ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην. Ως δὲ ὁ Βῆσσος ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθε μετὰ κοπιώδη πορείαν ὃντως εἰς τὴν Βακτριανήν, δὲν ἔθεώρησε φρόνιμον γὰ σταθῆ καὶ νὰ πολεμήσῃ, ἀλλὰ παραλαβὼν τὸν στρατὸν του διεπεραιώθη πάραντα πέραν τοῦ Ὥξου ποταμοῦ εἰς τὴν Σογδιανήν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἔφυσεν ὁ Ἀλέξανδρος καταδιώκων αὐτόν. Βλέποντες δέ οἱ περὶ τὸν Βῆσσον ἡγεμόνες ὅτι ἐντὸς διάγου θὰ περιήρχοντο εἰς χειρας τοῦ Ἀλεξάνδρου πάντες, ἀγανακτοῦντες δὲ διὰ τὴν ἐπαίσχυντον τοῦ Βῆσσου δειλίαν, δστις ἀείποτε ἔφευγε πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, συνεφώνησαν πρὸς ἀλλήλους νὰ δέσωσι τὸν Ψευδοαρταξέρξην τοῦτον καὶ παραδώσωσιν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Καὶ τὴν ἀπόφασίν των ταύτην ἐμήνυσαν καὶ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Ως ἥκουσε τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος, ἔστειλεν ἕξ χιλιάδας ἀνδρας ὑπὸ τὸν Πτολεμαῖον καὶ παρέλαβε τὸν δολιοφόνον τοῦ Δαρείου, χωρὶς νὰ τολμήσῃ μηδεὶς τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτόν. Ως δὲ ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ στρατὸς ἐπανῆλθον φέροντες καὶ τὸν Βῆσσον, ἥρώτησαν τὸν Ἀλέξανδρον,

πῶς ἔπειτε νὰ παρουσιάσωσι τὸν Βῆσσον ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπεκρίθη.

Γυμνὸν ἐν κλοιῷ δεδεμένον.

Τότε δὲ Πτολεμαῖος γυμνώσας καὶ δέσας αὐτὸν ἔστησε δεξιὰ τῆς ὅδοῦ, ὅθεν ἔμελλε νὰ παρελασῃ ὁ βασιλεὺς καὶ τὰ στρατεύματα. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἴδων τὸν Βῆσσον ἐκράτησε τὸ ἄρμα του καὶ ἡρώτησεν αὐτόν·

Διατί τὸν βασιλέα σου καὶ συγγενῆ σου καὶ εὐεργέτην σου Δαρεῖον πρῶτον μὲν συνέλαβες καὶ δέσας περιῆγες, ἔπειτα δὲ ἐφόνευσας;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Βῆσσος·

Ταῦτα δὲν ἀπεφάσισα καὶ ἔξετέλεσα ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ πάντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ Δαρείου, διὰ νὰ εὔρωμεν παρὰ σοὶ χάριν καὶ οὐτηρίαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ταῦτα ἀκούσας ἡγανάκτησεν ἔτι περισσότερον διὰ τὴν ἀπάνθρωπον τοῦ Βήσσου διαγωγήν, καὶ διέταξε νὰ μαστιγώσωσιν αὐτόν. Κατόπιν δὲ συνεκάλεσεν εἰς Ζαρίασπα, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βακτριανῆς, δικαστήριον ἐκ πάντων τῶν μεγιστάνων τῆς Περσίας, ἐνώπιον τῶν δποίων προσήχθη νὰ δικασθῇ ὁ φονεὺς τοῦ Δαρείου. Ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ παρέστη καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις μάλιστα διετύπωσε τὴν κατηγορίαν, τὸ δὲ δικαστήριον κατεδίκασε τὸν Βῆσσον πρῶτον μὲν εἰς τὴν ἀποκοπὴν τῆς ζωῆς καὶ τῶν ὕτων, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατον, ὅστις ἔξετελέσθη ἐν Ἐκβατάνοις ἐνώπιον τῶν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν.

§ 66. Φόνος τοῦ Κλεέτου.

‘Αφ’ οὖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐγένετο κύριος τῆς Σογδιανῆς ἄκρας, ἐπέστρεψεν εἰς Μαράκανδα, σκοπῶν νὰ κα-

ταδιώξη καὶ ύποτάξη πάντας τοὺς ἐπανσστάτας καὶ τῆς Σογδιανῆς καὶ τῆς Βακτιανῆς, ὅσοι εἶχον καταφύγει εἰς τὰ ὅρη ζητοῦντες σωτηρίαν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἡφαιστείων εἶχε σταλῇ εἰς ἄλλας χώρας, ἀπεφάσισε νὰ ἀναμένῃ καὶ τοῦτον ἐνταῦθα, ἵνα ἡνωμένος ὁ στρατὸς κάμη τὴν ἐκστρατείαν ταύτην. Ἀλλὰ μεχρις ὅτου ἔλθῃ ὁ Ἡφαιστείων ὁ Ἀλέξανδρος ἥθλησε· νὰ διασκεδάσῃ τελῶν μεγάλα κυνηγέσια καὶ συμπόσια. Εἰς ἐν δὲ τῶν συμποσίων τούτων εἶχε προσκληθῆ καὶ ὁ Κλεῖτος ὁ σώσας τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως ἄλλοτε παρὰ τὸν Γρανικὸν ἀποκόψας διὰ τοῦ ἔιφους τὴν χεῖρα τοῦ Πέρσου, καθ' ὃν χρόνον οὗτος ἡτοιμάζετο νὰ κατενέγκῃ ταύτην κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀλέξανδρου. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ἐπεδόθησαν εἰς παντὸς εἴδους διατκεδάσεις. Ποιητὴς Ἐλλην, ὁ Πράνιχος, εἶχε ποιήσει ἀσματα σατυρίζοντα τοὺς τρεῖς στρατηγοὺς τοῦ μεγάλου Ἀλέξανδρου, οὓς πρὸ μικροῦ εἶχον νικήσει ἐν Σογδιανῇ οἱ βάρβαροι, καὶ τὰ ἀσματα ταῦτα ἤδοντο ἐν τῷ συμποσίῳ ἐν τῷ μέσῳ ἀσβέστων γελώτων. Τοῦτο οἱ πρεσβύτεροι ἔθερψαν λίαν ἄτοπον καὶ ἥρχισαν νὰ κατακρίνωσι καὶ τὸν ποιητὴν καὶ τοὺς ἄδοντας. Ὁ δὲ Κλεῖτος, ὅστις δυστυχῶς εἶχε πίῃ οἶνον περισσότερον τοῦ δέοντος, ὃν δὲ καὶ φύσει τραχὺς καὶ αὐθάδης, εἶπε μεγάλη τῷ φωνῇ καὶ μετ' ἀγανακτήσεως.

Εἶναι κάκιστον πρᾶγμα νὰ ὑβρίζωνται μεταξὺ τῶν βαρβάρων Ἐλληνες, οἵτινες εἶναι πολὺ ἀνώτεροι τῶν γελώντων, εἰ καὶ εἶχον τὴν ἀτυχίαν νὰ περιπέσωσιν εἰς συμφοράν.

Πρὸς ταυτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος διατάσσων ἄμα τοὺς ἄδοιτας νὰ ἔξακολουθῶσιν.

*Εκδοσις πέμπτη 1923.

‘Ο Κλειτὸς συνηγορεῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀποφαίνων ἀτυχίαν τὴν δειλίαν.

‘Ως δὲ ἦκουσε τοῦτο ὁ Κλεῖτος, ἐγένετο ἐκτὸς ἑαυτοῦ καὶ ἀναστὰς εἶπεν·

‘Η δειλία αὕτη ἔσωσέ σε, ὅστις κατάγεσαι ἐκ θεῶν, διαν τὸ ἔιφος τοῦ Σπιθύιδάτου ἥτο ἔτοιμον νὰ σοῦ διαρρήξῃ τὴν κεφαλὴν ἐκ τῶν ὅπισθεν. Τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Μακεδόνων καὶ τὰ τραύματα αὐτῶν ἀνέδειξάν σε μέγιν, ὡστε νὰ λέγῃς ὅτι κατάγεσαι ἐκ θεῶν, ἀρνούμενος τὸν πατέρα σου Φίλιππον.

‘Η αὐθάδεια αὕτη ἔξιδργισε σφόδρα τὸν Ἀλέξανδρον ὅστις εἶπε·

‘Αληθῆ λοιπόν, ὃ κακὴ κεφαλὴ, εἶναι ὅσα ἀκούστη περὶ σοῦ, δι τὸ ὑβρίζεις ἡμᾶς ἐκάστοτε καὶ κινεῖς εἰς στάσιν τοὺς Μακεδόνας! Ἄλλὰ σοὶ λέγω ὅτι δὲν θὰ χαρῆς ἀκούμη πολὺν χρόνον διὰ τὴν διαγωγήν σου ταύτην.

— ‘Ἄλλ’ οὐδὲ τώρα χαίρομεν, ὃ Ἀλέξανδρε, ἀπεκρίθη ὁ Κλεῖτος, τοιαύτην λαμβάνοντες ἀμοιβὴν τῶν κόπων μας. Μακαρίζομεν δὲ ἐκείνους, οἵτινες ηύτυχησαν νὰ ἀποθάνωσι καὶ δὲν ἐπέζησαν νὰ ἰδωσι τοὺς Μακεδόνας δερομένους ἀνηλεῶς μὲν μηδικὰς ράβδους, νὰ ἰδωσιν ἡμᾶς παρακαλοῦτας τοὺς Πέρσας, ἵνα μεσαλαβήσωσι νὰ προσέλθωμεν πρὸς τὸν βασιλέα.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κλείτου ἐκένησαν τὴν ἀγανάκτησιν πάντων τῶν παρισταμένων, οἵτινες ἐμέμφοντο τὸν Κλεῖτον καὶ ἐπειρῶντο παντοιτρόπως νὰ παύσωσι τὴν ἔριν ταύτην. ‘Ο Ἀλέξανδρος διετήγει πως ἀταραξίαν καὶ εἶπεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Ξενοδόχον τὸν Καρδιανὸν καὶ Ἀρτέμιον τὸν Κολοφώνιον·

Δὲν σᾶς φαίνονται οἱ Ἔλληνες μεταξὺ τῶν Μακεδόνων ώς ἡμίθεοι περιπατοῦντες μεταξὺ ἄρχεων;

Ἐν τούτοις ὁ Κλεῖτος ἔξηκολούθει νὰ θορυβῇ καὶ μὲ φωνὴν μεγάλην εἰπεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον.

Εἰπὲ φανερά, ὅπι μέλιεις νὰ εἴπῃς. Δὲν πρέπει νὰ καλῆς εἰς δεῖπνον ἄνδρας ἐλευθέρους καὶ ἔχοντας πορφησίαν μηδὲ νὰ συναναστρέφησαι μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ κάλλιον εἶναι νὰ ζῆς; μετὰ βαρβάρων καὶ ἄνδραπόδων, ἵνα προσκυνῶσι τὴν περσικήν σου ζώνην καὶ τὸν διάλευκον χιτῶνά σου.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἔξωργισαν καθ' ὑπερβυλὴν τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις λαβὼν μῆλον ἐκ τῆς τραπέζης ἐσφευδόνησε κατὰ τοῦ Κλείτου καὶ ἔζήτησε νὰ λάβῃ τὸ ἐγχειρίδιον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ σωματοφύλακες ἔκρυψαν τοῦτο, οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐκράτησαν αὐτόν, χωροῦντα πρὸς τὸν Κλεῖτον, διέταξε τὸν σαλπιγκτὴν νὰ σημάνῃ καὶ διὰ λακτίσματος ἐκτύπησεν αὐτόν, διότι δὲν ἐσάλπιζεν. Ἄλλὰ καὶ ὁ Κλεῖτος δὲν ὑπεχώρει καὶ μετὰ δυσκολίας οἱ φίλοι ἔξηγαγον τῆς αἰθουσῆς. Ἄλλος ἐνῷ τὸ πρᾶγμα ἐφανετοῦσι παρῆλθεν, αἴφνης ἀναφαίνεται ὁ Κλεῖτος ἐξ ἀλλῆς θύρας, ὅστις εἰσελθὼν εἰς τὴν αἰθουσαν ἐλεγε τοὺς ἔξης στίχους τοῦ Εὔριπίδου.

“Οταν τρύπαια πολεμῶν στήσῃ στρατός,
οὐ τῶν πονούντων τοῦργον ἥγοῦνται τόδε,
ἄλλος δ στρατηγὸς τὴν δόκησιν ἀρνυται. (1)

Ταῦτα εἰπεν ὁ Κλεῖτος καὶ ἔχώρει εἰς τὸν Ἀλέξαν-

1) “Οταν ὁ στρατὸς νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς, τὸ κατόρθωμα τοῦτο δὲν τὸ ἀποδίδουν εἰς τοὺς κοπιάσαντας στρατιώτας, ἀλλὰ λαμβάνει τὴν δόξαν ὁ στρατηγός.

δρον, δὸν συνεῖχον οἱ φίλοι. Ὡς δὲ ἥλθε πλησίον, ὁ Ἀλέξανδρος ἔξω ἐσαυτοῦ γενόμενος διὰ τὴν αὐθάδειαν τοῦ Κλείτου, ἀρπάζει ἐκ τινος τῶν διορφόρων αἰχμὴν καὶ ἐμπηγνεύει αὐτὴν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, ὅστις εὐθὺς ἐπεσε νεκρὸς βαρὺ στενάξας. Εὔθυς δὲ μετὰ τὸν φόνον τοῦ Κλείτου ἐνόησεν ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι μέγα κακὸν ἐκαμε καὶ μετανοῶν ὑμέλησε νὰ φονεύσῃ ἐσαυτὸν διὰ τῆς ἴδιας λόγχης, ἀλλ ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν φίλων, οἵτινες διὰ τῆς βίας ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν θάλαμον, ὅπου καθ' ὅλην τὴν νύκτα διετέλεσεν ἄγρυπνος καὶ κλαίων. Μάτην οἱ φίλοι, μάτην εὐτελεῖς φιλόσοφοι προσεπάθουν νὰ πείσωσιν αὐτὸν ὅτι οἱ μεγάλαι ἄνδρες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ πράττωσιν δ, τι ἀν θέλωσι καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται μὲ τὰς περὶ δικαίου καὶ θεμιτοῦ ἴδεας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ταῦτα δὲν ἤσαν ἵκαιὰ νὰ παρηγωρήσωσι τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις ἀνεμιμνήσκετο τῆς ἄνδρειας καὶ τῆς φιλίας τοῦ Κλείτου καὶ τῆς παρὰ τὸν Γρανικὸν εὐεργεσίας. Ἐπί δώδεκα ἡμέρας διετέλεσε κλαίων καὶ πενθὼν σφόδρα ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ φίλου. Ὁτε δὲ ἀνηγγέλθη αὐτῷ ὅτι ἡ κατὰ τῶν Σογδιανῶν ἐπαναστατῶν ἐκστρατεία ἦτο καθ' ὅλα ἑτοιμη, ἀπεδόθη πάλιν εἰς τὸν στρατόν του καὶ οἱ νέοι οὗτοι πόλεμοι παρηγόρησαν τὴν ψυχήν του περισσότερον πάντων τῶν λόγων τῶν ψευδοφιλοσόφων. Ἐπὶ ἓν δλόκληρον ἔτος διέτριψεν ἐν Σογδιανῇ, μέχρις δτού ἐντελῶς ὑπεταγησαν πάντες οἱ ἐπαναστάται καὶ οὕτω ἡ χώρα αδτη ἥνωθη μὲ τὸ λοιπὸν ἀπέραντον κράτος τοῦ Ἀλέξανδρου.

§ 67. •Θ· Ἀλέξανδρος ἐν Ἰνδικῇ.

·Αφ· οὖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὑπέταξε τὴν Περσίαν, τὴν

* Εκδοσις πέμπτη 1923:

Βακτριανὴν καὶ Σογδιανὴν, ἐτράπη πρὸς νότον σκοπὸν
ἔχων· νὰ ὑποτάξῃ καὶ τὴν Ἰνδικήν. Εἶναι δὲ ἡ Ἰνδικὴ
χώρα μεχίστη, χωριζομένη τῆς ἀλλής Ἀσίας πρὸς βορρᾶν
δι’ ὄρεών οὐδαμοῦ ἀλλοθι τῆς γῆς ἔχοντων τοιοῦτον
ὑψος. Πολλοὶ μεγάλοι ποταμοὶ διαρρέουσι τὴν χώραν,
ῶν οἱ μέγιστοι εἶναι πρῶτον πρῶτος μὲν ὁ Ἰνδός, εἰς δὲν
εἰσβάλλουσι καὶ πολλοὶ ποταμοί, ὁ Κωφὴν ἐξ ἀνατολῶν
καὶ ὁ Ὑδάσπης, ὁ Ἀκεσίνης, ὁ Ὑδραώτης, ὁ Ὑφασις
καὶ ὁ Ζαδάδος ἐκ δυσμῶν ἔπειτα ὁ Γάγγης, μεγαλεῖτε-
ρος τοῦ Ἰνδοῦ, εἰς δὲν εἰσβάλλουσι δώδεκα ἄλλοι μεγάλοι
ποταμοί. Ἀπασα ἡ περὶ τὸν Γάγγην θεωρεῖται ιερά.
Ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν αἱ ιεραὶ τῶν Ἰνδῶν πόλεις, εἰς δὲς
ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον μετα-
βαίνουσιν οἱ πιστοί, ἵνα λατρεύσωσι τοὺς θεούς των.
Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τούτους τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο ἡ
Ἰνδικὴ πλουσία καὶ εὐδαίμων. Ἡτο διηρημένη εἰς
πολλὰ μεγάλα βασιλεια, ἢ εἶχον στρατοὺς μεγάλους, ἔξη-
σκημένους εἰς πολέμους καὶ ἀνδρείως μαχομένους. Ταῦτα
πάντα εἶχε μάθει ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἡ καρδία του ἐπό-
θησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην τῶν ὅπλων του καὶ πρὸς
τοὺς ἀνδρείους λαοὺς τῆς Ἰνδικῆς. Ἀφορμὴν δὲ πρὸς
τοῦτο ἔδωκε βασιλεύς τις Ἰνδρὸς Ταξίλης καλούμενος,
ὅστις ἐρίζων πρός τοὺς ἄλλοας Ἰνδοὺς ἥγειμόνας καὶ
ἐπιθυμῶν τὴν αὔξησιν τοῦ βασιλείου του ἐξήτησε τοῦ
Ἀλεξάνδρου τὴν βούθειαν, ὑποσχόμενος συμμαχίαν κατὰ
πάντων ὅσοι ἥμελον ἀντισταθῇ εἰς αὐτόν. Διό, ἀφ’ οὗ
παρεσκεύασεν ἀξιόλογον στρατὸν, περὶ τὸ τέλος τοῦ
ἔαρος τοῦ ἔτος 327 π. Χ. ἀνέζευξεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ
τῆς Βακτριανῆς, καὶ μετὰ δέκα ἡμερῶν πορείαν ἔφθα-
σεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῶν Παροπαμισαδῶν, κειμέ-

νην εἰς τὴν μεσημβρινὴν κλιτὺν τοῦ Ἰνδικοῦ Καυκάσου.
Ἐντεῦθεν ἀφ' οὗ ἀνεπαύθη ἐπὶ τίνας ἡμέρας ὁ στρατός,
ἐκίνησε πορευόμενος εἰς τὴν Ἰνδικήν. Ὡς δὲ ἔφθασεν
εἰς τὰ σύνορα αὐτῆς, προαπέστειλεν εἰς τὴν Ἰνδικήν
πρέσβεις προσκαλῶν τοὺς λαοὺς αὐτῆς νὰ ἔλθωσιν εἰς
ἀπάντησιν τοῦ βασιλέως καὶ νὰ ὅμοιογήσωσιν εἰς αὐτὸν
πίστιν καὶ ὑποταγῆν. Ἐν τοῖς πρώτοις ἥλιθεν εἰς προϋ-
πάντησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ Ταξίλης καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες
ἐκ τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Ἰνδοῦ χώρας μετὰ πολλῆς μεγαλο-
πρεπείας καὶ πολυπληθοῦς ἀκολουθίας κατὰ τὰ ἔθιμα
τῶν Ἰνδῶν, ἐπὶ χρυσοστολίστων ἐλεφάντων ἐποχούμενοι
καὶ φέροντες πλούσια δῶρα, ὅσα ἐνομίζοντο μέγιστα παρ'
Ἰνδοῖς. Ἐδωρήσαντο δὲ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ εἰκο-
σιπέντε ἐλέφαντας, ἵνα μεταχειρισθῇ αὐτοὺς κατὰ βού-
λησιν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐδέχθη πάντας τοὺς ἡγεμόνας
φιλοφρόνως, ὑποσχεθεὶς ὅτι θέλει ἐν καιρῷ ἀνταμείψῃ
αὐτοὺς διὰ τὴν πίστιν των ταύτην, τοὺς δὲ μὴ δόντας
προσοχὴν εἰς τὴν διαταγῆν του θέλει ἐντὸς τοῦ ἔτους
ἀναγκάσῃ εἰς ὑποταγῆν. Κατόπιν δὲ διαιρέσας τὸν στρα-
τόν του εἰς δύο μοίρας παρέδωκε τὴν μὲν μίαν εἰς τὸν
Ἡφαιστίωνα καὶ Περδίκκαν, διατάξας νὰ μεταβῶσιν εἰς
τὸν Κωφῆνα ποταμὸν (τανῦν Καβούλ) καὶ νὰ ὑποτάξωσι
πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου.
Οταν δὲ φύσισσιν εἰς τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, νὰ ζεύξω-
σιν ἐπ' αὐτοῦ γέφυραν, ἵνα διαπεραιωθῇ ὁ στρατὸς εἰς
τὸ ἐσωτεροικὸν τῆς Ἰνδικῆς. Αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς λαβὼν
τὴν ἄλλην μοίραν τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησε πρὸς βιορρᾶν
θέλων οὕτω νὰ ὑποτάξῃ τοὺς ὁρεινοὺς τῆς Ἰνδικῆς λα-
οὺς καὶ εἴτα νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῆς ἄλλης μοίρας. Ἡ ἐκ-
στρατεία αὐτῇ ἡ ὁρεινὴ ἦτο ἐπιπονωτάτη. πρῶτον μὲν

διὰ τὰς δυσχερείας, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τὸ μάχιμον τῶν κατοίκων. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὰς ἀκροπόλεις ταύτας τῆς Ἰνδικῆς εἶχον καταφύγη χιλιάδες Ἰνδῶν, ἵνα ἀποφύγωσι τὴν αἰχμαλωσίαν, ἔχοντες ἀπόφασιν νὰ πολεμήσωσιν ἐν ἀνάγκῃ μέχρι θανάτου μᾶλλον ἢ νὰ παραδοθῶσι. Διὸ καὶ ὁ ὁρεινὸς οὔτος πόλεμος ὑπῆρξε συνεχῆς σειρὰ φιλοκινδύνων μαχῶν. Χιλιάδες ἀνδρῶν μετὰ αἰματηρὰς μάχας ἡγμαλωτίσθησαν, ἀπειρα ποίμνια, ἀναρίθμητοι ἀγέλαι βιων ἔπεσσον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ. Ἐκ τούτων τῶν βιων ἐκλέξας τοὺς καλλίστους ὁ Ἀλέξανδρος ἔστει⁷ εἰς Μακεδονίαν, ἵνα ἐργάζωνται τὴν γῆν. Ὁτε δὲ εὐρίσκετο ἐπὶ τῶν ὁρέων ὁ βασιλεὺς, ἥλθον οἱ προειδώτες λαοῦ τινος τῶν Γουραίων καλουμένων, ἵνα προσενέγκωσιν αὐτῷ τὴν ὑποταγήν των. Ως δὲ εἰσῆλθον οὗτοι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ εἶδον αὐτὸν ἐν λαμπρότητι τῆς πανοπλίας αὐτοῦ, στηριζόμενον ἐπὶ τῆς λόγγης καὶ φέροντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεγάλην καὶ ἀπαστράπουσαν περικεφαλαίαν, ἐξεπλάγησαν καὶ πεσόντες εἰς τὰ γόνατα ἐσιώπων. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτοῖς φιλοφρόνως νὰ ἐγερθῶσι καὶ νὰ εἴπωσιν, τὶ θέλουσιν. Ἀναστάντες δὲ εἶπον ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν καλεῖται Νῦσα, ὅτι δὲν εἶναι Ἰνδοί, ἀλλ' Ἑλληνες ἐγκατασταθέντες ἐνταῦθα ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων καὶ ὅτι διοικοῦνται ἀριστοκρατικῶς, ὑπακούοντες εἰς τριάκοντα ἄρχοντας. Ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ χαρᾶς ἤκουσε τὴν ἐλληνικὴν αὐτῶν καταγωγὴν καὶ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ διοικῶνται κατὰ τὸ πάτριον αὐτῶν πολίτευμα. Εἶναι δὲ ἡ χώρα αὕτη τῶν Νυσαίων ἀνθηρὰ καὶ ἐπίγαιοις, κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ἀμυγδαλεῶν, καὶ παρεμφερής πρὸς τὴν ὥραιαν τῆς Ἑλλάδος φύσιν. Ὁ δὲ λόγος οὗτος

περὶ λαοῦ συγγενοῦς οἰκοῦντος ἐνταῦθα ηὔχαριστησε σφόδρα τὸν στρατόν, ὅστις ἀνεμνήσθη τῆς προσφιλοῦς πατρίδος, ἦν ἀπὸ πολλῶν ἔτῶν δὲν εἶχε ἵδῃ.

§ 68. Ἀορονος ἄκρα.

Πᾶσαι αἱ πόλεις τῆς ὁρεινῆς Ἰνδικῆς εἰχον καταληφθῇ ἡττηθεῖσαι, πάντα τὰ ὀχυρὰ μέρη εἰχον κυριευθῇ διὰ τῆς στρατηγικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνδρείας τῶν Ἐλλήνων στρατιωτῶν, μόνον μία ὀχυρὰ θέσις παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ὑπελείπετο ἀκόμη, ἥτις ἐκαλεῖτο Ἀορονος ἄκρα, διότι οὐδὲ τὰ ὄρνεα ἥδύναντο νὰ ὑψωθῶσι μέχρις αὐτῆς. Κεῖται δὲ αὐτῇ ἐπὶ ὄρους ἔχοντος πέντε χιλιάδων ποδῶν ὅψις, τετειχισμένη πανταχόθεν δι' ὑψηλοῦ τείχους καὶ ἔχουσα ἄφθονον ἔνδονταν καὶ ὕδωρ. Εἰς ταύτην κατέφυγον ἐκ τῶν πεδιάδων πολλοὶ τῶν Ἰνδῶν, διότι ἐφρόνουν ὅτι ἐνταῦθα ἥσαν ἐν μεγίστῃ ἀσφαλείᾳ. Τὴν ἀκρόπολιν ταύτην ἐπρεπε πάντως νὰ καταλάβῃ ὁ Ἀλέξανδρος· διότι πρῶτον μὲν τοῦτο θὰ ἐποίει μεγάλην αἰσθησιν εἰς τοὺς Ἰνδούς, οἵτινες ἐμεώρουν αὐτὴν ἀπόρθητον, καὶ θὰ ἔπειθεν αὗτοὺς ὅτι πᾶσα αὐτῶν ἀντίστασι; εἶναι ματαία· ἔπειτα δὲν ἥτο καὶ φρόνιμον νὰ ἀφῆσῃ εἰς τὰ νῶτα αὐτοῦ ἴσχυρὸν φρούριον κατεχόγενον ὑπὸ ἐχθροῦ ὅστις ἥδύνατο ποικιλοτρόπως νὰ βλάπτῃ αὐτὸν χωροῦντα εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἰνδικῆς. Διὸ ὁ βασιλεὺς ἥρξατο τῆς πολιορκίας τῆς Ἀόρονος ἄκρας. Πανταχόθεν τὸ φρούριον ἥτο ἀπρόσιτον, μία δὲ μόνη ὁδὸς ἐφερεν εἰς αὐτό, ἀλλ᾽ ἡ ὁδὸς αὐτῇ εἶχε κατὰ διαστήματα κατασκευασθῇ τοιαύτη. ὥστε διὰ μάχης ὀφειλεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ κυριεύῃ ἐκαστον σημεῖον αὐτῆς. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐμελέτησε μετὰ προσοχῆς τὴν φύ-

σιν τοῦ ἔδαφους καὶ τὴν τέχνην τῆς ὀχυρώσεως καὶ εἰδεν ὅτι διὰ πολλοῦ αἴματος θὰ κατώρθωντε τὴν ἄλωσιν τοῦ φοβεροῦ τούτου φρουρίου. Ἐνῷ δὲ ἐσκέπτετο νὰ ἔξενρη τρόπον ἀλώσεως τοῦ φρουρίου προσφορώτερον, ἐμφανίζεται γέρων Ἰνδός, ὃστις πενέστατος ὥν ἦζη ἐν τῷ δρει μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ τέκνων καὶ ἐγίνωσκε κάλλιστα τοὺς τόπους τούτους. Ὁ Ἰνδός οὗτος ἐδήλωσεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι ἡδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν δι' ἄλλης ὁδοῦ καὶ νὰ φέρῃ αὐτὸν ἀμέσως κάτω τοῦ φρουρίου. Ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἔστειλεν ὑπὸ τὸν Πτολεμαῖον σῶμα εὔζώνων στρατιωτῶν, ἵνα τῇ ὀδηγίᾳ τοῦ γέροντος Ἰνδοῦ φθάσῃ εἰς τὸ φρουρίον καὶ καταλάβῃ θέσιν παρ' αὐτῷ ἐπίκαιρον, διατάξας νὰ σημάνῃ τοῦτο διὰ πυρῶν, εὐθὺς ὡς ἡθελε κατορθώσῃ τοῦτο. Δι' ὑτραπτῶν ἀνάντων καὶ δυσβάτων πορευόμενοι ἔφθασαν ἀπαρατήρητοι ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἰς τὸν τόπον ὃν καταλαβόντες καὶ ὀχυρώσαντες κύκλῳ διὰ τάφρους καὶ χάρακος ἀνῆψαν πυρά, ἵνα δηλώσωσιν εἰς τὸν βασιλέα τὴν εἰς τὸ ὅρος ἀνάβασιν. Ὡς δὲ εἶδε τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος, διέταξε τὸν στρατὸν του νὰ προχωρήσῃ ἀναβαίνων εἰς τὸ ὅρος, ἥλπιζε δὲ ὅτι ἡ ἀνάβασις θὰ ἐγίνετο εύκολωτέρα, διότι οἱ ἔχθροι ὥν ἐπολέμουν καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ ὅρους στρατὸν τοῦ Πτολεμαίου. Ἄλλ' οἱ Ἰνδοὶ ἐπολέμουν ἀνδρειότατα ἀποκλείοντες τὴν ὁδόν, ὥστε ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδεν κατώρθωσε καὶ διέταξε τὸν στρατὸν νὰ ὑποχωρήσῃ. Ὡς δὲ εἶδον τοῦτο οἱ βάρβαροι, προσέβαλον τώρα πάντες τὸ στρατόπεδον τοῦ Πτολεμαίου, ὅπερ ὑπερήσπιζον οἱ Ἑλληνες μαχόμενοι ἀνδρειότατα. Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτός, ὑπεγώρησαν οἱ Ἰνδοὶ εἰς τὸ φρουρίον, ἵνα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἐπανα-

λάβωσι τὴν ἐπίθεσιν, Ὄλλὰ κατὰ τὴν νύκτα ὁ Ἀλέξανδρος ἔγραψεν εἰς τὸν Πτολεμαῖον ἐπιστολήν, ἣν ἐκόμισε πιστὸς Ἰνδός, διὰ σκοπὸν εἰχε τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ νὰ ἐκβιάσῃ τὴν ἀνάβασιν καὶ διέταττεν αὐτὸν νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Ἰνδῶν ἐκ τῶν ὅπισθεν καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐνωθῶσιν οἱ δύο στρατοί, ώς καὶ πράγματι συνέβη· διότι, ώς ἐγένετο ἡμέρα, ὁ Ἀλέξανδρος λαβὼν ἐν μέρος ἐκλεκτοῦ στρατοῦ ὅρμησε νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ ὅρος ἀκουλουθῶν τὴν ὁδὸν, ἢν ἥκολούμησεν ὁ Πτολεμαῖος. Ως δὲ εἶδον τοῦτο οἱ βάρβαροι, ἔδραμον, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν ἄνοδον. Ὄλλὰ τότε ἐπετέθη ἐκ τῶν ὅπισθεν ὁ Πτολεμαῖος καὶ μετὰ πεισματώδη μάχην οἱ Ἰνδοὶ γικηθέντες ἔδραμον νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὸ φρούριον. Τούτους κατεδίωξεν ὁ στρατὸς ἐνωθείς, ἀλλ' οἱ βάρβαροι προλαβόντες εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον. Διὸ ἦναγκάσθη ὁ Ἀλέξανδρος νὰ διανυκτερεύσῃ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Πτολεμαίου, ὅπερ ἔκειτο χαμηλότερον τοῦ φρουρίου τῶν Ἰνδῶν, χωρὶς μενον ἔξ αὐτοῦ δι' εὔρειας καὶ βαθείας φάραγγος. Ἐνταῦθα δὲ μένων καὶ σκεπτόμενος, πῶς νὰ γίνῃ κύριος τοῦ φρουρίου, ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ γιγάντιον καὶ παράτολμον σχέδιον, νὰ χώσῃ τὴν μεγάλην ταύτην φάραγγα, ἢτις εἰχε τεσσάρων χιλιάδων ποδῶν πλάτος, καὶ οὕτω νὰ ἔλθῃ πλησίον τοῦ φρουρίου. ὅπερ ἔπειτα ἥδυνατο νὰ καταστρέψῃ διὰ μηχανῶν. Καὶ εὐθὺς τῇ πρωΐᾳ τὸ σχέδιον τοῦτο ἐτέθη εἰς τὸ ἔργον. Αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς ἦτο πανταχοῦ προών, οὐχὶ ἀπλοῦς θεατὴς τῶν ἐργαζομένων, ἀλλὰ καὶ μετέχων τῆς ἔργασίας, κυλίων πέτρας, κόπτων δένδρα καὶ ρίπτων εἰς τὴν φάραγγα. Τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως ἐκίνησε πάντων τὴν προθυμίαν καὶ ἥδη κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἔχώσθη χῶρος

τριακοσίων βημάτων. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἐθεώρουν τοῦτο παραφροσύνην καὶ ἔχεναῖς τοὺς ἐργαζομένους, ἀλλ᾽ ἐντὸς δλίγου τὸ χῶμα προύχωρησε μέχρι τοσούτου, ὥστε οἱ βάρβαροι δὲν ἡδύναντο νὰ πλησιάσωσι βαλλόμενοι διὰ τῶν ἀπὸ τῶν μηχανῶν βελῶν. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἐφθασε μέχρι μεμονωμένου τινὸς βράχου, ὃν κατεῖχον οἱ βάρβαροι, καὶ ὅν οἱ Ἑλληνες, ἡγουμένου τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκυρίευσαν ἐξ ἐφόδου, φονεύσαντες ἐν πεισματώδει συμπλοκῇ τοὺς φυλάσσοντας τοῦτον Ἰνδούς. Ως δὲ εἶδον τὰ καταπληκτικὰ ταῦτα ἔργα τοῦ βασιλέως οἱ βάρβαροι, τὸν δποῖον οὔτε κρημνοὶ οὔτε ἄβυσσοι ἐκώλυνον νὰ ἐκτελῇ ὁ, τι ἀν ύμέλῃ, ἐφοβήθησαν σφόδρα καὶ πειψαντες κήρυκας ἐζήτουν νὰ παραδοθῶσιν ὑπὸ ἐντίμους δρους. Κυρίως δμως ἐσκόπουν νὰ δραπετεύσωσι τὴν νύκτα δι' ἀτραπῶν, ἀς οὗτοι ἐγίνωσκον. Τοῦτο ἐνόησε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, δστις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀφῆκε μέρος τοῦ φρουρίου ἀφύλακτον. Καὶ πράγματι τὴν νύκτα οἱ βάρβαροι ἐψυγον ἐγκαταλίποντες τὸ φρούριον, δπερ κατέλαβον οἱ ἡμέτεροι. Μεγάλαι δὲ θυσίαι καὶ εὐφρόσυνοι διασκεδάσεις ἐτελέσθησαν διὰ τὴν αἰσίαν ἐκβασιν ἐπιχειρήσεως, ἦν μόνον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ τόλμη καὶ τῶν γενναίων αὐτοῦ στρατιωτῶν ἡ ἀκαταμάχητος ἀνδρεία κατέστησαν κατορθωτήν. Τὸ φρούριον τοῦτο ὠχυρώθη καλλίτερον καὶ ἐδόθη πρὸς φύλαξιν εἰς φρουρὰν Ἑλήνων.

§ 69. Παράδοσεις Ταξίδων.

Α' οὐ δὲ ὑπέταξε πᾶσαν τὴν ὁρεινὴν χώραν ὁ Ἀλέξανδρος, κατέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τοὺς λειμῶνας τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ἵνα συλλάβῃ τοὺς ἐκεῖ νεμιμένους.

*Εκδοσις πέμπτη 1932

έλέφαντας. Ἡ θήρα αὗτη τῶν ἔλεφάντων, ὡν πολλοὺς συνέλαβε ζῶντας, εἶχέ τι τὸ ἀσύνηθες καὶ ἔκτικτον. Καὶ τοῦτο κυρίως ἡγάπα ὁ Ἀλέξανδρος, γινώσκων πόσον ἐνθουσιὰ τοὺς Ἑλληνας στρατιώτας ἡ ἀνδρεία καὶ τὸ ριψοκίνδυνον, καὶ πόσην αἰσθησιν ποιεῖ τοῦτο εἰς τοὺς λαούς, ὃν ἥθελε νὰ εἴναι βασιλεύς. Ἰδών δὲ παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν δάση ἀπέραντα μὲ δένδρα τρισμέγιστα, ἥθέλησε νὰ κατασκευάσῃ ἐξ αὐτῶν πλοῖα. Δὲν παρῆλθε δὲ πολὺ; καὶ δός, καὶ στόλος ποτάμιος κατεσκευάσθη τοῖοῦτος, οἶον οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδεν ὁ Ἰνδὸς ποταμός. Εἰς τὰ πλοῖα ταῦτα ἐμβὰς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ κατέπλευσε τὸν Ἰνδόν, παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ ὁποίου πυκνόταται ἥσαν μεγάλαι πόλεις καὶ κῶμαι. Μετὰ δέκα δὲ ἡμερῶν πλοῦν ἔφθασε παρὰ τὴν Πευκαλιώτιδα πόλιν, ἔνθα ὁ Ἡφαιστίων καὶ ὁ Περδίκκας πρὸ πολλοῦ εἶχον γεφυρώσῃ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ὡς εἶχε διατάξῃ αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἡσαν αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ἕαρος τοῦ ἔτους 326, ὅτε ὁ Ἑλληνικὸς στρατός, ὅστις ἐνισχύθη καὶ διὰ πολλῶν ἐπικουριῶν τῶν ἡγεμόνων τῶν οἰκούντων ἐντεῦθεν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, παρεσκευάσθη νὰ διαπεραιωθῇ εἰς τὴν ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ ὅχθην. Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τοῦτον ἀφίκοντο καὶ πρέσβεις τοῦ ἡγεμόνος Ταξίλου, οἵτινες ἐβεβαίωσαν ἐκ νέου πρὸς τὸν βισιλέα τὴν πίστιν τοῦ ἡγεμόνος αὗτῶν, ἔφερον δὲ εἰς αὐτὸν πλούσια δῶρα, τρεῖς χιλιάδας βιοῦν, δέκα χιλιάδας προβάτων, τριάκοντα ἔλέφαντας, διακόσια τάλαντα ἀργυρίου, ἑπτακοσίους Ἰνδοὺς ἵππεις καὶ πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν τοῦ ἡγεμόνος, προσέφερον δὲ ὡς δῶρον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἡγεμονίας ὄνόματι Τάξιλα, πόλιν

καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην, καιμένην μεταξὺ τῶν ποτομῶν Ἰνδοῦ καὶ Υδάσπου. Ὁ Ἀλέξανδρος ηὔχαριστήθη ἐκ τῆς πίστεως τοῦ φίλου αὐτοῦ βασιλέως καὶ ἐπεφάσισε γὰρ πορευθῆ εἰς τὰ Τάξιλα πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἡγεμόνος. Τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ οὐ ἔτινηγύρισε διὰ θυσιῶν εἰς τὸν θεούς, διὸ ἀγώνων γυμνικῶν καὶ ἵππικῶν. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τούτων ἥρξατο ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ. Καὶ ἐν μέρος τοῦ στρατοῦ διέβαινεν ἐπὶ τῆς γεφύρας, ἄλλο δὲ ἐπὶ τῶν ποταμῶν πλοίων, δὲ βασιλεὺς καὶ οἱ πεζοὶ αὐτὸν ἐπὶ δύο πολυτελῶν τριήρων, ἃς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐναυπήγησεν. Ἀφ' οὗ δὲ σύμπας ὁ μέγας στρατὸς διέβη τὸν ποταμόν, ἔχωρησε κατ' εὐθεῖαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὰ Τάξιλα. Πρὸς βορρᾶν δὲν ἐφαίνοντο τὰ θυηλότατα δῷρα τοῦ κόσμου, τὰ Ἰμαλαΐα, κεκαλυμμένα ὑπὸ αἰωνίας χιόνος, πρὸς νότον δὲ ἐξετείνοντο εὐρύταται πεδιάδες ἀρδευόμεναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν, καὶ οὖσαι εὐφοριώταται καὶ κάλλιστα. Πανταχοῦ δέ, ὅπου καὶ ἀν ἐστρεφες τὸ δῆμα, ἐνεφανίζοντο μεγαλοπρεπεῖς τῆς χώρας μορφαί, βλάστησις γιγαντιαία, ποταμοὶ μέγιστοι, δρυ οὐρανομήκη, ἐνδυμασίαι τῶν κατοίκων παράδοξοι, ἔθιμα αὐτῶν ἀλλόκοτα. Μίαν δὲ ὕραν μακρὰν τῆς πρωτευούσης εἶδεν ὁ στρατὸς ἐκθαμβώσ: καὶ τὸν Ἰνδοὺς ἀσκητάς, οἵτινες γυμνοί, μεμονωμένοι, ἐκάθηντο ἀκίνητοι ἡμέραν καὶ νύκτα προσευχόμενοι ὑπὸ τὰς καυστικωτάτας ἀκτίνας τῆς μεσημβρίας καὶ ὑπὸ τὴν ψυχρὰν δρόσον τῶν καταστέρων νυκτῶν.

Οτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἦλθε πλησίον τῆς πόλεως, ὁ ἡγεμὼν Ταξίλης μετὰ στρατιωτικῆς μουσικῆς καὶ μετ' ἐλεφάντων πολυτελέστατα κεκοσμημένων ἐξῆλθεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ βασιλέως, ὃν ἤσπάσατο μετὰ βαθυτά-

* Εκδόσις πέμπτη 1923.

του σεβασμοῦ, παραδοὺς καὶ ἑαυτὸν καὶ δλον τὸ κράτος αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Ἀμφότεροι οἱ ἡγεμόνες εἰσήλασαν ὅμοι εἰς τὴν πόλιν, ἐνθα ἐτελέσθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου μεγάλαι ἕορται καὶ πανηγύρεις, ὃν ἡ λαμπρότης καὶ ἡ πολυτέλεια ἡὑξῆθη ἐπι μᾶλλον διὰ τῆς παρουσίας καὶ πολλῶν ἄλλων ἡγεμόνων, οἵτινες ἥλθον ἐνταῦθα, ἵνα ὅμοιωσι πίστιν καὶ υποταγὴν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Ο δὲ Ἀλέξανδρος ἔξεφρασε πρὸς πάντας τοὺς ἡγεμόνας τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐχαρίστησιν διὰ τὴν πίστιν αὐτῶν καὶ ἀφοσίωσιν, καὶ ἀφῆκεν ἐπ' ὁνόματί του νὰ κατέχωσι τὰς χώρας, ἃς καὶ πρότερον κατεῖχον. Τινῶν δὲ μάλιστα ἔξέτεινε καὶ τὰ ὅρια διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ὑπηρεσίας αὐτῶν. Ἰδίως δὲ μεγαλοδωρότατος ἔδειχθη πρὸς τὸν Ταξίλην, πρὸς ὃν ἔδωκε στολὰς μηδικὰς πολυτελεστάτας, εἴκοσιν ἵππους ἑλληνικοὺς πολεμικούς, χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς φιάλας ψαυμασίας ἑλληνικῆς τέχνης καὶ χίλια τάλαντα.

§ 70. Πόρου ἀντέστασις.

Ἐκ Ταξίλων ἔπειμψεν ὁ Ἀλέξανδρος διαταγὴν πρὸς τὸν ἡγεμόνα Πῶρον, ἵνα ἔλθῃ εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ καὶ ἀκούσῃ τὴν βασιλικὴν ἀπόφασιν περὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Ταξίλην. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Πῶρος·

Εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας μου θὰ ἔλθω πάντως, ἀλλὰ τίς θὰ εἶαι τοῦ λοιποῦ ἡ σχέσις μου πρὸς τὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Ταξίλην, τοῦτο θὰ κρίνῃ ὁ πόλεμος, ὃν ἀναλαμβίνω ὑποστηρίζων τὴν ἐλευθερίαν τῆς χώρας μου.

Ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Πῶρος καὶ εὔθυνε συνέλεξε πάντα

τὰ στρατεύματά τοι καὶ ἥλθε πρὸς τὸν ποταμὸν Ὅδαστην, ὅστις ἦτο τὸ δριόν τοῦ κράτους του, ἀπόφασιν ἔχων νὰ ἐμπιστῇ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, ἐκάλει δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας τῆς Ἰνδικῆς εἰς βοήθειαν. Ως δὲ ἔμαθε ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος, εὐθὺς ἔστειλε τὸν στρατηγὸν Κοῖνον εἰς τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, διαιτάξας νὰ διαλύσῃ τάχιστα τὰ πλοῖα καὶ μετενέγκῃ τὸ ὑλικὸν ὅλον εἰς τὸν Ὅδαστην. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τὸν στρατὸν πάντα καὶ πέντε ἀκόμη χιλιάδας Ἰνδούς, οὓς ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Γαξιλῆς καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι ἡγεμόνες, ἐκίνησε διευθυνόμενος εἰς τὸν Ὅδαστην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐκρήγνυνται ἐν τῇ Ἰνδικῇ βροχῇ ραγδαῖαι, ἐξ ὧν οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦσι καὶ αἱ ὁδοὶ καθίστανται ἄβατοι. Καὶ ὅμως ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς ἐβάδιζε πρὸς οὐδὲν λογιζόμενος τὰς κακουγίας καὶ πρόθυμος νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ νικήσῃ. Μετὰ δύο ἡμερῶν ἐπίπονον πορείαν ἔφθασεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸν Ὅδαστην, ὅστις ἤρχισε νὰ πλημμυρῷ ἔχων περὶ τὰ χίλια διακόσια βήματα πλάτος. Ἐν τῇ ἀντιπέραν ὅχθῃ ἐφαίνετο τὸ μέγα στρατόπεδον τοῦ Πώρου καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ αὐτοῦ παρεσκευασμένη εἰς μάχην, ἐμπροσθεν δὲ τοῦ στρατοῦ ὥσπερ πύργοι φρουρῶν ἵσταντο παρατεταγμένοι τριακόσιοι ἐλέφαντες. Ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ ἐφάνη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τοιούτους δρούς δύσκολος καὶ διὰ τοῦτο ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὴν ὅχθην τοῦ ποταμοῦ. Σκεπτόμενος ὅμως εὗρισκεν ὅτι ἡ μάχη δὲν ἐπρεπε νὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον, καθ' ὅσον τὰ στρατεύματα τοῦ Πώρου θὰ ηὔξανοντο διὰ συμμαχικῶν στρατευμάτων, περὶ ὧν εἶχε πληροφορίας ὅτι ἤσαν καθ' ὅδόν. Διὸ ἀπεφάσισεν ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ διαβῇ τὸν ποταμὸν καὶ νὰ δώσῃ μεγάλην ἀποφασιστι-

καὶ νῦν μάχην. Ἰνα δὲ διαλάθη τὴν προσοχὴν τοῦ ἔχθροῦ, πότε θὰ γίνῃ ἡ διάβασις καὶ εἰς ποῖον μέρος τοῦ ποταμοῦ, διέταξε περὶ τὸ μεσονύκτιον νὰ σαλπίσωσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ πάντες οἱ σαλπιγκταί, νὰ βοήσῃ δὲ καὶ νὰ ἀλλαχθῇ ὁ στρατός, τὸ δὲ ἵππικὸν νὰ διατρέχῃ ἄνω κάτω τὴν ὅχθην, τὰ δὲ πλοῖα νὰ ἀναπλεύσωσιν, αἱ δὲ φάλαγγες τοῦ στρατοῦ ὑπὸ μεγάλα καὶ λαμπρὰ πυρὰ νὰ χωρῶσιν εἰς τὸν ποταμὸν ὡς θέλουσαι δῆθεν νὰ διαβῶσιν αὐτόν. Ὡς δὲ ταῦτα ἔγένοντο ἐν τῇ ἐντεῦθεν ὅχθῃ τοῦ ποταμοῦ, εὔθὺς ἥκουσθη θόρυβος καὶ ἐν τῷ ἀντιπέραγματοπέδῳ, οἱ ἐλέφαντες ἥχθησαν παρὰ τὴν ὅχθην, τὰ στρατεύματα παρεταχθησαν παρὰ τὸν ποταμὸν καὶ περιέμενον τὴν ἐπίθεσιν μέχρι πρωΐας, ἥτις ὅμως δὲν ἔγένετο. Ἀποκαμών δὲ ὁ Πᾶρος καθ' ἐκάστην νύκτα νὰ ἔκθέτῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ στρατεύματα καὶ εἰς τὰς καταιγίδας καὶ εἰς τὰς ἀγρυπνίας καὶ εἰς τὸ ψῦχος τῆς νυκτὸς ἀπεφίσισε νὰ μὴ διδῃ πλέον προσοχὴν εἰς τὸν θόρυβον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ νὰ ἀφίνῃ τὰ στρατεύματα νὰ ἀναπαύωνται, θέτων μόνον φρουρὰς πολλαχοῦ τοῦ ποταμοῦ. Τοῦτο δὲ ἐπεθύμει καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, νὰ καταστήσῃ τὸν στρατὸν τοῦ Πάρου ἀκίνδυνον εἰς νυκτερινὰς ἐπιθέσεις.

§ 71. Λυσσώδης μάχη.

Ο Κοῖνος, ὡς διετάχθη, διέλυσε τὰ πλοῖα καὶ ἔφερε δι' ὑποζυγίων τὰ ὑλικὰ πάντα εἰς μέρος τι παρὰ τὸν Ὅδοντην κρυπτόμενον ὑπὸ γηλόφων καὶ ὑπὸ δένδρων, ὥστε ἐκ τῆς ἀντιπέραν ὅχθης δὲν ἥδυναντο οἱ ἔχθροι νὰ ἴδωσι, τί ἐνταῦθα ἔγίνετο. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος διήρεσε τὸν στρατὸν εἰς τρεῖς μοίρας. Καὶ τὴν μὲν μίαν μοίραν ἀφῆκεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὑπὸ τὸν Κράτερον, διατάξας

* Ημερομηνία πέμπτη 1988

αὐτὸν τότε μόνον νὰ διαβῇ τὸν ποταμὸν, ἐὰν οἱ ἀπεναντὶ ἔλεφαιντες τοῦ ἔχθροῦ ἀπομακρυνθῶσι τῆς ὅχθης· τὴν δὲ δευτέραν ἀφῆκεν δὲ λίγον ἀπωτέρῳ τοῦ στρατοπέδου παρὰ τὴν ὅχθην τοῦ ποταμοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Πτολεμαῖον τὸν Λαγίδου, ὃν διέταξε νὰ διαβῇ κατὰ σώματα τὸν ποταμόν, εὑθὺς δὲ λίγῳ συμπλεκομένους τοὺς Ἰνδοὺς ἐν μάχῃ. Αὐτὸς δὲ ἄγων τὴν τρίτην μοῖραν ἔχωρησε βιορειότερον καὶ περὶ τὴν δεῖλην ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος, ὃνθεν ἐμελλε νὰ γίνῃ ἡ διάβασις. Ὡς δὲ ἔφθασεν ἐνταῦθα, ἥρξατο ἐν τάχει νὸ γίνηται ἡ προπαρασκευὴ πρὸς διάβασιν. Τὰ πλοῖα καθειλύνοντο εἰς τὸν ποταμόν, αἱ διφθέραι ἐπληροῦντο χόρτων, καὶ ἐσχάραι κατεσκευάζοντο, ἐφ' ὃν ἐμελλε νὰ βαδίσῃ ὁ στρατός. Ὁλος ὁ στρατὸς ἀπησχολεῖτο καθ' ὅλην τὴν νύκτα, οἱ δὲ φρουροὶ τοῦ ἔχθροῦ οὐδέν ἐνόησαν· διότι κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἐγίνονται φοβεροὶ δύμβροι μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν καὶ βιαίων ἀνέμων, οἵτινες ὀφέλησαν, διότι δὲν ἀφινον νὰ ἀκουσθῇ ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν οὔτε ὁ θόρυβος τοῦ στρατοῦ, οὔτε ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων, οὔτε ὁ κτύπος τῶν τεκτόνων.

Εἶχε δὲ ἀρχίσει νὰ ὑποφέρσῃ ἡ ἡμέρα, ὅτε ἔπαινσεν ἡ βροχὴ καὶ ὁ ἄνεμος ὁ ἵχυρος ἐκόπασε. Τότε δὲ Ἀλέξανδρος συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν στρατηγῶν του καὶ ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων του ἀνέβη εἰς τὴν βασιλικὴν τριακόντορον καὶ ἐπέρασε πρῶτος τὸν ποταμόν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἐπέρασεν ὁσαύτως ἐπὶ πλοίων καὶ ἐσχαρῶν καὶ διφθερῶν κάρρων πεπληρωμένων καὶ ὁ λοιπὸς στρατὸς καὶ τὸ ἱππικόν. Ὡς δὲ εἶδον τοῦτο οἱ ἔφιπποι σκοποὶ τοῦ Πόροου, ἥλαυνον ἀπὸ ρυτῆρος, ἵνα φέρωσι τὴν εἰδησιν ταύτην εἰς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, δια-

βὰς ἄνευ οὐδενὸς κωλύματος τὸν ποταμόν, συνέταξεν εὔθυνς τὸν στρατόν του καὶ ἐβάδισεν ἀμελητὴ κατὰ τοῦ ἔχθροῦ. Ὡς δὲ ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Πῶρον, ὅτι ὁ ἔχθρὸς διέβη τὸν ποταμὸν καὶ ὅτι ἐπέρχεται κατ' αὐτοῦ συντεταγμένος, ἐπειδὴ ἔβηεπεν ὅτι ἔκειθεν τοῦ ποταμοῦ ἵσταντο δύο σώματα στρατοῦ, ἐνόησεν ὅτι ὀλίγος μόνον στρατὸς τῶν Ἑλλήνων διέβη καὶ ἔστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ στρατοῦ καὶ ἐκατὸν εἴκοσιν ἀρμάτων, ἵνα μὴ ἀφῆσῃ τὸν ἔχθρὸν νὰ προχωρήσῃ προσωτέρῳ. Ὁριστικὴν μεγάλην μάχην δὲν ἦθελε νὰ δώσῃ εὔθυνς, διότι ἀνέμενε πολλὰς ἐπικουρίας συμμάχων ἡγεμόνων. Ὡς δὲ εἶδε τὸν στρατὸν τοῦτον ἐπερχόμενον ὁ Ἀλέξανδρος, διέταξε τὸ ἱππικὸν ἀμεσως νὰ περικυλώσῃ καὶ κατακόψῃ αὐτόν. Καὶ τῷ ὅντι μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς ἐπέπεσε τὸ Τουρανικὸν ἱππικόν, ὥσιε οἱ Ἰνδοὶ μετὰ γενναιοτάτην ἀμυναν κατετροπώθησαν, ἀφέντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τετρακοσίους ἱππεῖς, ἐν οἷς καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Πώρου. Τὰ δὲ ἄρματα ἐν τῇ φυγῇ βαρέα γενόμενα ὑπὸ τοῦ πηλοῦ περιέπεσον πάντα μετ' αὐτῶν τῶν ἱππων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ.

Ως δὲ τὰ λείψαια τοῦ καταστραφέντος σώματος ἐφερον εἰς τὸν Ηῶρον τὴν φοβερὰν εἰδησιν τῆς ἡττῆς καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλόπαιδος, εὔθυνς ἐνόησεν οὗτος, ποῖον ἔχθρὸν είχεν νῦν ἔμπροσθέν του. Διό, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ καιρὸν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἀμοιβήσῃ πάσας τὰς δυνάμεις του, ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ἄγων ὅλον τὸ ἱππικόν, τριάκοντα χιλιάδας πεζῶν, διακοσίους ἑλέφαντας καὶ τριακόσια ἄρματα. Δὲν ἤδυνατο νὰ κάμῃ χρῆσιν ἀπαντος τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἐ εφάντων διότι μέρος τούτων ἐπρεπε νὰ ἐποπτεύῃ τὸν

Κράτερον καὶ νὰ προσέχῃ νὰ ἔμποδίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ. Ὡς δὲ ὁ Πῶρος ἦλθεν εἰς τὸ κατάλληλον πεδίον τῆς μάχης, παρέταξε τὸν στρατὸν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἴνδικὸν τρόπον, τοποθετήσας πρῶτον μὲν διακοσίους ἐλέφαντας, ὃν ἔκαστος ἀπεῖχε τοῦ ἄλλου κατὰ πεντήκοντα βήματα, ὅπισθεν δὲ αὐτῶν τὸν πεζὸν στρατὸν κατὰ λόγους. Ἐκατέρωθεν δὲ τῶν πεζῶν ἐτάχθη τὸ ἵππιον, ἔμπροσθεν τοῦ ὅπιού της ἥσαν τὰ ἄρματα, ὃν ἔκαστον ἔφερε δύο ὅπλιτας, δύο τοξότας καὶ δύο ὄπλισμένους ἡνιόχους. Τὸ φοβερώτατον ὅμως σῶμα πάντων ἐν τῇ πολεμικῇ ταύτῃ παρατάξει ἥσαν οἱ διακόσιοι ἐλέφαντες, ὃν ἡ ἐνέργεια θὰ ἡσφάλιζε τὴν νίκην, καθ' ὅσον τὸ λαμπρὸν ἵππιον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅπερ πάντοτε ἔφερε κρίσιν ἐν τῇ μάχῃ, δὲν ἥδυνατο νὰ ταχθῇ ἀπέναντι αὐτῶν· διότι οἱ ἵπποι βλέποντες τοὺς ἐλέφαντας ἔφοβοῦντο καὶ ἐχώρουν ὀπίσω.

Τὸ μέγα τοῦτο πλεονέκτημα τοῦ ἐχθροῦ εὔθυνς κατενόησεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῇ αὐτὸς πρῶτος κατὰ τοῦ ἀυθενεστέρου μέρους τῆς γραμμῆς τοῦ ἐχθροῦ, νὰ ἐκτελεσθῇ δὲ ἡ ἐπίθεσις διὰ τοῦ σώματος τοῦ στρατοῦ ἐπείνου, οὗ ἡ ὑπεροχὴ ἦτο ἀναμφίβολος. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε πέντε χιλιάδας ἵππεων, ἐνῷ δὲ ἐχθρὸς εἶχε μόνον δύο χιλιάδις ἐφ' ἐκατέρας πτέρυγος, ὃν ἡ μία διὰ τὴν ἀπόστασιν τὴν μεγάλην δὲν ἥδυνατο νὰ βοηθήσῃ τὴν ἄλλην. Διὸ διέταξε νὰ γίνῃ ἐπίθεσις εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τοῦ ἐχθροῦ, ἥτις ἐγένετο μειὰ τοσαύτης ὅρμης, ὃστε τὰ μὲν ἄρματα τῶν Ἰνδῶν κατεστράφησαν, οἱ δὲ ἵππεις αὐτῶν ἀπώλεσαν τὴν τάξιν καὶ ἀνηλεῶς κατεκόπτοντο ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ ἵππιοῦ. Τότε ὁ Πῶρος διέταξε τάχιστα νὰ ἐλθῇ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος βοηθὸς

ἡ δεξιά. Ἀλλὰ μόλις τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἵπποι οὗτοι ἐστράφησαν πρὸς ἀριστεράν, εὐθὺς ὅπισθεν ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν, καθ' ἣν εἶχε διαταγήν, ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ τῶν Ἑλλήνων. Μάτην οἱ Ἰνδοὶ ἔζητούν νὰ ἀμυνθῶσιν ἀνδρείως πολεμοῦντες. Ἡ ύπεροχά τῶν Ἑλλήνων δύναμις καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ ἀνδρεία ἡνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ζητήσωσιν ἄσυλον ὅπισθεν τῶν ἐλεφάντων. Τότε ὁ Πῶρος διέταξε κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἵππουν νὰ ὁ Ἱηγήσωσι τοὺς ἐλέφαντας. Ως δὲ τὰ θηρία ταῦτα ἥρξαντο δεινῶς νὰ βρυχῶνται, οἱ ἑλληνικοὶ ἵπποι φρυάξαντες ἐστράφησαν περίφοροι διάσιοι. Τότε κατὰ τῶν ἐλεφάντων διετάχθη νὰ ἐπέλθῃ ὁ πεζὸς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἥκοντιζον τοὺς ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων μαχῆτας καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτοὺς ἔτυπτον διὰ βαρέων πελέκεων. Τὸ θέαμα ἐνταῦθα ἦτο δεινόν. Οἱ ἐλέφαντες ἔκφρονες καὶ μανιώδεις γενόμενοι διὰ τὸς πληγάς, ἀς ἐλάμβανον, ὥρμησαν εἰς τὴν πυκνὴν φάλαγγα τῶν Ἑλλήνων καὶ διὰ τῶν προβοσκίδων καὶ τῶν ὄδόντων διέσχιζον τὰ πάντα. Εἰ καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ συντηρηθῇ ἡ φάλαγγε, ἐν τούτοις ἔκαστος τῶν στρατιωτῶν ἐμονομάχει μετὰ τῶν θηρίων, ὡς ἥδύνατο. Ἐνῷ δὲ οἱ ἐλέφαντες δεινὴν φύσιον ἐποίουν εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸ ἴνδικὸν ἵπποιὸν ἀνασυσταθὲν ἥρξατο καὶ πάλιν τῆς μάχης πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην φορὰν ἥττήθη καὶ κατέψυγε πάλιν πρὸς σωτηρίαν ὅπισθεν τῶν ἐλεφάντων. Τότε δὲ Ἀλέξινδρος συναθροίσας ἀπαν τὸ ἵπποιὸν ἔρριψθη κατὰ τοῦ πεζικοῦ τῶν Ἰνδῶν μετὰ τοσαύτης βίας, ὥστε ἐν πλήρει ἀταξίᾳ καὶ μετὰ μεγίστης φύσιος ἐκρύβη καὶ τοῦτο ὅπισθεν τῶν ἐλεφάντων. Οὕτω δὲ αἱ τοσαῦται χιλιάδες καὶ τοῦ ἵππουν καὶ τοῦ πεζικοῦ ἀνε-

μίχθησαν φύροδην μίγδην καὶ ἵσταντο περιδεεῖς ὅπισθεν τῶν ἐλεφάντων. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλεφάντων ἡ φύροδὴ ἦτο ὅχι ὀλίγη. Οἱ ἀτρόμητοι Ἕλληνες διὰ πελέκεων ἐτέπιπτον ἐκ τῶν ὅπισθεν καὶ ἀπέκοπτον τοὺς πόδας αὐτῶν, ὥστε περὶ τοὺς ἐιατὸν εἰχον πέση γένεται τῷ μάχῃ ταύτῃ. Τοιαύτην ὄψιν παρουσιάζεν ἡ μάχη τώρα, διετοῦ δὲ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ ἐπιπέσῃ τὸ ἵππικὸν μὲ προτεταγμένας τὰς λόγχας ώς καὶ ἡ φάλαγξ μὲ προβεβλημένας τὰς σαρῶσας καὶ νὰ κριθῇ ὁριστικῶς πλέον ἡ νίκη. Καὶ ὅντως εἰς τὴν διπλῆν ταύτην προσβιολὴν σύδεμία πλέον ἦτο ἀντίστασις δυνατή. Ἐκαστος τῶν Ἰνδῶν ἔγενεν ως ἡδύνατο, ἄλλος εἰς ἄλλο μέρος. Ως δὲ εἶδον τὴν δλοσχερῆ ἥτταν τῶν Ἰνδῶν καὶ τὴν γενικὴν φυγὴν αὐτῶν καὶ τὰ ὑπὸ τὸν Κράτερον στρατεύματα, ἀτινα ἵσταντο ἐν τῇ ἀλλῃ ὅχθῃ τοῦ ποταμοῦ, εὐθὺς διέβησαν τὸν ποταμὸν καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν φευγόντων Ἰνδῶν, οὓς ἔξωλόθρευσαν. Ἐν τῇ μάχῃ δὲ ταύτῃ ἔπεσε καὶ ὁ δεύτερος υἱὸς τοῦ Πάρδου ἀνδρείως μαχόμενος.

§ 22. Παράδοσις Πώρου.

Ως δὲ ὁ Πᾶρδος εἶδε τὴν καταστροφὴν τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ, ως ἥκουσε τὸν θάνατον καὶ τοῦ ἐτέρου υἱοῦ τού, δὲν ἥθελε πλέον νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τοιαύτην συμφορὰν καὶ ἀνεμίχθη καὶ αὐτὸς μεταξὺ τῶν μαχομένων ἐπιζητῶν τὸν θάνατον. Ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ δὲν ἐφονεύθη ὃς ἐπεθύμει, ἀλλ' ἐφαυματίσθη κατὰ τὸν ὄμρον καὶ φρίσος ὑπῆρχε, μὴ συλληφθῆ αἰχμάλωτος. Διὸ ἔσιρεψε τὸν ἐλέφαντα, ἐφ' οὐ ἐκάθητο μαχόμενος, καὶ ἔφυγεν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Τοῦτον ἴδων ὁ Ἀλέξανδρος, μέγαν ὄντα καὶ γενναῖον, ἐθαύμασε καὶ ἥθελησε νὰ φύσῃ

*Ἐκδοσις πέμπτη 1928.

αὐτὸν διὰ τοῦ ἵππου καὶ νὰ περιποιηθῇ αὐτόν. 'Αλλ' ὁ ἵππος αὐτοῦ, ὁ ἀρχαῖος καὶ πιστὸς Βουκέφαλος, ἀποκαμών ἐκ τῆς πολυνάρδου μάχης καὶ τῆς διψῆς, ὃν δὲ καὶ γέρων δὲν ἡδυνήθη νὰ τρέξῃ πολὺ καὶ πεσὼν ἐτελεύτησε. Τότε ἡναγκάσθη ὁ Ἀλέξανδρος νὰ στείλῃ φίλην τοῦ Πῶρου ἄνδρα, Μερόην ὀνόματι, καλῶν τὸν Πῶρον νὰ ἔλθῃ ὅπισω, ἐνθα ὑὰ τύχῃ πάσης τιμῆς. 'Ως ἥκουε τοὺς φιλόφρονας λόγους τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ Πῶρος, ὃν δὲ ἄμα καὶ καταβεβλημένος ἐκ τῆς αἰμοραγίας τοῦ τραύματος, ώς καὶ ἐκ τοῦ καμάτου, ἐστάθη καὶ καταβὰς ἐκ τοῦ ἐλέφαντος παρεκάλεσε τὸν φίλον αὐτοῦ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. 'Ως δὲ ἥλθε πλησίον, ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ἥλθεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ βασιλέως ἔφιππος, καὶ στὰς πλησίον αὐτοῦ παρετήρει θαυμάζων τοῦ ἀνδρὸς το μέγεθος, τὸ κάλλος καὶ τὸ γενναιόν καὶ ἀδούλωτον φρόνημα. "Ἐπειτα πρῶτος ἡρώτησε τὸν Πῶρον λέγων·

Ζήτησον, Πῶρε, νὰ σοὶ δώσω ὅ, τι ἀν ὑέλης.

"Ἐν μόνον ζητῶ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ, νὰ προσενεχθῆς πρὸς ἐμὲ βασιλικῶς, ἀπεκρίθη ὁ Πῶρος.

— Τοῦτο, καὶ χωρὶς νὰ ζητήσῃς, ύὰ γίνῃ, εἶπεν ὁ βασιλεύς. Ζήτησον ὅμως καὶ ἄλλο, οὐ ἔχεις ἀνάγκην καὶ δπερ ύὰ σοὶ δώσω προθύμως, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος.

'Ἐν τῷ βασιλικῶς περιέχονται τὰ πάντα, ὅσων ἔχω ἀνάγκην, ἀπεκρίθη ὁ Πῶρος.

Οἱ ἀξιοπρεπεῖς οὗτοι λόγοι τοῦ ἡττηθέντος βασιλέως ἐίπησαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις οὐ μόνον ἀφῆκε τὸν Πῶρον νὰ βασιλεύῃ τῆς χώρας, ἦν εἶχε μέχρι τοῦδε, ἄλλὰ καὶ ἄλλας χώρας κατόπιν προσέθηκεν εἰς τὸ βασίλειόν του. 'Ο Ἀλέξανδρος εἶδεν ὅτι τοὺς Ἰν-

δούς, πεπολιτισμένους διντας καὶ πολυαριθμους, δὲν ἡδύ-
νατο διὰ μιᾶς πληγῆς νὰ καταστήσῃ ὑπηκόους τῆς Ἑλλη-
νοπερσικῆς αὐτοῦ μοναρχίας καὶ νὰ συγκρατήσῃ αὐτὸν
εἰς διαρκῆ ὑποταγῆν. Τὸ κάλλιστον μέσον πρὸς βαθμι-
αίαν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ
πολιτισμοῦ ἐνταῦθα ἥτο ὁ προσεταιρισμὸς τῶν Ἰσχυροτέ-
ρων Ἰνδῶν βασιλέων, οἵτινες νὰ εἶχον πρὸς αὐτὸν αἰ-
σιμήματα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ καὶ οἵτινες νὰ ἀνεγνώρι-
ζον αὐτὸν ἐν ταῖς διαφοραῖς αὐτῶν ὑπέρτατον διαιτητὴν
καὶ προστάτην. Διὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης θὰ κατώρθουν
νὰ γίνη κύριος τῆς ἀπεράντου καὶ εὐδαίμονος ταύτης
χώρας καὶ νὰ συγκρατῇ αὐτὴν δι' ὀλίγων δυνάμεων εἰς
διαρκῆ ὑποταγῆν, ἀφ' οὗ θὰ εἶχεν εἰς ἔαυτὸν ὑπηκόους
τοὺς ἡγεμόνας τῶν λαῶν τούτων. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν νί-
κην ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ Πώρου οὐδὲν μετέβαλε, μόνον
ἔκτισε δύο πόλεις παρὰ τὸν Ὅδασπην, τὰ Βουκέφαλα βο-
ρείως, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ἀποθανόντος ἐνταῦθα κατὰ τὴν
μάχην ἔξοχου ἵππου τοῦ Ἀλεξανδροῦ, καὶ τὴν Νίκαιαν
νοτιώτερον, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς περιφανοῦς νίκης

ΖΞ. • Ποταγὴ καὶ ἄλλων Ἰνδῶν ἡγεμόνων

“Αφ' οὗ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέπαυσεν ἐν τῇ καλ-
λίστῃ καὶ πλουσιωτάτῃ ταύτῃ χώρᾳ τὸν στρατὸν του ἐπὶ³
ἕνα μῆνα, παρέλαβε μέρος τοῦ στρατοῦ καὶ ἔχώρησε
περαιτέρω. Οἱ Γλαῦσαι, λαὸς ὁρεινὸς τῆς Κασμιρίας,
ὑπετάχθησαν ἐκουσίως εἰς τὸν βασιλέα, ἢ δὲ χώρα
αὐτῶν προσηρτήθη εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Πώρου. Ἐν-
ταῦθα ὑπῆρχον παρὰ τὸν ποταμὸν μεγάλα καὶ πυκνὰ
δάση, ἐξ ὧν ἀρίστη πρὸς ναυπηγίαν ἔξήγετο ξυλεία.
Οὐτεν ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε! νὰ κόψωσι μεγάλα ἄ-

³ Εκδοσις πέμπτη 1928.

φθονα δένδρα καὶ ταῦτα νὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὰ Βουρέφαλα καὶ εἰς τὴν Νίκαιαν, ἵνα κατασκευασθῇ ὁ μέγας στόλος, ἐφ' οὗ ἐσκόπει ὁ βασιλεὺς μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἰνδικῆς νὰ καταπλεύσῃ διὰ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ εἰς τὸν Ὡκεανόν.

Ἐκ τῆς χώρας τῶν Γλαυσῶν ὁ βασιλεὺς ἔχωρησε πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔφυτασεν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀκεσίνην, ὃν διέβη ἀκωλύτως. Ἐνταῦθα πρὸς ἀνάμνησιν εἰς τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ ποταμοῦ ἔκτισε πόλιν κληθεῖσαν Ἀλεξάνδρειαν. Οἱ ἡγεμόνες πασῶν τῶν χωρῶν, δι' ὧν διέβαινε, προσήρχοντο καὶ ὥμολόγουν αὐτῷ πίστιν καὶ ὑποταγὴν. Διὰ τοῦτο ἐν βραχεῖ χρόνῳ διέτρεξε πᾶσαν τὴν χώραν, ἥν καὶ ὑπέταξεν ἀμάχητὶ μέχρι τοῦ ἄλλου ποταμοῦ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ καλουμένου Ὑδραώτου. Μόνον λαός τις, οἱ Καθαῖοι, ὃν πρωτεύουσα πόλις ἦσαν τὰ Σάγγαλα, καὶ οἴτινες Ἠσαν περιώνυμοι διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην, δὲν ἦθελησαν νὰ παραδοθῶσιν, ἀλλὰ τούναντίον ἐνωθέντες καὶ μετ' ἄλλων φυλῶν ἀπεφάσισαν νὰ ἀντισταθῶσιν ὅχυρωθέντες ὅσον ἤδυναντο καλλίτερον ἐν Σαγγάλοις. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος, ἐτράπη κατ' αὐτῶν καὶ μετὰ δύο ἡμερῶν σύντονον πορείαν ἐνεφανίσθη τῇ τοίτη ἡμέρᾳ ἔμπροσθεν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐγένετο ἡ προσβολὴ τῆς ἀκροπόλεως, ἥν μετὰ πεισματώδῃ μάχῃ ἐκυρίευσαν οἱ Ἐλληνες. Διὸ ἡναγκάσθησαν οἱ Καθαῖοι νὰ καταφύγωσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἥν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐποιεῖσκον εὐθὺς ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Καθαῖοι εἶχον πεισθῆ ἐκ τῆς μάχης ὅτι οἱ Ἐλληνες Ἠσαλ ἀκαταμάχητοι, διενοήθησαν τὴν νύκτα νὰ

φύγωσι διά τινος λίμνης, ήτις ἥτο παρὰ τὰ τείχη τῆς πόλεως. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ὑποπτεύων τοῦτο εἶχε το ποθετήσῃ ἐνταῦθα ἵσχυρὸν φρουράν, ήτις ἐπετέθη κατὰ τῶν ἔξερχομένων τὴν νύκτα καὶ ἡγάγκασεν αὐτοὺς νὰ κλεισθῶσι πάλιν εἰς τὴν πόλιν. Ὡς δὲ ἐγένετο ἡμέρα, ἐπανελήφθη ἡ πολιορκία, τὰ δὲ φοβερὰ μηχανήματα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκρήμνισαν πολλαχοῦ τὰ τείχη τῆς πόλεως καὶ οἱ Ἑλληνες εἰσβαλόντες κατέλαβον αὐτήν. Ἐκ τῶν Καθαίων, ὅσοι εὑρέθησαν ἐντὸς τῆς πόλεως, δλίγοι διεσώθησαν, οἱ δὲ σλεῖστοι ἐθανατώθησαν ὑπὸ τῶν ἔξηγριωμένων στρατιωτῶν, εἰς οὓς οὐκ ὀλίγην φθορὰν εἶχε προξενήσῃ κατὰ τὴν μάχην τῆς προτεραίας ἡμέρας τὸ ἄνδρειον τοῦτο γένος τῶν Καθαίων.

Ως δὲ ἐγνώσθη ὅτι οἱ Καθαίοι ἡττήθησαν καὶ ἡ πόλις αὐτῶν τὰ Σάγγαλα ὑπετάχθη καὶ κατεστράφη, φόβος κατέλαβε τοὺς περιοίκους καὶ πάντες προσήρχοντο νὰ διολογήσωσι πίστιν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον.

Ἐκ τῆς χώρας τῶν Καθαίων ἐχώρησεν ὁ Ἀλέξανδρος βιορείως εἰς τὴν χώραν τοῦ Σιωπείμους, ήτις ἔκειτο εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ κατὰ τὰς πρώτας σειρὰς τοῦ Ἰμάου ὁρους (Ἰμαλάϊα). Ὡς δὲ ὁ στρατὸς ἦλθε πλησίον τῆς πρωτευούσης, εἶδεν ὅτι αἱ πύλαι πᾶσαι ἦσαν κλεισταί, τὰ δὲ τείχη καὶ οἱ πύργοι ἀνευ στρατιωτῶν. Ἀλλ' ἐνῷ ἴσταντο ἀποροῦντες, ἀν ἡ πόλις ἥτο ἐγκαταλειπμένη ἢ ὑπῆρχεν ἐν τῷ πράγματι δόλος τις, αἴφνις ἀνεῳχθησαν αἱ πύλαι καὶ ὁ ἡγεμὼν ἐν λαμπρᾷ καὶ πολυαριθμῷ συνοδείᾳ μετὰ μουσικῆς καὶ τυμπάνων ἐξῆλθεν εἰς ὑποδοχὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, προσφέρων εἰς αὐτὸν ὡς δεῖγμα ὑποταγῆς πολλὰ καὶ πολυτελῆ δῶρα, ἐν οἷς ἦσαν καὶ κύνες πτυμαεγέμεις καὶ πρὸς τοὺς λέοντας

αὐτοὺς ίκανοι νὰ ἀντιπαλαίσωσιν. 'Ο 'Αλέξανδρος ἀφῆ-
κε τὸν Σωπείθη νὰ κατέχῃ τὴν χώραν καὶ ἔχωρησε πε-
ραιτέρω εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Φηγέως, ὅστις εὐθὺς προσ-
ῆλθε καὶ αὐτὸς καὶ ώμολόγησε διὰ δώρων τὴν ὑποταγὴν
αὐτοῦ εἰς τὸν μέγαν βασιλέα. "Οὐθεν καὶ οὗτος ἀφέθη ἐ-
λεύθερος νὰ κατέχῃ τὴν ἀρχήν.

§ 24. Λόγος τοῦ 'Αλεξάνδρου ὑπὲρ τοῦ πολέμου

'Ενταῦθα παρὰ τὸν "Υφασιν διατοίβων ὁ 'Αλέξαν-
δρος ἔμαθεν ὅτι πέραν τοῦ ποταμοῦ πρὸς ἀνατολὰς εἶναι
χώρα μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὅτι αὐτὴν κατοικοῦσι λαοὶ¹
πολεμικοί, ὅτι ἔκει εἶναι ἐλέφαντες πολλοί, μεγαλείτεροι
καὶ ἀγριώτεροι τῶν ἄλλων. 'Ως δὲ ἥκουσε ταῦτα, ηὔχα-
ριστήθη πολύ, διότι νέον στάδιον ἐνεφανίζετο πολεμι-
κῆς δόξης, καὶ ἀπεφάσισε νὰ διαβῇ τὸν ποταμὸν καὶ χω-
ρήσῃ προσωτέρω. 'Αλλ' οἱ στρατιῶται ἐπὶ ὅκτὼ ἔτη
ἀδιαλείπτως πολεμοῦντες ἀπέκαμον, πόθος δὲ τῶν γο-
νέων, τῶν τέκνων, τῶν συζύγων, κατέλαβε τὴν ψυχὴν
αὐτῶν καὶ ἐπεθύμησαν νὰ ἐπανέλθωσι πλέον εἰς τὴν
πατρίδα. Διὸ σφόδρα ἐλυπήθησαν, ὡς ἔμαθον ὅτι ὁ βα-
σιλεὺς διανοεῖται νὰ ἔξακολουθήσῃ τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ
ἔργα. Καὶ ἄλλοι μὲν τούτων συνήρχοντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ-
καὶ ἔκλαιον τὴν τύχην αὕτην, ἄλλοι δὲ τολμηρότεροι ἐ-
λεγον ὅτι δὲν θὰ ἀκολουθήσωσι τὸν βασιλέα τοῦ λοιποῦ
εἰς νέας ἐκστρατείας. Ταῦτα πάντα ἐγένοντο γνωστὰ καὶ
εἰς τὸν 'Αλέξανδρον, ὅστις, πρὶν γίνη ἡ ταραχὴ καὶ ἡ
ἀθυμία τῶν στρατιωτῶν μεγαλείτερα, ἐκάλεσε τοὺς
στρατηγοὺς πάντας εἰς συνέλευσιν καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς
ταῦτα.

Βλέπων ὑμᾶς, ὃ ἄνδρες "Ελληνες καὶ σύμμαχοι, ὅτι

¹Εκδόσις πέμπτη 1913.

νῦν δὲν μὲ ἀκολουθεῖτε πλέον εἰς τοὺς κινδύνους μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν, ἐκάλεσα ὑμᾶς ἐνταῦθα, ὅπως, ἐὰν μὲν πείσω ὑμᾶς, διὰ πρέπει νὰ ἔξακολουθήσωμεν τὸν πόλεμον, χωρήσωμεν προσωτέρω ἐὰν ὅμως πεισθῇ διὰ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ τοῦτο, νὰ σταματήσωμεν ἔως ἐδῶ καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν ὀπίσω. Καὶ ἂν μὲν κατωρθώσωμέν τι διὰ τῶν μέχρι τοῦδε κοινῶν ἡμῶν ἀγώνων, δὲν προσήκει εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω. Ἀλλ' ἂν καρπὸς τῶν ἀγώνων τούτων εἴναι ἡ κατοχὴ τῆς Ἰωνίας, τοῦ Ἐλλησπόντου, τῆς Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ τῆς μικρᾶς, τῆς Καππαδοκίας, τῆς Παφλαγονίας, τῆς Λυδίας, τῆς Καρίας, τῆς Λυκίας, τῆς Παμφυλίας, τῆς Φοινίκης, τῆς Αιγύπτου ὅμοιοῦ μετὰ τῆς Λιβύης τῆς ἐλληνικῆς, τινῶν μερῶν τῆς Ἀραβίας, τῆς Συρίας, τῆς Βαβυλωνίας, τῆς Σουσιανῆς, τῆς Περσίας, τῶν χωρῶν πασῶν μέχρι τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ἰνδικοῦ Καυκάσου· ἂν ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς φέρει διὰ τῆς ἡμετέρας γώρας, καὶ ὁ Ὑδάσπης καὶ ὁ Ἀκεσίνης καὶ ὁ Ὑδραώτης, διὰ τί ὁκνεῖτε νὰ προσθέσητε καὶ τὸν Ὅρφασιν καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἐπέκεινα τοῦ Ὅρφασιος εἰς τὸ ἡμέτερον κράτος; Ἡ φοβεῖσθε, μὴ ἀντιστάθωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ βάρβαροι, ἀφ' οὗ βλέπετε, διὰ ἄλλοι μὲν ἔρχονται καὶ ὑποτάσσονται ἐκουσίως, ἄλλοι δὲ συλλαμβάνονται αἰγμάλωτοι, ἄλλοι δὲ φεύγοντες ἀφίνουσιν ἡμῖν τὴν χώραν αὐτῶν ἔρημον, ἥν δίδομεν εἰς τοὺς συμμάχους ἢ εἰς ὅσους ἐκουσίως παραδίδονται εἰς ὑμᾶς; Οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες, νομίζω, τοὺς ἀκόπους πάντοτε ἔχουσιν ὡς σκοπὸν τοῦ βίου των, διὸ ὃν κατορθοῦνται καλὰ ἔογα. Εὰν τις ἔξι ὑμῶν θέλῃ νὰ γινώσκῃ, πότε τέλος πάντων θὰ πάύσωσιν αὐτοὶ οἱ πόλεμοι, ἀς μάθῃ διὰ δλίγη ἀκόμη ὑπολείπεται χώρα ὑμέχρι τοῦ ποταμοῦ

Γάγγου καὶ τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ θά λίδητε, πῶς δὲ Ἰνδικὸς κόλπος συνέχεται μὲ τὸν Περσικὸν καὶ πῶς ἡ Ὑρανία θάλασσα ἐνοῦται μὲ τὴν μεγάλην θάλασσαν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Περσικοῦ κόλπου θὰ περιπλεύσῃ στόλος ἡμέτερος μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν. Καὶ οὕτω πᾶσα ἡ Λιβύη γίνεται ἡμετέρα ώς καὶ πᾶσα ἡ Ἀσία, καὶ ὅρια τοῦ κράτους ἡμῶν θὰ εἰναι τὰ ὅρια τῆς γῆς, τὰ δοῦλα ἐποίησεν δὲ Θεός. Ἐὰν δὲ δύμως ἀποτραπώμεν τώρα τοῦ ἔργου, τότε θὰ ὑπολειφθῶσι πέραν τοῦ Ὅρφασιος καὶ μέχρι τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης ἀκόμη πολλοὶ λαοὶ μάχιμοι. Ὡσαύτως θὰ μείνωσι λαοὶ περὸς βιορρᾶν τῆς Ὑρανίας καὶ πολλοὶ Σκύθαι ἀδούλωτοι. Καὶ φοβοῦμαι, μήπως μετά τὴν ἀναχώρησιν ἡμῶν οἱ ἐλεύθεροι οὗτοι παρακινήσωσιν εἰς ἀποστασίαν τοὺς ὑποτεταγμένους, καὶ τότε πάντες οἱ ἀγῶνες ἡμῶν θὰ ματαιωθῶσιν. Ἡ θὰ γίνη ἀνάγκη πάλιν ἐξ ἀρχῆς νὰ ἐπιχειρήσωμεν νέας ἐκστρατείας πρὸς ὑποταγὴν αὐτῶν καὶ θὰ ὑποβληθῶμεν πάλιν εἰς νέους ἀγῶνας καὶ ιέους κινδύνους. Διὰ τοῦτο καρτερόςατε δὲ λίγον, ἀνδρες Ἕλληνες καὶ σύμμαχοι. Τὰ καλὰ ἔργα εἰναι τῶν κοπιαζόντων καὶ κινδυνευόντων. Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες, καὶ διαν ζῶσιν, εὐχαριστοῦνται νὰ κοπιάζωσι, καὶ διαν ἀποθάνωσιν ἀφίνουσιν ὅπισθεν αὐτῶν δόξαν ἀθάνατον. Ἡ δὲν ἐνθυμεῖσθε δι τοῦ Ἡρακλῆς. δὲ πρόγονος ἡμῶν, οὐχὶ μένων ἐν Τύρινθι ἦ ἐν Ἀργείῳ ἦ ἐν Πελοποννήσῳ ἦ ἐν Θήραις ἐφθασεν εἰς τοιαύτην δόξαν, ὥστε νὰ γίνῃ ἦ να νομίζηται θεός; Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς Διόνυσος δὲν ὑπεβλήθη εἰς μικροτέρους κόπους τοῦ Ἡρακλέους, Ἡμεῖς δὲ ἐφθάσαμεν καὶ ἐπέκεινα τῆς Νύσης. Καὶ ἡ Ἀρενός ἄκρα, ἦν δὲν ἡδυνήθη νὰ κυριεύσῃ ὁ Ἡρακλῆς, ἐκυριεύθη

νφ' ἡμῶν. Καὶ σεῖς τώρα προσθέσατε εἰς τὰ πολλά, τὰ δποῖα μέχρι τοῦδε κατελάβετε, καὶ τὰ ὀλίγα ὑπολειπόμενα ἐπὶ τῆς Ἀσίας μέρη. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τί μέγα : αλλὸν θὰ ἡδυνάμεθα νὰ κατορθώσωμεν, ἐὰν ἔκαθήμεθα ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἡρούμεθα νὰ φυλάττωμεν τὰς οἰκίας ἡμῶν ἀπορρούοντες τοὺς Θρᾷκας καὶ τους Ἰλλυριούς, ὅσοι ἥθελον νὰ ἀρπάσωσι τὰ ἡμέτερα ; Καὶ ἐὰν μὲν σεῖς μόνον ἔκοπιάζετε καὶ ἔκινδυνεύτε, ἐγὼ δὲ ὁ ἀρχηγός σας ἀτέφευγον πάντα κίνδυνον, τότε θὰ εἴχετε δικαιον, νὰ ἀποκάμητε καὶ νὰ πιραπονῆσθε· διότι, ἐνῷ σεῖς μόνον κοπιάζετε, δῆμος τοὺς καρποὺς τῶν κόπων σας ἀπολαμβάνουσιν ἄλλοι. Ἀλλὰ τώρα βλέπετε ὅτι πάντες ἔξ ίσου ὑποβαλλόμεθα εἰς τοὺς αὐτοὺς κόπους καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους, τὰ δὲ βραβεῖα κείνται ἐν τῷ μέσῳ πάντων τῶν ἀγωνιζομένων. Καὶ ἡ χώρα, ἣν κατελάβομεν, εἶναι ὑμετέρα καὶ σεῖς σατραπεύετε αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν χρημάτων τὰ περισσότερα δίδονται εἰς ὑμᾶς. Καὶ ὅταν θὰ κυριεύσωμεν ὅλην τὴν Ἀσίαν, τότε σᾶς δοκίζομαι ὅτι θὰ σᾶς φροτώσω μὲ ἀγαθὰ τόσα, ὅσα δὲν φαντάζεται οὐδεὶς ἔξ ὑμῶν. Καὶ τοὺς μὲν θέλοντας νὰ μεταβδσιν εἰς τὴν πτοίδα των θὰ φροντίσω νὰ ἀποστείλω ἢ καὶ θὰ ὑδηγήσω ἐκεῖ ἐγὼ αὐτός, τοὺς δὲ θέλοντας νὰ μένωσιν ἐνταῦθα θὰ καιαστήσω ζηλωτοὺς εἰς τοὺς ἀπερχομένους.

§ 75. •Ο Κοῖνος ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος. Καὶ ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνιν ἦτο ἄκρα σιωπή, διότι οἱ στρατηγοὶ οὔτε ἐτόλμων νὰ ἀντείπωσι πρὸς τὸν βασιλέα φαιεδῶς οὔτε πάλιν ἥθελον νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὴν γνώμην του. Καὶ πολλάκις

μὲν δὲ βασιλεὺς προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ εἰπωσιν ἔλευ θέρως τὴν γνώμην των, ἀλλὰ πάντες ἐσιώπων. Τέλος ὁ Κοῖνος ὁ Πολεμοκράτους λαβὼν θάρρος εἶπε ταῦτα.

Ἐπειδή, δῶς βασιλεῦ, δὲν θέλεις ἄκοντας τοὺς Ἕλληνας νὰ ὅδηγήσῃς περοιτέρω, ἀλλ', ώς εἴπεις, ἐὰν πείσῃς αὐτούς, ἐγὼ δὲν θὰ διμιλήσω ὑπὲρ ήμῶν τῶν στρατηγῶν, ὅσοι εἴμεθα ἐνθάδε συνηγμένοι, εἰς τοὺς δόποις ἐπεδαψίλευσταις καὶ τιμᾶς καὶ πλοῦτον, καὶ οἱ δόποις εἴμεθα πρόθυμοι πάντοιες νὰ ὑπακούωμεν εἰς σὲ καὶ νὰ ἐπιτελῶμεν τὰ διατατόμενα, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες εἶναι καὶ οἱ πολυπληθέστεροι. Καὶ λέγω ταῦτα, ὅχι διὰ νὰ εὐχαριστήσω τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ διότι νομίζω συμφέροντα εἰς τὸν βασιλέα ήμῶν. Νομίζω δὲ ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου δικαιοῦμαι νὰ μὴ ἀποκρύπτω ὅσα νομίζω συμφέροντα, ἀφ' οὗ μάλιστα ζητεῖς ἐπιμόνως τὴν γνώμην ήμῶν, καὶ ἀφοῦ ἡξεύρεις, ὅτι ἐγὼ μέχρι τοῦδε οὐδένα κόπον, οὐδένα κίνδυνον ἔχήτησά πι τε νὰ ἀποφύγω. Ὅσα μέχρι τοῦδε κατώρθωσας, βασιλεῦ, διὰ τῶν στρατιωτῶν, οὓς ἔφερες ἐκ τῆς πατρίδος σου εἶναι πλεῖστα καὶ μέγιστα. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς φρονῶ ὅτι εἶναι συμφέρον νὰ τεθῇ πέρας εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ εἰς τοὺς κινδύνους. Καὶ σὺ αὐτὸς βλέπεις, πόσοι Ἕλληνες καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ ἐκ τῆς ἀλλης Ἕλλάδος ἦμεθα, ὅτε ἀνεγωρήσομεν ἐκ τῆς πατρίδος, καὶ πόσοι ζῶμεν ἀκόμη.

Τοὺς Θεσσαλούς, ἐπειδὴ δὲν ἔσαν πρόθυμοι νὰ ἔξαπολουνθήσωσι τὸν πόλεμον, ἀπέστειλας εὐθὺς ἀπὸ τῶν Βάκτρων εἰς τὴν πατρίδα των, καλῶς ποιῶν. Ἐκ δὲ τῶν ἀλλων Ἕλλήνων οἱ μὲν κατοικοῦντες ὡς ἀποικοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἀς κατόκισας, δὲν μένουσιν εὐχαριστημέ-

νοι, οἱ δὲ ἔξακολουθοῦντες τὰς ἐκστρατείας ἀγωνιζόμενοι, καὶ νδυνεύοντες, ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν εἰς τὰς μάχας ἄλλοι δὲ τετραυματισμένοι καὶ ἀνάπηροι ἐγκατελεῖφθησαν εἰς τὰς διαφρόους πόλεις τῆς Ἀσίας· πλεῖστοι δὲ ἀπέθανον ὑπὸ νόσων, δλίγοι δὲ ἀκόμη σώζονται, οἵτινες διμως οὕτε τὴν σωματικὴν ρώμην τὴν παλαιὰν πλέον ἔχουσιν οὕτε τὴν ψυχικὴν προθυμίαν. Πάντας δὲ τούτους κατατρύχει πόθος νὰ ἰδωσι τοὺς γονεῖς των, ὅσοι ἀκόμη τούτων ζῶσι, νὰ ἰδωσι τὰς γυναικας καὶ τοὺς παῖδας των, νὰ ἰδωσι τὴν πατρίδα των, ἢν εἶναι συγγενωτόν, ἐὰν θέλωσι νὰ ἰδωσι τώρα μάλιστα, ὅτε ἔγιναν μεγάλοι ἐκ μικρῶν καὶ πλούσιοι ἐκ πενήτων. Ἄλλὰ καὶ σὺ μὴ θέλε νὰ ἀναγκάσῃς αὐτοὺς νὰ σὲ ἀκολουθῶσιν ἄκοντες· διότι δὲν θὰ δεικνύωσι πλέον τὴν αὐτὴν προθυμίαν εἰς τοὺς κινδύνους. Καλὸν εἶναι, βασιλεῦ, νὰ ἔλθῃς καὶ σὺ εἰς τὴν πατρίδα σου, νὰ ἔλῃς τὴν μητέρα σου καὶ νὰ κομίσῃς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον σου τὰς μεγάλας καὶ πολλὰς νίκας σου. Καὶ ἂν θέλῃς πάλιν νὰ ἔξακολουθήσῃς τὸν πόλεμον, τότε παρασκευάζεις νέα στρατώματα καὶ ἔρχεσαι ἥ κατὰ τῶν Ἰνδῶν, ὅσοι κατοικοῦσι πρὸς ἀνατολάς, ἥ εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον, ἥ κατὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ τῆς ἄλλης χώρας τῆς πέραν τῶν Καρχηδονίων. Τοῦτο θὰ ἀποφασίσῃς μόνος. Θὰ σὲ ἀκολουθήσωσι δὲ τότε ἄλλοι Μακεδόνες καὶ ἄλλοι Ἕλληνες; νέοι ἀντὶ γερόντων καὶ ἀκμαῖοι ἀντὶ κεκιηκότων, οἵτινες; θὰ προσέρχωνται μετὰ πολλῆς προθυμίας, πρότον μὲν διότι δὲν ἔδοκίμασαν πολέμους, ἔπειτα δὲ διότι βλέποις εἰς ὅτι, ὅσοι μετέσχον τῆς ἐκστρατείας, ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των πλούσιοι ἀντὶ πενήτων καὶ ἔνδοξοι ἀντὶ ἀφανῶν. Καλὸν δὲ εἶναι, ὃ βασιλεῦ, νὰ τηρήται

* Εκδοσις πέμπτη 1923.

καὶ ἐν τῇ εὔτυχίᾳ ιωφρυσύνῃ. "Οταν σὺ ἡγῆσαι τοι-
ούτου στρατοῦ, τότε οὐδένα ἄλλον ἔχεις νὰ φοβηθῆς ἢ
μόνον τὸ Θεόν.

"Ως εἶπε ταῦτα ὁ Κοῖνος, βαθεῖα συγκίνησις κατέ-
λαβε πάντας. Πολλοὶ δὲ ἐδάκρυον ἐκ τῶν παρόντων δη-
λοῦντες οὕτως ὅτι δὲν ἥθελον νὰ προχωρήσωσι καὶ ὅτι
δὲν ἥθελον νὰ προχωρήσωσι καὶ ὅτι λίαν ἐπεθύμουν τὴν
ἐπιστροφήν. 'Ο Ἀλέξανδρος ὅμως λίαν ἐλυπήθη διὰ τὴν
παρρησίαν τοῦ Κοίνου καὶ διὰ τὴν διαγωγὴν τῶν ἄλλων
στρατηγῶν καὶ διέλυσε τὸν σύλλογον. Τῇ δὲ ἐπομένῃ
ἡμέρᾳ ἐκάλεσε πάλιν αὐτοὺς καὶ εἶπε μετ' ὅργης·

"Ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ πορευθῶ προσωτέρω, οὐδένα δὲ
ἐκ τῶν Ἑλλήνων θὰ βιάσω ἄκοντα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ.
Θὰ εὑρεθῶσι, νομίζω, στρατιῶται, οἵτινες θὰ ἀκολου-
θήσωσιν ἐκουσίως τὸν βασιλέα αὐτῶν. "Οσοι ὅμως θέ-
λουσι νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἀς ἐτομα-
σθῶσι νὰ ἀπέλθωσι καὶ νὰ εἴπωσιν εἰς τοὺς σιμπολίτας
των ὅτι ἐπιστρέφουσιν ἐγκαταλιπόντες τὸν βασιλέα των
ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολεμίων.

Ταῦτα εἶπε καὶ ἀπῆλθε μόνος εἰς τὴν σκηνήν. ἔνθα
ἐκλείσθη ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, χωρὶς νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς οὐδένα
νὰ τὸν ἴδῃ. "Ηλιτρές δὲ ὅτι οἱ στρατιῶται κατὰ τὸν χρό-
νον τοῦτον θὰ μετενόσουν. 'Αλλ' ὡς ἥλθε καὶ ἡ τρίτη
ἡμέρα καὶ εἶδεν ὅτι ἐλυποῦντο μὲν οἱ στρατιῶται διὰ
τὴν δργὴν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ δὲν ἥδυναντο εἰς τὸ
ζήτημα τοῦτο νὰ τὸν εὐχαριστήσωσι, διότι πάντες ἐπε-
θύμουν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, τότε ἀπε-
φάσισε καὶ αὐτὸς νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ ἐγνωστοποίησε τοῦτο
εἰς τὸ στράτευμα. 'Ως δὲ διεδόθη τοῦτο εἰς τοὺς στρα-
τιώτας, χαρὰ μεγάλη κατέλαβεν αὐτούς, καὶ ἀνευφήμουν

τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι ἡθέλησεν ὁ ἀγίτητος νὰ νικηθῇ
ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν του καὶ προσήρχοντο εἰς τὴν σκη-
νήν του εὐχόμενοι αὐτῷ πάντα τὰ ἀγαθά.

‘Ο Ἀλέξανδρος ἀποφασίσας νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν, ἔξελεξεν ἄλην ὅδὸν ἥ ἐκείνην, δι’ ἣς ἦλθεν εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἡθελε νὰ ὑποτάξῃ πρῶτον πάντας τοὺς λαούς, ὃσοι οἰκοῦσιν ἐντεῦθεν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ κατόπιν οὗτος μετὰ τοῦ πλείστου μέρους τοῦ σιρατοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ τῆς Γεδρωσίας, διὰ τῆς Καρμανίας καὶ Προσίας εἰς Βαβυλῶνα, δὲ Ἡφαιστίων καὶ δὲ Κράτερος βιορειότερον τῆς Γεδρωσίας βαδίζοντες νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν Καρμανίᾳ. Ὁ δὲ στόλος ὑπὸ τὸν Νέαρχον, ἀφ’ οὗ διαπλεύσῃ διὰ τοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὰς ἐξβολὰς τοῦ Εὐφράτου.

§ 76. Ἀλεξάνδρου τραυματισμός.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν λαῶν τῆς Ἰνδικῆς, οὓς νῦν ἡθέλησε νὰ ὑποτάξῃ ὁ Ἀλέξανδρος, ἦσαν καὶ οἱ Μαλλοὶ κατοικοῦντες ἐκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ Ὅδραώτου. Ἡσαν δὲ οὗτοι ἀνδρειότατοι, καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν πεποιηθέτες ἀπεφάσισαν νὰ ἐμποδίσωσιν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὴν διάβασιν διὰ τῆς χώρας των. Ἄλλος πάσας τὰς μάχας, ἀς συνῆψαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας, κατετροπώθησαν καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῶν ὑπετάγησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Μόνον μία πόλις αὐτῶν οὖσα δχυρωτάτη δὲν παρεδίδετο. Λιὸν ἡναγκάσθη ὁ Ἀλέξανδρος αὐτὸς νὰ πολιορκήσῃ αὐτὴν πανταχόθεν καὶ νὰ διατάξῃ γενικὴν κατ’ αὐτῆς ἔφοδον. Οἱ δὲ Μαλλοί, μὴ δτηθέντες νὰ ὑπομείνωσι τὴν δρμὴν τῶν Ἑλλήνων, ἐγκατέλιπον τὰ τείχη

τῆς πόλεως καὶ ἐνεκλεισθησαν ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως, ήτις ἦτο ὑψηλὴ καὶ ὀχυρωτάτη. 'Αλλ' ἐιῷ ὁ ἄγων ἐγίνετο περὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε διαρρέει μίαν τῶν πυλῶν αὐτῆς, δι' ἣς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πρῶτος ἔφθασε μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ κάτω τῆς ἀκροπόλεως. Καὶ ἥρξαντο εὐθὺς οἱ στρατιῶται ἄλλοι μὲν νὰ ὑποσκάπτωσι τὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως, ἄλλοι δὲ νὰ προσάγωσι κλίμακας πρὸς ἀνάβασιν. 'Αλλ', ἡ ἀπὸ τῶν πύργων τῆς ἀκροπόλεως πίπτουσα βροχὴ τῶν βελῶν καθίστα καὶ τοὺς τολμηροτάτους στρατιώτας δειλούς. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ἀρπάσας κλίμακα παρ' ἐνὸς στρατιώτου στηρίζει αὐτὴν εἰς τὸ τείχος καὶ καλυφθεῖς ὑπὸ τῆς ἀσπίδος του ἥρχισε νὰ ἀναβαίνῃ. Ἡκολούθουν δὲ αὐτὸν ὁ Πευκέστας, ὁ Λεοννᾶτος καὶ ὁ Ἀβρέας. Εἶχε δὲ ἀνεβῆ ὁ Ἀλέξανδρος μέχρι τῶν ἐπάλξεων, διε πατώρ. Θωσε μαχόμενος πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς διὰ τοῦ ἔιφους ἄλλους μὲν νὰ φονεύσῃ, ἄλλους δὲ νὰ ἀπομακρύνῃ τοῦ τείχους καὶ οὕτω νὰ ἀναβῇ ἐπ' αὐτοῦ καὶ πηδήσῃ εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Τοῦτον ἥκολούθησαν εὐθὺς καὶ οἱ τρεῖς ἀνδρεῖοι οἱ παρακολουθοῦντες αὐτόν, ὁ Πευκέστας, ὁ Λεοννᾶτος καὶ ὁ Ἀβρέας. Ως δὲ εἶδον οἱ ὑπασπισταί του ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπήδησεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, περίφοβοι ὑπὲρ τῆς ζωῆς αὐτοῦ. ἥρχισαν μετὰ σπουδῆς πάντες νὰ ἀναβαίνωσι τὴν κλίμακα, ήτις δμως ὑπὸ τοῦ βάρους συνετρίβη, ωστε καὶ οἱ ἀναβαίνοντες ἔπεσον κάτω καὶ οἱ κάτω ὅντες δὲν ἥδυναντο πλέον, ἀφ' οὗ δὲν ὑπῆρχε κλίμαξ, νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τοῦ βασιλέως.

Οἱ δὲ Μαλλοὶ ἐκ τῆς λαμπρότητος τῶν ὅπλων καὶ ἐκ τῆς μιεγίστης ἀνδρείης ἐνόησαν διε οὕτως ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἔσπευσαν νὰ φονεύσωσιν αὐτόν. Καὶ πρῶτος

όρμῃ κατ' αὐτοῦ δι βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν, δινέφορον εὐθὺς δι Ἀλέξανδρος διὰ τοῦ ἔιφους, ως καὶ ἔτερον δραμόντα πρὸς βοήθεια τοῦ πεσόντος Μαλλοῦ βασιλέως. Τοῦτο ίδόντες οἱ Μαλλοὶ ἐφοβήθησαν καὶ δὲν ἥρχοντο μὲν πλησίον, ἀλλ' ἔβαλλον μακρόθεν καὶ βέλη καὶ ἀκόντια καὶ ὅτι ἔκαστος εἶχε κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Περὶ δὲ τὸν Ἀλέξανδρον ίσταντο μόνον τρεῖς γενναῖοι ἄνδρες οἱ ἀναβάντες μετ' αὐτοῦ, οἵτινες ἐμάχοντο ἀνδρειότατα ὑπερασπίζοντες τὸν βασιλέα. Καὶ διὸ μὲν Ἀβρέας ἐφορεύθη τοξευθεὶς εἰς τὸ πρόσωπον, τραυματίζεται δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος διὰ βέλους, ὥπερ διέσχισε τὸν σιδηροῦν θώρακα καὶ ἐνεπήγυνη εἰς τὸ στῆθος ἄνω τοῦ μαστοῦ, διθενές ἥρχισε νὰ ἐξέρχηται ἀφθονον αἷμα. Καὶ ἐν δυσφῇ μὲν τῷ αἷμα ἥτῳ θερμόν, εἰ καὶ βαρύ, ίστατο καὶ ἐμάχετο δι βασιλεύς. Ὅτε δημος πολὺ ἐξεχύθη αἷμα, κατέλαβεν αὐτὸν ἡλιγγος καὶ λιποψυχία καὶ ἐπεσεν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος αὐτοῦ. Τοῦτο ίδὼν δι Πουκέπατας ἐκράτησε τὴν ἀσπίδα αὐτοῦ προασπίζων τὸν βασιλέα κατὰ τῶν ἐχθρικῶν βελῶν, δι δὲ Λεοννάτος ἥγωντίζετο νὰ ἀπωθήσῃ τοὺς πολεμίους. Ἀλλὰκαὶ οἱ δύο οὗτοι τραυματίζονται καὶ ὁ Ἀλέξανδρος νῦν διατρέχει τὸν μέγιστον κίνδυνον.

§ 26. Ἀγρία ἐκδίκησις τῶν Ἑλλήνων.

Καθ' διν δὲ χρόνον τοιαῦτα ἐτελοῦντο ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως, ἔξω αὐτῆς ἐγίνετο ἀγριωτάτη κίνησις τῶν Ἑλλήνων. Οὗτοι ίδόντες τὸν βασιλέα αὐτῶν πηδήσαντα ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως ἐνόμισαν πλέον αὐτὸν ἀπολεσθέντα, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ βοηθήσωσιν αὐτόν. Τοῦτο ἐνέβαλεν αὐτοὺς εἰς μανίαν. Πάντες τρέχουσι νὰ ἀρπάσωσι αλίμακας, δλοκλήρους κωρμοὺς δένδρων καὶ ίου-

σι, μηχανὰς φέρουσι πλησίον τοῦ τείχους διὰ νὰ ἀναβῶσιν. Ἀλλὰ τὰ πάντα φαίνονται εἰς τὴν βίᾳν αὐτῶν ὅτι βραδύνουσιν, ἡξεύρουσι δὲ ὅτι πάσης στιγμῆς ἀναβολὴ δύναται νὰ ἔπεινέγκῃ τοῦ βασιλέως αὐτῶν τὸν θάνατον. Διὰ τοῦτο ἄλλοι μὲν ἐμπηγγύοντες πασσάλους εἰς τὸ τείχος ἀναρριχῶνται μετὰ μεγάλης δυσκολίας, ἄλλοι δὲ στηριζόμενοι εἰς τοὺς ὕμους τῶν ἄλλων ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς ἐπάλξεις. Ὡς δὲ οἱ ἀναβάντες εἶδον τὸν βασιλέα αὐτῶν κείμενον χαμαί, καὶ τὸν Πευκέσταν καὶ τὸν Λεοννᾶτον προμαχοῦντας, πηδῶσι μετ'οἰμωγῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ πάντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ συνίσταται εὐθὺς μάχη κρατερὰ περὶ τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως, ὃν πάντες ἔθερουσιν νεκρόν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται Ἐλληνες δὲν ἔμειναν ἀργοί. Ἐλθόντες εἰς τὴν πύλην τῆς ἀκροπόλεως καὶ ὑποθέντες τοὺς ὕμους ἔξέβαλον τὰ ψυρώματα ἐκ τῶν στροφίγγων καὶ ἤνοιξαν αὐτήν. Καὶ ἥδη φρικτὸν ἐνεφανίσθη θέαμα τῆς στρατιωτικῆς ἀγριότητος καὶ σκληρότητος. Τὰ πάντα, γυναῖκες, παιδία καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα ὅντα, καταρρίπτονται ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ μόνιν τὸ αἷμα τῶν σφαττομένων δύνανται νὰ καταπράσνῃ τὴν φλόγα τῆς ἐκδικήσεως αὐτῶν. Ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ καταστροφῇ καὶ σφαγῇ στρατιῶται ἔφεραν μακρὰν τὸν βασιλέα λιπόθυμον, χωρὶς νὰ ἡξεύρῃ κανεὶς, ἢν θὰ ζήσῃ ἢ θὰ ἀποθάνῃ. Τὸ βέλος ἐτηρεῖτο ἀκόμη ἐντὸς τῆς πληγῆς, διερ δοκιμάζουσι νὰ ἔξαγάγωσιν, ἀλλὰ μάτην· διότι ἡ ἀγκιστροειδὴς ἀκὶς τοῦ βέλους ἐμποδίζει τὴν ἔξαγωγήν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον σύρουσι πρὸς τὰ ἔξω τὸ βέλος, δὲ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν δριμυτάτων πόνων συνέρχεται ἐκ τῆς λιποθυμίας καὶ συμβουλεύει νὰ σχίσωσι διὰ τοῦ ἔιφους τὰς σάρκας του καὶ νὰ ἔξαγάγωσι τὸ βέλος. Ἀλλ'

ἐκ τῆς ἀφθόνου αἵμορραγίας νέα εἰς αὐτὸν ἔρχεται λιπο-
θυμίη. Ἡ ζωὴ καὶ δὲ θάνατος φαίνονται ἀλλεπαλλήλως
μαχόμενοι περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ μεγάλου τραυματίου. Οἱ
φύλοι ἵσταντο θρηνοῦντες περὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ οἱ
στρατιῶται πρὸ τῆς σκηνῆς. Οὕτω παρῆλθεν ἡ νύξ.

§ 78. Μαστικοὶ τοῦ Ἀλεξανδρεῖ.

Εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπερ ἦτο εἰς τὰς ἐιβολὰς τοῦ
Υδραώτου, ἔφθασεν ἀπαισία φήμη περὶ τῆς μάχης ταύ-
της, περὶ τοῦ τραύματος τοῦ βασιλέως ὡς καὶ τοῦ θανάτου
αὐτοῦ καὶ παρήγαγεν ἀπερίγραπτον συγχυσιν καὶ
θλῖψιν. Οἱ στρατιῶται, ὡς περιῆλθεν ἐν βραχυτάφῳ χρό-
νῳ ἡ εἰδῆσις ἀπὸ στόματος εἰς στόμα περὶ τοῦ θανάτου
τοῦ βασιλέως, ἥρχισαν νὰ θρηνῶσι καθ' ἄπαν τὸ στρα-
τόπεδον. Μετὰ τὴν πρώτην δὲ ταύτην ἐντύπωσιν συνελ-
θόντες ἐκ τῆς λύτης ἥρχισαν νὰ ἔρωτῶσιν ἀλλήλους, τι
μέλλουσι νῦν νὰ πράξωσιν. Ἀπορίᾳ δὲ καὶ ἀθυμίᾳ καὶ
ἡ φοβερὰ τῆς ἀπελπισίας σιωπὴ κατέλαβε πάντα τὰ στό-
ματα. Πῶς ἔμελλεν δὲ στρατὸς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πα-
τρίδα; τις ἔμελλε νὰ γίνῃ αὐτοῦ ἀρχηγός; πῶς ἔμελλον
νὰ διέλθωσι τὰς ἀπειρους ἐκτάσεις, τοὺς τρεμεροὺς πο-
ταμούς, τὰ μέγιστα καὶ ἀγριώτατα ὅρη καὶ τὰς φοβερὰς
ἔρημους; Πῶς νὰ σωθῶσιν ἐκ τοσούτων μικρών λαῶν,
οἵτινες μαθόντες τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξανδρού ἔμελλον
νὰ πολεμήσουσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας
αὐτῶν; Τὰ πάντα ἐνόμιζον ἀπολεσθέντα διμοῦ μετὰ
τοῦ Ἀλεξανδρού. Καὶ ὅτε κατόπιν ἦλθε λόγος ὅτι δι
βασιλεὺς οὗτος καὶ ὅτι θὰ καταβῇ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ στρατό-
πεδον, πολλοὶ δὲν ἐπίστευον τοῦτο, ἐνόμιζον δὲ ὅτι ἐπί-

τηδες πλάττονται τοιαῦτα πρὸς καθησύχασιν τῶν στρατιωτῶν.

Εὐτυχῶς δὲ βασιλεὺς ἐσώθη ἐκ τοῦ θανάτου. Τὸ τραῦμα μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας δὲν παρεῖχε πλέον σπουδαῖον φόβον θανάτου. Ὡς δὲ ἔμαθεν δὲν ἀλέξανδρος τοῦ στρατοῦ τὴν θλῖψιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν, διότι ἐφρόνει ὅτι δὲ βασιλεὺς ἀπέθανε, ἀπεφάσισε νὰ καταβῇ εἰς τὸ οτρατόπεδον πρὸ τῆς τελείας αὐτοῦ ἀναρρώσεως. Κατεσκευάσθη λοιπὸν μεγαλοπρεπῆς σκηνὴ ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος αὐτοῦ, ἥτις ἄνευ κωπηλασίας ὑπὸ τοῦ ρεύματος τοῦ Ὑδραώτου ποταμοῦ ὠθουμένη ἔφερε τὸν βασιλέα εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ὑδραώτου καὶ Ἀκεσίνου, ὅπου ἦτο τὸ στρατόπεδον. Ὡς δὲ ἐπλησίασεν ἡ ναυαρχίς εἰς τὰς ὅχμας τοῦ ποταμοῦ, αἴτινες ἐκαλύπτοντο ὑπὸ χιλιάδων στρατιωτῶν, διέταξεν δὲ βασιλεὺς νὰ ἀφαιρέσωσι τὴν σκηνὴν ἀπὸ τῆς πρήμνης, ἵνα ἴδωσι πάντες. Οἱ στρατιῶται δὲν ἐπίστευον ἀκόμη, νομίζοντες ὅτι νεκρὸς κομίζεται δὲ βασιλεὺς. Ἀλλ' ὅτε προσωριμίσθη ἡ ναυαρχίς καὶ δὲν ἀλέξανδρος ἀνέτεινε τὴν γεῖδα χαιρετίζων τοὺς στρατιώτας, τότε παμμεγέθης φωνὴ χαρᾶς ἀνέβη μέχρις οὐρανοῦ ἀπὸ χιλιάδων στομάτων καὶ δάκρυα χαρᾶς ἐφανησαν εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς τῶν στρατιωτῶν, ἴδόντων ζῶντα τὸν βασιλέα των. Ὁ ἀλέξανδρος ἐξήτησε νὰ ἔξελθῃ τοῦ πλοίου. Καὶ οἱ μὲν ὑπασπισταὶ προσέφερον κλίνην, ἵνα ἐπ' αὐτῆς περιέλθῃ τὸ στρατόπεδον, ἀλλ' ὁ ἀλέξανδρος διέταξε νὰ φέρωσιν αὐτῷ ἵππον. Ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἀνεβόησεν ἅπασα ἡ στρατιὰ καὶ ἀντίχησαν αἱ ὅχμαι καὶ τὰ δάση. Ἀφ' οὗ δὲ ἐφθασεν εἰς τὴν προητομασμένην αὐτῷ σκηνὴν, κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἵνα ἴδωσιν αὐτὸν οἱ στρατιῶται καὶ βαδίζοντα. Τότε περιεκύ-

κλωσαν αὐτὸν πανταχόθεν ὁ στρατὸς. Καὶ ἄλλοι μὲν ἥ-
πτοντο τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἄλλοι δὲ ηὐχαριστεοῦντο καὶ νὰ
ἴδωσιν αὐτὸν ἐγγύθεν μόνον καὶ νὰ ἐπευφημήσωσιν·
ἄλλοι δὲ ἔρραινον αὐτὸν μὲν ἀνθη, ἀτινα παρεῖχε τότε ἡ
γῆ, ἄλλοι δὲ ἔρριπτον ἐπ' αὐτοῦ ταινίας.

Αφ' οὗ δὲ ἐντελῶς ίάθη ὁ Ἀλέξανδρος, τότε προσέ-
φερε θυσίας εὐχαριστηρίους εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἀγῶνας
διαφόρους ἐτέλεσεν. Οἱ δὲ ἄλλοι λαοὶ μαθόντες τὴν συμ-
φορὰν τῶν πολεμικῶν λαῶν, τῶν Καθαίων καὶ τῶν Μαλ-
λῶν, καὶ φοβηθέντες μὴ πάθωσι καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ,
ἔστειλαν πρόσβεις καὶ ἀνεγγάρισαν τὴν κυριαρχίαν τοῦ
Ἀλεξάνδρου, στέλλοντες ἀμά πρὸς αὐτὸν καὶ παν-
τοῖς δῶρα.

§ 79. Πορεία διὰ τῆς Γεδρωσέας.

Ο Ἀλέξανδρος, πρὶν ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς,
κατεσκεύασε μέγαν στόλον, οὗ τὴν ἀρχηγίαν ἀνέθηκεν
εἰς τὸν Νέαρχον, σκοπὸν ἔχων διὰ τοῦ στόλου τούτου
νὰ ἀνοίξῃ τὴν θαλασσίαν ὅδὸν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ
Ἰνδοῦ μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἡτο περίπου τὸ τέ-
λος τοῦ Αὔγούστου, ὅτε ἀνέζευξεν ἐι τῆς χώρας τῶν Ἰν-
δῶν, ἐπιστρέψων εἰς τὴν Περσίαν. Ἀφ' οὗ δὲ διῆλθε
διὰ τῆς χώρας τῶν Ἀραβιτῶν καὶ τῶν Ὡρειτῶν, διώρι-
σεν ἐνταῦθα ἴδιον σατράπην, τὸν Ἀπολλοφάνη, ὃν διέ-
ταξε νὰ φροντίσῃ περὶ προμηθείας τροφῆς διὰ τὸν στρα-
τόν, ἦν νὰ συγκομίσῃ ἐκ τῶν μεσογείων μερῶν εἰς τὴν
παραλίαν. Ἐπειδὴ δὲ μετ' ὀλίγον ἔμειλε νὰ παραπλεύσῃ
τὴν χώραν ταύτην καὶ ὁ στόλος ὁ προερχόμενος ἐκ τῆς
Ἰνδικῆς. ὅστις θὰ προσωριμίζετο εἰς τὴν παραλίαν ταύ-
την, διέταξε νὰ ἔχωσιν ἑτοίμους τροφὰς καὶ διὰ τὸν στό-

λον. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀφῆκεν ὅπίσω καὶ τὸν Λεοννᾶτον μετὰ στρατοῦ, ἵνα συντρέχῃ τὸν σατράπην καὶ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν διαιτεταγμένων, μέχρις οὗ περιπλεύσῃ τὴν χώραν ὁ στόλος.

Ἐκ τῆς χώρας τῶν Ὡρειτῶν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν πλειστων στρατευμάτων εἰσῆλθεν εἰς τὴν Γεδρωσίαν. Εἶναι δὲ αὕτη ἔρημος, ἐν ᾧ σπανιώτατα ἐμφανίζονται ἀραιὰ φοινίκων δένδρα, ἡ σμύρνα, ἐξ ḥις ὁρέει τὸ εὔοσμον αὐτῆς δάκρυν, ὃπερ συνέλεγον οἱ Φοίνικες, οἵ πρὸς ἐμπορίαν μετὰ πλήθους καμήλων παρακολουθοῦντες τῇ στρατιῇ, ἐν ἀφθονίᾳ ἐνταῦθα εὐρισκόμενον, ὃς μὴ συλλεχθέν ποτε παρ' οὐδενός. Παρὰ τὴν θάλασσαν ἡ παρὰ τὸ ὄντωρ, ὃπου ὑπῆρχε τοιοῦτον, ἥνθει καὶ ἡ εὔοσμος μυρίκη. Ἐπὶ δὲ τῆς γῆς εἰρπεν ἡ νάρδος καὶ ἔτερόν τι εἰδος φυτοῦ ἀκανθώδους, ἐνῷ οἱ λαγωοὶ περιεπλέκοντο καὶ συνελαμβάνοντο. Πλησίον τοιούτων θέσεων ἀνεπαύετο ὁ στρατὸς τὴν νύκτα καὶ ἐκ τῶν φύλλων τῆς σμύρνης καὶ τῆς νάρδου παρεσκευάζετο ἡ νυκτερινὴ αὐτοῦ κλίνη. Ἄλλ' ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἡ παραλία ἐγίνετο ἔρημοτέρα καὶ ἀβατος, τὰ ρεύματα ἀπεξηραίνοντο ἐντὸς τῆς φλοιογερᾶς ἄμμου, οὐδὲν δὲ ἵχνος οὔτε ἀνθρώπων οὔτε ζώων ἐφαίνετο πλέον. Ὁ στρατὸς ἡναγκάσθη ἐνεκα τοῦ καύσωνος νὰ ὀδοιπορῇ τὴν νύκτα ἀναπαυόμενος τὴν ἡμέραν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ παραλία ἦτο ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος, ἡναγκάσθη νὰ τραπῇ πρὸς τὰ μεσογειότερα, ἵνα καὶ δι' ἑαυτὸν πορέηται τροφὴν καὶ διὰ τὸν στόλον, χάριν τοῦ ὄποιου ἔπειρε νὰ συγκομίζωνται εἰς ὀρισμένα μέρη κατὰ τὴν παραλίαν τροφαῖ, νὰ ἀνορύττωνται δὲ καὶ φρέατα, ἵνα ἀντλῇ ὄντωρ. Οἱ τὰς τροφὰς τοῦ στόλου εἰς τὴν παραλίαν κομίζοντες διηγοῦνται ὅτι εὔρον κατὰ

τὸν αἰγιαλὸν τῆς ἐρήμου ταύτης χώρας ἀθλίους τινὰς ἀνθρώπους, ἀμβλυτάτους τὴν φύσιν, οἵτινες κατόκουν ἐν καλύβαις ἐκ πογχῶν συγκειμέναις, ἀποζῶντες ἀπὸ ἵχθυ-
ων ἐξηραμμένων, πίνοντες δὲ ὅδωρο ὑφάλμυρον, ὅπερ λαμβάνουσιν ἐκ λάκκων, οὓς σκάπτουσι παρὰ τὴν παραλίαν, Μετὰ μακρὰς καὶ ἐπιμόχθους νυκτερινὰς πορείας, καθ' ἃς ἡ αὐστηρὰ τάξις καὶ πειθαρχία ἥτο πλέον ἀδύνατον νὰ διατηρηθῇ, ἔφθασεν δὲ στρατὸς εἰς κώμας τινὰς μεσογειότερον βαδίζων, ἐνθα εῦρε τροφάς τινας, ἃς διένειμεν δὲ βασιλεὺς εἰς τὸν στρατὸν μετὰ πάσης φειδοῦς, τὰ δὲ περισσεύματα ἐσφραγισμένα διὰ τῆς βασιλικῆς σφραγίδος ἐστάλησαν εἰς τὴν παραλίαν μετὰ καμήλων χάριν τοῦ στόλου. 'Αλλ' ὅτε δὲ Ἀλέξανδρος ἐχώρησε περαιτέρῳ, οἱ συνοδεύοντες τὰ φορτία ταῦτα στρατιῶται, ὀλίγον φροντίζοντες περὶ τῶν βασιλικῶν σφραγίδων, ἦνοιξαν τὰ φορτία καὶ διένειμαν πρὸς ἄλληλους τὰς τροφάς, δόντες ἕξ αὐτῶν καὶ εἰς ἄλλους, οἵτινες προσῆλθον πρὸς αὐτοὺς πεινῶντες. Τοῦτο κατηγγέλθη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις συνεχώρησε τὴν πρᾶξιν, διότι ἐπείσθη ὅτι ἀνάγκη ἐπίεσε τοὺς στρατιώτας νὰ παραβῶσι τὴν πειθαρχίαν καὶ ἔκαστος ἐπρεπε νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἴδιας αὐτοῦ σωτηρίας. Διὸ ἐπέδραμε τὴν χώραν καὶ ὅσα ἐκ νέου τρόφιμα ἡδυνήθη νὰ συλλέξῃ ἐστειλεν εἰς τὴν παραλίαν ὑπὸ ἀσφαλῆ συνοδείαν. Διετάχθησαν δὲ ἐνταῦθα οἱ ἐγχώριοι νὰ ἀλέσωσιν ὅσον ἥτο δυνατὸν πλειότερον σῖτον, λαμβάνοντες αὐτὸν ἐκ τῶν μεσογειοτέρων τόπων καὶ νὰ στείλωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀκτὴν μετὰ φοινίκων, βιοῶν καὶ προβάτων. Καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ἐστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄλευρα εἰς τὴν παραλίαν δι' ἐνὸς τῶν ὑπασπιστῶν του.

§ 80. Φοιβερὰ παθήματα τοῦ στρατοῦ.

Οὗτο δὲ διηγεῖται ὁ στρατὸς ἔχώρει ἐπὶ τὰ πρόσωπα προσεγγίζων εἰς τὸ φρικωδέστερον τῆς ἐρήμου μέρος, δῆλος δὲ στρατὸς ὑπέφερε πολὺ περισσότερον ἢ ὅσα ὑπέφερε καθ' ὅλην τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ἀσίας. Διότι πρῶτον μὲν τὸ καῦμα τὸ ἐπιφλέγον τοῦ ἡλίου καὶ ἡ ἔλλειψις ὕδατος, δεύτερον δὲ ἡ ἀμμὸς, ἥτις ὑπεχώρει ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων, ὡς ὑποχωρεῖ δὲ πηλὸς ἥ ἡ χιῶν ἥ ἀπάτητος, τρίτον δὲ αἱ κατ' ἀνάγκην γινόμεναι μακραὶ πορεῖαι, διότι αἱ πηγαὶ τοῦ ὕδατος ἔκειντο εἰς λίαν μακρινὰς ἀπ' ἄλλήλων ἀποστάσεις καὶ οἱ σταθμοὶ μόνον πλησίον πηγῶν ἥδύναντο νὰ γίνωσι, τέταρτον δὲ καὶ ἡ ἔλλειψις τροφῶν, πάντα ταῦτα ἐπέφερον φοβερὰν καταστροφὴν καὶ εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ εἰς τὰ ὑποζύγια. Ἡ πειθαρχεία εἶχεν ἐντελῶς παραλύσῃ. Στρατιῶται διδηγοῦντες τὰ ὑποζύγια καὶ πεινῶντες ἐσφαττον αὐτὰ καὶ ἔτρωγον λέγοντες δὲ ταῦτα ἀπέθανον ὑπὸ πείνης ἥ δίψης, ἄλλοι δὲ κατέκοπτον τὰς ἀμάξιας, ἀς ἐγκατέλειπον, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐνοχλήσεως, νὰ διδηγῶσιν αὐτὰς δυσκόλως κινούμενας ἐν τῇ βαθείᾳ ἀμμῷ τῆς ἐρήμου. 'Αλλ' ἡ ἀπώλεια τῶν ὑποζυγίων καὶ ἀμάξων εἶχε φοβερὰ ἐπακολουθήματα. Διότι οἱ ἀσθενοῦντες καθ' ὅδὸν ἥ οἱ ἀποκάμνοντες ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἥ τοῦ καύματος ἥ οἱ καταβαλλόμενοι ὑπὸ δίψης δὲν ἥδύναντο νὰ μετακομισθῶσι καὶ ἐγκατελείποντο εἰς τὴν τύχην των, χωρὶς νὰ παραμένῃ εἰς αὐτοὺς οὕτε διδηγὸς οὕτε νοσοκόμος. 'Αλλ' ἐκτὸς τῶν δεινῶν, τὰ δυοῖα ἔφερεν ἡ πείνα, ἥ δίψα, δὲ κάματος, προσετέθησαν καὶ ἄλλα. Πολλοὶ στρατιῶται καταλαμβανόμενοι ὑπὸ ὑπνου κατεκλι-

νοντο καὶ οὐδὲν καὶ ἐκοιμῶντο, ἐνῷ δὲ στρατὸς προεγέρει. "Οτε δὲ οὗτοι ἀφυπνίζοντο, δὲν ἔγινωσκον τὴν οὐδόν, ἵνα βαδίσωσιν εἰς τὸν στρατὸν τὸν ἄλλον, καὶ περιπλανώμενοι ἀπόλλυντο. Φοβερὸν δὲ ἦτο καὶ τὸ πάθημα τοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς αἰφνιδίου βροχῆς. Καὶ ἐν τῇ γῇ τῶν Γεδρωσίων, ως καὶ ἐν Ἰνδίαις, ἐνσκήπτουσι μεγάλαι καταιγίδες καὶ κατακλύζουσι τὸν τόπον. Ὁ στρατὸς εἶχεν αὐλισθῆ πλησίουν χειμάρρους, ἔχοντος δὲ λιγιστον ὕδωρ, δτε περὶ τὸ μεσονύκτιον δὲ χειμαρρος ἐμπλησθεὶς ὑπὸ τῶν ὅμβρων, οἵτινες ἐγένοντο μακράν, παρέτυρες καὶ γυναικας καὶ παιδία καὶ ὑποξύγια τὰ ὑπολειπόμενα καὶ ὅπλα τῶν στρατιωτῶν ὡς καὶ ὅλην τὴν ἀποσκευὴν τοῦ βασιλέως. Πολλοὶ δὲ στρατιῶται καὶ ὑποξύγια ἀπέθυνησκον ἐκ τῆς ὑπερυμέτρου ὕδροποσίας, δτε ἐφθανον εἰς ὕδωρ μετὰ μακρὰν ὄδοιπορίαν. Διὸ διέταξεν δὲ Ἀλέξανδρος νὰ μὴ στρατοπεδεύωσι πλέον πλησίον τοῦ ὕδατος, ἀλλ' δὲ λιγὸν μακράν, καὶ νὰ ἐπιτηρῶνται οἱ στρατιῶται κατὰ τὴν πόσιν τοῦ ὕδατος. Τοιαύτας ταλαιπωρίας ἐδοκίμαζεν δὲ στρατὸς διερχόμενος διὰ τῆς Γεδρωσίας ἐρήμου. Καὶ εἰς τὰς ταλαιπωρίας ταύτας ὑπεβάλλετο καὶ αὐτὸς δὲ βασιλεὺς ὄδοιπορῶν καὶ διψῶν καὶ αικουχούμενος καὶ αὐτὸς ὡς καὶ οἱ ἀπλοῖ στρατιῶται. Λέγεται δτι μίαν ἥμέραν, δτε ὑπῆρχε παντελὴς ἔλλειψις ὕδατος καὶ δὲ στρατὸς ἐτήκετο ὑπὸ διψῆς, στρατιῶται ἐπετράπησαν τῆς ὄδοις, ἵνα ζητήσωσιν ὕδωρ χάριν τοῦ βασιλέως. Εὑρόντες δὲ ἐν τινι χαράδρᾳ δὲ λιγὸν ἀποστάζον ὕδωρ συνέλεξαν μετὰ κόπου τοῦτο ἐν τινι περικεφαλαίᾳ καὶ μετὰ σπουδῆς ἥλθον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὡς μέγα τὸ ἀγαθὸν αἴροντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔλαβε τὴν περικεφαλαίαν καὶ ἀφ' οὐ ἐπήνεσε τοὺς στρατιῶτας, ἔχυσε τὸ ὕδωρ, εἰπὼν δτι καὶ ἐγὼ θέλω νὰ διψῶ, ἀφ' οὐ δλος δ

στρατὸς διψῆ. Ὡς δὲ εἴδον τοῦτο οἵ στρατιῶται, τοσοῦτον ηὐχαριστήθησαν, ὡστε πάντες ἐνόμισαν ὅτι ἔπιον αὐτοὶ τὸ χυθὲν ὑδωρ καὶ ἐβάδιζον ἐμπρὸς μετὰ περισσοτέρας εὐκολίας.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα οὐδαμοῦ πλέον ἐφαίνετο ὄδος, οἱ δὲ ὄδηγοι δὲν ἐνεθυμοῦντο τὴν ὄδόν, διότι οὕτε δένδρον οὕτε λόφος τις ὑπῆρχεν, ἵνα βοηθῇ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν, δὲ Ἀλέξανδρος λαβὼν ἵππεῖς τινας ἐπορεύθη ἀριθμιστερὰ καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐνταῦθα διέταξε νὰ σκάψωσι βαθέως εἰς τὸν αἰγιαλὸν καὶ εὑρέθη ὑδωρ γλυκὺ καὶ καθαρόν. Τότε ἦλθεν ὅλος ὁ στρατὸς ἐνταῦθα καὶ ἐπορεύετο ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας παῦα τὸν αἰγιαλὸν ὑδρευόμενος οὕτως ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Τῇ δὲ ὁγδῷ ἡμέρᾳ ἐτράπη ὁ στρατὸς ἀπὸ τῆς παραλίας εἰς τὰ μεσόγεια καὶ ἐφθασαν εἰς τὰ Πούρα, πόλιν τῆς Γεδρωσίας. Ἐνταῦθα ἔληξεν αἱ ταλαιπωρίαι αὐτοῦ, Ἀλλ' εἰς ποίαν νῦν εὑρίσκετο κατάστασιν; Ἡ διὰ τῆς ἐρήμου πορεία διήρκεσεν ἐξήκοντα ἡμέρας, τὰ δὲ δεινὰ καὶ αἱ ζημίαι τῆς πορείας ταύτης ἥσαν μεγαλείτεραι πάντων τῶν δεινῶν, ὅσα εἶχεν ὑποστῆ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκστρατείας. Ἐκ τοῦ ἡρωϊκοῦ στρατοῦ τοῦ κατακτητοῦ τῆς Ἀσίας τὰ μὲν τρία τέταρτα ἀπολέσθησαν, οἱ δὲ σωθέντες ἥσαν παρηλλαγμένοι καὶ σκελετώδεις, γυμνοὶ καὶ ἄσπλοι, οἱ δὲ ὀλίγοι μείναντες ἵπποι ἥσαν ἴσχυρατοι καὶ ἄθλιοι. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τινας ἡμέρας, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ καὶ ἀναλάβῃ ὁ στρατός, νια ἀναμείνῃ δὲ καὶ τοὺς τυχὸν παραπλινηθέντας εἰς τὴν ἐρήμον στρατιώτας. Τὸν σατράπην δὲ τῶν Ὁρειτῶν καὶ τῆς Γεδρωσίας Ἀπολλοφάνη ἔπαινσε τῆς ἀρχῆς· διότι, ἐιφείχε διαταχθῆ νὰ σωρεύσῃ ἐπὶ τῆς ὄδοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ τρο-

φάς διὰ τὸν στρατόν, δὲν ἔξετέλεσε τὴν διαταγὴν ταύτην μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιμελείας καὶ οὕτως ἐστεψήθη ὁ στρατὸς καὶ τῆς ἀνακουφίσεως ταύτης.

§ 81. Ὁ πλοῦς τοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Νέαρχον.

Ἐκ Πούρων ὁ βασιλεὺς ἀναζεύξας ἐβάδισε περιαυτέρῳ διὰ τῆς Καρμανίας. Ἡτο δὲ ἥδη Δεκέμβριος καὶ ἐν ἐλύπει σφόδρᾳ τὴν ψυχὴν του, ὅτι μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐδεμίᾳ ἀγγελίᾳ ἐκομίσθη αὐτῷ οὐδαμόθεν περὶ τοῦ στόλου καὶ τῆς τύχης αὐτοῦ, ὅστις ὑπὸ τὸν Νέαρχον ἔμελλεν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς νὰ πλεύσῃ εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Καὶ ἐφοβεῖτο ὅπερ στόλος καὶ σύμπας ὁ στρατὸς ἀπώλετο ἢ ὑπὸ φοβερᾶς τοῦ Ὡκεανοῦ λαίλαπος ἢ ὑπὸ πείνης καὶ δίψης. Ἰσως δὲ καὶ ἄνεμοι ἐναντίοι παρέσυραν αὐτὸν εἰς ἀτελευτήτους πλάνας. Ἐνῷ δὲ τοιαῦται σκέψεις ἐλύπουν τὴν ψυχὴν του, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ ὑπαρχος τῆς Καρμανίας, κομίζων τὴν ἀγγελίαν ὅτι ὁ Νέαρχος μετὰ παντὸς του σιόλου προσωριμόθη σφοις παρὰ τὸν ἔχθιολάς του Ἀνάμιδος ποταμοῦ καὶ ὅτι ἔρχεται πρὸς τὸ βασιλέα, περὶ οὗ ἔμαθεν ὅτι διατρίβει ἐνταῦθα. Τοῦ βασιλέως ἡ χαρὰ εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἥτοι ἀπερίγραπτος. Ταχέως ὅμως μετεβλήθη εἰς ἀνυπομονησίαν, μετ' ὀλίγον δὲ εἰς ἀμφιβολίαν καὶ τέλος εἰς φόβους καὶ ὑποψίας. Μάτην περιέμενε ἀνυπομόνως τὴν ἄφιξιν τοῦ Νεάρχου. Ἡ μία ἡμέρα παρήρχετο μετὰ τὴν ἄλλην, ἄλλο ὁ Νέαρχος δὲν ἐφαίνετο. Ταχυδρόμοι ἀπεστέλλοντο ἀπαύσιως εἰς τὴν παραλίαν, ὃν ἄλλοι μὲν ἐπανερχόμενοι ἔλεγον ὅτι οὐδαμοῦ εἶδον στόλον ἐν τῇ θαλάσσῃ οὐδὲ ἄνθρωπόν τινα ἐκ τοῦ στόλου, ἄλλοι δὲ δὲν ἐπινήρχοντο καὶ καθόλου. Τάτε ὁ Ἀλέξανδρος, πιστεύσας

δτι ὁ ὑπαρχος ἔπλασε τὸ ψεῦδος τοῦτο, ἵνα ἐμπαιᾶξῃ τὴν θλῖψιν αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ, διέταξε νὰ φυλακίσωσιν αὐτόν. Ἡ δὲ λύπη του ἐγένετο νῦν μεγαλειερά, ἡ ὅψις του ἡλλοιώθη καὶ ἐγένετο κάτωχρος ἐκ τῶν ἀπαύστων πόνων τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος

Ἐν τούτοις ὁ ὑπαρχος εἶπε τὴν πᾶσαν ἀλήθυειαν. Ὁ Νέαρχος ἦτο ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Καρμανίας προσωριμοῦ σμένος. Ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς περιέμενε νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε ἀρχίζουσι νὰ πνέωσιν οἱ ἄνεμοι οἵ ἐτησίαι. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ Ἰνδοὶ οὐδένα τῷρα πλέον φοβούμενοι ἥρχισαν νὰ παρέχωσι πράγματα εἰς τὸν Νέαρχον, δσεις φρονίμως ποιῶν ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς τὴν 21 Σεπτεμβρίου καὶ ἐντὸς δλίγου ἀφῆκεν ὅπισμεν αὐτοῦ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ, κατευθυνόμενος εἰς Βαθυλῶνα. Ἀλλὰ δὲν παρῆλθον πολλαὶ ἡμέραι, ὅτε ἄνεμοι σφοδροὶ ἡνάγκασαν αὐτὸν νὰ προσορμισθῇ ὅπισμεν τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ χωρίζοντος τὴν χώραν τῶν Ἀραβιτῶν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς εἰς λιμένα μέγαν καὶ ἀσφαλῆ, ὃν ὠνόμασεν Ἀλεξάνδρου λιμένα. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ στόλος εἰκοσιτέσσαρας ἡμέρας, μέχρις οὗ ἔπαυσεν ὁ ἀνεμος. Τῇ δὲ 23 Ὁκτωβρίου ἀνήχθησαν πάλιν εἰς το πέλαγος καὶ μετὰ πολλοὺς καὶ μεγάλους κινδύνους, ποτὲ μὲν πλέοντες μεταξὺ σκοπέλων, ποτὲ δὲ παλαίοντες κατὰ τῶν ἀμέτρων κυμάτων τοῦ Ὡκεανοῦ ἔφθασαν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀραβίου ποταμοῦ. Κατόπιν περαιτέρω πλέοντες ὑπέστησαν φοβερὰν τρικυμίαν, καθ' ἣν τρία ἐκ τῶν πλοίων κατεποντίσθησαν. Ἐπειτα προσωριμίσθησαν εἰς Κώκαλα, ἐνθα ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Ἑραὶ καὶ ἐπεσκεύασαν τὰ βλαβέντα ἐκ τῆς τρικυμίας πλοῖα. Ἐνταῦθα συνήντησαν καὶ τὸν

στρατηγὸν Λεοννᾶτον, ὅστις εἶχε συγκομίσῃ αὐτοῖς ἀφθόνους τροφὰς, καὶ ἀφοῦ ἔμειναν δέκα ἡμέρας ἀνήχθησαν πάλιν εἰς τὸ πέλαγος πλέοντες πρὸς δυσμάς. Τῇ 10 Νοεμβρίου ἐφύασαν εἰς τὸν ποταμὸν Τόμερον, παρὰ τὰς ὄχυρας τοῦ ὅποιου ἵσταντο ἔνοπλοι βάρβαροι, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὸν στόλον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ποταμόν. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτῶν ἐπῆλθεν ὁ Νέαρχος καὶ ἔτρεψεν εὐθὺς εἰς ἄτακτον φυγήν, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. Ἀφ' οὗ δὲ ἀνεπαύθησαν ἐνταῦθα ὀλίγας ἡμέρας, ἐπλευσαν περαιτέρῳ. Τῇ 21 Νοεμβρίου ἐφάνη ἡ ἀκτὴ τῶν Ἰχθυοφάγων, ἡ ἄγονος ἐκείνη καὶ φοβερὰ ἐρημος, ἥτις ἐπήνεγκε τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα δεινὰ εἰς τὸν στρατόν. Ἡ ἔλλεψις ὕδατος καὶ τροφῶν ἐγίνετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μᾶλλον μεγαλειτέρᾳ. Τέλος ἡ ναγκάσθη νὰ προσορμισθῇ εἰς τι μέρος τῆς Γεδρωσίας, ὃπου ἦτο ὑδωρ καὶ κατφύοντα ἀλιεῖς τινες. Ἐνταῦθα παρέλαβον ὁδηγόν τινα τοῦ στόλου, ὅστις ὠφέλησε κατὰ τοῦτο, καθ' ὃσον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν αὐτοῦ ἡδύνατο νὰ πλέῃ ἐπὶ μακρὸν ὁ στόλος, χωρὶς νὰ προσορμιζῆται, νὰ πλέῃ δὲ καὶ τὴν νύκτα, ἐπιταχύνων οὕτω τὸν πλοῦν αὐτοῦ. Αἱ στερήσεις τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὸν περίπλουν τῆς ἐρήμου ταύτης παραλίας τῆς Γεδρωσίας ἦσαν φοβεραί, εἴχε δὲ φύση ἡ ἀθυμία αὐτῶν καὶ ἡ ἀπελπισία εἰς τὸ ἐπακρον, ὃτε ἐφάνη τέλος ἡ Καρμανία κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, φοινίκων καὶ ἄλλων παντοίων δένδρων. Ὁ στόλος ὠρμίσθη εἰς τὴν ὥραίαν παραλίαν τῆς Αρμοζείας, ἐνθα ἐκβάλλει ὁ "Αναμις ποταμός, καὶ ἐκεῖ ἀπεβιβάσθησαν οἱ στρατιῶται, ἵνα ἀναπαυθῶσι. προμηθευθῶσι δὲ καὶ τροφάς.

§ 82. Νεάρχου ἐμφάνεσες εἰς Ἀλέξανδρον,

"Ἐνῷ δὲ οἱ στρατιῶται εἶχον προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐν-

δότερα τῆς Καρμανίας πρὸς εὔρεσιν τροφῶν, συνήντησαν καθ' ὁδὸν στρατιώτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου παραπλανηθέντα, παρ' οὗ ἔμαθον ὅτι ὁ βασιλεὺς εὐρίσκεται ἐν Καρμανίᾳ εἰς πέντε ἡμερῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας. Τὸν στρατιώτην τοῦτον ἔφερον καὶ πρὸς τὸν Νέαρχον, ἐπανέλαβε δὲ τὰ αὐτὰ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν ὑπαρχον τοῦ τόπου. Διὸ ἀπεφάσισεν ὁ Νέαρχος νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, λαβὼν ὁδηγίας παρὰ τοῦ ὑπάρχου, πῶς νὰ φθάσῃ εύκολώτερον καὶ ταχύτερον ἐκεῖ. Καὶ ὁ μὲν Νέαρχος ἐπέστρεψεν εἰς τὰ πλοῖα, ἵνα τειχίσῃ καὶ ἔξασφαλίσῃ τὸ στρατόπεδον μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του. Ὁ ὑπαρχος δῆμος τοῦ τόπου, θέλων πρῶτος νὰ κομίσῃ πρὸς τὸν βασιλέα τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν τῆς ἀφίξεως τοῦ στόλου, διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ ἔφυτασεν ἐκεῖ. Ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο αὐτῷ, ὃς εἶδομεν, ἀφορμὴ συμφορᾶς, διὰ τὴν μὴ ταχεῖαν τοῦ Νέαρχου ἐμφάνισιν. Τέλος δὲ ὁ Νέαρχος τὰ πάντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ καλῶς διευθετήσας ἀπῆλθε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον λαβὼν καὶ τὸν Ἀρχίαν τὸν ὑποναύαρχον καὶ πέντε ἢ ἕξ ἄλλους αξιωματικοὺς τοῦ στόλου. Καθ' ὁδὸν ἀπήντησαν αὐτοὺς στρατιῶται τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπεσταλμένοι, οἵτινες δῆμος οὕτε τὸν Νέαρχον οὕτε τὸν Ἀρχίαν ἀνεγνώρισαν, διότι οὗτοι εἶχον ἄλλοι ιωθῆ, ἔχοντες μεγάλην κόμην, φορέματα ρυπαρὰ καὶ μεστὰ ἀλμῆς, ὅντες δὲ καὶ τὰ σώματα ρικνοὶ καὶ ωχροὶ ὑπὸ τῶν ἀγρυπνιῶν. Ὁ Νέαρχος ἥρωτησεν αὐτούς, ποῦ κεῖται τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὗτοι δὲ μετ' ἀδιαφορίας παρῆλθον διεῖσαντες ἀπλῶς τὸ μέρος, ὃπου κεῖται. Ὁ Ἀρχίας ἐν νοήσας τὸν λόγον τῆς τοιαύτης τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτοὺς διαγωγῆς εἶπεν·

Ὥ Νέαρχε, μοὶ φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰναι ἀπεστημένοι πρὸς ἀναζήτησιν ἡμῶν. Ὅτι δὲ δὲν μᾶς ἔγνωρισαν, δὲν θαυμάζω· διότι, ώς ἔχομεν ἡμεῖς τώρα, εἴμεθι ἀγνώριστοι. Διὰ τοῦτο ἂς εἴπωμεν εἰς αὐτοὺς ποῖοι εἴμεθα, καὶ ἂς ἐρωτήσωμεν αὐτούς, τί ζητοῦσι τρέχοντες εἰς τοὺς ἐρήμους τούτους τόπους.

Ο Νέαρχος τότε ἐκάλεσε τοὺς στρατιώτας καὶ ἡρώτησεν αὐτούς, ποῦ πορεύονται. Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· Πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Νεάρχου. Τότε ὁ Νέαρχος εἶπεν·

Ἐγὼ εἴμαι ἐκεῖνος, δν ἀναζητεῖτε. Οδηγήσατε ἡμᾶς πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἡμεῖς θὰ διηγηθῶμεν πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ στόλου.

Οἱ στρατιώται ὠδήγησαν αὐτοὺς εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἀλλά τινες τούτων προλαβόντες εἰσῆλθον εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀνήγγειλαν ὅτι ἔρχονται ὁ Νέαρχος, ὁ Ἀρχιλας καὶ πέντε ἄλλοι ἄνδρες. Ο βασιλεὺς ἔχάρῃ μὲν διὰ τὸ ἀκουσμα τοῦτο, ἀλλ’ ὑποπτεύων ὅτι μόνοι ἐσώθησαν ἐξ ὅλου τοῦ στόλου κατελήφθη ὑπὸ φοβερᾶς λύπης. Δὲν παρῆλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν σκηνὴν ὁ Νέαρχος καὶ ὁ Ἀρχιλας. Ο βασιλεὺς, μὴ δυνάμενος ὑπὸ τῆς λύπης νὰ διμιλήσῃ καὶ δακρύων, ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Νέαρχον καὶ Ἀρχιλαν. Μετὰ πάροδον δὲ χρόνου πολλοῦ κύριος τῆς ψλίψεως γενόμενος εἶπεν·

Αφ’ οὗ ὑμεῖς, Νέαρχε καὶ Ἀρχιλα, ἐσώθητε, ἡ θλῖψις μου διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ στόλου μετριάζεται κατὰ τὸ ἥμισυ. Εἴπατε νῦν, πῶς κατεστράφη ὁ στόλος καὶ ὁ στρατὸς μου καὶ εἰς ποῖον μέρος τοῦ Ὡκεανοῦ.

Καὶ ὁ στόλος καὶ ὁ στρατός. βασιλεῦ, ἐσώθησαν, ἡμεῖς δὲ ἥλθομεν ἀγγελοι τῆς σωτηρίας αὐτῶν.

‘Ως ἡκουσε τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ἔκλαυσεν ὑπὸ χαρᾶς καὶ εἶπεν·

‘Η ἡμέρα αὕτη παρέσχεν εἰς ἐμὲ πλειοτέραν εὐχαρίστησιν ἥτις κατοχὴ ἀπάσης τῆς Ἀσίας.

Ἐνταῦθα ἔφθασαν καὶ τὰ ἄλλα στρατεύματα τοῦ Ἀλεξανδροῦ τὰ ὑπὸ τὸν Κράτερον, ἅτινα ἡκολούθησαν ἄλλην ὄδόν, χωρὶς νὰ πάθωσι τίποτε. Ἡλθον δὲ καὶ διάφοροι σατράπαι τῆς Περσίας, φέροντες πλῆθος καμήλων, προβάτων, βιόων, ἵππων, τὰ ὅποια ἦσαν εὔπρόσδεκτα διὰ τὸν στρατόν, ὅστις εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς καλῆς, ἵνα ἀναλάβῃ. Ο δὲ Ἀλέξανδρος ἐτέλεσε θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς εὐχαριτηρίους, καὶ ἀγῶνας καὶ πομπήν, ἐν τῷ πρῶτος ἐπορεύετο ὁ Νέαρχος ἐστεφανωμένος, ωρίμονες διὰ ἀνθέων καὶ στεφάνων. Κατόπιν δὲ ὁ βασιλεὺς ἀντίμειψε τοὺς στρατηγοὺς καὶ διὰ δώρων καὶ διὰ προβιβασμῶν. Ο γενναῖος καὶ εὐγενῆς Πευκέστας, μέχρι τοῦτο ἀσπιδοφόρος τοῦ βασιλέως καὶ σωτῆρ αὐτοῦ εἰς τὴν κατὰ Μαλλῶν ἔφοδον συμπεριελήφθη εἰς τὸ ἔντιμον ἀξίωμα τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως.

Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Νέαρχος ἐπανῆλθεν εἰς τὰ πλοῖα, ἵνα ἔξακολουθήσῃ τὸν πλοῦν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, ὁ δὲ Ἡφαιστίων διετάχθη μετὰ μεγίστου μέρους τοῦ στρατοῦ, μετὰ τῶν ἐλεφάντων καὶ τῶν ἀποσκευῶν, ἀκολουθῶν τὴν παραλίαν, ἐνθα αἱ ὄδοι ἦσαν ὅμαλαι καὶ εὔκατον τὸ κλίμα νὰ φθάσῃ εἰς Σοῦσα. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ ἵππικοῦ τῶν ἑταίρων, καὶ τῶν ὑπασπιστῶν του καὶ τῶν ψιλῶν καὶ μέρους τῶν τοξευτῶν ἀνεχώρησεν, ἵνα διὰ τῆς συντομωτάτης ὄδοῦ τῶν δρέων φθάσῃ καὶ αὐτὸς εἰς Σοῦσα. Καὶ οὕτω τὰ πάντα ἔξετελέσθησαν.

§ 85. Γάμος 'Ελλήνων μετ' 'Ασιανῶν.

‘Ηιο μὴν Φεβρουάριος τοῦ ἔτους 324, ὅτε ὁ στρατὸς ὅλος καὶ τῆς ἔηρας καὶ τῆς θαλάσσης ἡτο συνηγμένος εἰς Σοῦσα. Οἱ σατράπαι καὶ οἱ στρατηγοὶ ἥλθον ἐνταῦθα κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως φέροντες πλούσια δῶρα. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἡγεμόνες πάντες καὶ οἱ μεγιστᾶις τῆς Ἀσίας προσεκλήθησαν νὰ ἔλθωσι μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ ψυγατέρων των, ἵνα παραστῶσιν εἰς τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, αἵτινες ἔμελλον νὰ τελεσθῶσιν ἐν Σούσοις. Πανταχόθεν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐκ τῆς Εὐρώπης συνέρρευσαν ἀπειροι ἔνοι, ἵνα παρασταθῶσι καὶ οὗτοι καὶ ἀπολαύσωσι τῶν λαμπρῶν πανηγύρεων καὶ ἑορτῶν.

‘Ο Ἀλέξανδρος ἐφρόνει ὅτι ἡ παλαιὰ ἔχθρα Ἀσίας καὶ Εὐρώπης καιρὸς ἡτο τώρα πλέον μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἀσίας νὰ παύσῃ. Οἱ λαοὶ καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἐγνώρισαν τώρα ἀλλήλους καὶ πάντες ἤσαν ἡνωμένοι ὑτὸ ἐν σκῆπτρον συμπράττοντες μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπολαύοντες πάντες τῶν αὐτῶν τιμῆν. Ὁχι δὲ μόνον οἱ Ἑλληνες, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀσιανοὶ ἦταν οντο πρὸς τὸν βασιλέα των πίστιν καὶ ἀγάπην. Τὴν συνδιαλλαγὴν δὲ ταύτην καὶ ἔνωσιν Ἑλλήνων καὶ Ἀσιανῶν ἡμέλησεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ συσφίγξῃ ἔτι στενώτερον διὰ γάμων ἔαυτοῦ καὶ τῶν στρατηγῶν καὶ πλείστων στρατιωτῶν Ἑλλήνων μετὰ γυναικῶν Ἀσιανῶν. Οἱ γάμοι οὗτοι ἐτέλεσθησαν ἐν Σούσοις κατὰ τὰ περσικὰ ἔθιμα. Πρὸς τοῦτο ἐκτίσθη νυμφικὴ αἴθουσα μεγάλη βασταζομένη ὑπὸ πεντήκοντα κιόνων περιχρύσων, ἡ δὲ δροφὴ αὐτῆς ἐποικίλλετο διὰ πολυτελῶν ποικιλμάτων. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς αἰθουσῆς ἐστήθη τράπεζα ἐστρωμένη, πέριξ δὲ αὐ-

*Εκδοσις πέμπτη 1928.

τῆς ἐστήθησαν ἔνθεν μὲν ἑκατὸν ἀργυρόποδες θρόνοι τῶν μελλονύμφων, κεκοσμημένοι μετὰ στολῶν νυμφικῶν πολυτελεστάτων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὁ τοῦ βασιλέως χρυσόποιος θρόνος. ἀπέναντι δὲ καὶ κύκλῳ ἦσαν οἱ ἀνακλιντῆρες τῶν λοιπῶν προσκεκλημένων, οἷον τῶν ἡγεμόνων καὶ μεγιστάνων τῆς Ἀσίας, τῶν πρέσβεων τῶν διαφόρων βασιλέων, τῶν πρέσβεων τῶν πόλεων ὡς καὶ τῶν ἔνων τῶν παρεπιδημούντων ἐν τῇ αὐλῇ. Καὶ οὕτω μὲν ἦτο ἡ νυμφικὴ αἴθουσα. Ἔξω δὲ εἰς ἄπαν τὸ στρατόπεδον ἦσαν παρεσκευασμέναι τράπεζαι, καὶ αὗται πλούσιαι καὶ πολυτελεῖς, διὰ πάντας τοὺς στρατιώτας, τοὺς ναύτας καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἔνων. Ἡ ἔναρξις τῆς ἕορτῆς ἐσημάνθη διὰ σάλπιγγος ἀπὸ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς. Οἱ προσκεκλημένοι πάντες, ἐννέα χιλιάδες τὸν ἀριθμόν, ἐκάθισαν εὐθὺς εἰς τὰς τραπέζας. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀναστὰς ἔκαμε σπουδὰς εἰς τοὺς θεοὺς καὶ μετ' αὐτὸν πάντες οἱ ξένοι ἔκαστος ἀπὸ χρυσῆς φιάλης, ἣν προσέφερεν εἰς ἔκαστον ὁ βασιλεὺς δῶρον. Ὁτε δὲ ἔφθασεν ἡ ὥρα τῶν προπόσεων, εἰσῆλθον αἱ νύμφαι κεκαλυμμέναι καὶ ἔλαβεν ἐκάστη τὴν θέσιν αὐτῆς. Ἡ μὲν Στάτειρα, ἡ θυγάτηρ τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐκάθισε παρὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ δὲ νεωτέρα αὐτῆς ἀδελφὴ Δρύπετις παρὰ τὸν Ἡφαιστίωνα. Ἡ Ἀμαστράνη, θυγάτηρ τοῦ Ὁξάνθρου καὶ ἀνεψιὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐδόθη εἰς τὸν Κράτερον. Ἡ θυγάτηρ τοῦ Μέντηρος εἰς τὸν Νέαρχον. Ἡ δὲ Ἀρτακάμα, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀρταβάζου, εἰς τὸν Πτολεμαῖον καὶ ἄλλαι εἰς ἄλλους μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ ὅγδοήκοντα. Ἀπειρα δῶρα ἐδόθησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ τοὺς γάμους του ὑπὸ τῶν πρεσβειῶν τῶν διαφόρων ἔθνῶν, ιῶν πόλεων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς μοναρχίας καὶ

τῶν συμμάχων τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης. Εἴκοσι χιλιάδες ταλάντων ἔτιμῶντο μόνοι οἱ χρυσοῖ σιέφανοι, δι' ὃν ἐστεφάουν τὰ ἔθνη τὸν βασιλέα. Ἄλλα καὶ ὁ Ἀλέξανδρος μετ' ἵσης ἐλευθεριότητος ἔδιδεν εἰς πάντας ἐκ τῶν ἑαυτοῦ θησαυρῶν. Ἐπειδὴ δὲ πολλαὶ νύμφαι ἦσαν ὀρφαναῖ, ὁ Ἀλέξανδρος ἐφρόντισε περὶ αὐτῶν ὡς πατήρ. Εἰς πάσας ἔδωκε προῖκα βασιλικήν, εἰς πάσας προσήνεγκε πολυτελῆ καὶ πλουσιώτατα δῶρα. Ὡσαύτως ἐπροκισε καὶ πάντας τοὺς Ἑλληνας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μακεδονίας, ὅσοι ἦτορες ἦσαν πρότερον εἶχον λάβη γυναικας Ἀσιάτιδας. Καὶ τοιοῦτοι κατεγράφησαν ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας. Διήρκεσαν δὲ οἱ γάμοι οὗτοι καὶ αἱ ἑιρταὶ καὶ τὰ συμπόσια καὶ τὰ ψέατρα καὶ αἱ ἄλλαι ποικίλαι διασκεδάσεις ἐπὶ πολλὰς ήμέρας. Τὸ σερατόπεδον ἦτορες εὐθυμίας. Πανταχοῦ ὑπῆρχον ραψῳδοὶ καὶ κιθαρῳδοὶ ἐλθόντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῆς Ιωνίας, θαυματοποιοὶ καὶ σχοινιοβάται ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, ἵππεῖς δεινοὶ ἐκ τῶν περσικῶν ἐπαρχιῶν, αὐλητρίδες καὶ ὁρχηστρίδες καὶ ἥθοποιοὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς.

§ 84. Τὰ Ἀσιανὰ τάγματα.

Μετὰ ταῦτα ἐκήρυξεν ὁ βασιλεὺς ὅτι καταβάλλει εἰς πάντας, ὅσοι ἔχουσι χρέη ἐκ τῶν σιρατιωτῶν του, τὰ ὀφειλόμενα χρήματα. Καὶ διέταξεν ἔκαστος νὰ ὑποβάλῃ εἰς αὐτὸν σημείωσιν τῶν χρεῶν του. Ὁλίγοι ἐπίστευσαν εἰς τὴν διακήρυξιν ταύτην καὶ ὑπέβαλον τὴν σημείωσιν, οἱ πλεῖστοι δὲ οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοί, ἐφοβήθησαν, μήπως τοῦτο εἰναι τέχνασμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, διὰ νὰ μάθῃ, τίνες ζῶσιν ἀσώτως. Καὶ διὰ τοῦτο ἐσιώπησαν. Ὡς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἔμαθε τὴν δυσπιστίαν

αὐτῶν, ἐκάκισεν αὐτοὺς; καὶ διέταξε τοὺς ταμίας του νὰ πληρώνωσι πάντα τὰ συμβόλαια, ἀ θὰ προσήγοντο πρὸς αὐτούς, χωρὶς νὰ σημειοῦται τὸ ὄνομα τοῦ λαμβάνοντος. Καὶ οὕτω πως ἔξωφλήθησαν παντα τὰ χρέη τοῦ σιρατοῦ, τὰ δποῖα ἀνέβησιν μέχρις εἴκοσι χιλιάδων ταλάντων.

‘Αλλὰ πλὴν τοῦ δεσμοῦ τῶν γάμων ὁ Ἀλέξανδρος ἡθέλησε νὰ εἰσαγάγῃ καὶ εἰς τὸν στρατὸν τελείαν συγχώνευσιν Ἑλλήνων καὶ Ἀσιανῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ ἑτῶν εἰχε διατάξη εἰς τὰς διαφόρους τοῦ περσικοῦ κράτους ἐπαρχίας νὰ ἐκλέξωσι νέους ίθαγενεῖς καὶ τούτους νὰ γυμνάσωσιν εἰς τὰ ὅπλα καὶ εἰς τὴν τακτικὴν τὴν Ἑλληνικήν. Ἐγυμνάσθησαν δὲ τοιοῦτοι νέοι ἐν ὅλῳ περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας, πάντες τῆς αὐτῆς ἡλικίας, ἐν πλήρει μακεδονικῷ ὅπλισμῷ, οὓς οἱ σατράπαι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ὠδήγησαν εἰς Σοῦσα. Τὰ πρῶτα αὐτῶν στρατιωτικὰ γυμνάσια ἐγένοντο ἐνώπιον τοῦ βασιλέως μετ’ ἔξαιρετικῆς ἐπιτυχίας, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξέφρασεν αὐτοῖς δημοσίᾳ τὴν ἄκραν αὐτοῦ εὐάρεσκειαν καὶ κατέταξε πάντας εἰς τὸν στρατὸν του. Ἐξ αὐτῶν ἐκλέξας τοὺς διακεκριμένους δι’ ἀνδρείαν καὶ διὰ κάλλος σωματικὸν κατέταξεν εἰς τὸ ἵππικὸν τῶν ἑταίρων. Καὶ ἡγεμόνας Πέρσας παρέλαβεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἄγημα τὸ βασιλικὸν διπερ ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν τῶν ἐμπίστων καὶ ἦτο μᾶλλον τιμώμενον σῶμα. Ταῦτα πάντα ἐλύτησαν τοὺς Μακεδόνας, οἵτινες οὕτως ἐξισοῦντο πρὸς τοὺς βαρβίρους. Καὶ ἥρχισαν νὰ λέγωσιν·

‘Ο Ἀλέξανδρος δὲν θέλει πλέον Μακεδόνας, εἰς αὐτὸν ἀρκοῦσιν οἱ βάρβαροι. Ἡ γλῶσσα καὶ τὰ ἥθη τῆς πατρίδος καὶ ἡ στολὴ ἡ Ἑλληνικὴ δὲν ἀγαπῶνται πλέον. ‘Ο Πευκέστας ἀκριβῶς διὰ τοῦτο τιμᾶται, διότι ἀπέ-

μαθε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη τῆς πατρίδος του. Τώρα βλέπομεν καὶ τοὺς ιεήλυδας τούτους μακεδωνιστὲς ὀπλισμένους καὶ τοὺς βαρβάρους ισοτίμους πρὸς τοὺς ἀρχαίους πολεμιστὰς τοῦ Φιλίππου. Ταῦτα πάντα μαρτυροῦσιν ὅτι δὲ Ἀλέξανδρος ἐβαρύνθη τοὺς Μακεδόνας, ὅτι παρασκευάζεται νὰ ἀποτέλῃ αὐτοὺς ὡς ἀχρήστους πλέον καὶ ὅτι θα πράξῃ τοῦτο ἀδιστάκτως ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ.

Ταῦτα ἔψιλον πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀρχαῖοι στρατιῶται τοῦ Ἀλεξάνδρου. Καὶ μικρά τις ἀφορμὴ θὰ ἦτο ἴκανή, τὴν κοινὴν ταύτην ὑπόκωφον δυσαρέσκειαν νὰ μεταβάλῃ εἰς φανερὰν ἀνταρσίαν. Καὶ ἡ ἀφορμὴ αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ.

“Ο Ἀλέξανδρος ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν Ὁπιν, ὅπου ἡ ὁδὸς ἡ μεγάλη σχίζεται εἰς δύο ὁδούς, ὃν ἡ μὲν φέρει εἰς Μηδίαν, ἡ δὲ πρὸς δυσμάς, εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Ἡ δὲ θέσις τῆς πόλεως ταύτης ἦτο ἥδη ἴκανή νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν σκοπὸν τῆς μετασταθμεύσεως τοῦ στρατοῦ. Ἐπειδὴ δὲ δὲ Ἀλέξανδρος αὐτὸς ἥθελε νὰ ἐπισκεφθῇ ἐπὶ τόπου τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρητος, καὶ νὰ ἔξετάσῃ τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ, ἵνα κατασταθῶσιν ἀμφότεροι οἱ ποταμοὶ οὗτοι ναυσίποδοι, τὸν μὲν στρατὸν ἀπέστειλεν εἰς Ὁπιν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἡφαιστίωνος, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ ἀγήματος καὶ τινων ἄλλων ἐπέβη ἐπὶ τῶν πλοίων τοῦ Νεάρχου, τὰ δποῖα διὰ τοῦ ποταμοῦ Εὐλαίου εἰχον φθάση πλησίον τῶν Σούσων, καὶ κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐντεῦθεν, ἀφ’ οὗ ἔξήτασεν ἐπιμελῶς τὰς ἐκβολὰς ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν, ἐπέβη πλοίου καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν Τίγρητα, θέλων νὰ ἀναπλεύσῃ αὐτόν. Κατὰ τὸν ἀνάπλουν δμως ἀπήντησε τε-

χνητοὺς καταρράκτας, οὓς εἶχον κατασκευάση οἱ Πέρσαι, ἵνα καταστήσωσι τὸν ποταμὸν ἄπλευστον καὶ οὕτω προφυλάττηται ἡ χώρα αὐτῶν ἀπὸ ἔχθρων ἐπιδρομῶν κατὰ θάλασσαν. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ καταστρέψωσι τοὺς γιγαντιάίους τούτους φραγμούς, ποιῶν οὕτω τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ δμαλὸν καὶ χρήσιμον εἰς τὴν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου. συγχρόνως δὲ ἐφρόντισε καὶ νὰ καθαρίσῃ καὶ τὰς διώρυγας τοῦ ποταμοῦ, διὸ ὃν ὑδρεύετο ἡ χώρα Καὶ ἀλλας διώρυγας νέας κατεσκεύασε, προφυλάξας οὕτω τὴν χώραν καὶ ἀπὸ πλημμύρας ἐν καιρῷ μεγάλων βροχῶν καὶ συντελέσας νὰ ἀρδεύηται ἡ χώρα ἐν καιρῷ ἀνοιμβρίας καὶ νὰ κατασταθῇ γονιμωτάτη.

§ 85. Ἀνταρσία Μακεδόνων.

Ἡτο μὴν Ἰούλιος, ὅτε καὶ ὁ στρατὸς καὶ ὁ στολὸς ἔφθασεν εἰς Ὁπιν, πέριξ τῆς δούλιας ἐστρατοπέδευσαν. Ἡ δυσαρέσκεια τοῦ μακεδονικοῦ στρατοῦ δὲν ἥλαττώθη τὸ παράπαν, μάλιστα δὲ αἱ ὅχληραι πορεῖαι, αἵτινες ἐφανοῦντο αὐτοῖς περιτταί, καὶ αἱ ἐπίπονοι ἐργασίαι διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν καταρράκτων, ἀς ἐθεώρουν ἀναξίας τοῦ στρατιώτου, ηὗξησαν τὴν δυσαρέσκειαν αὐτῶν τοσοῦτον, ὃστε ἐπίστευον ἀδιστάκτως, ὅτι καὶ ἀν ἔλεγέ τις πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν κακῶν πρὸς αὐτοὺς προθύμεσεων τοῦ βασιλέως. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε αἴφνης προσεκλήθη ὁ στρατὸς εἰς συνέλευσιν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ὁπιδος, ἔνθα ὁ βασιλεὺς ἀναβὰς εἰς τὸ βῆμα εἶπε·

Πολλοὶ ἐκ τῶν περὶ ἐνθάδε συνηγμένων στρατιωτῶν, ἀποκαμόντες πλέον ἐκ τῆς πολυετοῦς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ τῶν παντοίων κακουχιῶν, δικαίως δύνανται νὰ ἀπαιτήσωσιν, ἵνα ἀν-

ταλλάξωσιν τὸν τὰ δπλα, ἀ τοιοῦτον χρόνον ἐνδόξως ἔφερον, πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνάπτασιν. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ κατοικίσω αὐτοὺς εἰς τινα ἀποικίαν, ώς τοὺς προτέρους ἀπομάχους· διότι γινώσκω ὅτι ποθοῦσιν νὰ ἐπανιδωσι τὴν πατρίδα. Καὶ διὰ τοῦτο θέλω τοὺς κατασταθέντας ἀχρήστους εἰς τὸν πόλεμον νὰ ἀποστείλω ἐντίμως εἰς τὴν πατρίδα. "Οσοι δὲ ἔξ οὐρανού σιν νὰ μένωσι παρ' ἐμοί, εἰς τούτους θὰ χαρίσω τόσα, δσα καὶ αὐτοὺς μέλλουσιν νὰ καταστήσωσιν ἡλιον ζηλωτοὺς τῶν νοστούντων καὶ ἄλλους νὰ παρακινήσωσιν εὔχαριστως καὶ προθύμως νὰ μετάσχωσι τῶν αὐτῶν κινδύνων καὶ πόνων.

Ταῦτα εἶπεν ὁ βασιλεὺς νομίζων ὅτι περιποιεῖται τοὺς Μακεδόνας. Οὗτοι δμως ἐνόμισαν ὅτι ὁ βασιλεὺς καταφρονεῖ αὐτούς, ἀφ' οὗ τοῦ λοιποῦ θεωρεῖ αὐτοὺς ἀχρήστους εἰς πόλεμον, καὶ σφόδρα δργισθέντες ἐφώνησαν πάντες μιᾶ φωνῆ.

"Απόλυτον πάντας ἡμᾶς, τώρα πλέον ἔχεις τοὺς βαρβάρους, δι' ὃν θὰ κάμης νέας ἐκστρατείας καὶ θὰ καταγάγης νέας νίκας καὶ θὰ καταλάβῃς νέας χώρας.

§ 86. Λόγος Ἀλεξανδροῦ.

"Ως εἶδε τὴν ἀνταρσίαν ταύτην τοῦ στρατοῦ ὁ Ἀλέξανδρος, εἰς ἄκρον ἔξοργισθεὶς καταβαίνει τοῦ βήματος καὶ δρμᾶ ἀοπλος ἐντὸς τοῦ πλήθους τῶν ἀφηνιασάντων στρατιωτῶν καὶ ἴδιᾳ χειρὶ συλλαμβάνει ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν τοὺς πρώτους τυχόντας ἀρχηγοὺς τῆς στάσεως ταύτης, δεκατρεῖς τὸν ἀριθμόν, οὓς παραδίδει εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν σωματοφύλακας καὶ διατάσσει νὰ θανατωθῶσι παραχρῆμα. Οἱ στρατιῶται ἐκπλαγέντες ἐκ τῆς τόλμης ταύτης τοῦ βασιλέως ἐσιώπησαν αἴφνης

πάντες. Τότε πάλιν ἀνυβάς ἐπὶ τὸ βῆμα εἶπε·

Δὲν θὰ δμιλήσω τώρα, ὃ Μακεδόνες, ἵνα πραῦνω τὴν ἐπιμυμίαν, ἥν ἔχετε, νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν πατρίδα σας. Περὶ τούτου ἐγὼ ποσῶς δὲν φροντίζω πλέον, ἀλλ' ἵνα γνωρίσητε, πρὶν ἀπέλθητε, ποῖοι εἴλεθα ἡμεῖς καὶ ποῖοι εἰσθε σεῖς. Ο πατήρ μου Φίλιππος εὗρεν ὑμᾶς νομάδας καὶ πτωχούς, ἐνδεδυμένους μὲ διφθέρας τοὺς πολλοὺς καὶ βόσκοντας ὀλίγα πρόβατα εἰς τὰ ὅρη, τὰ δόποια μάλιστα δὲν ἦδύνασθε νὰ ὑπερασπίσητε οὕτε κατὰ τῶν Ἰλλυρίων, οὔτε κατὰ τῶν Τριβαλλῶν καὶ τῶν γειτόνων Θρακῶν. Καὶ σᾶς ἔδωκεν ἀντὶ διφθερῶν νὰ φορῇτε χλαμύδας, σᾶς κατεβίβασεν ἐκ τῶν ὁρέων εἰς τὰς πεδιάδας, σᾶς κατέστησε ποτε εμικοὺς καὶ ἀξιομάχους, ὥστε νὰ μὴ ἔχητε ἀνάγκην φρουρίων, ἵνα οιωθῆτε, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζησθε τὴν ἀνδρείαν σας καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην καὶ νὰ νικᾶτε τοὺς ἔχθρούς σας· σᾶς κατέστησε κατοίκους πόλεων καὶ σᾶς ἐδίδυξε νὰ διοικῆσθε διὰ νόμων καὶ δι' ἡθῶν καλῶν· καὶ τοὺς βαροβάρους ἐκείνους, ὑπὸ τῶν δόποιων πρότροπον ἐπάσχετε πολλά, κατέστησεν ὑμῖν δούλους καὶ ὑπηκόους· καὶ πολλὰ τῆς Θράκης μέρη προσέθηκεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ τὴν συγκοινωνίαν κατὰ θάλασσαν ἡσφάλισε, καὶ πλοῦτον διὰ μεταλλείων πολὺν εἰς τὴν χώραν διέδωκε. Καὶ μετὰ τῶν Ἑλήνων τῶν ἄλλων ἡμᾶς συνέδεσεν, ὥστε πᾶσα ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐιλέξῃ αὐτὸν ἀρχιστράτηγον τῆς ἐκστρατείας κατὰ τοῦ Πέρσου. Τοιαῦτα μὲν ἐποίησε πρὸς τὴν Μακεδονίαν ὁ πατήρ μου. Ἐγὼ δέ, ἐνῷ οὐδὲ ἔξήκοντα τάλαντα εὑρίσκοντο εἰς τὰ ταμεῖα, μάλιστα δὲ ὑπῆρχον καὶ χρέη τοῦ πατρὸς περὶ τὰ πεντακόσια τάλαντα, εἰς ἣ πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλα δικαῖοσια, ὅσα ἐγὼ ἐδανείσθην, διὰ νὰ κάμω τὴν μεγάλην

ταύτην ἐκσιρατείαν, ἐπέρασα εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ προσέθηκα εἰς τὴν Κράτος ἡμῶν τὴν Αἰολίαν, τὴν Φευγίαν, τὴν Λυδίαν καὶ πᾶσαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἥν ἔδωκα νὰ καρφωσθεῖ μετεῖ. Καὶ τὰ ἀγιθά τῆς Κύπρου εἰς σᾶς ἐρχονται. Καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη καὶ ἡ Μεσοποταμία εἶναι ίδικά σας κτῆμα. Καὶ ἡ Βαβυλῶν καὶ τὰ Βάκτρα καὶ τὰ Σοῦσα εἶναι ίδικά σας. Καὶ ὁ πλοῦτος τῶν Λυδῶν καὶ οἱ θησαυροὶ ἐν τῷ Περσῶν καὶ τὰ ἀγαθά τῶν Ἰνδῶν καὶ ἡ ἔξω θάλασσα, πάντα εἶναι ίδικά σας. Σεῖς εἰσθε σατράπαι, σεῖς στρατηγοί, σεῖς ταξιαρχοί. Τί ἔχω ἐγὼ περισσότερον ἐκ τοιούτων ἀγώνων ἢ τὴν προφύρων καὶ τὸ διάδημα; Οὐδὲ ἔχω ίδιαιτέρων περιουσίαν ούδε θησαυροὺς ἐμούς. Πάντα εἶναι ίδικά σας, ἀφελάττω χάριν ὑμῶν. Οὐδὲ χρειάζομαι αὐτοὺς νὰ φυλάττω χάριν ἐμοῦ, ἀφεντός τρόγω τὰ αὐτὰ μὲ σᾶς φαγητὰ καὶ τὸν αὐτὸν κοιμῶμαι ὑπνον. Μάλιστα δὲ νομίζω διεγώ δὲν τρόγω τοιαῦτα φαγητά, δσα τρόγουσι πολλοί ἔξι ὑμῶν ἀγαπῶντες τὴν τριφήν. Καὶ ἡξεύρω δι πολλάκις ἐγὼ ἡγρύπνησα, ίνα δυνηθῆτε νὰ κοιμηθῆτε σεῖς.

‘Αλλ’ ἵσως τις εἴπῃ διτι πάντα ταῦτα ἐκτησάμην διὰ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῶν ίδικῶν σας, ἐνῷ ἐγὼ εἰχον ἀπλῶς τὴν ἀρχηγίαν, χωρὶς νὰ ἀγωνίζωμαι καὶ χωρὶς νὰ κινδυνεύω. ‘Αλλ’ ἂς εἴπῃ τις, τίνα εἴδεν ἐμοῦ μᾶλλον νὰ ἀγωνίζηται ἢ νὰ κινδυνεύῃ ὑπὲρ ἐμοῦ μᾶλλον ἢ ἐγὼ ὑπὲρ ἐκείνου. ‘Ας δεῖξῃ, τίς ἔξι ὑμῶν διαβών τρύματα, διὰ νὰ δεῖχω καὶ ἐγὼ τὰ ίδικά μου, ίνα ίδητε, τίς ἔχει περισσότερα. Δὲν ὑπάρχει μέρος τοῦ σώματός μου ἔμπροσθεν, δπερ νὰ ἔμεινεν ἀτρωτόν, οὐδὲ δπλον οἰονδήποτε, τοῦ δποίου δὲν φέρω ἐν τῷ σώματί

μου τὰ ἵχνη. Καὶ μὲν ἔφος ἐτραυματίσθην καὶ μὲ τόξον καὶ μὲ μηχανὰς καὶ μὲ λιθους πολλαχοῦ καὶ μὲ ἔγκλα. Τὰ πάντα ὑπέστην χάριν τῆς ὑμετέρας δόξης καὶ τοῦ πλούτου. Καὶ φέρω ὑμᾶς νικητὰς πανταχοῦ διὰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης, διὰ παντὸς ποταμοῦ, διὰ παντὸς ὕδους, διὰ πάσης πεδιάδος. Καὶ συγγενεῖς μου γυναικας ἔδωκα ὑμῖν πρὸς γάμον, καὶ τὰ τέκνα τὰ ἴδικά σας θὰ γίνωσι συγγενῆ πρὸς τὰ τέκνα ἔμοῦ. Καὶ τὰ χρέη ἐκείνων, οἵτινες εἶχον κάμει τοιαῦτα, ἐπλήρωσα ὅλα, χωρὶς νὰ πολυπραγμονήσω. διὰ τοῦ ἔγιναν, ἀφ' οὗ καὶ μισθὸς μέγας διδεται καὶ ἐκ τῶν πολιορκιῶν ἀρπαγαὶ γίνονται. Καὶ οἱ στέφανοι οἱ χρυσοῖ, οὓς ἔδωκα εἰς τοὺς πλείστους ἔξ ὑμῶν, εἴναι μνημεῖα ἀθάνατα καὶ τῆς ἀνδρείας τῆς ὑμετέρας καὶ τῆς ἔξ ἔμοῦ τιμῆς. 'Αλλὰ καὶ δστις ἀπέθανεν, ὁ θάνατος αὐτοῦ ὑπῆρξεν εὐκλεής, ὁ τάφος του περιφανής, χαλκοῖ δὲ ἀνδριάντες τῶν πλείστων ἐστήθησαν ἐν τῇ πατρίδι, οἱ δὲ γονεῖς αὐτῶν ἀνεκηρύχθησαν ἐντιμοι, ἀπαλλαγέντες πάσης λειτουργίας καὶ εἰσφορᾶς, διότι οὐδεὶς ὑμῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν ἔμοῦ ἀπέθανε φεύγων.

Καὶ τώρα εἶχον σκοπὸν νὰ στείλω τοὺς ἀπομάχους ἔξ ὑμῶν εἰς τὴν πατρίδα. 'Αλλ' ἐπειδή, ως βλέπω, θέλετε νὰ ἀπέλθητε πάντες, ἀπέλθετε πάντες. Καὶ ὅταν φθάσητε εἰς τὴν πατρίδα, ἀγγείλατε εἰς τοὺς συμπολίτας ὑμῶν ὅτι τὸν βασιλέα ὑμῶν 'Αλέξανδρον ὑποτάξαντα τὴν 'Ασίαν, ἀφ' οὗ σᾶς ἐπανέφερεν εἰς τὰ Σοῦσα, ἐγκατελίπετε αὐτὸν ἐκεῖ καὶ ἀπήλθετε, παραδόντες αὐτὸν νὰ φυλάττωτιν οἱ νενικημένοι βάρβαροι. Καὶ οἱ ἀνθρώποι, ὅταν ἀκούσωσι τοῦτο, θὰ σᾶς τιμήσωσι, καὶ οἱ θεοὶ θὰ σᾶς εὐλογήσωσιν. 'Απέλθετε.

§ 87. Μετάνοει Μακεδόνων.

Ταῦτα εἰπὼν κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ βῆματος καὶ ἔφυγεν εὐθὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου ἐκλείσθη μόνος ἐπὶ ἡμέρας. Οἱ Μακεδόνες ἔμειναν ἔκπληκτοι ἐκ τῶν λόγων τοῦ βασιλέως καὶ ἐσιώπων. Κατόπιν ἤρχισαν νὰ ἐρωτῶσιν ἄλλήλους, τί μέλλει γενέσθαι. Καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον νὰ μείνωσιν, ἄλλοι δὲ νὰ ἀναχωρήσωσιν. Οὕτως ηὔξανε πάλιν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν δὲ ύδρυβος καὶ ἡ ταραχῇ. Ἀπόγνωσις δὲ κατέλαβε πάντας καὶ οὐδεὶς ἦτο δὲ βοηθήσων αὐτούς. Ηὔξησθη δὲ ἡ ταραχὴ αὐτῶν καὶ ἡ ἀπόγνωσις, ὅτε ἔμαθον ὅτι δὲ Ἀλέξανδρος διωργάνου τὰ στρατεύματα τῆς Ἀσίας καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἔκαμεν ἄλλους μὲν στρατηγούς, ἄλλους δὲ ὑπασπιστὰς καὶ σωματοφύλακας. Τότε ἐνόησαν ὅτι οὐδεὶς πλέον δεσμὸς συνέδεεν αὐτούς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μετανοήσαντες διὰ τὴν προτέραν αὐτῶν διαγωγὴν ἔδραμον πάντες πρὸς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν πρὸ τῶν θυρῶν, ὡς εημεῖον μετανοίας, καὶ ίσταμενοι ἐφώναζον νὰ ἐπιτροπῆ αὐτοῖς νὰ εἰσέλθωσιν ἐντός, λέγοντες ὅτι εἶναι πρόδυμοι νὰ παραδώσωσι τοὺς αἰτίους τῆς πρώην ταραχῆς καὶ βοῆς. Ἐλεγον δὲ ὅτι δὲν θὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἐκ τῶν θυρῶν εἴτε τὴν ἡμέραν οὕτε τὴν νύκτα, ἐὰν δὲν λάβῃ πρὸς αὐτοὺς οἶκτον δὲ βασιλεύς.

Ως ἔμαθε τοῦτο δὲ βασιλεύς, ἔξέρχεται ταχέως ἐκ τῶν ἀνακτόρων καὶ ἰδὼν τοὺς στρατιώτας του ίσταμένους πρὸ τῶν θυρῶν ταπεινοὺς καὶ κλαίοντας καὶ ἀκούοντας πάσι παρακλήσεις αὐτῶν συνεκινήσθη καὶ ἐδάκρυσεν. Ἐπειτα ἀνῆλθεν εἰς ὑψηλόν τι μέρος διὰ νὰ διμιλήσῃ. Ἄλλοι στρατιώται συνεθύλιζοντο περὶ αὐτὸν καὶ ίκέτευον

διότι ἔφοβοῦντο, μήπως ὁ βασιλεὺς δὲν ἔξιλεώθη ἢ οὐτι.
Τότε ὁ γέρων Καλλίνης, διάσημος μαχητής, εἶπε·

Τὰ λυποῦντα τοὺς Μακεδόνας, βοσιλεῦ, καὶ τοὺς ἄλλους "Ἐλληνας εἶναι ὅτι ἔπιμες Πέρσας συγγενεῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐπιτρέπεις νὰ σὲ χαιρετίζασιν ἀσπαζόμενοι, ἐνῷ ἐκ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἀπέλαυσεν αὐτῆς τῆς τιμῆς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ βασιλεύς·

"Ἄλλ—" ἐγὼ κηρύγτω ὑμᾶς πάνιας συγγενεῖς μου καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οὕτω θὰ καλῶ ὑμᾶς καὶ θὰ φρέοωμαι πρὸς ὑμᾶς ως πρὸς συγγενεῖς.

"Ως ἥκουσε ταῦτα ὁ στρατός, ηὔχειστήθη πολὺ. Καὶ πρῶτος προσῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα ὁ Καλλίνης καὶ ἡσπάσθη αὐτὸν, κατόπιν δὲ καὶ ἄλλοι, ὅσοι ἥθελον. Τόιες οἱ στρατιῶται ἔλαβον τὰ ὅπλα των καὶ βιῶντες καὶ παιανίζοντες ἐπανῆλθον εἰς τὸ στρατόπεδον. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐποίησε κατόπιν θυσίαν εἰς τοὺς θεούς, καὶ τράπεζαν παρέθηκεν εἰς τοὺς στρατιώτας, ὅπου καὶ αὐτὸς ἐκάθισεν ἐν τῷ μέσῳ, ἔχων περὶ αὐτὸν πρῶτον μὲν τοὺς Μακεδόνας καὶ Ἐλληνας, ἔπειτα δὲ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς ἄλλους λαούς. Πρὸ δὲ τοῦ φαγητοῦ ἔκαμε σπονδὴν εἰς τοὺς θεούς, εὐχηθεὶς καὶ εἰς τοὺς Μακεδόνας καὶ εἰς τοὺς Ἐλληνας καὶ εἰς τοὺς Πέρσας καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ ως καὶ διμόνοιαν καὶ κοινωνίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν αὐτὴν σπονδὴν ἔταιάνισε καὶ ἡ μουσικὴ διὰ τοῦτο.

Κατέπιν ἐδήλωσαν πρὸς αὐτὸν ἐκ τῶν Μακεδόνων οἵ μὴ δυνάμενοι πλέον διὰ γῆρας ἢ διὰ πάθητιά τι ἐν τῷ πολύμῳ νὰ ὅσι στρατιῶται ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐπαγέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα του ἔκαστος. Ἡσαν δὲ περὶ τοὺς

μυρίους. Εύθὺν, τότε δὲ βασιλεὺς διέταξε νὰ πληρωθῶσιν
ὅλοι οἱ μισθοὶ μέχρι τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα των,
ἔδωκε δὲ καὶ ἐν τάλαιντον εἰς ἐκ στον περιπέσιν. Καὶ
διέταξε, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τῆς ἀγάπης
του πόδας αὐτούς, νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς τὴν
πατρίδα των διπιστότατος; αὐτοῦ σορατηγὸς Κράτερος, ὃν
ἡγάπα ως ἑαυτόν. Ὅταν δὲ φυλάσσωτιν εἰς τὴν πατρίδα,
εἶπε, γὰρ ἀπολαύωσι πασῶν τῶν τιμῶν, αἴτινες δ δονται
εἰς τοὺς ἀρίστους. Ἐν πάσῃ ἑορτῇ καὶ πανηγύρει καὶ ἐν
τῷ θεάτρῳ νὰ ἔχωσι τὴν προεδρίαν καὶ νὰ κάθηνται
ἐστεφανωμένοι. Μετὰ ταῦτα ηὔχαριστησεν αὐτοὺς διὰ
τὴν πιστιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀνδρείαν, ἦν ἐπὶ δέκα ἔτη ἔ-
δειξαν, μετέχοντες τῶν κοινῶν ἀγώνων καὶ κόπων καὶ
ταλαιπωριῶν καὶ ἥσπασθη δακρύων πάντας, δακρύον-
τας καὶ αὐτούς καὶ ἔπειτα ἀπῆλθεν.

§ 88. Θάνατος της Ηφαιστίωνος.

Ἄφ' οὖ δὲ ἐν "Οπιδι ἀνασυνετάχθη καὶ διωργανώθη
ὅ στρατός, ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἀπόμαχοι εἰς τὴν πατρίδα
των, ὁ Ἀλέξανδρος μετέβη εἰς Ἐκβάτανα, ἵνα ἐξελέγῃ
ἐκεῖ τοὺς θησαυρούς, ὃν μέγα μέρος ὁ ταμίας αὐτοῦ
"Αρπαλος ἀρπάσας ἔφυγεν εἰς Ἀθήνας, εὔχαριστήσῃ δὲ
καὶ τοὺς κιτοίνους διὰ τὴν ἀφοσίωσιν, ἦν ἔδείκινον
πρὸς αὐτὸν ώς πιστοὺς ὑπήκοοι, ἀποκρούοντες πᾶσαν φω-
νὴν ἀποστασίας. Ἐνταῦθα φιλάσσας ἐώρτασε πανηγυρι-
κῶν ατα τὴν ἔλευσίν του διὰ θυσιῶν, δι' ἀγώνων γυ-
μι ἴκῶν καὶ μουσικῶν καὶ δραματικῶν, οὓς ἐκόσμη-
σαν τρεῖς χιλιάδες τεγνῖται Ἑλληνες, κληθέντες ἐνταῦ-
θα ἐπίτηδες ἐκ τῆς Ἐλάδος. Ἀλλὰ τὰς εὐφροσύνους
ταύτας ἡμέρας ἐτάραξε πρῶτον μὲν ἡ νόσος, ἔπειτα δὲ

δό θάνατος τοῦ Ἡφαιστίωνος, τοῦ ἐπιστηθιωτάτου φίλου τοῦ Ἀλεξανδρού. Ὡς δὲ διεδόθη ἡ λυπηρὰ αὕτη ἀγγελία, αἱ πανηγύρεις καὶ αἱ ἕορται εὐθὺς ἔπαυσαν, στρατὸς δὲ καὶ λόδος ἔθρηνε τὸν εὐγενέστατον ἄνδρα τῆς Μακεδονίας, ὃστις ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἥλικος. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἦτο ἀπαρηγόρητος. Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἔμενε παρὰ τὸ λείψανον τοῦ φίλου κλαίων, ἀσιτος καὶ ἀθεράπευτος. Καὶ μόλις διὰ πολλῶν παρακλήσεων κατώρθωσαν οἱ φίλοι του νὰ ἀπομακρύνωσι τὸν βασιλέα τοῦ νεκροῦ. Κατόπιν ἔξεδόθησαν διαταγαὶ νὰ μετακομισθῇ ὁ νεκρὸς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς ταφήν, δην ἔφερε ἐκεῖ ὁ Περδίκκας ἐν πάσῃ ἐπισημότητι. Ὁ βασιλεὺς συνελθὼν ἐκ τῆς λύπης ἔπαιέλαβε πάλιν τὰς συνήθεις αὐτοῦ ἀσχολίας περὶ τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας. Ἄλλος δὲ κόσμος πλέον εἰς αὐτὸν οὐδεμίαν παρεῖχε τέρψιν. Σιωπῶν ἔφερεν ἐντὸς αὐτοῦ τὴν λύπην τοῦ ἀποθανόντος φίλου, μεθ' οὗ συναπώλεσε καὶ πᾶσαν χαρὰν τοῦ βίου. Παρηγορίαν ἔζήτει πλανώμενος εἰς ἀπειρα καὶ ἀτελεύτητα σχέδια, τὰ διποῖα δύμως ἐπὶ τέλους ἡφανίζοντο. Καὶ τὴν ψυχήν του δλην ἀπερρόφα ἡ θλιβερὰ εἰκὼν τῆς ἀπωλείας τοῦ φίλου. Ἡ πρὸς ἑαυτὸν πεποίθησις ἔξελιπεν, οὐδεμίαν ἐλπίδα καὶ οὐδεμίαν πίστιν είχεν εἰς τὴν εὔμενιαν τῶν θεῶν, προαισθῆμα δὲ καὶ τοῦ ιδίου αὐτοῦ θανάτου κατεκυρίευσεν ἔτι μᾶλλον τὴν ψυχήν του.

§ 29. Σχέδια νέων πολέμων.

“Ητο τὸ τέλος τοῦ ἔτους 324 καὶ ἐπὶ τῶν ὁρέων ἔκειτο βαθεῖα χιών, ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέζευξεν ἐκ τῶν Ἐκβατάνων, ἵνα ἐλθῇ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ἐνταῦθα ἐσκόπει

νὰ συναθροίσῃ πάσας αὐτοῦ τὰς στρατιὰς πρὸς τὰς μελλούσας ἐπιστρατείας. Ἡθελε δὲ αὐτὴν νὰ κάμη πρωτεύουσαν τῆς μοναρχίας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀρχαίαν δόξαν, ἐπειτα δὲ καὶ διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς. Κειμένη μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς δύσεως καὶ τῆς ἀνατολῆς προσήγγιζε μᾶλλον πρὸς τὴν δύσιν, πρὸς ἣν νῦν ἐστρέφετο ἡ μεγαλεπήβολος διάνοια τοῦ βασιλέως μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς ἀνατολῆς. Πρὸς δυσμὰς ἔκειτο ἡ Ἰταλία, ὅπου πρὸ δὲ λίγου ὁ ἀδελφὸς τῆς μητρός του Ὀλυμπιάδος Ἀλέξανδρος ὁ πρῶτος, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἡπείρου, νικητὴς εὗρεν ἄδοξον θάνατον ὑπὸ δολοφόνων. Πρὸς δυσμὰς ἦσαν οἱ Κελτοί, οἱ Ἰβηρες, αἱ ἄπειροι τῶν Φοινίκων ἀποικίαι, ὧν ἡ μητρόπολις Τύρος ἀνήκεν εἰς τὴν μοναρχίαν. Πρὸς δυσμὰς τέλος ἔκειτο καὶ ἡ Καρχηδόν, ἥτις ἀπὸ τῶν περσικῶν πολέμων δὲν ἔπαυσε νὰ πολεμῇ τοὺς Ἑλληνας καὶ ἐν Λιβύῃ καὶ ἐν Σικελίᾳ. Αἱ νῖκαι τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ αἱ μεγάλαι μεταβολαὶ τῶν ἀνατολικῶν κρατῶν διεδόμησαν μέχρι τῶν ἀπωτάτων λαῶν τῆς οἰκουμένης. Καὶ ἄλλοι μὲν τούτων προσέβλεπον πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον νικητὴν μετ' ἐλπίδων, ἄλλοι δὲ μετὰ φόβου ἤκουον τὴν γιγαντιαίαν ταύτην τῶν Ἑλλήνων δύναμιν. Πάντες ἥθελον νὰ συνάψωσι σχέσεις μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁποίου ἔκειτο νῦν ἡ τύχη τοῦ κόσμου, καὶ διὰ δώρων καὶ φιλοφροσύνης νὰ ἔξασφαλίσωσιν ἑαυτοῖς καλὸν μέλλον. Οὕτω δὲ πολλοὶ ἀπώτατοι λαοὶ ἔστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐν Βαβυλῶνι, ἄλλοι μὲν στεφανοῦντες καὶ προσκυνοῦντες τὸν βασιλέα, ἄλλοι δὲ ὑποβάλλοντες εἰς αὐτὸν ὡς εἰς ἀνώτατον διαιτητὴν τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς αὐτῶν διαφορὰς καὶ ξητοῦντες αὐτοῦ τὴν ἀπό-

φασιν. Καὶ τώρα ἐν Βαβυλῶνι ἐφάνη εἰς πάντας ὅις ὁ Ἀλέξανδρος ἵτο ἀληθῶς κύριος πύσης γῆς καὶ θαλάσσης. Οἱ Κελτοί, οἱ Καρχηδόνιοι, οἱ Αἰγαίοπες τῆς Ἀφρικῆς, οἱ Σκύθαι τῆς Εὐρώπης καὶ πλῆθος ἄλλων λαῶν ἐξ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν ἔστειλαν πρέσβεις συγχαίροντες τὸν βασιλέα διὰ τὰς νίκας του καὶ στεφανοῦντες αὐτόν.

Αἱ πρεσβεῖς ι αὗται θὰ ἔχαροποίησαν βεβαίως τὸν βυσιλέα, διότι ἔβλεπεν οὕτως ὅις ἀνευ πολλοῦ κόπου θὰ ὑλεύσσεις καὶ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν καὶ δλην τὴν Εὐρώπην. Διαταγαὶ ἔσταλησαν πανταχόθ' νὰ ναυπηγηθῇ μέγας στόλος καὶ νὰ συναθροισθῇ μέγας στρατὸς καὶ πάντες νὰ ἔλθωσι καὶ τὸ ἕαρ εἰς Βαβυλῶνα. Φαίνεται δὲ ὅις εἶχε σκοπὸν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ στεφαίενται συγχρόνως καὶ πρὸς βρόραν καὶ πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς δυσμάς. Ἰσως δὲ εἶχε κατὰ νοῦν νὰ ἀναθέσῃ εἰς τοὺς στρατηγούς του τὰς ἐκστρατείας ταύτας, αὐτὸς δὲ μένων ἐν Βαβυλῶνι διευθύνῃ ἐντεῦθεν καὶ τὰς ἐκστρατείας ταύτας καὶ τὴν ἀπέραντον μυναρχίαν.

Οἱ στρατοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἤρχισαν νὰ συναθροίζωντοι ἐν Βαβυλῶνι πλήρεις ἀνυπομονησίας καὶ νέων ἔλπιδων. Δὲν ἤξευρον δὲ πόσον κατεβλήθη ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ φίλου του καὶ ὅις μάτην ἔζητει νὰ διασκεδάσῃ τὴν ὁδύνην τῆς καρδίας του διὰ τῶν τολμηροτάτων σχεδίων. Μετὰ τοῦ Ἡφαιστίωνος κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον καὶ ἡ νεότης τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐγήρασε πολὺ ἀκόμη φυλάρη εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἥλικιαν. Καὶ ἡ ἴδεα τοῦ θανάτου κατείχεν αὐτὸν ἀδιαίσπιτος.

§ 91. Νόσος Ἀλεξάνδρου.

Περὶ τὸν Μάιον τοῦ ἔτους 323 ἡ Βαβυλὼν ἥτο

πλήρης στρατιωτῶν Αἱ μυριάδες τῶν νέων μαχητῶν ἥσκοῦνται μετὰ ζῆλου καθ' ἐκάστην ἐν τοῖς πεδίοις τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν νέαν τακτικὴν τοῦ πολέμου, διν ἔμελον μετ' ὀλίγον νὰ ἀρχίσωσιν. Ὁ στόλος κάλλιστα κατηρτιμένος ἡ τὸ ἡγκυροβολημένος ἐμποσθεν τῆς Βαβυλῶνος ἐν τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ. Ἔγίνωσκων δὲ πάντες ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τὴν ἐπίσημον τοῦ Ἡφαιστίωνος κηδείαν Ἀπειροὶ δὲ ἔνοι ἥκιθον πανταχόθεν εἰς Βαβυλῶνα, ἵνα πυραστῶσιν εἰς τὴν ἐπικήδειν τελετὴν. Θαυμάσιον οἰκοδόμημα, ἔχον πέντε ὅρ φύσις καὶ κεκομημένον δι' εἰκόνων καὶ ἀγαλμάτων καὶ πορφύρας, ἀξίας δώδεκα χιλιάδων ταλάντων, διν αἱ δέκα χιλιάδες ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀπετέλει τὴν πυρὰν τοῦ Ἡφαιστίωνος. Ἀφ' οὗ δὲ παρετάχθη ὅλος ὁ στρατὸς καὶ ἤρχισαν αἱ θυσίαι καὶ οἱ ἐπικήδειοι θρῆνοι, παρεδόθη τὸ πολυτελέστιτον τοῦτο οἰκοδόμημα εἰς τὰς φλόγας. Κατόπιν δὲ πυὸς τιμὴν τοῦ ἀποθανόντος φίλου ἐθυσιάσθησαν καὶ δέκα χιλιάδες προβάτων, ἀτινα διειεμήθησαν εἰς τὸν στρατόν.

Ἡ ἡμέρα τοῦ ἀπόπλου τοῦ στόλου καὶ τῆς κηρύξεως τοῦ ἀραβικοῦ πολέμου δὲν ἦσαν μακράν. Ὁ βασιλεὺς μάλιστα εἶχε τελέση πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ θυσίας πρὸς εὐτυχῆ ἐκβασιν τῆς ἐκστρατείας. Καὶ ὁ μὲν στρατὸς ἔχαιρε καὶ εὐωχεῖτο, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἰστία λαμπρῶς τὸν Νέαρχον καὶ πάντας τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτοῦ, οἵτινες ἔμελον μετ' ὁ ἰγον νὰ ἀνυχωρήσωσι. Τὸ δεῖπον τοῦτο ἐδόθη τῇ 30 Μαΐου πρὸς τὴν ἐσπέραν. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων ἀπῆλθυν, ἔμεινε δὲ μόνος ὁ Ἀλέξανδρος, ὃστις κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ λουσθεὶς ἔμειλε νὰ κοιμηθῇ, εἰτέρχεται εἰς τὴν ἀνάκτο-

ρα ὁ Θεσσαλὸς Μήδιος, ὃν ὁ Ἀλέξανδρος πολὺ ἡγίπτα, καὶ παρακαλεῖ τὸν βασιλέα νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ διασκεδάσωσι μετ' ἄλλων φίλων τὴν νύκτα. Ὁ Ἀλέξανδρος, εἰ καὶ ἦτο κεκμηκώς, ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, διότι δὲ ἥθελε νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν φίλον του. Τὸ εὔθυμον καὶ ζωηρόν τῶν φίλων διεσκέδασε τὴν συνήθη ἀδιαθεσίαν τοῦ βασιλέως, ὅστις ἀποχωρισθεὶς αὐτῶν περὶ τὴν πρωΐαν ὑπερσχέθη αὐτοῖς; δι πάλιν θὰ παρευρεθῇ τὴν ἐρχομένην ἑσπέραν εἰς τὴν συγναναστροφὴν αὐτῶν. Καὶ πράγματι περὶ τὴν ἑσπέραν ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μηδίου, ὃπου ἔμεινε μέχρι βαθείας νυκτὸς τρώγων καὶ πίνων μετὰ τῶν φίλων. Δύσθυμος ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ κατεκλίθη πυρέσσων. Τῇ δὲ πρωΐᾳ τῆς πρωΐης Ἰουνίου ἡγέρθη ἥδη νοσῶν. Ἡ λύπη ἡ μεγάλη, ἦν εἰγε, τοῦ ἀποθανόντος φίλου, αἱ ἐργασίαι αἱ ἄπαυστοι, αἱ ἀγρυπνίαι, ἡ ἀμέλεια περὶ τὴν διαιταν κατέστησαν τὸ σῶμα ἐπιρ επὲ; εἰς νόσον, παρήγαγον δὲ νῦν σφοδρὸν πυρετόν. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς κλίνης ἔφερον αὐτὸν εἰς τὰ ἱερά, ἵνα τελέσῃ θυσίαν, ώς συνήθιζε νὰ ποιῇ καθ' ἑκάστην καὶ ἐπὶ τῆς κλίνης ἐπανέφερον αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν, ὃπου κατέκειτο μέχρι τῆς δειλησ. Τόιε ἡγέρθη καὶ ἐκάλεσε τοὺς στρατηγοὺς εἰς συμβούλιον, ἵνα δώσῃ αὐτοῖς ὄδηγίας περὶ τῆς ἐκστρατείας καὶ τοῦ πλοῦ.

§ 91. Τελευτὴ Ἀλέξανδρου.

Μετὰ τὸ συμβούλιον ἐκομίσθη ἐπὶ κλίνης εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐπιβὰς τοῦ πλοίου του διέπλευσε πέραν τοῦ ποταμοῦ εἰς τὸν μέγαν κῆπον, ἔνθα λουσθεὶς ἀνεπαύετο

ἐν τῷ ἔξοχικῷ ἀνακτόρῳ, ὅπου οὐ δηλώθει καὶ ὁ Μήδιος, ὅστις μάτην ἐζήτει διὰ διαφόρων λόγων νὰ φοιδρύνῃ τὴν καταβεβλημένην τοῦ βασιλέως ψυχήν. Εἰ καὶ ἐπασχεν, ἐκάλεσεν ἐν τούτοις τοὺς οτρατηγούς νὰ ἔλθωσι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν, 3 Ἰουνίου, λίαν πρωΐ, ἵνα λάβωσι διαταγὰς αὐτοῦ περὶ τῆς προεχοῦς ἐκστρατείας. Τὴν νύκτα ταύτην διηγήθεν δὲν ἔχων σφραδὸν πιθετόν. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν πρωῖαν εἶπεν εἰς τὸν Νέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, οὓς εἶχε καλέση τῇ προτεραιᾳ, διτὶ ἐνεκα τῆς νόσου αὐτοῦ ἃς ἀναβλημῆ ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἔτι ὁ ἀπόπλους τοῦ στόλου, καὶ διτὶ τῇ ἑκτῇ Ἰουνίου θὰ ἥδυνατο νὰ μεταβῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν στόλον. Ἐκράτησε δὲ ἡδη παρ' ἔαντῷ τὸν Νέαρχον, ἵνα διηγῆται αὐτῷ περὶ τοῦ πλοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης θαλάσσης, διπερ λίαν ηὐχαρίστει αὐτόν, διότι ἀνελογίζετο διτὶ καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον ἐν τῇ νέᾳ ἐκστρατείᾳ θὰ διέλθῃ τὸν; αὐτοὺς κινδύνους. Ἐν τούτοις ἡ κατάστασις τοῦ βασιλέως ἐγίνετο πάντοτε χειρῶν. Καὶ ὅμως κατὰ τὴν πρωῖαν τῆς τετάρτης Ἰουνίου μετὰ τὸ λουτρὸν καὶ τὴν θυσίαν προσεκάλεσε πάντας τοὺς στρατηγούς, οὓς διέταξε νὰ ἔχωσι πάντα ἔτοιμα, ἵνα ἀποπλεύσωσιν ἀνυπερθέτως κατὰ τὴν 6 Ἰουνίου. Περὶ δὲ τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας διπερ πυρετὸς ἐπηλθε σφροδρότερος, αἱ δὲ δυνάμεις τοῦ βασιλέως ἐμειώθησαν ἐπαισθητῶς. Τὴν νύκτα διηγήθεν ἀϋπνος καὶ ἐν ἀγωνίᾳ Οὔτιω δὲ διηγήθε καὶ ἡ 5 ὥρα καὶ ἡ 6 Ἰουνίου. Τῇ δὲ ἐβδόμῃ διέταξε νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐν τῇ πόλει. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἡ κατάστασίς του διλοεν ἐχειροτέρευε. Καὶ διτε εἰσηλθον οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸν θάλαμον, ἐγνώρισε μὲν αὐτούς, ἀλλὰ δὲν ἥδυνατο

νὰ διμιλήσῃ. Ὁ πυρετὸς διηγεῖται ἀδιάκοτος, ὃ δὲ βατέλευς ἔ·ειται ἀφωνος. Ὡς δὲ ἐγνώσθη ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῷ στρατῷ ἡ ἀσθενεία τοῦ βασιλέως παρήγαγεν ἀπεριγραπτὸν θλῖψιν. Ὁ στρατὸς ἀθρόος ὥρμησεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἵκετευε νὰ ἀνοίξωσι τὰς θύρας τῶν ἀνακτόρων, ἵνα ἵδη τὸν περιπόθητον αὐτοῦ βασιλέα. Οἱ ὑπαστισταὶ ἐνέδωκαν εἰς τὰς ἱκεσίας τῶν στρατιωτῶν καὶ ἤνοιξαν τὰς θύρας. Ὁ στρατὸς ὅλος διῆλθεν ἐν τάξει πρὸ τοῦ βασιλέως, ὅστις διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπεχαιρέτα διὰ τε ευταίαν φοράν τοὺς ἐνδόξους αὐτοῦ συναγωνιστάς. Κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 11 Ἰουνίου ἡ μεγάλη καρδία, ἣτις ἔπαλλε διὰ πᾶν μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔπαυσε πλέον νὰ κινήται.

§ 92. Συνέδριον περὶ Διαδόχου.

Οὐάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ μεγαλείου, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, κατέπληξε τὴν ἀχανῆ πόλιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνέβη. Στρατὸς καὶ λαός, θρηνοῦντες καὶ ὀδυρόμενοι, εἰσώρμησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα ἵδωσι τὸν νεκρὸν καὶ βεβαιωθῶσι περὶ τοῦ θανάτου. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως τὴν θλῖψιν διεδέχθη ὁ φόβος, τι θά γίνη τὸ μέγα καὶ πολυδαίδαλον κράτος, ἀφ' οὗ ἐξέλιπεν ἡ στραβαρὰ χείρ, ἣτις μόνη ἡδύνατο νὰ συγκρατῇ αὐτό. Οἱ κατακτηταὶ ὑπώπιευον τοὺς ἐγχωρίους, οἱ ἐγχώριοι τοὺς κατακτητάς, οἱ ἀρχηγοὶ τοὺς ἀρχηγούς. Οὐδενὶ διενυτέρευσαν ἔνοπλοι καὶ ἔντρομοι, περιμένοντες στάσιν, αἴματοχυσίαν καὶ λεηλασίαν. Ἀλλ' εὔτυχῶς οὐδὲν συνέβη κατὰ τὴν νύκτα τιμύην. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ συνηλθον οἱ ἑπτὰ στρατάρχαι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, οἱ καλούμενοι σωματοφύλακες, ἵνα σκεφθῶσι περὶ τοῦ

πρακτέου. Οὗτοι δὲ ἀπεφάσισαν νὰ καλέσωσι τοὺς πρώτους τῶν φίλων τοῦ Ἀλεξάνδρου ώς καὶ τοὺς ἄλλους ἥγειμόνας τοῦ στρατοῦ εἰς γε ιχὴν συνέλευσιν, ἵνα δρίσωσι τὸν διάδοχον τῆς βασιλείας καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους. Πάνιες δὲ οὗτοι ἔνοπλοι, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τῷ μακεδονικῷ ταγμάτων, ἥλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἡ συνεδρίασις ὑπῆρξε πανηγυρική, ἀρξαμένη διὰ θρήνων περὶ τοῦ μεγάλου νεκροῦ, οὐ τὰ ὅπλα, ἡ πορφύρα, τὸ διάδημα ἔκειντο ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐρριψμένα, θρόνου ἐρήμου καὶ χηρεύοντος Ἀφ' οὗ δὲ ἐθρήνησαν πάντες, τότε ἥγερθη ὁ Περδίκκας, ὁ πρῶτος τῶν σωματοφυλάκων, ὃστις πορευθεὶς εἰς τὸν θρόνον ἀπέθηκε τὸν δακτύλιον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὃν οὗτος ἀποθνήσκων παρέδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ εἶπε·

Ἡ συμφορὰ ἡμῶν πάντων στερηθέντων ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας τοῦ βασιλέως ἡμῶν εἶναι μεγάλη καὶ δικαίως πάντες θυηνοῦμεν διὰ τὴν ἀνεπανόρθωτον ταύτην ἀπώλειαν. Ἄλλὰ τώρα δὲν εἶναι καιρὸς θρήνων. Πρέπει νὰ λάβωμεν μέτρα διὰ νὰ διασώσωμεν τὴν ἀρχήν, ἣν δι' ἀγώνων πολλῶν ἀπεκτήσαμεν. Ἀνάγκη νὰ δοισθῇ τάχιστα ὁ μέλλων βασιλεὺς καὶ ως τοιοῦτος φρονῶ ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλος ἢ ὁ μέλλων νὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς βασιλίσσης Ρωκάνης παῖς. Δεύτερον ἐπίσης ἐπειγον ζήτημα εἶναι νὰ δοισθῇ καὶ ὁ ἀντιβασιλεύς, εἰς ὃν θὰ ὑπακούωμεν πάντες, μέχρις ὅτου γεννηθῇ καὶ ἀναλάβῃ τὴν βασιλείαν ὁ νόμιμος βασιλεύς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Νέαρχος·

Καὶ ἐγὼ συμφωνῶ ὅτι ἡ βασιλεία πρέπει νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ βασιλικῷ οἴκῳ. Ἄλλὰ νομίζω ὅτι δὲν ἀρμόζει οὕτε εἰς τὸ ἀξιώμα τῆς βασιλείας, οὕτε εἰς τὴν δυσ-

χέρειαν τῶν περιστάσεων νὰ ἀναγορευθῇ ὑπέρτατος ἄρχων παῖς μὴ γεννηθεὶς ἀκόμη, ἀφ' οὗ μάλιστα δὲν γινώσκομεν, ἂν ἡ βασίλισσα θὰ γεννήσῃ καὶ υἱόν. Εὔτυχῶς δὲ Ἀλέξανδρος ἔχει υἱὸν τὸν Ἡρακλῆ, διὸ ἔτεκεν αὐτῷ ἡ Βαρσίνη, ἡ χήρα τοῦ Μέμνονος.

Ως ἥκουσε τὴν γνώμην ταύτην ἡ συνέλευσις, ἀπέκριουσε αὐτήν, ἀπεδοκίμασε δὲ ταύτην καὶ διὰ φωνῶν καὶ θορύβου, τύπτων τὰς σαρίσσας ἐπὶ τῶν ἀσπίδων.

Μετὰ τὸν Νέαρχον ὁμίλησεν δὲ Μελέαγρος, δὲ ηγεμὼν τῆς φάλαγγος, ταῦτα·

Ἄτοπον μοὶ φαίνεται νὰ δοθῇ ἡ βασιλεία εἰς τὸν παῖδα τῆς δοριαλώτου Βαρσίνης ἢ εἰς τὸν παῖδα τῆς βαρβάρου Ρωξάνης. Καὶ ἐγὼ σύμφωνῶ διτὶ βασιλέα πρέπει νὰ λάβωμεν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ Ἀλεξάνδρου. Καὶ τοιοῦτος, φρονῶ, ἔχων τὰ πλεῖστα καὶ ισχυρότατα δικαιώματα εἶναι δὲ Ἀριδαῖος, δὲ υἱὸς τοῦ Φιλίππου καὶ ἀδελφὸς ὁμοπάτριος τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη δὲ Πτολεμαῖος·

Οὐδὲν εἶναι γνήσιος υἱὸς τοῦ Φιλίππου, εἶναι δὲ καὶ ἀμβλὺς τὴν φύσιν καὶ ως τοιοῦτον περιεφρόνει αὐτὸν καὶ δὲ πατήρ του Φίλιππος καὶ δὲ ἀδελφός του Ἀλέξανδρος. Άλλ' ήμεῖς τώρα εἴχομεν ἀνάγκην μονίμου καὶ συιετῆς κυβερνήσεως τοῦ κράτους. Οἰοσδήποτε τῶν προταθέντων καὶ ἂν ἀγορευθῇ βασιλεύς, εἰς τις, δὲ ἀντιβασιλεύς, θὰ σρετερισθῇ δὲν τὴν ἀρχὴν, εἴτε ως κηδεμών, εἴτε ως εύνοούμενος τοῦ βασιλέως. Διὰ τοῦτο προτείνω, οἵ ἀνδρες, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ σύνηθες τοῦ Ἀλεξάνδρου συμβιούλιον, νὰ ἔξακολουθήσωσι νὰ κυβερνῶσι τὸ κράτος, ἀποφασίζοντες κατὰ πλειονοψηφίαν

Εἰς τούτους νὰ ὑπακούωσι καὶ ὁ στρατὸς καὶ οἱ ἡγεμόνες αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν.

§ 93. "Ἐρεις περὶ τοῦ ἐπιτρόπου.

"Η γνώμη αὕτη τοῦ Πιολεμαίου δὲν ἐγένετο δεκτή, προειπήθη δὲ ἡ γνώμη νὰ τηρηθῇ ἡ βασιλεία διὰ τὸν υἱὸν τῆς Ρωξάνης. Καὶ οὕτως ἐλύθη τὸ πρῶτον ζήτημα. Νῦν δὲ ἐπόρκειτο νὰ δοισθῇ, τίς θὰ εἶναι ὁ ἐπίτροπος τῆς βασιλείας, ἥτοι ὁ ἀντιβασιλεύς, μέχρις ὅτου γεννηθῇ τὸ παιδίον. Πρῶτος ἔλαβε περὶ τούτου τὸν λόγον ὁ σωματοφύλαξ Ἀριστόνος ὁ Πελλαῖος, ὃστις εἶπε ταῦτα·

"Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἀποθνήσκων παρέδωκε τὸν δακτύλιον εἰς τὸν Περδίκκαν, καίτοι περιεστοιχίζετο τότε ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστάτων Μακεδόνων, εἶναι πρόδηλον ὅτι ὁ βασιλεὺς ἡμέλησε διὰ τούτου νὰ σημάνῃ ὅτι εἰς τὸν Περδίκκαν ἐπιτρέπει τὴν κυρβέρονησιν τῆς χώρας.

Κοινὴ ἡκούσιμη μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπιδοκιμασία. Καὶ πάντες ἐφώνησαν· "Ο Περδίκκας νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ ἀναλάβῃ ἐκ τοῦ θρόνου τὸν δακτύλιον. Ἄλλ' αὐτὸς δὲν προεχώρει, δεικνύων οὕτω ὅτι διστάζει νὰ ἀναλάβῃ τὴν μεγάλην ταύτην τιμήν, ἀλλ' ἄμα καὶ τὴν βαρυτάτην εὐθύνην, καὶ μόνον, ἐὰν ἡναγκάζετο, θὰ ἐδέχετο τοῦτο. Τότε ὁ Μελέαγρος! Λαβὼν αὖθις τὸν λόγον εἶπε·

Δικαίως ὁ Περδίκκας διστάζει νὰ δεχθῇ τὸ μέγα τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ βασιλέως ἀξιωμα, ἀφ' οὗ προσφέρεται εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς συνελεύσεως, ἥτις δὲν εἶναι πρὸς τοῦτο ἀρμοδία. Ἐγὼ φρονῶ ὅτι μόνον ὁ στρατὸς δικαιοῦται νὰ ἀποφασίσῃ καὶ περὶ τοῦ χηρεύοντος θρόνου καὶ περὶ τοῦ κράτους, τὸ ὅποιον κατέκτησε. Βουλευόμεθα, τίς θέλει νὰ εἶναι ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως, ἐνῷ ἀκόμη δὲν

ἥξενδρομεν, τίνα θέλει δ στρατὸς βασιλέα. Τὸ καὶ ἐμὲ διαμαρτύρομαι κατὰ τοιούτων ἀποφάσεων, αἵτινες ἀντιβαίνουσι καθ' ὅλα εἰς τὰ νόμιμα καὶ εἰς τὰ ἔθιμα τῶν Μακεδόνων.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Μελέαγρος ἔξῆλθε τῇ συνελεύσεως, συνοδευόμενος ὑπὸ πιντων τῶν παρισταμένων Μακεδόνων, οἵτινες ἐπεκρότησαν τοὺς λόγους του

‘Ως δὲ οἱ ἔξωθεν τῶν ἀνακτόρων μένοντες στρατιώται ἔμαθον τὴν γνώμην τοῦ Μελεάγρου, συνετάχθησαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπροκαλύπτω: ἡγανάκτουν κατὰ τῶν μεγιστάνων οἵτινες ἐσφετερίσθησαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφασίσωσιν αὐτοὶ περὶ τῆς τύχης τοῦ κράτους, χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπὸ ὅψιν καὶ τὴν γνώμην τοῦ στρατοῦ. Καὶ ἀπεφάσισαν βασιλεὺς νὰ ἐκλεγθῇ ὁ Ἀριδαῖος, ὃ οὐδὲς τοῦ Φιλίππου ἐκ γυναικὸς Θεσσαλίδος, ὅστις διέτριβε μάλιστα νῦν ἐν Βαρύλῶνι. Πᾶς δὲ ἄλλος, ὃν ἥθελεν ἐκλέξῃ ἡ συνέλευσις τῶν μεγιστάνων, ἐκήρυξαν ὅτι εἶναι θανάτου εὔνοος. Τοῦτο ἀπεφάσισαν οἱ στρατιώται τοῦ Μελεάγρου, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ ἀνευρόντες τὸν Ἀριδαῖον ἀνηγόρευσαν αὐτὸν βασιλέα ὑπὸ τὸ ἀγαπητὸν τοῦ Φιλίππου ὄνομα, διορίσαντες μάλιστα καὶ τοὺς σωματοφύλακας αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἔχοντες αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ ἐνέβαλον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς συνεδριάσεως.

‘Ἄλλὰ καὶ οἱ μεγιστᾶνες, εὐθὺς ὡς ἥκουσαν τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ Μελεάγρου καὶ εἶδον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς συνελεύσεως, δὲν ἔμειναν ἀπρακτοί. Καὶ ὃ μὲν Περδίκκας ἐσπευσε νὰ ἀναλάβῃ τὸ δικτυλίδιον ἐκ τοῦ θρόνου, καὶ ἐδέχθη τὸ ἀξιωμα κηδεμόνος τοῦ μέλλοντος παιδὸς τῆς Ρωξάνης ὅμοῦ μετὰ τοῦ Λεωννάτου, ὃ δὲ Πύθων διωρίσθη σωματοφύλαξ, ὃ δὲ Ἀντίπατρος

καὶ ὁ Κράτερος ὠρίσθησαν κύριοι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην πραγμάτων. Τούτων δὲ γενομένων, ὕμοσαν πάντες πίστιν εἰς τὸν ἀπὸ τῆς Ρωξάνης γεννηθησόμενον υἱὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Δὲν εἶχε δὲ τελειώσῃ ἀκόμη ἡ ὄρκωμοσία αὕτη, δτε ἐπεφάνησαν εἰς τὸν πρόδρομον τῇ; οἰδούσης οἱ φαλαγγῖται, ὁ δὲ Μελέαγρος εἰσήλασεν εἰς αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀριδαίου καὶ ἵκανῶν δπλιτῶν καὶ ἀνέκραξεν· Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς, εἰς ὃν προσήκει ὁ τῆς πίστεως ὄρκος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ αἵρεσις αὕτη ὑπεστηρίζετο ὑπὸ χιλιάδων παρισταμένων σαρισσῶν, οἱ μεγιστᾶνες ἐφοβήθησαν καὶ συνετάχθησαν μετὰ τοῦ νέου βασιλέως. Οἱ δὲ στρατιῶται τύπτοντες τὰς σαρίσσας ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ἔχαιρέτιζον ἀγαλλόμενοι τὸν νέον βασιλέα, ἥπειλουν δὲ θάνατον εἰς τοὺς σφετερισμέντας τὴν βασιλείαν προδότας. Ὁ δὲ Μελέαγρος λαβὼν τὴν πορφύραν καὶ τὸ διάδημα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπέθηκεν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ νέου βασιλέως καὶ ἔστη ὅπισθεν αὐτοῦ ὡς σωματοφύλαξ.

§ 94. Ἐμφύλιος συμπλοκή.

Ἄλλὰ καθ' ὃν χρόνον εἰσώρμησαν εἰς τὴν αἰθουσάν ὁ Μελέαγρος καὶ οἱ φαλαγγῖται, φέροντες τὸν βασιλέα Ἀριδαῖον, τινὲς τῶν μεγιστάνων, ἐν οἷς καὶ ὁ Περδίκκας, ὑπεχώρησαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἔκειτο ὁ τοῦ βασιλέως νεκρός. Ἐνταῦθα περὶ τὸν Περδίκκαν ἡμροισθησαν ἔξακόσιοι περίπου ἔγκριτοι ἄνδρες, εἰς οὓς προσῆλθε καὶ ὁ Πτολεμαῖος ὁ Λαγίδης μετὰ τοῦ δμῆλου τῶν βασιλικῶν παίδων. Ἄλλὰ καὶ ἔκεī κατεδίωξαν αὐτοὺς οἱ φαλαγγῖται μετὰ τοῦ Μελεάγρου καὶ Ἀριδαίου. Τότε ὁ Περδίκκας ἀνέκραξε· Περὶ ἐμὲ πάντες οἱ βουλόμενοι νὰ προφυλάξητε τὸν τοῦ βασιλέως νεκρόν. Καὶ εὐθὺς

ἔξερράγη ἄγριος ἐκατέρωθεν ἀγών, καθ' ὃν ἔπεσον πολυάριθμοι νεκροὶ καὶ τραυματίαι. Τότε τινὲς τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων προελθόντες εἰς τὸ μέσον ἔξωρκισαν νὰ παύσῃ ἡ αἰματοχυσία καὶ νὰ ἀναγνωρίσωσι πάντες τὸν βασιλέα Ἀριδαῖον. Καὶ πράγματι τοῦτο ἐγένετο δεκτόν, ἀφ' οὗ μάλιστα ἡ ὑπεροχὴ τῶν φαλαγγιτῶν ἦτο ἀναμφισβήτητος. Πρῶτος δὲ ὁ Περδίκκας κατέθεσε τὰ δπλα, τὸ δὲ παρόδειγμα αὐτοῦ ἐμιψήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ οὗτως ἔπαινον ἡ μάχη. Νῦν δὲ ὁ ἀγών ἦτο μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν, τοῦ Περδίκκου καὶ τοῦ Μελεάγρου, τίς τῶν δύο νὰ προσεταιρισθῇ τὸν στρατὸν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ δι' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπερτάτην διοίκησιν τοῦ κράτους. Καὶ ὁ μὲν Μελέαγρος εἶχε προσετερισθῇ τοὺς ἵππεῖς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τάγμα τῶν ἵππων κατέλαβε τὰς ὄδοις ἔξω τῆς Βαβυλῶνος καὶ ἐκώλυσε νὰ εἰσκομένωνται εἰς τὴν πόλιν τρόφιμα, οἱ φαλαγγῖται ἐξήτησαν ἐπιμόνως ἡ νὰ ἐπέλθῃ συνδιαλλαγὴ ἡ νὰ λυθῇ ὁ ἀγών διὰ μάχης. Προερχόμη δμως ἡ συμφιλίωσις καὶ ταύτην ἔφερεν εἰς πέρας ὁ ἄξιος γραμματεὺς τιῦ Ἀλεξάνδρου Εύμενης ὁ Καρδιανός. Κατὰ τὴν συνδιαλλαγὴν δὲ ταύτην ὁ μὲν Ἀριδαῖος ἀνεγνωρίζετο βασιλεὺς ὑπὸ τὸ δόνομα Φίλιππος, ἐπὶ τῷ δρῳ δμως νὰ μετάσχῃ τῆς βασιλείας καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Ρωξάνης παῖς, ὁ δὲ Περδίκκας διωρίζετο χιλιαρχος, ἦτοι ἐλάμβανε τὸ πρῶτον ἀξιωμα μετὰ τοῦ Μελεάγρου, ὅστις διαρίσθη ὑπαρχος αὐτοῦ. Τελεσθέντων δὲ τῶν δρων ἐκατέρωθεν, εἰσήλασαν πάντες οἱ στρατοὶ ἥνωμένοι καὶ ἀγαλλόμενοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα.

‘Αλλ’ ἡ κοινὴ αὕτη ἀγαλλίασις δὲν διήρκεσε δυστυχῶς πολὺν χρόνον. ‘Ο Περδίκκας δὲν ἔμενεν εὐχοριστημένος ἐκ τῆς συνδιαλλαγῆς ταύτης. ‘Η στασιάσασα φά-

λαγξ ἐπρεπε νὰ τιμωρηθῇ, ὁ δὲ αὐθάδης Μελέαγρος, ὁ τολμησας νὰ ἀμφισβητήσῃ τό ἀξιώμα αὐτοῦ, ἐπρεπε νὰ κατατῇ ἐποδῶν. Πρὸς τοῦτο εἶχε κατορθώσῃ νὰ ἔχῃ σύμφωνον καὶ τὸν βασιλέα Ἀριδαῖον. Ὁτε δὲ μίαν ἡμέραν ἐτελεῖτο ἔξω τῆς Βαρυλῶνος ὁ καθαρμὸς τοῦ στρατιοῦ διὰ τὴν γεγενημένην ἐμφύλιον στάσιν καὶ τὴν ἀδελφοκτονίαν, καθ' ὃν γίνεται μάχη προσποιητὴ κατὰ τὰ μακεδονικὰ ἔθιμα, ὁ βασιλεὺς Ἀριδαῖος προελάσας ἀπῆτι σε παρὰ τῶν φαλαγγιτῶν νὰ παραδώσωσιν αὐτῷ τριακοσίους ἄνδρας, εὗς ἀνέφενον διότι διατητὸς πρωταίτιος τῆς στάσεως. Οἱ φαλαγγῖται βλέποντες ἀπέναντι αὐτῶν τὸ ἵππικὸν καὶ πολλὸν ἐλέφαντας ἴσταμένους ἐτοίμους εἰς μάχην καὶ ἐννοοῦντες ὅτι οἱ ἀντίπαλοί των ἥσαν πολὺ ἵσχυρότεροι καὶ ὅτι, ἂν δὲν ἐδέχοντο ὅσα ἀπήτει ὁ βασιλεὺς, θὰ ἥττωντο ἐν μάχῃ, καὶ θὰ κατεστρέφοντο, ἐν ὄντες ἄκοντες ὑπήκουσαν καὶ παρέδωκαν τοὺς τριακοσίους ἐκ τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, οἵτινες παραχρῆμα ἐθανατώθησαν. Περὶ δὲ τοῦ Μελεάγρου ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἐγένετο λόγος. Ἄλλ' ὡὗτος κατενόησεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ σωθῇ, καὶ ὅτι πάντως θὰ ἐφονεύετο κατόπιν ἐντὸς τῆς πόλεως. Διό, ως εἰς ἥλιθον εἰς τὴν πόλιν, κατέψυγεν εἰς τὸν ναόν, ἐλπίζων ἐκεῖ νὰ εὕρῃ σωτηρίαν. Ἄλλ' ὁ Περδίκκας διεκήρυξε τότε ὅτι ἡ πρᾶξις αὐτῆς τοῦ Μελεάγρου δηλοῖ τὴν ἐνοχὴν αὐτοῦ καὶ διέταξε νὰ φονευθῇ ἐν τῷ ναῷ, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

§ 95. Διαιμελεσμὸς τοῦ κράτους.

Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Περδίκκας ἀπηλλάγῃ οὗτῳ τοῦ φοβεροῦ ἀντίπαλου, τοῦ Μελεάγρου, ἐσκέφθη ὅτι καὶ εἰς ἄλλα ἐπρεπε νὰ καταφύγῃ μέτρα, ἵνα ἔξασφαλίσῃ ἕαυ-

* Εκδοσις πέμπτη 1923.

τῷ τὴν ἀρχήν. Ὅσοι παρεῖχον αὐτῷ φόβον, ἐπερεπε νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῆς πόλεως. Πρὸς τοῦτο εὔρεν δρόμὸν νὰ διορίσῃ αὐτοὺς σατράπας, διπερ οὐδὲν διοικήσεις πολὺ πλέον ἀνεξάρτητοι καὶ ισχυροὶ παρ’ ὅτι ἡσαν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς κυβερνήσιως. Καὶ περάγματι ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς συνέλευσιν καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως τὰς ἔξῆς μεταβολάς. Ὁ μὲν Περδίκκας διωρίσθη ἀνώτατος ἀρχηγὸς ὅλων τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, ὃσα δὲν ἀνήκον εἰς τὰς κατ’ ἴδιαν σατραπείας, διωρίζετο δὲ καὶ ἐπιμελητὴς αὐτοκράτωρ, ἔχων τὴν βασιλικὴν σφραγῖδα, πᾶσαι δὲ αἱ διαταγαὶ τοῦ βασιλέως θὰ διεβιβάζοντο τοῦ λοιποῦ δι’ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Σέλευκος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντιόχου, ὁ μέχρι τοῦδε ἡγεμὼν τῶν πατέρων διωρίσθη ἡγεμών τῆς Αίγυπτου, ὁ δὲ Λαομέδων ὁ Λαρρέχος Μυτιληναῖος διωρίσθη ἡγεμὼν τῆς Συρίας, ὁ δὲ Φιλώτας τῆς Κιλικίας, ὁ δὲ Ἀντίγονος ὁ Φιλίππου τῆς Φρυγίας, ὁ δὲ Εύμενης τῆς Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, ὁ δὲ Ἀσανδρος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Παρμενίωνος, τῆς Καρίας, ὁ δὲ Μένανδρος τῆς Λυδίας, ὁ δὲ Λεοννᾶτος τῆς μικρᾶς Φρυγίας καὶ ὁ Λυσίμαχος τῆς Θράκης. Τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν χωρῶν διωρίσθη ὁ μὲν Ἀντίπατρος στρατιωτικὸς διοικητής, ὁ δὲ Κράτερος πολιτικὸς διοικητής. Καὶ ἄλλαι τινὲς μεταβολαὶ ἐγένεντο εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτοκρατορίαν καὶ οὕτω ἐφαίνετο ὅτι θὰ διετηρεῖτο αὕτη ἀκέραιος. Ἀλλα δυστυχῶς μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τούτων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν ἐγένεντο αἵματηρότα-

τοι πόλεμοι διαρκέσαντες ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, σῖ-
τινες ἐτάραξαν καὶ κατέστρεψαν σύμπαν τὸ κράτος τοῦ
Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Οἱ στρατηγοὶ μετέβιλον τὰ; σα-
τραπείας αὐτῶν εἰς βασίλεια, ὡν δνομοσιὰ ὑπῆρξαν
τῶν Πτολεμαίων ἐν Αἰγύπτῳ, μὲ πρωτεύουσαν τὴν
Ἀλεξάνδρειαν, τῶν Σελευκιδῶν ἐν Ἀσίᾳ μὲ πρωτεύου-
σαν τὴν Ἀντιόχειαν καὶ τοῦ Ἀττάλου ἐν τῇ Μυσίᾳ μὲ
πρωτεύουσαν τὴν Πέργαμον. Τὸ δὲ φοβερώτατον πάν-
των εἶναι ὅτι ἐδολοφονήθησαν αἱ γυναικες καὶ τὰ τέ-
κνα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδροι, ἡ Στάτειρα, ἡ Ρωξάνη
καὶ ὁ ἔξ αὐτῆς γεννηθεὶς παῖς ὁ κληθεὶς Ἀλέξανδρος,
ὡς καὶ ὁ Ἡρακλῆς ὁ ἐκ τῆς Βαρσίνης. Καὶ οὕτω ἐξέλιπε
πᾶσα ἡ γενεὰ ἡ βασιλικὴ καὶ πᾶσα νόμιμος ἀπαίτησις τοῦ
θρόνου, ἵνα οὕτω δύναται πᾶς τις συγκεντρώνων παρ'
ἐαυτῷ δύναμιν ἰσχυρὰν νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸν θρόνον.

§ 96. Ἐνταφιασμὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Αἱ συμβάσαι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου
ἔριδες μεταξὺ τῶν στρατηγῶν καὶ ἡ ἐμφύλιος ϕῆξις καὶ
οἱ ἐκατέρωθεν φόνοι ἦσαν τοιοῦτοι, ὥστε ὁ μέγας νε-
κρὸς ἐλησμονήθη ἐν τῷ νεκρικῷ θαλάμῳ. Ὡς δὲ ἐπῆλ-
θε γαλήνη, τότε ἐδόθη εἰς Αἴγυπτίους καὶ Χαλδαίους,
ἵνα ταριχεύσωσι τὸ σῶμα. Ἀλλ' οἱ ταριχευταὶ δὲν ἐ-
τόλμων νὰ βάλωσι χεῖρα ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, δστις διετήρει
καθ' ὅλα τὴν ὅψιν ζῶντος ἀνθρώπου. Διὸ Ικέτευσαν νὰ
ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτοὺς ὑνητοὺς ὄντας νὰ ταριχεύσωσιν
αὐτόν. Ὡς δέ ἐτελείωσεν ἡ ταρίχευσις, ἔθηκαν τὸν νε-
κρὸν ἐπὶ θρόνου μετὰ τῶν διακριτικῶν σημείων τῆς βα-
σιλικῆς ἔξουσίας.

‘Ο Ἀλέξανδρος ζῶν εἶχε διατάξη τὸ σῶμα αὐτοῦ νὰ

ταφῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς Ἀμμωνος ἐν Λιβύῃ. Πρὸς τοῦτο πατεσκευάσθη φέρετρον καὶ θήκη, ἀπερ ἐθεωρήθησαν ὡς ἀριστούργημα παλαιτεχνίας καὶ πολυτελείας. Καὶ πρῶτον ἐγένετο ἡ θήκη ἐκ χρυσοῦ σφυρηλάτου, ἐντὸς τῆς δοποίας ἐτέθη δὲ νεκρὸς μετὰ πλήθους ἀρωμάτων. Ὡσαύτως διλόχρυσον ἦτο καὶ τὸ κάλυμμα τῆς θήκης. Περὶ τὴν θήκην καταλλήλως ἐτέθησαν τὰ δπλα τοῦ βασιλέως. Ἡ θήκη αὐτῇ ἐτέθη ἐντὸς τοῦ φερέτρου, διπερ εἶχεν ἐννέα μέτρων μῆκος καὶ τεσσάρων πλάτος, κινούμενον διὰ τεσσάρων τροχῶν καὶ συρόμενον ὑπὸ 64 ἐκλεκτῶν ἡμιόνων. Πέντε εἶχε τὸ φέρετρον κίονας ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, χρυσῆ δὲ ἦτο καὶ ἡ δροφὴ αὐτοῦ. Ἐκ τῆς διορῆς ἦσαν κρίκοι χρυσοῖ προσηγμοσμένοι, ἐφ' ὃν ἐκρέματο τὸ στέμμα θαυμασίως πατεσκευασμένον. Εἰς τὰς τέσσαρας δὲ γωνίας τοῦ φερέτρου ἵσταντο νίκαι χρυσαῖ. Εἰς τὰς πλευρὰς δὲ τοῦ φερέτρου ἐκρέμαντο τέσσαρες πίνακες, ἐφ' ὃν ἦσαν ἔξωγραφημέναι σκηναὶ πολέμων τοῦ Ἀλεξανδροῦ. Καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν τῶν πινάκων τούτων παριστάνετο ὁ Ἀλέξανδρος ἐποχούμενος καὶ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας σκῆπτρον. Ἦγοῦντο δὲ καὶ εἴποντο εἰς τὸ ἄρμα πλήθος Ἑλλήνων καὶ Περσῶν δορυφόρων. Ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου πίνακος εἰκονίζοντο ἐλέφαντες παρεσκευασμένοι εἰς μάχην καὶ φέροντες ἐπὶ τῆς φάσιος των Ἑλληνας καὶ Ἰνδοὺς πολεμιστάς. Ἐπὶ τοῦ τρίτου πίνακος ἦτο τάγμα ἱππέων παρελαῦνον. Ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου παριστάνετο διλόκληρος στόλος ἐτοιμος εἰς ναυμαχίαν. Τὸ φέρετρον διὰ τὴν θαυμασίαν τέχνην καὶ πολιτέλειαν ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου. Ἐχρειάσθησαν δὲ δύο διλόκληρα ἐτῇ πρὸς κατα-

σκευήν, κατεσκεύασε δὲ τοῦτο ὁ ἔξοχος μηχανικὸς Ιερώνυμος.

Οτε δὲ τὰ πάντα ἥσαν ἔτοιμα, ἀπετασίσθη νὰ κομίσῃ τὸν μέγαν νεκρὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ἀριδαῖος. Ἡ πορεία αὕτη ἦτο συνεχῆς θρίαμβος. Πανταχόθεν οἱ λαοὶ συνέρρεον εἰς προϋπάντησιν τοῦ ἐνδέξου λειψάνου. Ἐπειδὴ δὲ ἐλέγετο ὅτι ἡ ἔχουσα τὸ λειψανὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου πόλις θὰ καθίστατο ἀπόρθητος. ὁ Πτολεμαῖος ἐκράτησε τοῦτο ἐν Ἀλεξάνδρεια, ἔνθα καὶ ἑταφῆ παρὰ τὸν χῶρον, ὅστις ἐκαλεῖτο σῆμα. Ἐντὸς κρυσταλλίνης λάρνακος διετηρεῖτο ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸ μέγα τοῦτο λείψανον, εἰς ὃ προσήρχοντο μεγιστᾶνες, αὐτοκράτορες, ἵνα προσφέρωσι τὸν φόρον τῆς λατρείας εἰς τὸ μέγα λεῖον. Οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἀπένειμαν εἰς τὸν μέγαν ἄνδρα θεῖας τιμάς. Ἐν Ρόμῳ ὑπῆρχον τεμένη καὶ βωμοὶ Ἀλεξάνδρου ἐντὸς τῶν αὐτοκρατορικῶν οἴκων. Αἱ γυναικεῖς ἔφερον νομίσματα μεθ' ἑαυτῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ως περίαπτα, διότι ἐλάτρευον αὐτὸν ως ὃν ἀνωτέρας φύσεως καὶ δυνάμεως. Καὶ καθ' δλους τοὺς αἰῶνας ἀνθρώπων. Καὶ βιβλία γεγραμμένα εἰς λαϊκὴν γλῶσσαν ή εὐληπτα καὶ εὔωνα, περιγράφοντα ἐπὶ τὸ μυθικότερν ιὰ κατόρθωματα τοῦ μεγάλου ἄνδρος, ἀπετέλεσαν ἢ ἀποτελοῦσι καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ προσφιλές ἀνάγνωσμα σύμπαντος τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Τὸ κάλλος τὸ σωματικόν, ἡ μεγάλη αὐτοῦ διάνοια καὶ παιδεία, ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς, ἡ μεγάλη σωματικὴ δύναμις καὶ τόλμη καὶ καρτερία, ὁ ἔκτακτος ἡγωῖσμός, τὸ μεγαλεπήβολον, ἐν τέλει δὲ ὁ αἰφνίδιος θάνατος ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, περιέβαλον αὐτὸν μὲ αἰγλὴν οὐρανίαν. Εἴται ἀδύνατον

καὶ σήμερον ἀκόμη μετὰ τόσους αἰῶνας νὰ μὴ αἰσθάνηται ὁ ἄναγνώστης ἐνδομύχως ἀκατάσχετον τάσιν νὰ λατρεύσῃ τὸ ἵνδαλμα τοῦτο τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, τὸν Ἀλέξανδρον τὸν ὄντως μέγαν, δστις καταπαύσας τὴν διχόνοιαν τῶν Ἑλλήνων, τὸ μέγυ τοῦτο κληρονομικὸν νόσημα τῆς φυλῆς, κατέδειξε διὰ τῶν πραγμάτων, τὶ δύνανται οἱ Ἑλληνες νὰ κατορθώσουν ἡνωμένοι πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἔαυτῶν καὶ τῆς ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος.

---

1 2 3 5 7 * 11 13 15 17 19
23 25 27 29 31 33 35 37 39
41 43 : 45 47 49 51 53 55 57
61 63 65 67 69 71 73 75 77 79
81 83 85 87 89 91 93 95 97 99
101 103 105 107 109 111 113 115 117 119
121 123 125 127 129 131 133 135 137 139
141 143 145 147 149 151 153 155 157 159
161 163 165 167 169 171 173 175 177 179
181 183 185 187 189 191 193 195 197 199

207

2

~~20~~

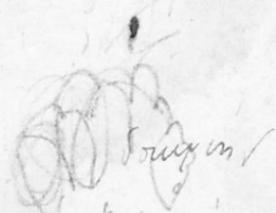
1915
1916

1917
1918

	A
Direc.	15
17	18
Dark	11
Red	13
Cyan	15,5
Magenta	19
Yellow	16
Geographic	13,5
Grams	17,5
Rotan	14
Blue	12
Geometric	11
	16,3
	10,4

αποδίωση
την ιραΐα διώρη
τη μεγάλη πόλη

130
170
320

Παραίστης Σαλαμίνης

ο ορατογράφος ο δύρη

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αριθ. πρωτ. 4333.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Σεπτεμβρίου 1924.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. ΙΙ. ΙΙ. Οἰκονόμον

Γνωρίζομεν ὅμιν δτὶ τὸ συμφώνιος τῷ νόμῳ 2678
ὑποβληθὲν ποὺς κρίτιν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἐπιτροπὴν ὑμέ-
τερον βιβλίον Ο ΗΕΡΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (Ἀνα-
γνωστικὸν) διὰ τὴν Ε' τάξιν τῶν πλήρων δημοτικῶν
σχολείων ἔνεκροθη καὶ δτὶ ἡ τιμὴ αὐτῆς ἐκανονίσθη
κατὰ τὰ ἐν τῇ συνημμένῃ ἀποφάσει ἡμένη δριζόμενα.

Ο Υπουργός
Θ. ΖΑΓΩΝΗΣ.